

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. આચાહિણાં પચાહિણાં વંદામિ નમંસામિ સક્કારેમિ સમાણેમિ ડલ્લાણાં મંગલાં
૨. ગમણાગમણે પાણક્કમણે જીચક્કમણે હરિયક્કમણે ઓસા ઉત્તિંગ પણગ દગ
૩. પંચ નગોક્કારો સવ્વપાવપ્પણાસણો મંગલાણાં ચ સવ્વેચ્છિ પઢાં હવઈ મંગલાં
૪. હૃજી મે કાઉસ્સાઓ જાવ અરિહંતાણાં ભગવંતાણાં નગોક્કારેણાં ન પારેમિ તાવ

(આ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો.

જવાબ			
૧. કાઉસ્સાં	કાયોત્સર્ગ	૨. ઠાણાઓઠાણાં	એક સ્થાનેથી બીજે સ્થાને
૩. મંગલાણાં	મંગલોમાં	૪. સક્કારેમિ	સાડાર કરું છું
૫. ઠાણેણાં	એક સ્થાને સ્થિર રહીને	૬. વિશાછણાએ	વિશાધનાથી, હિંસાથી

(ઈ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ (માગધી શબ્દ) લખો.

જવાબ			
૧. ગ્રણવાર	તિકખુતો	૨. કરોળિયાના જાતા	સંતાપા
૩. આપ જ્ઞાનવંત હો	યેઈયં	૪. બગાનું આવવાથી	જંબાઈએણાં
૫. વોસિચાવું છું	વોસિચામિ	૬. અરિહંત ભગવંતોને નમરકાર હો	નમો અરિહંતાણાં
૭. પ્રણ દીદ્રિયવાળા જીવ તેઈદિયા			

(ઇ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ત્રીજું પદ કોનું છે? તેઓ શું કરે છે? તેમના ગુણ કેટલા છે?
૨. ત્રીજું પદ આચાર્યજીનું છે. પંચાચારનું પાલન કરનારા અને કરાવનારા, શ્રી સંઘનું સહન સંચાલન,
- નેતૃત્વ કરનારા છે. તેમના ગુણ તજ છે.
૩. હિંસાનો દોષ ક્યારે લાગી શકે છે? તે કેટલા પ્રકારની છે?
૪. જીવ મરી જાય ત્યારે જ હિંસાનો દોષ લાગે તેવું જરૂરી નથી પરંતુ, તેને કોઈપણ પ્રકારે દુઃખી કરીએ અથવા અપમાન કે તિરસ્કાર કરીએ તે પણ એક પ્રકારની હિંસા જ છે. તે ૧૦ પ્રકારની છે.
૫. ઉપકારી ગુરુને વંદન શા માટે કરાય છે? સામાયિકનો બીજો પાઠ શેનો છે?
૬. મારા આત્માનું કલ્યાણ થાય, તેવી હિતચિંતા કરવાવાળા ગુરુ આપણને સત્યની સમજણ આપે છે,
- માર્ગદર્શન આપે છે, વારંવાર પ્રેરણા કરે છે, માટે ઉપકારી ગુરુને વંદન કરાય છે. સામાયિકનો બીજો પાઠ ગુરુવંદન એટલે કે તિકખુતોનો છે.
૭. દરેક ધર્મ શોને પ્રાધાન્ય આપે છે? કાયોત્સર્ગ શારીરિક, માનસિક સ્તરે અને આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રે શું છે?
૮. દરેક ધર્મ ધ્યાનને પ્રાધાન્ય આપે છે. કાયોત્સર્ગ શારીરિક અને માનસિક સ્તરે અત્યંત સ્વાસ્થ્યપ્રદ અને લાભપ્રદ છે અને આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રે આંતરચેતના જગૃત થાય છે.
૯. સર્વોત્તમ ગુણવાળા આત્માનું સ્મરણ કરવાથી શું થાય છે? તે શેનો નિયમ છે?
૧૦. સર્વોત્તમ ગુણવાળા આત્માનું સ્મરણ કરું છું ત્યારે ઊતમ તત્ત્વને મારામાં attract કરું છું. જે મારું કલ્યાણ તો કરે જ છે, સાથે સાથે મારામાં ઊતમ ગુણો પ્રાપ્ત કરવાની ક્ષમતા વિકસાવે છે. તે LAW OF MATERIAL નો નિયમ છે.

(ઝ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક શબ્દમાં લખો.

જવાબ	
૧. નમરકાર સૂપ્રણુ બીજું નામ શું છે?	પંચ પરમેષ્ઠી
૨. સિદ્ધ ભગવાન શેના ચક્ષી મુક્ત થઈ ગયા છે?	જીમ-મરણ

૩. પતંગિયાને કેટલી હિંદ્રિય હોય છે?	આર
૪. કીડી પર પાઉડર છાંટા ભયથી વિહુળ થાય તો કયો દોષ લાગે?	વત્તિચા
૫. ઉત્કૃષ્ટ વંદના કયા આસને કરાય?	ગોદુહિકા
૬. આત્માને શાલ્ય રહિત કરવા શું કરવું જોઈએ?	કાયોત્સર્ગ
૭. કાયોત્સર્ગ એ કરું તપ છે?	આભ્યંતર
૮. ડોણી જ્ઞાને મસ્તક ઝુકાવી આજ્ઞા હૈયે ધરવાની છે?	ગુરુવર
૯. મારું જીવન કેવું હોવું જોઈએ?	કોઇને પીડા ન થાય તેવું
૧૦. વંદના કરવાથી કયા ગુણોની પ્રામિ થાય છે?	નભ્રતા અને વિનય

(૨૦)

(૧૨)

પ્ર.૨ (અ) સામાન્ય સમજુણાના આધારે માર્ગ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો.

૧. તીર્થકર – ૫ મા શ્રી સુમતિનાથ સ્વામી અને ૧૨ મા શ્રી વાસુપૂર્જ્ય સ્વામી

૨. ગણધર – ૨ જી અગ્રિભૂતિ અને ૧૦ મા મેતાર્ય

૩. સતી – ૪ થા રાજેમતિ અને ૧૪ મા પુષ્પચૂલા

૪. કર્મ – ૩ જું વેદનીય અને ૮ મું અંતરાય

૫. કાય (ગોત્ર) – ૧ લી પૃથ્વીકાય

૬. દ્રટ્ય – ૪ થું જીવાસ્તિકાય

૭. જ્ઞાનનો આદર કરાવતું સાધન અને પ્રભુ સાથે મિતન કરાવતું ઉપકરણ કરું? નવણી અને માળા

(આ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. પાથરણું સફેદ કલરનું કેમ હોય છે?

૨. આસન પર કોઈ નાના જીવ આવી જાય તો તે સહેલાઈથી ઓળખીને દૂર કરી શકાય માટે પાથરણું સફેદ કલરનું હોય છે.

૩. રોજ કોનું સ્મરણ અવશ્ય કરવું જોઈએ? તે શેનું કારણ બને છે?

૪. રોજ ૨૪ ભગવાનનું સ્મરણ કરવું જોઈએ. તે આપણા હિત, શ્રેય અને કલ્યાણનું કારણ બને છે.

૫. દર્શનાવરણીય કર્મ શું કરે છે? આત્માની શ્રેષ્ઠ કે નિમન જ્ઞાની પ્રશંસા કરાવનાર કર્મ કરું છે?

૬. દર્શનાવરણીય કર્મ આત્માના દર્શન ગુણ પર આવરણ કરે છે. ગોત્ર કર્મ છે.

૭. સતીનું આભૂષણ કરું છે? તેમના નામ સ્મરણથી શોની પ્રેરણા મળે છે?

૮. સતીનું આભૂષણ શીલ છે. તેમના નામ સ્મરણથી આપણને શીલ-સદાચારની પ્રેરણા મળે છે.

૯. તીર્થકર પ્રથમ દેશનામાં કયા શાબ્દો આપે છે?

૧૦. તીર્થકર પ્રથમ દેશનામાં ઉપજ્ઞેઈ વા, વિગમેઈ વા, ધ્રુવેઈ વા આ ત્રિપદી આપે છે.

૧૧. દેવોને દુર્લભ કયા ઉપકરણો છે? પ્રભુ જેવા બનવાની સરળ સીડી કઈ છે?

૧૨. દેવોને દુર્લભ ગુચ્છો અને રજોહરણ છે. પ્રભુ જેવા બનવાની સરળ સીડી પછેડી/ખેસ/ચોલપટ્ટો છે.

૧૩. સદાકાળ શાશ્વત શું છે? જેમાં વર્ણ, ગંધ, રસ, રૂપર્શ હોય તેને શું કહેવાય?

૧૪. સદાકાળ શાશ્વત દ્રવ્ય છે. જેમાં વર્ણ, ગંધ, રસ, રૂપર્શ હોય તેને પુદ્ગાલાસ્તિકાય કહેવાય.

૧૫. ..... જીવોમાં ..... કારણે અનંત પ્રકારની વિવિધતા છે.

૧૬. સંસારી, કર્મોના.

(૧૫)

(૧૦)

પ્ર.૩ (અ) સંરક્ષારના વિભાગને આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. દિવસની શરૂઆત કેવી રીતે કરાય? રાતે સૂતા કેવી રીતે જવાય?

૨. સવારે ઉઠાની સાથે જી મમ્બી-પાપ્યા અને વડીલોને જ્ય જિનેંદ્ર કહીને દિવસની શરૂઆત કરાય. રાતે

સૂતી વખતે મમ્બી, પાપ્યા, દાદા, દાદી, નાના, મોટા સૌને જ્ય જિનેંદ્ર કહીને પછી જી સૂતા જવાય.

2

૨. ધર્મનો આપણા પર શું ઉપકાર છે?
૩. ધર્મ વ્યક્તિના જીવનને આદર્શ અને પવિત્રતા તરફ દોરી જનાર છે. તે પાપથી અટકાવી સંભાર્ગ તરફ વાળે છે. ધર્મથી સુખ મળે છે અને પાપથી દુઃખ મળે છે. ધર્મ માણસને વિકાસ તરફ વાળનાર, જીતિમત્તા શીખવાડનાર અને ભવસાગરથી તરાવનાર છે.
૪. વિનયી વ્યક્તિની ચાલ, વાણી અને આંખો કેવી હોય છે?
૫. વિનયી વ્યક્તિની ચાલ ધીમી પણ મક્કમ હોય છે, વાણી મીઠી, મધુરી અને પ્રિય હોય છે અને આંખો લીની લીની attitude થી છલકતી હોય છે.
૬. આહાર ગ્રહણ કરવા માટેનો ઉતામ સમય કયો છે? રાત્રિભોજન શા માટે ન કરવું જોઈએ?
૭. સૂર્યોદય પછી અને સૂર્યાસ્ત પહેલાનો સમય આહાર ગ્રહણ કરવા માટેનો ઉતામ સમય છે. સૂર્યાસ્ત થતા અંધકારમાં અનેક સૂક્ષ્મ જીવો ઉત્પદ્ધ થાય છે, તે જીવો અત્યંત સૂક્ષ્મ હોવાથી આપણને આંખેથી દેખાતા નથી અને આપણા ભોજનમાં પડે છે અને મૃત્યુને શરણ થઈ જાય છે. માટે રાત્રિભોજન ન કરવું જોઈએ.
૮. નટ્સ કેવી રીતે ખાવા જોઈએ? વેજ-નોન વેજ હોટેલમાં શા માટે ન જમતું જોઈએ?
૯. નટ્સ આખા ન ખવાય તેને ફોલીને ચેક કરવું તેમાં કોઈ જીવાત નથી ને. વેજ-નોન વેજ હોટેલમાં ન જમતું જોઈએ કારણ કે આપણને અનુમોદનાનો દોષ લાગે અને ચમચા વગેરેની બેળસેળ થઈ જવાની પણ પૂરી શક્યતા રહે.
- (આ) નીચેના વાક્યો સાચા છે કે ખોટા? ખોટા હોય તે સુધારીને લખો. (૫)
૧. શેઠના ઉપકારથી મુક્ત તેમને ધર્મમાર્ગની પ્રેરણા આપવી.
૨. સાચું.
૩. વિનયી વ્યક્તિ જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં સહન થતો નથી.
૪. ખોટું. વિનયી વ્યક્તિ જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં સહન થાય છે.
૫. જ્યા-જિનોંડ જૈનત્વની ઓળખાણ છે.
૬. સાચું.
૭. જે આહાર રૂપર્શ દ્વારા ગ્રહણ કરીએ તેને કવલ આહાર કહેવાય.
૮. ખોટું. જે આહાર રૂપર્શ દ્વારા ગ્રહણ કરીએ તેને રોમ આહાર કહેવાય.
૯. કૃતજ્ઞ વ્યક્તિ કોઈના કરેલા નાના ઉપકારને રાઈ જેટલા માને છે.
૧૦. ખોટું. કૃતજ્ઞ વ્યક્તિ કોઈના કરેલા નાના ઉપકારને પર્વત જેટલા માને છે.

- પ્ર.૪ ધર્મ અને વિજ્ઞાનના આધારે નીચેના પ્રઝોના માઝ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો.
૧. ધર્મમાં શેનું દ્યેય સમાયેલું છે?
૨. ધર્મમાં મૈત્રી-ક્ષમાદિ દ્વારા સ્વ-પરનું કલ્યાણ અને સ્વયંથી આત્મશક્તિનો વિકાસ થાય તેવું દ્યેય સમાયેલું છે.
૩. શાદી એ પુરુષ છે એ સિદ્ધાંત પર વિજ્ઞાને શું શોધ્યું છે?
૪. આ સિદ્ધાંત પર વિજ્ઞાને telephone, mobile, livetelecast અને T.V., audio, video and Youtube જેવા સાધનો શોધ્યા છે.
૫. ઉકાળેલા પાણી માટે વિજ્ઞાન શું કહે છે?
૬. આજે ડોક્ટર ઉકાળેલું પાણી પીવાની સલાહ આપે છે, જેથી અનેક રોગોથી બચી શકાય.
૭. પૈછાનિકો અવનવી શોધ laboratory માં અને વિવિધ પ્રકારના આધુનિક સાધનો દ્વારા કરે છે.
૮. એકાગ્રાઈ જીવન પદ્ધતિથી જીવનારા લોડોનું જીવન કેવું છે?

જ. ઈકાગ્રાઈ જીવન પદ્ધતિથી જીવનાચા લોકો ખૂબ લાંબુ દીઘાયુષ્ય, તંદુરસ્ત અને આનંદગય જીવન જીવે છે.

(૧૦)

પ્ર.૫ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. નયસાર કોણ હતો? ક્યાં રહેતો હતો? તેનો સ્વભાવ કેવો હતો? તેમણે શું નિયમ લીધો હતો?
૨. નયસાર સુથાર હતો. તે જંબૂદીપના મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં પ્રતિષ્ઠાન નગરમાં રહેતો હતો. તેનો સ્વભાવ ગુણગ્રાહી, દ્યાવાન અને પરોપકારી હતો. તેણે નિયમ લીધો હતો કે કોઈ અતિથિને જગાડીને જમતું.
૩. મેધરથ રાજ કોણ હતા? તેમનામાં કયો ગુણ હતો? તેમની પરીક્ષા કરવા કોણ આવ્યું? શા માટે?
૪. મેધરથ રાજ નક મા તીર્થકર શાંતિનાથ ભગવાનનો પૂર્વનો ત્રીજો ભવ હતો. તેમનામાં જીવદયાનો (અત્યંત કરુણાશીલ) ગુણ હતો. તેમની પરીક્ષા કરવા એક મિથ્યાત્ત્વી દેવ આદ્યો કારણ કે નીજા દેવલોકના ઈંદ્ર ઈશાનેંદ્રએ દેવોની સભામાં મેધરથ રાજની જીવદયાની અત્યંત પ્રશંસા કરી.
૫. કમઠ મૃત્યુ પામી ક્યાં ઉપક્ષ થયા? તેમણે પ્રબુને શું ઉપસર્ગ આદ્યો?
૬. કમઠ તાપસ મૃત્યુ પામીને મેધમાળી નામના દેવ બન્યા. પૂર્વભવના વેરભાવને યાદ કરી અત્યંત કોધમાં આવી ગયા અને એકવાર ભગવાન દ્યાનરથ મુદ્રામાં ઉભા હતા ત્યાં મુશળધાર વર્સાદ વર્સાદ્યો, પ્રબુના નાક સુધી પાણી આવી ગયા. આવા ધણા ઉપસર્ગો આપવા લાય્યો.
૭. કલ્યાણ મિત્ર કોને કહેવાય? અભયકુમારે આર્દ્રકુમારને શું બેટ મોડલી? બેટ જોઈને આર્દ્રકુમારે શું કર્યું?
૮. જે મિત્રનું હિત વિચારે એ મિત્રને કલ્યાણ મિત્ર કહેવાય. અભયકુમારે આર્દ્રકુમારને સામાયિકના ઉપકરણો બેટ સ્વરૂપે મોડલ્યા. બેટ જોઈને આર્દ્રકુમાર વિચારે છે કે આ બધું શું છે? આમથી તેમ ફેરવે છે. જોતા જોતા એને થાય છે કે આ બધું મેં ક્યાંક જોયું છે. એમ વિચારતા વિચારતા જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થાય છે.
૯. કોણ બોલે છે અને કોને કહે છે? ૧) તેને મેં અભયદાન આપ્યું છે. – મેધરથ રાજ બાજ પક્ષીને કહે છે.
૨) જે ધર્મમાં દ્યા નથી તે ધર્મ નથી. – ભગવાન લોકોને કહે છે.

(૧૦)

પ્ર.૬ નીચેના કાચ્યાની પૂર્તિ કરો.

૧. આઠ ગુણોથી શોભતા સિદ્ધ દેવ છે, આતમભાવમાં રાચતા વિદેહી દેવ છે,
સિદ્ધક્ષેત્રમાં બિરાજીત એ તો નિરાકાર દેવ છે.
૨. અરિહંત સિદ્ધ દેવ અમારા, નિર્ગંધ છે ગુરુ અમારા, જીવો અને જીવવા દો એ છે નારો,
દુનિયામાં છે સહૃદી અનેરો.
૩. વીર પ્રબુના મુખેથી જેમના ગુણ ગવાયા છે. તપધર્મથી શોભતા ધક્કાજી સવાયા છે.
તપ નિર્જરાનું મૂળ છે, વિધ્યાસાક્ષિતિ શૂળ છે.
૪. માન કર્દિ કરાય ના... મરિચીજી કહે સૌને, માન કરી નીચ ગોત્ર બંધાય ના.
ના ના ના રે ના ના કપટ કર્દિ કરાય ના... નાગશ્રી કહે સૌને, કપટ કરી સંસાર વધારાય ના.

જ્ય - જિનેંદ્ર

પ્ર.૧ (અ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખી કયા પાઠમાં છે? તે લખો.

	જવાબ	પાઠ
૧. વિષય-વિડાર વધે તેવા વચનો બોલવા	કંદપે	આઠમા પ્રતમાં
૨. મનને અતિ વણાલું	મણામં	સંથારાના પાઠમાં
૩. અશુદ્ધ ભિક્ષા	અપરિસ્કૃદ્ધ	બીજા શ્રમણસૂરમાં

(આ) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો.

	જવાબ	જવાબ
૧. આમોસે	વગર પૂંજ્યે શરીર ખંખ્યાળવાથી	૨. અવિસંધિ
૩. એવમાઈએહિં	ઈત્યાદિ	૪. જ્તા બે
૫. કલહ	કળિયો-લડાઈ-ઝડા	૬. માલા વખગ

(ઝ) અહીં આપેલા શબ્દો કયા પાઠમાં આવે છે?

જડી-બીજા ખામણામાં	છાર્યે-આલોચણા સૂરમાં	ખમંતુ-ક્ષમાપના સૂર,
નિર્વેદ-પ્રતિક્રમણ સમાભિ સૂર	ર્ય-સામાચિકના પાંચમા પાઠમાં	સત્ય-અગિયારમા પ્રતમાં
	પાંચમા અને બીજા શ્રમણસૂરમાં	

(ઝ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. પાંચ પદમાં ઉધે અને બોલે કેટલા? કયા?
૨. પાંચ પદમાં ઉધે ત્રણ આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ-સાધી અને બોલે ચાર સિદ્ધ સિવાયના.
૩. શ્રાવકના અનાચાર કેટલા? કયા પાઠમાં આવે છે?
૪. શ્રાવકના અનાચાર આઠ છે. તે પ્રતિક્રમણના બીજા પાઠમાં આવે છે.
૫. પરિષદ્ધ એટલે શું? તે કેટલા છે?
૬. પાણી પ્રતિક્રમણ કયારે કરાય? તે કેટલા છે?
૭. પાણી પ્રતિક્રમણ મહિનામાં બે વાર જાંઝે અમાસ અને પૂનામના દિવસે કરાય છે. તે ૨૧ છે.
૮. પહેલા ચાર યતીધર્મના નામ લખો.
૯. ૧) ખંતિ, ૨) મુતિ, ૩) અજ્જવે, ૪) મદ્વે.
૧૦. ખમાસમણો એટલે ક્ષમાશ્રમણ, જે ક્ષમાપૂર્વક તપ કરે તે.

પ્ર.૨ (અ) ડાલાપાલાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. પ્રતિશાલાકા પાલો કેવી રીતે ભરવાનો? (૭ થી ૮ લાઈનમાં)
૨. શલાકા પાલો જે ભરેલો છે તેને ઉપાડીને સરસવના દાણા આગળના દ્વીપ-સમુદ્રમાં નાંખો. જ્યારે શલાકા પાલો ખાલી થાય ત્યારે એક સરસવનો દાણો પ્રતિશાલાકામાં નાંખો. અનવસ્થિત પાલાના દાણાને આગળના દ્વીપ-સમુદ્રમાં નાંખી તેને ખાલી કરે. તે ખાલી થવાના પ્રતિકર્ષપે એક દાણો શલાકામાં નાંખો. નવા નવસ્થિત પાલા બનાવતા જવાનું અને તેને ઉપરની વિધિથી ખાલી કરતા જવાનું. અનવસ્થિત પાલો ખાલી થવા પર એક દાણો શલાકામાં નાંખતા જવાનું. આમ શલાકા પાલો ભરવાનો. એને ઉપરની વિધિ પ્રમાણે ખાલી કરતા જવાનું અને એકેક દાણો શલાકામાં નાંખતા જવાનું. આમ વારંવાર ઉપરની વિધિ પ્રમાણે વારંવાર શલાકા પાલાને ભરીને પાછો

ખાતી કરીને તેના પ્રતિકર્પે એક દાણો પ્રતિશલાકામાં નાંખવાનો. આગ આ રીતે પ્રતિશલાકા પાલો ભરવાનો.

૮. જ્યાંદ્ય પરિતા અસંખ્યાતા કેવી રીતે મળે? (૨×૨)

૯. ચારે પાલા ભરાઈ જવા પર તે ચારે પાલાના સરસવના દાણાં તથા છેલ્લો દાણો જે દીપ કે સમુદ્રમાં પડ્યો હતો ત્યાંથી પ્રથમ દીપ જંબૂદીપ સુધી પડેલા બધા દાણાંને બેગા કરવા અને એક ડ્રાળો કરવો. તે બધા દાણાંની ગણાના કરતા જે સંખ્યા આવી તેને જ્યાંદ્ય પરિતા અસંખ્યાત કહેવાય.

૩. પાણીના એક ટીપાંમાં કેટલા જીવો હોય? કેવી રીતે?

૪. પાણીના એક ટીપાંમાં અસંખ્યાત પર્યામ જીવ હોય છે. પાણીના એક ટીપાંમાંથી જીવો નીકળીને જો સરસવ જેવડું શરીર બનાવે તો ૧ લાખ યોજનાના જંબૂદીપમાં સમાચ નહીં. એવા સંખ્યાત જંબૂદીપ ભરાઈ જાય તો પણ ઘણા જીવ બહાર રહી જાય એટલા જીવો પાણીના એક ટીપાંમાં હોય છે.

૫. મદ્યામ યુક્ત અસંખ્યાતા એટલે શું? (૧×૧)

૬. જ્યાંદ્ય યુક્ત અસંખ્યાતા અને ઉત્કૃષ્ટ યુક્ત અસંખ્યાતા વચ્ચેની દરેક સંખ્યા મદ્યામ યુક્ત અસંખ્યાતા છે.

૭. જ્યાંદ્ય અનંત અનંત અનંત અનંત અનંતનું સ્થાન છે? અનંતાના ઈ પ્રકાર છે?

૮. જ્યાંદ્ય અનંત અનંત અનંત અનંત અનંત અનંતનું સ્થાન છે. અનંતાના ઈ પ્રકાર છે.

૯. કંદમૂળમાં કેટલા જીવ હોય? તેને શાસ્ત્રની ભાષામાં શું કહેવાય?

૧૦. કંદમૂળમાં અનંત જીવ હોય. તેને શાસ્ત્રની ભાષામાં આઠમા અનંતા (મદ્યામ મદ્યામ અનંત અનંત) કહેવાય.

૧૧. ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતા કેવી રીતે મળે?

૧૨. જ્યાંદ્ય પરિતા અસંખ્યાતામાં એક દાણો (એક સંખ્યા) જ્યૂન સંખ્યા કરવાથી મળે.

૧૩. શલાકા પાલો કોના આકારે છે? તેની જગતી હોય કે નહિ? હોય તો કેટલી?

૧૪. શલાકા પાલો ધાન્ય માપવાની પાલીના આકારે છે. તેને જગતી હોય. તેની જગતી ઈ યોજન છે.

૧૫. અસંખ્યાતાના બીજો બેદ મદ્યામ પરિતા અસંખ્યાતા, પાંચમો બેદ મદ્યામ યુક્ત અસંખ્યાતા, આઠમો બેદ મદ્યામ મદ્યામ અસંખ્યાતા.

(આ) પુદ્ગાલ પરાવર્તનના આધારે જવાબ લખો. (૧૫)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૦)

૧. સૂક્ષ્મ ભાવ પુદ્ગાલ પરાવર્તન એટલે શું?

૨. એક જીવ પોતાના મરણ દ્વારા અનુભાગ બંધ અથવા ર્સબંધના કારણરૂપ સમસ્ત અધ્યવસ્તાઓને કફથી જેટલા સમયમાં સ્પર્શ કરી લે છે તેને સૂક્ષ્મ ભાવ પુદ્ગાલ પરાવર્તન કહે છે.

૩. ચક્ષુઈન્દ્રિય સંબંધી શું વિચાર કરવો જોઈએ?

૪. દુનિયામાં દેખાતી ખરાબ વર્ષિવાળી વસ્તુઓ જે પુદ્ગાલની છે તે ઈ પુદ્ગાલની છે તે ઈ પુદ્ગાલ અનંતીવાર આપણને ઔદ્યારિક શરીરરૂપે ભૂતકાળમાં હતા. જે સૌંદર્યવાન પુદ્ગાલ દેખાય છે તે ઈ પુદ્ગાલ કુરૂપપણે આપણા ઔદ્યારિક શરીરરૂપે ભૂતકાળમાં હતા.

૫. મન, કાર્મણ, ઔદ્યારિક અને શ્વાસોચ્છ્વાસ પુદ્ગાલ પરાવર્તનના કાળ અપેક્ષા અત્યબહૃત્વ લખો.

૬. સર્વ જીવે સાત પુદ્ગાલ પરાવર્તન અનંત અનંત કર્યા તેના ઈ પ્રશ્ન થયા. ૨૪ દંડકના એકેક જીવે અને ૨૪ દંડકના ઘણા જીવોએ ભૂતકાળમાં અનંત પુદ્ગાલ પરાવર્તન કર્યા ને ભવિષ્યમાં કોઇ કરશે, કોઇ નહિ કરે. જે કરશે તે અનંત કરશે. $24 \times 7 = 168$. ૧૬૮ એક જીવ આશ્રી, ૧૬૮ ઘણા જીવ આશ્રી. $7 + 168 + 168 = 343$.

૭. પુદ્ગાલનું પરિવર્તન કેવી રીતે થાય છે?

૮. પરમાણુ પુદ્ગાલોના સંચોધનથી ને વિભાજનથી પુદ્ગાલોનું અનંત અનંત પરિવર્તન થાય છે. એક પરમાણુ,

દ્વિપ્રેશી સ્કુલ સાથે બેગા થવા પર અનંત પરિવર્તન થાય છે.

(૨) નીચેના જીવો ભૂત અને ભવિષ્યમાં કેટલા પુદ્ગાલ પરાવર્તન કરશે?

(૫)

૧. બ્રહ્મલોક મનુષ્યપણે આહારક
૨. જુગલિયાએ મન
૩. ઘોડાના જીવે વાયરાપણે વૈકિય
૪. માખીના જીવે ગરમરપણે શાસોચ્છ્વાસ
૫. માધવતીના જીવે પરમાધારીપણે ડાર્મણ

ભૂતકાળ ભવિષ્યકાળ

આહારકનું પુદ્ગાલ પરાવર્તન થતું નથી.	જે કરશે તે જ. ૧,૨,૩ ઓ. અનંત
અનંત	જે કરશે તે જ. ૧,૨,૩ ઓ. અનંત
અનંત	જે કરશે તે જ. ૧,૨,૩ ઓ. અનંત
અનંત	જે કરશે તે જ. ૧,૨,૩ ઓ. અનંત

(૩) આયુષ્યના ૧૮૦૦ બાંગાના આધારે જવાબ લખો.

(૧૩)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. કેટલા જીવો ઉપક્રમ થાય? સાંચાર કે નિરંતર?

(૩)

૨. ૧) અપઈટાઇ નરક - સાંચાર, નિરંતર, ૧, ૨, ૩ યાવત્ સંખ્યાતા

૨) ડીડી - સાંચાર, નિરંતર, ૧, ૨, ૩ યાવત્ સંખ્યાતા, અસંખ્યાતા

૩) સૂરણ - નિરંતર, અનંતા

૪. કયા બોલ સાથે જીવ આયુષ્ય બાંધે? આયુષ્યના ૧૫૦ બાંગા કેવી રીતે થાય?

(૨×૫)

૫. જતિ નામ નિર્દૃત આયુ, ગતિ નામ નિર્દૃત આયુ, સ્થિતિ નામ નિર્દૃત આયુ, અવગાહના નામ નિર્દૃત આયુ, પ્રદેશ નામ નિર્દૃત આયુ, અનુભાવ નામ નિર્દૃત આયુ. સમુચ્ચય જીવ અને ૨૪ દંડકના એકોક જીવ ઉપરના છ બોલ સાથે બંધ કરે, તેથી $૨૫૫ = ૧૫૦$ બાંગા થાય.

૬. આયુષ્યના ૧૮૦૦ બાંગા કયા સૂસનો અધિકાર છે? અંગ છે કે ઉપાંગ? કાલિક છે? આયુષ્ય કોણ ન બાંધે?

૭. આયુષ્યના ૧૮૦૦ બાંગા પક્ષવણા સૂસ છનો અધિકાર છે. તે ઉપાંગ સૂસ છે. કાલિક નથી ઉકાલિક છે.

આયુષ્ય ચરમ શરીરી જીવો અને તીર્થકર ન બાંધે.

૮. ૨૪૩ વર્ષના સોપકમી આયુષ્યવાળો આયુષ્ય બંધ કરારે કરારે કરે?

૯. ૧૯૨ વર્ષે, ૨૧૯ વર્ષે, ૨૩૪ વર્ષે, ૨૪૦ વર્ષે, ૨૪૨ વર્ષે, ૨૪૨ વર્ષ ૮ મહિના, ૨૪૨ વર્ષ ૧૦ મહિના ૨૦ દિવસ આમ કરતા કરતા આયુષ્યનો બંધ ગ્રીજા બાગે ન પડે તો છેલ્લા અંતર્મુહૂર્તમાં અવશ્ય પડે છે.

૧૦. કયું આયુષ્ય કેટલા કારણે તૂટે છે? તેમાંથી ૧) અધ્યવસાય - અતિ હર્ષ, અતિ શોક કે અતિ ભય કરેશે

૫) પરાધાત - વીજણી પડવી, ખાડામાં પડવું, વૃક્ષા કે મકાન વગેરે પડવાથી.

૬. નિરૂપકમી આયુષ્ય એટલે શું? તેનું બીજું નામ શું છે? તે આયુષ્યનો બંધ કરારે કરે?

૭. ઉપક્રમ રહિત એટલે કોઈપણ કારણથી આયુષ્ય તૂટતું નથી. તેનું બીજું નામ અપર્વતનીય આયુષ્ય છે. દેવના, ૧૩ દંડક, નારકીનો ૧ દંડક, જુગલિયા મનુષ્ય, જુગલિયા તિર્યાચ, ચક્કવતી, વાસ્તુદેવ, બળદેવ આયુષ્યના છ માસ બાકી રહે ત્યારે આયુષ્ય બાંધે. ઔદારિકના ૧૦ દંડકમાં જેનું આયુષ્ય નિરૂપકમી હોય તેઓ નિશ્ચયે આયુષ્યના ગ્રીજા બાગે આયુષ્ય બાંધે.

(૯) વિરહપદના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૨)

૧. ૨૪ મુહૂર્ત, સંખ્યાતા હજાર વર્ષ અને ૧૫ દિવસનો વિરહ કોણો પડે છે?

(૬)

૨. ૨૪ મુહૂર્ત - પહેલી નરક, ભવનપતિ, વાણિયાંતર, જ્યોતિષી, પહેલું દેવલોક, બીજું દેવલોક, સંમૂચીષ્ઠમ મનુષ્ય. સંખ્યાતા હજાર વર્ષ - ગ્રેવેયકની બીજી મિક. ૧૫ દિવસ - સમુચ્ચય ગ્રહણ, નવીન સાધુ, ગ્રીજી નરક.

૩. વાંદા, વિજય વિમાન, વીજણી અને મશાડમનો ઉત્કૃષ્ટ વિરહ લખો.

(૨×૩)

	જધણ્ય	ઉત્કૃષ્ટ
વાંદા	૧ સમય	અંતર્મુહૂર્ત

વિજ્ઞય વિગાન	૧ સમગ્રી	પત્યના અસંખ્યાતમા ભાગનું
વીજળી	વિરહ પડતો નથી.	
મશાદુમ	વિરહ પડતો નથી.	
૩. સૌથી સુંદર જ્યાએ કેટલા વર્ષો સુધી જવાતું નથી? સારી જ્યાએ જવા માટે શું કરવું જોઈએ?		
૪. સૌથી સુંદર જ્યાએક અસંખ્યાત વર્ષ સુધી કોઈ જીવ જતા જ નથી. સારી જ્યાએ જવા માટે સાધના, આસાધના અને મહેનાત વધારે કરવી જોઈએ.		
૫. બયંકર દુઃખનું રથાન નરક છે? ત્યાં કેટલો વિરહ પડે છે? ત્યાં કેટલી ગતિમાંથી જવાય? આપણે શેમાં નંબર લગાડવાનો નથી?		
૬. બયંકર દુઃખનું રથાન નરક છે. ત્યાં જધન્ય ૧ સમય ઉઠ્ફૂટ ૧૨ મુહૂર્તનો વિરહ પડે છે. ત્યાં મનુષ્ય અને તિર્યાચ બે ગતિમાંથી જવાય. આપણે પાપીમાં નંબર લગાડવાનો નથી.		
૭. ૧૫ કર્મભૂમિમાં સામાયિક અને પરિહાર વિશુદ્ધિનો વિરહ લખો.		
૮. ૫ ભરત, ૫ ઈરબતમાં સામાયિકનો વિરહ ૫. ૬૩૦૦૦ વર્ષ કાંઈ રો અને ૬. ૧૮ કો.કો.સાગર દેશે ડિણા. પરિહાર વિશુદ્ધિનો વિરહ ૫. દેશે ડિણા ૮૪૦૦૦ વર્ષ અને ૬. ૧૮ કો.કો.સાગર દેશે ડિણા. મહાવિદેશ ક્ષેત્રમાં સામાયિકનો વિરહ નથી અને પરિહાર વિશુદ્ધિ ચારિત્ર મહાવિદેશમાં નથી.		

(૧૦)

પ્ર.૩ સંસ્કાર વિભાગના આધારે નીચેના પ્રક્રિયાના જવાબ લખો.

૧. વસ્તુ બગડી જાય તો મારે શું નવો પ્રયોગ કરવો? (કોઈપણ ચાર મુદ્દા)
૨. ૧) જીજા દ્વારા વસ્તુ બગડી જાય કે તૂટી જાય એવું ક્યારેક મારાથી પણ થઈ શકે છે. ૨) વસ્તુ તૂટી ગઈ, બગડી ગઈ તે પુદ્ગલ છે. પરિણામ શા માટે બગાડવા? ૩) જે વસ્તુનું સર્જન થાય છે તે એક દિવસ બગડે છે અને નાશ પણ થાય છે. પુદ્ગલનો રૂપભાવ જ એવો છે. ૪) જેટલી સ્થિતિના પુણ્ય હોય તેટલા સાધન આપણી પાસે રહે છે. ઊંઘોગ છે એનો પિંઘોગ છે. ૫) મને મળેલા બધા સંયોગો કર્મને આધીન છે. તેમાં મારું કે કોઈનું ચાલતું નથી. ૬) કોઈની બૂલ માફ કરવાથી તપ દ્વારા સંવર તથા નિર્જરાનો લાભ મળે. ૭) વસ્તુ બગડી જાય તેનો શોક કરવાથી અશાંતિ થાય, સંબંધોમાં તિરાદ પડે, ઘણા કર્માનો બંધ થાય માટે શોક કરવો નહિ. ૮) વસ્તુ બગડે તો આત્માને નુકસાન નથી પરંતુ ભાવ બગડે તો જરૂર નુકસાન છે. ૯) કપિલ મુનિએ મારે કાંઈ નથી જોઈતું એવા પરિણામથી કેવળજ્ઞાન મેળવી લીધું, તો એવા પરિણામ કરવામાં હું શા માટે પાઇળ રહી જાઉ?
૨. નારકી વચનનો ઉપયોગ શું કરે છે? વચન ધડતર માટેના મુદ્દાના માત્ર નામ લખો.
૩. નારકી વચનનો ઉપયોગ મારો, કાપો વગેરે અશુભ વચનો બોલવામાં કરે છે. વચન ધડતરના મુદ્દા : ૧) વચનનું નિરીક્ષણ ૨) વચનનો કાબુ ૩) અવગુણોથી મુક્તિ ૪) ગુણ પ્રાગાટ્ય ૫) નવા વિવાદ નહિ ૬) ધર્મસાધના.
૪. મનના ધડતરનું ફળ શું છે? ધર્મનો સાર શું છે?
૫. મનના ધડતરનું ફળ : ૧) દેવ, ગુરુ, ધર્મ પ્રત્યે ભક્તિ વધે ૨) વિકલ્પો ઓછા થાય ૩) એકાવતારી પદ અથવા મોક્ષ આપાવે. ધર્મનો સાર સમતાભાવ છે.
૬. આત્માને શેનાથી બચાવવો? શેનાથી અટકાવવો? શેનાથી મુક્ત કરવો? આત્માનું દમન કેવી રીતે કરવું?
૭. આત્માને રાગ-દ્રેષ્ટી બચાવવો. વિષય-કખાયથી અટકાવવો. આરંભ અને પરિગ્રહથી મુક્ત કરવો. રૂપવશપણે આત્માનું દમન કરવું.
૮. સાધનાનો સાર શું છે? કયા જીવો એક રથાનેથી બીજે રથાને જતા નથી? શા માટે?
૯. વિવિધ ગતિના જીવોના શરીર જાણીને અશરીરી જનવાનો પુરુષાર્થ કરવો તે જ સાધનાનો સાર છે. અનંતા એકેન્દ્રીય જીવો એક રથાનેથી બીજે રથાને જતા નથી કારણ કે તે જીવોને રથાવર નામ કર્મનો ઉદ્દ્ય છે. માટે.

પ્ર.૪ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ બે થી ત્રણ લીટીમાં લખો.

૧. કોઈ એક સમયે તામલી તાપસને રામિના પાઇલા પ્રછે શું વિચાર આવ્યો? (૨×૩)
૭. મારા પૂર્વના ભવના પુણ્યના પ્રભાવે મારા ઘરમાં સોનું, ચાંદી, ધન, ધાર્યા, કન્ક, રત્ન, મહિના, મોતી, શંખ વગેરે વધતા જ રહેલ છે. તે પૂર્વે કરેલા પુણ્ય મારા ખર્ચાઈ રહેલ છે. વર્તમાનના લાભમાં મારા ભવિષ્યની ઉપેક્ષા કરવી યોગ્ય નથી. માટે મારે આત્મકલ્યાણ કરી લેવું તે મારા માટે શૈયક્ષક છે.
૨. પોઢિલાના માતા-પિતાનું નામ શું હતું? તેતલીપુત્રને શા માટે પોઢિલાની માંગણી કરી?
૭. પોઢિલાના માતા-ભદ્રા, પિતા-કલાદ નામના સોનીપુત્ર હતા. એક દિવસ પોઢિલા સોનાના દડાથી રમતી હતી. સોનીપુત્રના ઘર પાસેથી પાસેથી તેતલીપુત્ર પ્રધાને તેને જોઈ. તેના રૂપ, લાવણ્યથી આકર્ષિત થઈને પોઢિલાની માંગણી તેના પિતા પાસે કરી.
૩. ભવ્યસિદ્ધક જીવો મોક્ષો જાય તો પણ લોક શા માટે ભવી જીવ વગરનો નાહિ રહે?
૭. જે રીતે આકાશની એક શૈણી અનાદિ અનંત અને એક પ્રદેશી હોવાથી બંને તરફથી પરિમિત તથા અન્ય શૈણીઓથી ચારે બાજુથી ઘેરાયેલી છે. તેમાંથી સમયે સમયે એકેક પરમાણુ પુરુષ ખંડ કાઢીએ તો અનંત ઉત્સર્પણી અને અનંત અવસર્પણી કાઢવા છતાં તે શૈણી ખાલી થતી નથી. તેમ સર્વ ભવ્યસિદ્ધક જીવો મોક્ષો જાય તો પણ લોક ભવી જીવ વગરનો નાહિ રહે.
૪. એક વાક્યમાં જવાબ લખો. (૪)
- તામલી તાપસને ઈંદ્રની પદવી કેવી રીતે મળી?
  - તામલી તાપસે નિયાણું ન કર્યું તેથી ઈંદ્રની પદવી મળી.
  - પોઢિલાએ પહેલીવાર ધર્મ સાંભળી શું સ્વીકાર્યું?
  - પોઢિલાએ પહેલીવાર ધર્મ સાંભળીને પાંચ અણુપત અને સાત શિક્ષાગ્રતરૂપ શ્રાવકધર્મ સ્વીકાર્યો.
  - ઉદાયન રાજના માતા-પિતા-હૈલા-નાનાનું નામ લખો.
  - ઉદાયન રાજના માતા-મૃગાવતી, પિતા-શતાનીક, હૈલા-જ્યાંતી શ્રમણોપાસિકા, નાના-ચેટક.
  - પોઢિલાએ દીક્ષા લીધા પછી કેટલું અધ્યયન કર્યું? ક્યાં ઉત્પન્ન થયા?
  - પોઢિલાએ દીક્ષા લીધા પછી ૧૧ અંગ સૂશ્રોનું અધ્યયન કર્યું. દેવલોકમાં ઉત્પન્ન થયા.

પ્ર.૫ નીચેના જવાબ કાબ્યના આધારે લખો.

૧. કુંભાર, બિલ્લી, ઓડ, ડલહથી શરૂ થતી કડી પૂર્ણ કરો. (૮)
૭. કુંભારના ભવે મેં કીધા, કાચાં નિંબાડા પકબ્યા,
તેલી ભવે તલ પીલ્યા, પાપે પિંડ ભરાબ્યા.
નિંબલી ભવે ઉદ્ર ગળ્યા, ગરોળી હત્યારી,
મૂઢ ગમાર તણા ભવે, મેં જૂ લીન મારી.
ઓડના ભવ જે કર્યા, કૂવા વાવ ખોદાબ્યા,
સરોવર, તળાવ ગળાવિયા, વળી ટાંકા બંધાબ્યા.
ડલછ કરી જીવ દુબાબ્યા, દીધા કૂડાં કલંક,
નિંદા કીધી પારકી, રતિ-અરતિ નિઃશંક.
૨. સાગારી સંથારો કોણે કર્યો? તે લખી કઈ કડીમાં આવે છે? તે કડી લખો. (૨)
૭. સાગારી સંથારો રાણી પદ્માવતીએ કર્યો. તે ૪૩ મી કડીમાં આવે છે.
હવે રાણી પદ્માવતીએ, કીધા શરણાં ચાર,
સાગારી સંથારો કર્યો, જાણપણા અનુસાર.

જ્ય - જિનેંદ્ર

પ્ર.૧ (અ) પાઠપૂર્તિ કરો. – વત્થા પડિઓ કંબલ પાયપુછ્છણેણં પાઠિયારૂ પીઠ ફલગ સિજાં

(આ) અર્થ લખો. જવાબ

૧. તાવ ત્યાં સુધી

૩. સંસ્કૃત પૂર્ણ શુદ્ધ અર્થાત્ નિષ્કલંડ છે

૫. કંબલ કંબલ (કામળી)

જવાબ

૨. પડિક્કમણં

૪. બંડોવગરણસ્સ

૬. તેનાછે

પ્રતિક્કમણ

પાત્ર અને વસ્ત્ર આદિ ઉપધિની

ચોરાઉ વસ્તુ લીધી છોય

(દ) માત્ર સંખ્યા લખો.

અરિહંતના લક્ષણા – ૧૦૦૮

મહાપ્રતના અતિચાર – ૧૨૫

કાયાના દોષ – ૧૨

વિરાધના – ૩/૧૦

આશાતના – ૩૩

તપ – ૧૨

(૬) ક્યા પાઠમાં આવે છે?

પાસં – સામાયિકના પાંચમા પાઠમાં બયે – આલોચણા સૂત્રમાં દસાકપ્પ – ચોથા શ્રેમણસૂત્રમાં
લઘિ – માંગલિકમાં, આલોચનામાં સંવેગ – પ્રતિક્કમણ સમાભિ સૂત્રમાં ભૂતેસુ – ક્ષમાપના સૂત્રમાં

(૭) ચોથા શ્રેમણસૂત્રમાં કેટલા અને ક્યા આગમો આવેલા છે? તે અંગ છે કે છેદ? તે લખો.

૭. ચોથા શ્રેમણસૂત્રમાં આચારાંગ સૂત્ર, સૂયગડાંગ સૂત્ર, જ્ઞાતાધર્મકથા એ ગ્રણ અંગ સૂત્ર છે.

દશાશ્રુતરૂંધ સૂત્ર, બૃહતકલ્પ સૂત્ર, વ્યવહાર સૂત્ર, નિશીથ સૂત્ર એ ચાર છેદ સૂત્ર છે.

(૫૫)

પ્ર.૨ (અ) ગુણસ્થાનના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. નવમા ગુણસ્થાનનો લક્ષણ દ્વારા લખો.

(૪૦)

(૨૫)

૭. જે ગુણસ્થાનમાં સમ સમ્યવતી જીવોના પરિણામમાં સમાનતા હોય તથા બાદર સંજીવલન કખાયનો ઉદ્દે
હોય તેને અનિવાર્તિ બાદર ગુણસ્થાન કહેવાય છે.

પ્રકૃતિ : ક્ષાપક શ્રેણીવાળા સંજીવલન લોભ સિવાયની હાસ્ય, રતિ, અરતિ, ભય, શોક, દુ:ગંધા, ઝીવેદ,
પુરુષવેદ, નપુંસકવેદ, સંજીવલન કોધ, સંજીવલન માન, સંજીવલન માચા એ ૧૨ અને પૂર્વેની ૧૫
ઓમ કુલ મોહનીયની ૨૭ પ્રકૃતિનો ક્ષય કરે. ઉપશમ શ્રેણીવાળા એ ૨૭ પ્રકૃતિનો ઉપશમ કરે.

ગુણ : જીવ, અજીવ આદિ નવ તત્ત્વ દ્રવ્યથી, ક્ષોપ્તથી, કાળથી, ભાવથી, નવકારશીથી છ માસ સુધીનું તપ
નિર્વિકાર, અમારી, વિષય નિર્વાચિપણે જાણે, શ્રદ્ધે, પ્રદ્રપે તથા શક્તિ પ્રમાણે પાલન કરે.

ફળ : આ ગુણસ્થાન એક ભવમાં જધન્ય એક વાર ઉત્કૃષ્ટ ચાર વાર આવે. ઘણા ભવમાં જધન્ય બે વાર ૬.
નવ વાર આવે. તે જીવ જધન્ય તે ૪ બબે ઉત્કૃષ્ટ ગ્રીજે બબે મોક્ષમાં જાય.

ગતિ : શ્રેણીમાં કાળ કરે તો પાંચ અનુતાર વિમાનમાં ઉપજે.

૨. મોહનીય કર્મના ઉદ્દે કેટલા અને ક્યા પરિષ્ઠ કર્યા ગુણસ્થાન સુધી હોય?

(૪×૫)

૭. મોહનીય કર્મના ઉદ્દે ૮ પરિષ્ઠ લાગે. દર્શન મોહનીયના ઉદ્દે એક દંસણનો અને ચારિત્ર મોહનીયના
ઉદ્દે સાત તે અચેલ, અરતિ, ઝી, બેસવાનો, આકોશ વચનનો, ચાચના, સત્કાર-પુરુસ્કાર.

દંસણનો સાતમા ગુણસ્થાન સુધી હોય. અચેલ, અરતિ અને બેસવાનો આઠમા ગુણસ્થાન સુધી હોય.
ઝી, આકોશ વચનનો, ચાચના અને સત્કાર-પુરુસ્કારનો નવમા ગુણસ્થાન સુધી હોય.

૩. છટા ગુણ. સમકિત, પહેલા ગુણ. માર્ગણા, બીજા ગુણ. આત્મા, તેરમા ગુણ. નિર્જરા, ચોથા ગુણ. લેશ્યા,
ચૌદમા ગુણ. ચારિત્ર, સાતમા ગુણ. વેદ, ગ્રીજા ગુણ. ઉપયોગ કેટલા? માત્ર સંખ્યા લખો.

૪. છટા ગુણ. સમકિત – ૪, પહેલા ગુણ. માર્ગણા – ૪, બીજા ગુણ. આત્મા – ૭, તેરમા ગુણ. નિર્જરા – ૪,
ચોથા ગુણ. લેશ્યા – ૫, ચૌદમા ગુણ. ચારિત્ર – ૧, સાતમા ગુણ. વેદ – ૮, ગ્રીજા ગુણ. ઉપયોગ – ૫.

૫. ગ્રીજા ગુણસ્થાને જીવના બેદ, સાતમા ગુણસ્થાને જીવાયોનિ અને ઉપશમ શ્રેણીમાં

ઉપશમ સમકાળીને અગિયારમા ગુણસ્થાને ભાવ કેટલા અને કયા કયા?

૭. ગ્રીજા ગુણસ્થાને જીવના બેદ - ૧ સંહૃતી પંચેન્દ્રિયો પર્યામો, સાતમા ગુણસ્થાને ડિયા - ૧૫ ઈરિયાવહિયા, મિરછાદંસણ વતીયા, અપચ્યકનાણ વતીયા, પરિઝાહિયા, કાઈયા આદિ ૫, આરંભિયા એ ૧૦ વર્જને, પાંચમા ગુણસ્થાને જીવાયોનિ - ૧૮ લાખ તે ૪ લાખ તિર્યાચ પંચેન્દ્રિય ને ૧૪ લાખ મનુષ્ય, ઉપશમ શ્રેણીમાં ઉપશમ સમકાળીને અગિયારમા ગુણસ્થાને ભાવ - ૪ ઉદય, ઉપશમ, ક્ષાયિક, ક્ષયોપશમ, પારિણામિક.

૮. લેશ્યા દ્વાર અને અંતર દ્વાર લખો.

લેશ્યા દ્વાર - ૧ થી ડ ગુણસ્થાનવાળાને છ લેશ્યા કૃષ્ણ, નીલ, કાપોત, તેજો, પંચ, શુક્લ લેશ્યા. સાતમા ગુણસ્થાને પ્રણ લેશ્યા તે તેજો, પંચ, શુક્લ લેશ્યા (પ્રણ શુભ લેશ્યા), ૮ થી ૧૨ ગુણસ્થાને ૧ લેશ્યા શુક્લ લેશ્યા, ૧૩ મે ગુણસ્થાને ૧ લેશ્યા પરમ શુક્લ લેશ્યા, ૧૪ મે ગુણસ્થાને અલેશી.

અંતર દ્વાર - પહેલે ગુણસ્થાને ૪. અંત. ૬. ડડ સાગર જાઝેરાનું, ૨ થી ૧૧ ગુણસ્થાનનું અંતર ૪. અંત. ૬. દેશો ઊણું અર્ધ પુદ્ગાલ પરાવર્તન, ૧૨ મે-૧૩મે-૧૪મે ગુણસ્થાને આંતરનું નથી. એક જીવ આશ્રી.

૯. મોક્ષમાં જવા માટે કયું સંઘયણ જોઈએ? જે ગુણસ્થાને માત્ર સંહૃતી પંચેન્દ્રિયના પર્યામા હોય તે ગુણસ્થાનના દંડક અને સમકિત લખો. મોહનીયની સત્તા કયા ગુણસ્થાન સુધી?

૧૦. મોક્ષમાં જવા માટે વજાતખભનારાચ સંઘયણ જોઈએ. ગ્રીજા ગુણસ્થાને ૧૫ દંડક તે ૫ સ્થાવર, ૩ વિકલેન્ડ્રિય વર્જને ૧૬ દંડક, પાંચમા ગુણસ્થાને ૨ દંડક તે તિર્યાચ પંચેન્દ્રિય, મનુષ્ય, ડ થી ૧૪ ગુણસ્થાને ૧ મનુષ્યનો દંડક.

ગ્રીજા ગુણસ્થાને સમકિત નથી. ૫ થી ૭ ગુણસ્થાને ૪ સમકિત તે ઉપશમ, ક્ષયોપશમ, વેદક, ક્ષાયિક.

૮ થી ૧૧ ગુણસ્થાને ઉપશમ અને ક્ષાયિક સમકિત, ૧૨ થી ૧૪ ગુણસ્થાને ક્ષાયિક સમકિત.

મોહનીયની સત્તા ૧૧ મા ગુણસ્થાન સુધી હોય.

(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો. (૫)

૧. કર્મબંધના મૂળ હેતુ કેટલા? કયા? ઉત્તાર હેતુની માત્ર સંખ્યા લખો.

૨. કર્મબંધના મૂળ હેતુ પાંચ તે મિથ્યાત્વ, અપ્રત, પ્રમાદ, કધાય, યોગ. ઉત્તાર હેતુ ૫૭ છે.

૩. લોકના અસંખ્યાતમે ભાગે કયા ગુણસ્થાન હોય?

૪. લોકના અસંખ્યાતમે ભાગે ૩ જું, ૭ થી ૧૨, ૧૪ મું ગુણસ્થાન હોય.

૫. નવમા ગુણસ્થાને કેટલા જીવ હોય? પાંચમા ગુણસ્થાને યોગ કયા?

૬. નવમા ગુણ. પ્રત્યેક સો (૨૦૦ થી ૮૦૦) જીવ હોય. પાંચમા ગુણ. યોગ ૧૨ ર ૨ આછારકના અને ૧ કાર્મણનો વર્જને.

૭. કયા ગુણસ્થાને ઉદીરણા અને અંતર ન હોય?

૮. ૧૪ મા ગુણસ્થાને ઉદીરણા ન હોય અને ૧૨ થી ૧૪ ગુણસ્થાને અંતર ન હોય.

૯. દેશો ઊણું કોડપૂર્વની સ્થિતિવાળા ગુણસ્થાન કેટલા અને કયા?

૧૦. દેશો ઊણું કોડપૂર્વની સ્થિતિવાળા ગુણસ્થાન પ્રણ તે પાંચમું, છટનું, તેરમું ગુણસ્થાન.

(૩) નીચેનામાં કેટલા અને કયા ગુણસ્થાન હોય? (૫)

૧. ઉત્તારકુર્ચા - ૨ ગુણસ્થાન પહેલું અને ચોથું

૨. માધ્યવતી નારકી - ૪ ગુણસ્થાન તે ૧ થી ૪

૩. માખી - ૨ ગુણસ્થાન પહેલું અને બીજું

૪. ચરમ શારીરી - ૧૩ ગુણસ્થાન તે ૧૧ મું વર્જને

૫. ક્ષપક શ્રેણી ઉપશમ સમકિત - ક્ષપક શ્રેણીમાં ઉપશમ સમકિત ન હોય.

(૪) ખાલી જ્યાં પૂરો.

(૫)

જવાબ

૧. છટઠે ગુણસ્થાને ..... અને ..... ધ્યાન હોય.

આર્તધ્યાન, ધર્મધ્યાન

૨. તેરમે ગુણસ્થાને ..... અને ..... કર્મની ઉદીરણા હોય.

નામ, ગોત્ર

૩. શાવક ૨૧ ગુણ સહિત ..... અને ..... હોય.

દઠધર્મી, પ્રિયધર્મી

૪. પાંચ ભૂત ..... તેના દ્વારા ..... બિજે.	૭૫, ચૈતન્ય વિકાસ, પતાન	
પ. આત્માના ..... કે ..... ની કભિક અવસ્થા.		(૧૫)
(આ) જીવ પરિણામ પદ – અજીવ પરિણામ પદના આધારે જવાબ લખો.		(૧૨)
(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.		(૪)
૧. નીચેનામાં કેટલા અને ક્યા પરિણામ હોય?		
અંબમાં જ્ઞાન, ગ્રીજા નરકમાં લેશ્યા, શંખમાં યોગ, મહાવિદેહમાં ચારિત્ર.		
૭. અંબમાં જ્ઞાન – ૩ અજ્ઞાન	ગ્રીજા નરકમાં લેશ્યા – ૨ નીલ, કાપોત	
શંખમાં યોગ – ૪, ૨ ઔદારિક, ૧ વ્યવહાર વચનયોગ અને ૧ કાર્મણ		
મહાવિદેહમાં ચારિત્ર – ૫, સામાચિક, સૂક્ષ્મ સંપર્ચાય, ચથાખ્યાત, દેશવિરતિ, અવિરતિ		
૨. બંધન એટલે શું? તેના બેદ લખો. સ્નિગ્ધનું સ્નિગ્ધ સાથે બંધન ક્યારે થાય?		(૨x૪)
૭. અજીવમાં જે પરમાણુ પુરુષાલથી માંડીને અનંત પ્રદેશી પુરુષાલનું જોડાતું તે બંધન છે. તેના જે બેદ સ્નિગ્ધ અને રૂક્ષા. સ્નિગ્ધનું સ્નિગ્ધ સાથે જે કે તેથી અધિક ગુણ અધિક અંતર હોય તો બંધન થાય.		
૩. પુરુષાલમાંથી મોહ શા માટે દૂર કરવો?		
૭. જે પુરુષાલ આજે શુભ વર્ષા, ગંધ, રસ, સ્પર્શરૂપે છે તે ૪ પુરુષાલનું પરિણામન અશુભમાં થઈ જશે. માટે તે પુરુષાલો જીવને સુખરૂપ કે શરણરૂપ થતા નથી. માટે તેમાંથી મોહ દૂર કરવો.		
૪. સંમૂચીર્ણ મનુષ્યમાં કેટલા અને ક્યા પરિણામ હોય?		
૭. સંમૂચીર્ણ મનુષ્યમાં ૨૧ પરિણામ હોય. ગતિ ૧ મનુષ્ય, ઇન્ડ્રિય પ અનિન્ડ્રિય વળ્ણને, કખાય ૪ અકખાય વળ્ણને, લેશ્યા ૩ અશુભ, યોગ ૧ કાયયોગ, ઉપયોગ ૨ સાકાર-અનાકાર, જ્ઞાન ૨ મતિઅજ્ઞાન-શ્રુતઅજ્ઞાન દસ્તિ ૧ મિથ્યાત્ત્વ, ચારિત્ર ૧ અવિરતિ, વેદ ૧ નપુંસક.		
૫. ખંડ બેદ અને વટૃ સંરસ્થાન એટલે શું?		
૭. ખંડ બેદ – કટકાની જેમ. લોંદું, ચાંદી, સીસું, સોણા, ચાંદી વગેરેના ટુકડાના રૂપમાં જે બેદ થાય છે તે ખંડ બેદ. વટૃ સંરસ્થાન – રૂપિયાનો સિક્કો કે લાડવાના આકારે. (ધન, વટૃ વચ્ચે પોલાણ ન હોય) જધન્ય પાંચ આકાશ પ્રદેશ.		
(૨) ખાલી જગ્યા પૂરો.		(૩)
૧. જીવ પરિણામ ..... પ્રકારના છે. કુલ પરિણામ ..... છે.	જવાબ	
૨. પુરુષાલની ..... , ... નો ત્યાગ કરવો.	૧૦, ૫૦	
૩. પર્યાયના ..... થી થવાવાળી અવસ્થા તે	આસક્તિ, પ્રીતિ	
	પરિવર્તન, જીવ પરિણામ	

(૧૦)

પ્ર.૩ સંસ્કાર વિભાગના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. નાના જ્યારે અધિનય કરે ત્યારે શું ન વિચારવું? (કોઈપણ ૩ મુદ્દા)
૭. મેં ઘણા કષ્ટો સહન કરીને ભણાવ્યા, ગણાવ્યા છતાં મારી સાથે આતું વર્તન કરે છે. ૨) હું કહું તે કેમ ન માને? મારી સાગે કેમ બોલે? ૩) કોઈપણ કાર્ય મને પૂર્ણયા વગાર કેમ કરે? ૪) હિત માટે કહેવા છતાં પણ હિતશિક્ષા સાંભળવા કોઈ તૈયાર નથી. ૫) મારી બધી અપેક્ષાઓ અને આશાઓ પર પાણી ફરી વળ્યું છે. ૬) પુત્રવધૂ આવ્યા ત્યારથી ઘરમાં શાંતિ નથી.
૨. સંતાનોને ન બગાડું તે સમજાવો.
૭. સંતાનોનું હિત શેમાં છે? એ સુખી કઈ રીતે થાય? તે વિચારું. ધનના ઠગલા, બોગના ખડકલા, મોજશોખ ના સાધનો આપી, ખોટા લાડ લડાવી સંતાનની જુદી પૂરી ન કરું. સંતાનોને વિનીત, સંસ્કારી, સંચાર, નિયંત્રિત, ધર્મ જનાતું. સંતાનોને મારો સમય આપી, સંબંધોની કિમત સમજાતું.
૩. આપણું જીવન સહજ ક્યારે થાય? અશાંતિ ક્યારે મળે? વિનય શું છે? પરસ્પરના વિનયથી શું થાય?

૭. વડીલોને સમાધિ આપીએ તો આપણું જીવન સરળ થાય. વડીલોના હૃદય બાળીએ તો અશાંતે મળે. વિનય ધર્મરૂપી વૃક્ષાનું મૂળ છે. પરરૂપરના વિનય વ્યવહારથી શાંતિ રહે છે.
૮. કોધથી બચવાનો સરળ ઉપાય શું છે? કોધથી મનને શું નુકસાન થાય? કોધના નિમિત્ત કેવી રીતે ઘટે?
૯. કોધથી બચવાનો સરળ ઉપાય છે પહેલા મગજને ઠંડું પડવા દો, પછી બોલો. કોધથી મનને થતા નુકસાન-અશાંતિ, ઉફ્ફેગ, અજંપો, આર્તધ્યાન. લાવો ને બદલે ચલાવો એમ વિચારવાથી કોધના નિમિત્ત ઘટે?
૧૦. માન ક્યારે પોખાય છે? માનથી બચવા શું કરવું? વિનય વ્યવહાર વધે તો શું થાય?
૧૧. બીજાને નીચું જોવડાવવામાં, હુકમો કરવામાં માન ૪ પોખાય છે. માનથી બચવા ગમે તે પરિસ્થિતિ સ્વીકારવી પરંતુ હુકમ કરાય નહીં. વિનય વ્યવહાર વધારીએ તો માન, અહંકાર, મોટાઈ ઘટતા જાય.

(૧૦)

પ્ર.૪ વાતના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. રેવતી માંસબદ્ધાણમાં શું રહેતી હતી?
૨. રેવતી માંસબદ્ધાણમાં લોલુપ, આસક્તા, લુંઘ તથા તત્પર રહેતી હતી.
૩. મહાશતક પાસે કેટલા ગોકુળ હતા? તેમાં કેટલી ગાયો હતી?
૪. મહાશતક પાસે આઠ ગોકુળ હતા. તેમાં એક ગોકુળમાં ૧૦૦૦૦ એટલે ૮ ગોકુળમાં ૮૦૦૦૦ ગાયો હતી.
૫. મહાશતકને કઈ દિશામાં ૧૦૦૦ ચોણનનું અવધિજ્ઞાન થયું હતું?
૬. મહાશતકને પૂર્વ, પશ્ચિમ અને દક્ષિણ દિશામાં ૧૦૦૦ ચોણનનું અવધિજ્ઞાન થયું હતું.
૭. આસક્તિનો ભાવ કોણ જાગૃત કરે છે?
૮. પાંચ ઈન્ડ્રિયોના વિષયનું સતત ચિંતન આસક્તિનો ભાવ જાગૃત કરે છે.
૯. રેવતી મરીને ક્યાં ઉત્પન્ન થઈ? ત્યાં તેની સ્થિતિ કેટલી?
૧૦. રેવતી મરીને પ્રથમ નરકમાં ઉત્પન્ન થઈ. ત્યાં તેની સ્થિતિ ૮૪૦૦૦ વર્ષની છે.
૧૧. લવણસમુદ્રના દેવ કોણ હતા? ત્યાં દીપ કર્યો હતો?
૧૨. લવણસમુદ્રના દેવ સુસ્થિત હતા. ત્યાં રતનદીપ હતો.
૧૩. ર્યાણાદેવી કેવી હતી?
૧૪. ર્યાણાદેવી પાપિણી, બયંકર, તુરણ સ્વભાવવાળી અને સાહસિક હતી.
૧૫. જિનપાલ-જિનરક્ષિત મદદ માટે ડોની પાસે ગયા? ઘરે સહી-સલામત કોણ પહોંચ્યું?
૧૬. જિનપાલ-જિનરક્ષિત મદદ માટે શૈલક ચક્ષ પાસે ગયા, ઘરે સહી-સલામત જિનપાલ પહોંચ્યા.
૧૭. જિનપાલ અત્યારે ક્યાં છે? ત્યાં તેમની સ્થિતિ કેટલી છે?
૧૮. જિનપાલ અત્યારે સુધર્મ દેવલોકમાં છે. ત્યાં તેમની સ્થિતિ બે સાગરની છે.
૧૯. જિનપાલ-જિનરક્ષિતનું અધ્યયન શેનો બોધ આપે છે?
૨૦. જિનપાલ-જિનરક્ષિતનું અધ્યયન પાંચ ઈન્ડ્રિયમાં આસક્તા ન થવાનો બોધ આપે છે.

(૧૦)

પ્ર.૫ નીચેના કાચ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. જેણી સમતાના ગાન મળે જગતમાં માન, મહાસંત...ક્યારે થઈશું...
- ગોવાળે કાનમાં બોંક્યા ખીલા, તો યે ચોખ ન કરે રંગીલા, ધીર, વીર ગંભીર, મૂકે ચરણોમાં શીશ.
૨. લોકો કહે છે ધનથી જીવાય છે, વીતરાગ કહે છે જ્ઞાનથી જીવાય છે,
- જ્ઞાનને ઠોસ કરવા, દુનિયાથી જુદું જીવતું છે. હું તો માનું છું, હું જે સમજું છું, જ્ઞાની કહે છે, બ્રમમાં જીવે છે તું.
૩. ગુરુ કહે કહે તો તપ જપ કરતા, શ્રાવક પ્રત અવધારું,
- ગુરુ કહે તો સંસાર છોડી, સંયમને સ્વીકારું, ગુરુફૂપા પ્રભાવે મારે, મુક્તિપુરમાં જવું.
૪. કાદવમાં ખરડીને કાચા, પાછો ધોવા બેઠો, માચામાં ઝૂબડી મારીને, એવો તરવા બેઠો,
- ખબર નથી કે એક દિવસ, આ ભવસાગર ઝૂબવાનો.

પ્ર.૧ (અ) પાઠપૂર્તિ કરો.

૧. અણાત્યા એ પજીતે તં જ્હા અવજ્ઞાણાચરિયં પમાયાચરિયં હિંસપ્પયાણં પાવડમ્ભો
૨. મજજુણા વિહિં વત્થ વિહિં વિલેવણ વિહિં પુષ વિહિં આભરણ વિહિં ધૂપ વિહિં પેજ્જ વિહિં

(આ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. જું ખંડિયં અને જું વિરાહિયં એટલે શું? તે કયા પાઠમાં આવે છે. તે પાઠનું જીજું નામ શું છે?
૨. જું ખંડિયં એટલે પ્રતોનો એકાંશો બંગ અને જું વિરાહિયં એટલે જર્વાશો બંગ. તે પ્રતિક્રમણના જીજા પાઠમાં આવે છે. તેનું જીજું નામ સંક્ષિમ પ્રતિક્રમણ જૂન છે.
૩. નિંદાભિ અને ગરિછાભિમાં શું ફરક છે? શ્રાવક કેટલી કોટિએ સામાચિક કરે?
૪. નિંદાભિ એટલે આભાની જાણીએ દોખોની આલોચના અને ગરિછાભિ એટલે ગુરુની જાણીએ દોખોની આલોચના. શ્રાવક છ કે આઠ કોટિએ સામાચિક કરે.
૫. પણ્યાત્ર કર્મ અને પુરઃકર્મ એટલે શું?
૬. પણ્યાત્ર કર્મ એટલે સાધુ–સાધીને આહાર વહોરાવ્યા પછી તે અર્થે સચેત પાણીથી હાથ કે વાસણ ધોવાને કારણે લાગનાર દોષ. પુરઃકર્મ એટલે સાધુ–સાધીને આહાર વહોરાવતા પહેલા સચેત પાણીથી હાથ કે વાસણ ધોવાને કારણે લાગનાર દોષ.
૭. અતિક્રમ અને વ્યતિક્રમ એટલે શું? તે શું છે? કયા પાઠમાં આવે છે?
૮. અતિક્રમ એટલે લીધેલા પ્રતની તોડવાની ઈચ્છા કરવી અને વ્યતિક્રમ એટલે પ્રતની મર્યાદા તોડવાની સામગ્રી એકઠી કરવી. તે પાપના પગથિયા છે. સામાચિકના આઠમા પાઠમાં આવે છે.
૯. કાલિક એટલે રામિના પ્રથમ અને ચોથા પ્રછરે અને દિવસના પ્રથમ અને ચોથા પ્રછરે ઓમ ચાર પ્રછર જેનો સ્વાધ્યાય કરવાનો હોય છે. અન્ય અસ્વાધ્યાય ટાળીને કાલિક જૂસોનો સ્વાધ્યાય ચારે પ્રછર કરી શકાય છે. ઉકાલિક એટલે ચાર સંધ્યાકાળ છોડીને જેનો સ્વાધ્યાય આઠે પ્રછર કરી શકાય છે.

(૧૫)

પ્ર.૨ (અ) મોટા બાસઠિયાના આધારે જવાબ લખો.

(૩૪)

- (૧) કોઠો બનાવીને નીચેના બોલનો બાસઠિયો લખો. (માત્ર આંકડામાં)

(૧૦)

૪.

બોલનું નામ	જીવના બેદ	ગુણર્થાન	ચોગ	ઉપયોગ	લેશ્યા
૧. સક્ષાત્ય	૧૪	૧૦	૧૫	૧૦	૫
૨. અવધિદર્શન	૨	૧૨	૧૫	૧૦	૫
૩. સ્ત્રી વેદ	૨	૬	૧૩	૧૦	૫
૪. જળો	૨	૨	૪	૫	૩
૫. માધલી	૨	૫	૧૩	૬	૫
૬. અવધિજ્ઞાન	૨	૧૦	૧૫	૧૦	૫
૭. અપરિત સંસારી	૧૪	૧	૧૩	૫	૫
૮. બાદર	૧૨	૧૪	૧૫	૧૨	૫
૯. દર્શિવાસના જુગલિયા	૨	૨	૧૧	૫	૪
૧૦. સૂક્ષ્મ સંપર્ચાય ચારિત્ર	૧	૧	૬	૭	૧

(૨) નીચેના બોલનો સંપૂર્ણ બાસાઠિયો લખો. (૧૨)

૧. ચૌરેન્દ્રિય – જીવના બેદ જે ચૌરેન્દ્રિયના અપર્યામા-પર્યામા, ગુણસ્થાન પ્રથમ બે, યોગ ચાર ર ઔદારિક, ૧ કાર્મણા, ૧ વ્યવહાર વચન, ઉપયોગ છ ર જ્ઞાન, ૨ અજ્ઞાન, ૨ દર્શન, લેશ્યા પ્રથમ ત્રણ.
૨. આહારક – જીવના બેદ ૧૪, ગુણસ્થાન પ્રથમ ૧૩, યોગ ૧૪ કાર્મણા વર્જને, ઉપયોગ ૧૨, લેશ્યા ૫.
૩. પ્રસાદાય – જીવના બેદ ૧૦ ચાર એકેન્દ્રિયના વર્જને, ગુણસ્થાન ૧૪, યોગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૨, લેશ્યા ૫.
૪. વચનયોગી – જીવના બેદ ૫ બેઈન્દ્રિય, ટેઈન્દ્રિય, ચૌરેન્દ્રિય, અસંજી પંચેન્દ્રિય, સંજી પંચેન્દ્રિય એ પાંચ પર્યામા, ગુણસ્થાન પ્રથમ ૧૩, યોગ ૧૪ કાર્મણા વર્જને, ઉપયોગ ૧૨, લેશ્યા ૫.
૫. અપર્યામા – જીવના બેદ ૭ અપર્યામા, ગુણસ્થાન ૩ પહેલું, બીજું, ચોથું, યોગ ૫ બે ઔદારિક, ૨ વૈક્ષિય, ૧ કાર્મણા, ઉપયોગ ૮, ૩ જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાન, ૩ દર્શન, લેશ્યા ૫.
૬. પંચ લેશ્યા – જીવના બેદ ૨ સંજીના, ગુણસ્થાન પ્રથમ ૭, યોગ ૧૫, ઉપયોગ ૧૦ કેવળજ્ઞાન-કેવળદર્શન વર્જને, લેશ્યા ૧ પંચ.

(૩) અલ્પબહૃત્વ લખો. (૮)

૧. સમકિત દ્વાર – સર્વથી થોડા સાચ્વાદાન સમકિતી (અસંખ્યાતા), તેથી ઉપશમ સમકિતી સંખ્યાતગુણા, તેથી મિશ્રદાસ્તિ અસંખ્યાતગુણા, તેથી ક્ષયોપશમ અને વેદક સમકિતી માંહોમાંહે તુલ્ય અને અસંખ્યાતગુણા, તેથી ક્ષાયિક સમકિતી અનંતગુણા, તેથી સમુદ્દ્રા સમકિતી વિશેખાધિક, તેથી મિશ્રદાસ્તિ અનંતગુણા.
૨. શરીર દ્વાર – સર્વથી થોડા આહારક શરીર, તેથી વૈક્ષિય શરીર અસંખ્યાતગુણા, તેથી ઔદારિક શરીર અસંખ્યાતગુણા, તેથી તેજ્જસ-કાર્મણ શરીર માંહોમાંહે તુલ્ય અને અનંતગુણા.
૩. સંજી દ્વાર – સર્વથી થોડા સંજી (અસંખ્યાતા), તેથી નો સંજી નો અસંજી અનંતગુણા, તેથી અસંજી અનંતગુણા.

(૪) મને ઓળખો. (૫)

	જવાબ
૧. મારા ગુણસ્થાન ત્રણ છે.	અપર્યામા
૨. મારામાં ત્રણ શુભ લેશ્યા હોય છે.	પરિહાર વિશ્વકુર્દ ચારિત્ર
૩. મારામાં જીવના બેદ ત્રણ છે.	નરક ગતિ, દેવ ગતિ, મનુષ્ય ગતિ, તેજો લેશ્યા
૪. મારામાં યોગ ચાર છે.	અસંજી તિર્યાચ પંચેન્દ્રિય, વિકલેન્દ્રિય
૫. મારામાં ઉપયોગ આઠ છે.	અચરણ

(આ) રૂપી – અરૂપીના આધારે જવાબ લખો. (૧૦)

(૧) નીચેના બોલ રૂપી છે કે અરૂપી? કેટલા રૂપશી? (૪)

	રૂપી	અરૂપી	રૂપશી
૧. વાલુ પ્રભા	રૂપી	-	૮
૨. અવાય	-	અરૂપી	-
૩. કાર્મણ વર્ગણા	રૂપી	-	૪
૪. જીવ	-	અરૂપી	-

(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૫)

૧. રૂપી આઠ રૂપશીની પહેલી ગાથા લખો.
૨. ધણ તણ વાય, ધનોદાન, પુઠવી સતોવ સતતનેરીયાણ।
અસંખેજ દિવ સમુદ્દ્રા, કપા, ગેવિજ્જા અણૂતારા સિદ્ધિ ॥
૩. ૧૮ પાપ ચાર રૂપશી છે શા માટે? ધનવાત શું છે? તે કેટલા રૂપશી છે? શા માટે?
૪. ૧૮ પાપ ચાર રૂપશી છે કારણ કે ૧૮ પાપસ્થાનનું સેવન કરવાથી કર્મ બંધાય છે અને કર્મ ચર્ચિત રૂપશી છે.
ધનવાત વાયુકાય છે. તે આઠ રૂપશી છે કારણ કે તેનું શરીર ઔદારિક છે.

૩. અવગ્રહ રૂપી છે કે અરૂપી? તેમાં કેટલા અને કયા બોલ લાભે? તેને કોણ જોઈ શકે?
૪. અવગ્રહ અરૂપી છે. તેમાં વર્ષ, ગંધ, રૂસ, સ્પર્શ કાંઈ ન લાભે. તેને કેવળજ્ઞાની, કેવળદર્શની પ્રત્યક્ષા જણે અને જોઈ શકે.
- (૯) ઉપયોગ અધિકારના આધારે જવાબ લખો. (૧૦)
- (૧) નીચેના જીવો કેટલા અને કયા કયા ઉપયોગ લઈને આવે? (૫)

૧. ક્ષયોપશમ સમકિતી ઘોડો પહેલી નરકમાં આવે.
૨. આણત દેવલોડના મિથ્યાત્ત્વી દેવ મનુષ્યમાં આવે.
૩. મન વગરનો મનુષ્ય આદુમાં આવે.
૪. વાયુકાય વંટોળિયામાં આવે.
૫. અવધિજ્ઞાન લઈને કેટલી અને કઈ ગતિમાં ઉત્પજ્ઞ થવાય છે?

(૨) નીચેના જીવો કેટલા અને કયા કયા ઉપયોગ લઈને નીકળે? (૫)

- જવાબ
- ૫, ૩ જ્ઞાન, ૨ દર્શન
- ૩, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન
- ૩, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન
- ૩, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન
- ત્રણ, નારકી, દેવ, મનુષ્ય

૧. અંતરદૃષ્ટીપના મનુષ્ય
૨. મધા નરકના નારકી
૩. રતનના જીવ
૪. પાંચમા ગુણક્ષાનવાળો હાથી
૫. સારવતના દેવ

- જવાબ
- ૩, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન
- ૫, ૨ જ્ઞાન, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન
- ૩, ૨ અજ્ઞાન, ૧ દર્શન
- ૫, ૩ જ્ઞાન, ૨ દર્શન
- ૭, ૩ જ્ઞાન, ૨ અજ્ઞાન, ૨ દર્શન

પ્ર.૩ સંસ્કાર વિભાગના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. મારા અશુભ કર્મનું ફળ શું છે? શાદોના ઉચ્ચારણને અટકાવવું તે કર્યું તપ છે? દેહની મમતા ક્યારે તૂટે? શરીર ખડતાલ ક્યારે બને?
૨. મારા અશુભ કર્મનું ફળ પ્રતિકૂળ સંયોગો છે. શાદોના ઉચ્ચારણને અટકાવવું તે વચન વિનય તપ છે. દેહની મમતા કામ કરતા સમતા રાખીએ તો તૂટે. શરીર ખડતાલ કામ કરીએ તો બને.
૩. તિર્યચ ગતિનો રાજમાર્ગ શું છે? પુષ્યનો ઉદ્ય હોય ત્યારે શું થાય? શેની વૃત્તિ છોડવી?
૪. તિર્યચ ગતિનો રાજમાર્ગ માયા છે. આપણા પુષ્યનો ઉદ્ય હોય ત્યારે ધૂળમાં હાથ નાંખીએ તો ધૂળ પણ સોનું થઈ જાય. પોતાના પુષ્ય પર વિશ્વાસ રાખી માયાથી વસ્તુ મેળવવાની વૃત્તિ છોડવી.
૫. લોભને સંતોષથી જીતવાની સાધનાના ચાર મુદ્રા લખો.
૬. ૧) લોભ તો પાપનો બાપ, જીવવું કેટલું અને જોઈએ કેટલું? ૨) પર પુદ્ગાલમાં સુખ નથી માટે પરબરવની ચિંતા કરો. ૩) ધર્ષણ લાવે ચુખશીલતા, સંતોષ લાવે ચન્દનશીલતા. ૪) દુઃખનો બોધ દિલમાં રાખ, અંતે થવાની રાખ. ૫) નાના પ્રત પરચકણાણ લેવા, સંયમ અને સંથારાને નજર સામે રાખવા. ૬) લોભના ખાડામાં સંસારના અખાડામાં.
૭. આત્મ રૂપાવાના પામવા, આત્માર્થી બનવા, આત્મ રક્ષા કરવા, આત્મ રમરણ કરવા માટે મારે શું અભ્યાસ કરવો જોઈએ?
૮. આત્મ રૂપાવાના પામવા-હું તરીને ૪ રહીશ, આત્માર્થી બનવા-આ કાર્યથી મારું આત્મહિત થશે?, આત્મ રક્ષા કરવા-અરિહંતે શરણ પવજીભિ, આત્મ રમરણ કરવા-હું નિત્ય છું.
૯. આત્મ શ્રદ્ધા પ્રામ કરવા શું કરશું?
૧૦. અનાદિકાળથી વિભાવમાં પડેલો જીવ જ્યારે રૂપનું જ્ઞાન કરે ત્યારે પહેલા સમકિત પ્રામ કરે છે. સુદેવ, સુગુરુ અને સુધર્મ પર શ્રદ્ધા તે સમકિત. સમકિતની પ્રામિ પણી ૪ ધર્મની શરૂઆત થાય છે. ધર્મ સરળ હૃદયમાં ૪ વસે છે. માટે સંત અને શાશ્વોની આજ્ઞાને શ્રદ્ધાપૂર્વક સ્વીકારું, શ્રદ્ધા અંતરે એ સંસાર તરે.

પ્ર.૪ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. દેવદાટા કેટલા વર્ષની હતી? તેણે શું ખરાબ કાર્ય કર્યું?
૨. દેવદાટા ૮૦ વર્ષની હતી. તેણે સાચુની હત્યા કરવાનું ખરાબ કાર્ય કર્યું.
૩. ગૌતમ રવામીએ ભગવાન મહાવીરને શું પૂછ્યું?
૪. હે ભગવાન ! આ સ્ત્રી પૂર્વબળમાં કોણ હતી? અને શા માટે આવા દાડણ દુઃખ બોગતી રહી છે?
૫. સિંહસેન મરીને ક્યાં ગયા? ત્યાં તેમની સ્થિતિ કેટલી હતી?
૬. સિંહસેન મરીને છટઠી નરકમાં ગયા. ત્યાં તેમની સ્થિતિ રૂ સાગરની હતી.
૭. પુષ્પનંદી માતાને કેવા પાણીથી રનાન કરાવતો હતો?
૮. પુષ્પનંદી માતાને ગર્ભ, ઠંડા અને સુગંધિત પાણીથી રનાન કરાવતો હતો.
૯. દેવદાટા દુઃખવિપાક અધ્યયન દ્વારા સુપ્રોનો અધિકાર છે. તે અંગ છે કે ઉપાંગ?
૧૦. નમિ રાજ્યિએ એકત્વ ભાવનાનું ચિંતન કેવી રીતે કર્યું?
૧૧. હું એકલો છું મારું કોઈ નથી તેવી એકત્વ ભાવનાનું ચિંતન કર્યું.
૧૨. યજ્ઞ કેવું કાર્ય છે? તેમાં શું થાય છે?
૧૩. યજ્ઞ સાવધ કાર્ય છે. તેમાં પશુવધ અને સ્થાવર જીવોની હિંસા થાય છે.
૧૪. કોને શાંતિ થતી નથી? શા માટે?
૧૫. સોના અને ચાંદીના કેલાસ જેવા અસંખ્ય પર્વત મળે તો પણ લોભી મનુષ્યને શાંતિ થતી નથી કારણ કે મનુષ્યની ઈરછાઓ આકાશની જેમ અનંતી છે.
૧૬. સાધક શૈમાં આનંદ અનુભવે છે?
૧૭. સાધક સાંસારિક સુખોનો, આસક્તિનો તથા કખાચોનો ત્યાગ કરવામાં જ આનંદ અનુભવે છે.
૧૮. નમિ રાજ્ઞ કેવી રીતે જોધ પામ્યા?
૧૯. પૂર્વ જરૂરનું રમરણ થતા સર્વોત્તમ એવા ચાચિત્ર ધર્મનો રવયં જોધ પામ્યા.

પ્ર.૫ નીચેના કાલ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. મંગળકારી વીરની વાણી, અમૃતની રસધાર,
અલી શકે નહિ અંતર જેનું, એળે ગયો અવતાર,
જાણી એણે મોક્ષ પ્રમાણી.
  ૨. છો ને આ દર્દ વધે, હું મોત નહિ માંગું,
વળી છટેલા શ્વાસ સુધી, હું ધર્મ નહિ ત્યાગું,
રહે ભાવ સમાધિનો, એવી અંતિમ પળ દેણો.
  ૩. દિન પ્રતિદિન ભાવું ભાવના, સંસાર ક્યારે છૂટશે?
સગાં સંબંધી રવજનો સહુના, બંધન ક્યારે તૃટશે?
ગુરુજૂળમાં રહેવાનું (૨) દિલને ગમે છે.
  ૪. રવયાના જ્ઞાનમાં રવયાના ભાનમાં, આતમરામ કહે ઉત્તમ દ્યાનમાં,
પરની પંચાત ત્યજીને રવના રવરૂપમાં, સદા હું મર્ત્ત બની જાઉ.
અથવા
રવયાના જ્ઞાનમાં રવયાની સ્થિરતા, ચાચિત્રગુણ છે રવયાંમાં લીનતા,
અંધકાર તળુને પૂર્ણ પ્રકાશમાં, સદા હું મર્ત્ત બની જાઉ.
- જ્ય - જિનેંદ્ર

પ્ર.૧ (અ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખી કર્યા પાઠમાં આવે છે? તે લખો.

	જવાબ	પાઠ
૧. આશાતના વડે	આસાયણાએ	પ્રતિક્રમણના ગ્રીજા પાઠમાં
૨. અંગોપાંગ છેદ	નિલંબણકમે	સાતમા પ્રતમાં
૩. ઉતાવળથી લેવા વડે	સહસ્રારે	ગીજ શ્રમણસૂત્રમાં
૪. સૂત્રરૂપ આગમ	સુતાગમે	પ્રતિક્રમણના ચોથા પાઠમાં

(આ) પાઠ પૂર્તિ કરો.

૧. વેરમણે કભાલિક ગોવાલિક બોમાલિક થાપણમોસો મોટકી
૨. મણંતં ચ જિણં ધમ્બં સંતં ચ વંદામિ કુંથું
૩. ડિસિયાહિં કાઈયાએ અહિગરણયાએ પાઉસિયાએ પારિતાવણિયાએ પાણાઈવાય

પ્ર.૨ (અ) દશપૈકાલિક સૂત્રના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

૧. વયં ચ વિત્તિ લબ્ધભાંનો, ણ ચ કોઇ ઉપછામણી | અહાગડેસુ રીયંતે, પુષ્કેસુ ભમરા જ્ઘા ||

અર્થ : જેમ ભમરો વૃક્ષોના ફૂલોમાંથી તેને પીડા પહોંચાડ્યા વગર રસ પીએ છે, તેમ અમે સાધુ પણ ગૃહસ્થો એ પોતાના માટે બનાવેલા આહારની એવી રીતે બિક્ષા લેશું કે જેથી કોઈપણ જીવની વિરાધના ન થાય અને દેનાર ગૃહસ્થને પણ દુઃખ ન થાય.

૨. સમાઈ પેહાઈ પરિવ્યંતો, સ્થિયા મણો નિર્સસર્દ બહિદ્વા |

એ સા મહં નો પિ અહં પિ તીસે, ઈરચ્યેવ તાથો પિણઈજ્જ રાગં ||

અર્થ : સમભાવની પ્રેક્ષાથી વિચરતા સાધુનું મન કદાચિત્ બહાર નીકળી જાય તો તે જી મારી નથી અને હું પણ તેણીનો નથી. આ પ્રકારની ચિંતવણા કરી તે જી પરથી પોતાના રાગભાવને દૂર કરે.

૩. અટઠાવઅ ચ નાલીએ, છતસ્સ ચ ધારણાટઠાએ | તેગિચ્છ પાહણાપાએ, સમારંબં ચ જોયણો ||

અર્થ : (૧૮) અટઠાવીએ – જુગાર રમવો (૧૯) નાલીએ – પાસાનો જુગાર રમવો (૨૦) છતસ્સ ચ ધારણાટઠાએ – છતને ધારણા કરવું (૨૧) તેગિચ્છ – દવા-ચિકિત્સા કરવી (૨૨) પાહણાપાએ – પગરણાં આદિ પગમાં ધારણા કરવા (૨૩) સમારંબં ચ જોયણો – અભિનો આરંબ કરવો.

(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ૪૫ થી ૪૮ અનાચાર કર્યા છે? તે અર્થ સાથે લખો.

૨. (૪૫) ધૂતણે – વચ્ચ આદિને ધૂપ આપી સુગંધિત કરવા. (૪૬) વમણે – ઔષધ આદિથી વમન કરવું.

(૪૭) વત્થી કમ્બ – મળની શુદ્ધ માટે એનીમા વગેરે લેવા. (૪૮) વિશેયણે – રેચ, જુલાબ લેવા.

૨. જ્ઞાની પુરુષો કેવા હોય છે?

૩. વમેલા વિધને ફરીથી પીવા કોણ ઈરછતું નથી?

૪. અગંધન કુળમાં ઉત્પદ્ધ થયેલા સર્પો વમેલા વિધને ફરીથી પીવા ઈરછતા નથી.

૫. રહનેમિ ધર્મમાં ડેવી રીતે વિથર થઈ ગયા?

૬. જેવી રીતે અંકુશ વડે હાથી વિથર થઈ જાય તેમ તે રહનેમિ ધર્મમાં ફરી વિથર થઈ ગયા.

(૩) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો.

૧. કેઈ – કેટલાક

૨. બોતું – બોગવવાને

૩. ગિછણો – ગૃહસ્થની

૪. મુક્તા – મુતા

૫. કોઇ – કોઈની

૬. જાયા – જાંબેલા

(૪) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ (માગધી) લખો.	(૩)
૧. પાલન કરશે – કુજ્જા	૨. પીડા આપતો – કિલામેઈ
(આ) નિયંઠાના આધારે જવાબ લખો.	(૨૫)
(૧) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે દ્વાર લખો.	(૫)
૧. કાળ દ્વાર (બારમો) – છ એ નિયંઠા મહાવિદેષ ક્ષેત્રમાં હોય. (કારણ ત્યાં સદા નોઉત્સર્પિણી નોઅવસર્પિણી કાળ છે.)	
પુલાક, નિર્ગ્રથ અને સ્નાતક અવસર્પિણી કાળમાં ૩ જે-૪ થે આરે ૭જ્યે અને ૩ જે-૪ થે-૫ મે આરે પ્રવર્તે. ઉત્સર્પિણી કાળમાં ૨ જે-૩ જે-૪ થે આરે ૭જ્યે અને ૩ જે-૪ થે આરે પ્રવર્તે. પુલાકનું સંહરણ ન થાય પણ નિર્ગ્રથ અને સ્નાતક સંહરણ અપેક્ષાએ અન્ય કાળમાં પણ હોય.	
બજુશ, પડિસેવણા અને કધાયકુશીલ અવસર્પિણી કાળમાં ૩ જે-૪ થે-૫ મે આરે ૭જ્યે અને ૩ જે-૪ થે-૫ મે આરે પ્રવર્તે. ઉત્સર્પિણી કાળમાં ૨ જે-૩ જે-૪ થે આરે ૭જ્યે અને ૩ જે-૪ થે આરે પ્રવર્તે. મહાવિદેષમાં સદા હોય.	
૨. અંતર દ્વાર – (અંતર એટલે એક નિયંઠો પોતાનો નિયંઠો એકવાર છોડયા પછી કેટલા કાળ બાદ પોતાના નિયંઠાને ફરીથી પ્રામ કરી શકે?)	
પ્રથમ પાંચ નિયંઠાને અંતર પડે તો એક જીવ આશ્રી જધન્ય અંતર્મુહૂર્ત અને ઉત્કૃષ્ટ દેશો ઊણા અર્ધ પુરુંગાલ પરાવર્તન કાળ સુધી. સ્નાતકને એક જીવ અપેક્ષા કોઈ અંતર ન પડે.	
ધણા જીવ અપેક્ષા પુલાકને જધન્ય વિશે ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાતા વર્ષ. નિર્ગ્રથને જધન્ય વિશે ઉત્કૃષ્ટ છ માસ. શેષ ચાર નિયંઠાને અંતર ન પડે. (મહાવિદેષની અપેક્ષાએ શાશ્વતા હોવાથી.)	
૩. સંયમ સ્થાન દ્વાર – પ્રથમ ચાર નિયંઠામાં અસંખ્યાતા સંયમ સ્થાન છે. નિર્ગ્રથ અને સ્નાતકમાં સંયમ સ્થાન એક ૪ હોય.	
અલ્પબહુત્પ - સર્વથી થોડા નિર્ગ્રથ અને સ્નાતકના સંયમ સ્થાન (તુલ્ય), તેથી પુલાકના સંયમ સ્થાન અસંખ્યાતગુણા, તેથી બજુશના સંયમ સ્થાન અસં.ગુણા, તેથી પડિસેવણાના સંયમ સ્થાન અસં.ગુણા, તેથી કધાય કુશીલના સંયમ સ્થાન અસંખ્યાતગુણા.	
(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.	(૨૦)
૧. પડિસેવણા અને નિર્ગ્રથ કઈ ગતિ અને સ્થિતિ પામે? પાંચ પદવીમાંથી કેટલી પદવી પામે?	
૭. પડિસેવણા ગતિ – ૪. સુધર્મ દેવલોક, સ્થિતિ – પ્રત્યેક પલ્ય ૬. અચ્યુત દેવલોક રૂ સાગર. ૫ પદવીમાંથી પ્રથમ ૪ ઈંડ, સામાનિક, ગ્રાયસ્નિશક, લોકપાલ પદવી પામે.	
નિર્ગ્રથ ગતિ – ૫ અનુનાતર વિમાન, સ્થિતિ – અજધન્ય અનુફૃષ્ટ ૩૩ સાગર તથા મોક્ષ સાદિ અનંત. ૫ પદવીમાંથી અછેંડ થાય.	
૨. સ્નાતક એટલે શું? તેના પહેલા બે બેદ લખી તે બંને બેદ કયા ગુણસ્થાને હોય?	
૭. શુદ્ધ, અંદ, સુગંધિત ચોખા જેવા ચાસિતવાળા. ૧) અરણી – ચોગ નિરોધના કારણે જેમાં છવિ (શરીર) ભાવ ન હોય તે. તે ૧૪ મે ગુણસ્થાને હોય. ૨) અસબલે – ૨૧ સબલા દોષ રહિત, અતિચાર્દૃપ મેલ જરા પણ ન હોય. તે ૧૩, ૧૪ મે ગુણસ્થાને હોય.	
૩. પુલાકનો ડલ્પ, શરીર, પેદે અને ભવ દ્વાર લખો.	
૭. પુલાકનો ડલ્પ દ્વાર – ૩ ડલ્પ. સ્થિતા, અસ્થિતા, રથવિરકલ્પી. શરીર દ્વાર – ૩ શરીર. ઔદારિક, તેજ્જસ, કાર્મણ. પેદે દ્વાર – ૮ કર્મ પેદે. ભવ દ્વાર – પુલાક ભવ કરે તો ૪. એક ભવ ૬. ત્રણ ભવ (મનુષ્યના) કરે.	
૪. કધાયકુશીલનો પરિણામ અને જ્ઞાન દ્વાર લખો.	
૭. કધાયકુશીલનો પરિણામ દ્વાર – ૩ પરિણામ હિયમાન (ઘટતા), વર્ધમાન (વધતા), અવસ્થિત (સમાન). હિયમાન, વર્ધમાનની સ્થિતિ ૪. ૧ સમય ૬. અંત. અવસ્થિતની સ્થિતિ ૪. ૧ સમય ૬. ૭ સમય.	
જ્ઞાન દ્વાર – કધાયકુશીલમાં ૨ જ્ઞાન (મતિ, શ્રુત), ૩ જ્ઞાન (મતિ, શ્રુત, અવધિ), ૩ જ્ઞાન (મતિ, શ્રુત,	

- મનઃપર્વત), ૪ જ્ઞાન (ગતિ, શ્રુત, આવધિ, મનઃપર્વત). શ્રુત જ્ઞાન આશી રહે. અષ્ટપ્રવચન માત્રા ૬. ૧૪ પૂર્વ.
- પ. નિર્ગંથમાં દેશવિરતિનું કથન શા માટે કરેલું નથી? પુલાક ડોનાથી હીન, અધિક અને છઠાણવડિયા?
૭. નિર્ગંથ ઉપશમ શ્રેણીથી પડતા કખાયકુશીલ થાય છે. શ્રેણીથી પડતા તરત ૪ દેશવિરતિ થતા નથી પણ કખાયકુશીલ થઈ પણી દેશવિરતિ થઈ શકે છે. માટે નિર્ગંથમાં દેશવિરતિનું કથન કરેલું નથી.
- પુલાક, કખાયકુશીલથી છઠાણવડિયા. બજુશ, પડિસેવણા, નિર્ગંથ, રનાતકથી અનંતગુણહીન.
૯. બજુશનો સ્થિતિ, વર્તમાન પર્યાય અપેક્ષા, ઉદીરણા દ્વાર લખો.
૧૦. બજુશનો સ્થિતિ દ્વાર - એક જીવ અપેક્ષા ૭. ૧ સમય ૬. દેશો ઉણા કોડપૂર્વ વર્ષ. ઘણા જીવો અપેક્ષા શાશ્વતા. વર્તમાન પર્યાય અપેક્ષા - જો હોય તો ૭. ૧-૨-૩ ૬. પ્રત્યેક સો. ઉદીરણા દ્વાર - ૯/૭/૮ ની ઉદીરણા કરે. જ ની કરે તો આચુષ્ય, વેદનીય વર્જને. ૭ ની કરે તો આચુષ્ય વર્જને.
૧૧. રનાતક લોકમાં કેટલામા ભાગમાં હોય? શા માટે?
૧૨. રનાતક લોકના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં, ઘણા અસંખ્યાત ભાગોમાં અને સર્વ લોકમાં હોય. રનાતક કેવળ સમુ. ના સમયે શરીરક્ષણ અથવા દંડ કે કપાટ અવક્ષણમાં હોય ત્યારે લોકના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં હોય. જ્યારે મંથન અવક્ષણમાં હોય ત્યારે ઘણા અસંખ્યાત ભાગોમાં અને ચોથા સમયે સંપૂર્ણ લોકમાં હોય છે.
૧૩. નિર્ગંથનો આગરેશ દ્વાર, ભાવ દ્વાર અને સ્પર્શના દ્વાર લખો.
૧૪. નિર્ગંથનો આગરેશ દ્વાર - એક ભવમાં ૭. ૧ વાર ૬. ૨ વાર અને ઘણા ભવમાં ૭. ૨ વાર ૬. ૫ વાર આવે. ભાવ દ્વાર - ઉપશમ કે ક્ષાયિક ભાવમાં હોય. સ્પર્શના દ્વાર - અવગાઢ ક્ષોગ કરતા સ્પર્શના કંઈક અધિક જાણવી.
૧૫. બજુશનો પરિણામ, ભવ, લેશ્યા અને બંધ દ્વાર લખો.
૧૬. બજુશનો પરિણામ દ્વાર - ૩ પરિણામ હિયમાન (ઘટતા), વર્ધમાન (વધતા), અવસ્થિત (સમાન).
- હિયમાન, વર્ધમાનની સ્થિતિ ૭. ૧ સમય ૬. અંત. અવસ્થિતની સ્થિતિ ૭. ૧ સમય ૬. ૭ સમય.
- ભવ દ્વાર - જ્યાંય ૧ ઉત્કૃષ્ટ ૮ ભવ કરે. લેશ્યા દ્વાર - ગ્રાણ શુદ્ધ લેશ્યા હોય. બંધ દ્વાર - ૭/૮ કર્મ બાંધે.
૧૭. દીક્ષા લેતી વખતે સાતમું ગુણક્ષણ કર્યા નિયંતામાં હોય? તેને લિંગ, વેદ, સમુદ્ધાત કેટલી? કઈ કઈ?
૧૮. દીક્ષા લેતી વખતે સાતમું ગુણક્ષણ કખાયકુશીલ નિયંતામાં હોય. લિંગ દ્વાર - દ્રવ્ય અપેક્ષા સ્વલિંગ,
- અન્યલિંગ કે ગૃહક્ષણલિંગમાં હોય. ભાવ અપેક્ષા સ્વલિંગમાં ૪ હોય. વેદ ગ્રાણ વેદ અથવા અવેદી (ઉપશાંત કે ક્ષીણા). સમુદ્ધાત છ તે વેદનીય, કખાય, મારણાંતિક, વૈક્ષિય, તેજસ, આહારક.
- (d) સંજ્યાના આધારે જવાબ લખો. (૨૫)
- (૧) કોઈપણ બે દ્વાર લખો. (૫)
૧. આગરેશ દ્વાર (સંયમ કેટલીવાર આવે?)
- ૨.
ચારિત્ર	એક ભવ આશી		ઘણા ભવ આશી	
	જ્યાંય	ઉત્કૃષ્ટ	જ્યાંય	ઉત્કૃષ્ટ
૧. સામાયિક	એક વાર	પ્રત્યેક સો વાર	બે વાર	પ્રત્યેક હજાર વાર ૭૨૦૦ વાર
૨. છેદોપક્ષાપનીય	એક વાર	પ્રત્યેક વીસ વાર (૧૨૦ વાર)	બે વાર	નવસો વારથી અધિક ૮૫૦ વાર
૩. પરિહાર વિશુદ્ધ	એક વાર	ગ્રાણ વાર	બે વાર	સાત વાર
૪. સૂક્ષ્મ સંપરાય	એક વાર	ચાર વાર	બે વાર	નવ વાર
૫. ચયાખ્યાત	એક વાર	બે વાર	બે વાર	પાંચ વાર
૨. ઉપસંપદાણં દ્વાર (તે સ્થાનને છોડીને કર્યા સ્થાનમાં જાય) - સામાયિક ચારિત્રી સામાયિક છોડે તો ૪ સ્થાને (છેદો., સૂક્ષ્મ., સંયમાસંયમ, અસંયમમાં) જાય. છેદો.વાળા છોડે તો પાંચ સ્થાને (સામા., પરિ.,

સૂક્ષ્મ., સંયમાસંયમ, અસંયમમાં) જાય. પરિવાળા છોડે તો બે સ્થાને (છેદો., અસંયમમાં) જાય. સૂક્ષ્મ. વાળા છોડે તો ૪ સ્થાને (સામા., છેદો., યથા., અસંયમમાં) જાય. યથા.વાળા છોડે તો ૩ સ્થાને (સૂક્ષ્મ., અસંયમ, મોક્ષમાં) જાય.

3. નિકાસે દ્વારનો અટપબહુત્વ – સર્વથી થોડા સામા., છેદો.ના ૪. સંયમ પર્યવ (પરસ્પર તુલ્ય), તેથી પરિહાર વિશુદ્ધના ૪. સંયમ પર્યવ અનંતગુણા, તેથી પરિહાર વિશુદ્ધના ૬. સંયમ પર્યવ અનંતગુણા, તેથી સામા., છેદો.ના ૬. સંયમ પર્યવ અનંતગુણા, તેથી સૂક્ષ્મ સંપરાયના ૭. સંયમ પર્યવ અનંતગુણા, તેથી યથાખ્યાતના સંયમ પર્યવ અનંતગુણા પરસ્પર તુલ્ય.
- (૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૫)
૧. ઘણા જીવ અપેક્ષા સામાયિકનું અંતર કેટલું પડે? શા માટે? છેદોપરસ્થાપનીયનો સંજ્ઞા, ભવ દ્વાર લખો.
  ૨. ઘણા જીવ અપેક્ષા સામાયિકનું અંતર ન પડે કારણ કે શાશ્વત છે. છેદોપરસ્થાપનીયનો સંજ્ઞા દ્વાર – સંજ્ઞાની ભજના (હોય અથવા ન હોય). ભવ દ્વાર – ૪. ૧ ભવ ૬. ૮ ભવ.
  ૩. જે ચારિત્ર દશમા ગુણસ્થાને હોય તેનું નામ લખી તેનો પજવણા, ક્ષોત્ર (૧૧ મો), પડિસેવણા દ્વાર લખો.
  ૪. સૂક્ષ્મસંપરાય ચારિત્રનો પજવણા દ્વાર – (૧૦ મું ગુણ.) તેના જે બેદ ૧) સંકલેશ પરિણામ તે ઉપશમ શ્રેણીથી પડનારા ૨) વિશુદ્ધ પરિણામ તે ઉપશમ અને ક્ષપક શ્રેણી પર ચડનારા. ક્ષોત્ર દ્વાર – ૧૫ કર્મભૂમિમાં હોય. સંહરણ અપેક્ષા અકર્મભૂમિમાં પણ હોય. પડિસેવણા દ્વાર – મૂળગુણ અને ઉત્તરગુણ અપ્રતિસેવી.
  ૫. યથાખ્યાત ચારિત્રના ગુણસ્થાન કયા? તેનો પરિમાણ અને આહાર દ્વાર લખો.
  ૬. યથાખ્યાત ચારિત્રના ગુણસ્થાન ૧૧ થી ૧૪. પરિમાણ દ્વાર – વર્તમાન અપેક્ષા ૪. ૧-૨-૩ ૬. ૧૫ (૧૦૮ ક્ષપક, ૫૪ ઉપશમ) પૂર્ત પર્યાય અપેક્ષા નિયમા પ્રત્યેક કોડ (કેવળી). આહાર દ્વાર – આહારક, અણાહારક બંને.
  ૭. પરિહારવિશુદ્ધ ચારિત્રની એક જીવ અપેક્ષા રીતથી કેટલી? શા માટે?
  ૮. પરિહારવિશુદ્ધ ચારિત્રની રીતથી એક જીવ અપેક્ષા ૪. ૧ સમય ૬. દેશાંતિરા (૨૮ વર્ષ) કોડપૂર્વ વર્ષ. કોડપૂર્વના આયુષ્યવાળો ૮ મા વર્ષે દીક્ષા લઈ ૨૮ મે વર્ષે પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્ર અંગીકાર કરે, પછી ૧૮ મહિના પૂર્ણ થતા ફરી ફરી નિરંતર આ જ કટપને ચાવત્ જીવન પાળે તેથી તેની ૬. રીતથી ૨૮ વર્ષ ઊંઠા કોડપૂર્વની છે.
  ૯. સૂક્ષ્મસંપરાય ચારિત્રનો બંધ, વેદ, ઉદીરણા, રાગ દ્વાર લખો.
  ૧૦. સૂક્ષ્મસંપરાય ચારિત્રનો બંધ દ્વાર – જ કર્મ બાંધે. (મોહનીય, આયુષ્ય વર્જી). વેદ દ્વાર – અવેદી (ઉપશમ કે ક્ષીણા). ઉદીરણા દ્વાર – જ/પ કર્મની ઉદીરણા કરે. (પાંચની કરે તો આયુષ્ય, વેદનીય, મોહનીય વર્જને). રાગ દ્વાર – સરાગી.
  ૧૧. પરિહાર વિશુદ્ધનો જ્ઞાન દ્વાર અને સામાયિકનો સંયમ સ્થાન, કખાય દ્વાર લખો.
  ૧૨. પરિહાર વિશુદ્ધનો જ્ઞાન દ્વાર – ૨-૩-૩-૪ જ્ઞાન ૪. ૮ મા પૂર્વની ગ્રીઝ આચાર વિશ્વ સુધી ૬. ૧૦ પૂર્વમાં જ્યૂન. સામાયિકનો સંયમ સ્થાન – અસંખ્ય સંયમસ્થાન હોય, કખાય દ્વાર – સંજીવલનના ૪-૩-૨ કખાય હોય.
  ૧૩. યથાખ્યાત ચારિત્રનો લેશ્યા અને ગતિ દ્વાર લખો. કેટલી પદવી લાભે?
  ૧૪. યથાખ્યાત ચારિત્રનો લેશ્યા દ્વાર – ૧ શુક્લ લેશ્યા અથવા અલેશી અને ગતિ દ્વાર – ઉપશાંત યથાખ્યાત પાંચ અનુંતર વિમાન અજ્ઞાન અનુફ્રદ્ધ ૩૩ સાગર. ક્ષીણ યથાખ્યાત મોક્ષ સાદિ અનંત. યથા. ઉપશાંત મોહી અહુમેન્દ્ર પદ પામે. યથા. ક્ષીણ મોહી મોક્ષે જાય.
  ૧૫. જે ચારિત્ર વડી દીક્ષા વખતે અપાતું હોય તેનો સમુદ્ધાત, રૂપર્ણાના, ઉપયોગ અને કટપ દ્વાર લખો.
  ૧૬. છેદોપરસ્થાપનીય ચારિત્રનો સમુદ્ધાત દ્વાર – છ સમુદ્ધાત (કેવળ વર્જી). રૂપર્ણા દ્વાર – અવગાઠ ક્ષોત્ર કરતા રૂપર્ણા કંઈક અધિક જાણવી. ઉપયોગ દ્વાર – સાકાર, અનાકાર ઉપયોગ બંને. કટપ દ્વાર – ૩ કટપ રીત, સ્થવિર, જિનકલપ).

(3) ખાલી જગ્યા પૂરો.

(4)

૧. અતીર્થમાં..... અને ..... હોય.
૨. ..... અને ..... ચારિત્રમાં અર્થિત ડલ્પ હોતો નથી.
૩. સંડલેશ પરિણામ ..... ચારિત્રમાં હોય છે.
૪. સૂક્ષ્મસંપર્વતાયવાળા શ્રેણીથી ઉત્તરે ત્યારે ..... અથવા ..... ચારિત્રમાં જાય
અને શ્રેણી ચડતા ..... ચારિત્રમાં જાય.

જવાબ	
તીર્થકર, પ્રત્યેક બુદ્ધ	
છેદોપર્સ્થાપનીય, પરિ.વિ.	
સૂક્ષ્મસંપર્વતાય ચારિત્ર સામાયિક, છેદોપર્સ્થાપનીય, યથાભ્યાત	

(૧૫)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. જ્યદોષ-વિજ્યદોષ વાર્તા પરથી શું બોધપાઠ મળે છે?
૨. સાધુ પોતે સંસારની અને કામભોગની ક્ષણિકતા અને અસારતાને સમજુને સાધનાના મર્ગે પુરુષાર્થ કરતા જ હોય છે. સાથે સંસારના જીજા જીવો પણ આ ધોર સંસાર સાગરને પાર કરી જાય તેવી આપાર કરુણા દષ્ટિ તેઓના અંતરમાં હંમેશા રહે છે. આ સંસાર સાગર સમાન છે, તેમાં જગ્યા-મરુણાના તેમ જ સાત ભયના વળળો નિરંતર ઉઠા રહે છે. તે વળળોને પાર કરવા અત્યંત દુષ્કર છે, વ્યક્તિ તે વળળમાં દૂલ્ખી જાય છે, માટે તેમાંથી બહાર નીકળી જવાનો સરેશ આ અધ્યયન દ્વારા સહુને મળે છે.
૩. બ્રાહ્મણ અને ક્ષત્રિય કોણ છે? વિજ્યદોષે શા માટે જ્યદોષને જ્ઞાતા અને પારગામી કીધા? (૨×૫)
૪. જે આત્મ સ્વરૂપને જાણે છે, આત્મકલ્યાણ માટે કામ કરે છે, તે બ્રાહ્મણ છે. જે પ્રાણીઓની રક્ષા કરે અને તેના દુઃખો દૂર કરે તે ક્ષત્રિય છે. વિજ્યદોષે જ્યદોષને જ્ઞાતા અને પારગામી કીધા કારણે કે જ્યદોષ આત્મ શુદ્ધિનું જ્ઞાન થાય તેવી સાચી વેદવિદ્યાના જ્ઞાતા હતા. સંયમ અને તપ્તપી ધર્મના પારગામી હતા.
૫. જ્યદોષે કેટલા મહાપ્રત લીધા? તેઓ કઈ નગરીમાં પદ્ધાર્યા? શેનું તપ કરતા હતા? પારણામાં કોને ત્યાં પદ્ધાર્યા?
૬. જ્યદોષે પ મહાપ્રત લીધા. તેઓ બનારસ પદ્ધાર્યા. માચક્ષમણનું તપ કરતા હતા. પારણામાં વિજ્યદોષની યજ્ઞશાળામાં પદ્ધાર્યા.
૭. વેદ, યજ્ઞા, નક્ષત્ર અને ધર્મનું મુખ શું છે?
૮. વેદોમાં મુખ્ય અભિહોપ છે. યજ્ઞાનું મુખ યજ્ઞાથી છે. નક્ષત્રનું મુખ ચંદ્ર છે. ધર્મનું મુખ કાશ્યપ ગોત્રીય ભગવાન મહાવીર સ્વામી છે.
૯. વિજ્યદોષ રસયુક્ત બોજન કોને આપવાના ઈરછુક છે?
૧૦. બ્રાહ્મણ હોય, વેદના જાણકાર હોય, યજ્ઞ કરનાર હોય, જ્યોતિષ આદિ અંગોના જાણકાર હોય, ધર્મશાસ્ત્રમાં પાર્શ્વગત હોય તથા જે પોતાનો અને જીજાનો ઉદ્ઘાર કરવામાં સમર્થ હોય તેઓને દેવા માટે આ રસયુક્ત બોજન છે.
૧૧. જીજા અણુપ્રતાને અને ચોથા અણુપ્રતાને આધારિત બ્રાહ્મણ કોને કહેવાય?
૧૨. જે કોધથી, ભયથી, હાસ્યથી અને લોભથી અસત્ય વચન બોલતા નથી તેને અમે બ્રાહ્મણ કહીએ છીએ.
જે મન, વચન અને કાયાથી મૈથુનનું જોવન કરતા નથી તેને અમે બ્રાહ્મણ કહીએ છીએ.

અથવા

પ્ર.૩ ભક્તામરના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી બાવાર્થ લખો.

(૧૨)

૧. ય: સંસ્તુતઃ સકલ વાઙ્મય તત્ત્વબોધા, દુદ્ભૂત બુદ્ધિ પટુલિ: સુરલોક નાથૈ: ।

સ્તોત્રૈ ઝગનિતય ચિતા હરૈ: દૃદારૈ:, સ્તોષ્યે કિલાહમપિ તં પ્રથમં જિનેંદ્રમ् ॥

અર્થ : સમસ્ત શાસ્ત્રોના તત્ત્વજ્ઞાનથી ઉત્પક્ષ નિપુણ બુદ્ધિ વડે ગ્રણ લોકના ચિતાનું હરણ કરનારા અને
મહાન અર્થવાળા એવા સ્તોત્રો વડે ચતુર એવા દેવોના ઈન્દ્રોએ પણ જેમની સારી રીતે સ્તુતિ,

સ્તવના કરેલી છે એવા પહેલા તીર્થકર શ્રી ગાધબદેવે બગવાનની હું પણ સ્તુતિ-સ્તવના કરીશ.

૨. વક્તું ગુણાનું ગુણસમુદ્ર ! શશાંક કાળાનું, કર્તે ક્ષમઃ સુરગુરુ પ્રતિમોડપિ બુદ્ધયા?

કલ્પાંતકાલ પવનોદૃષ્ટ નક ચક્ક, કો વા તરીતુમલઘુનિધિં ભૂજાભ્યામ् ॥

અર્થ : હે ગુણસમુદ્ર પ્રબુ ! પ્રલયકાળની આંધીથી જેમાં મગરમરણ વગેરે ભયંકર જળચર પ્રાણીઓ ઊંઘણી રહેલા છે, તેવો સમુદ્ર પોતાના બે હાથ વડે તરવાને કયો મનુષ્ય શક્તિમાન છે, તેવી જ રીતે તમારા ચંદ્ર જેવા ઉજવળ ગુણોને કહેવા માટે દેવોના ગુરુ બૃહસ્પતિ જેવા બુદ્ધિગંત પણ શું સમર્થ છે? ના નથી.

૩. આસ્તાં તવ સ્તવનમસ્ત સમસ્ત દોષમું, ત્વત્સંકથાડપિ દુરિતાનિ હણ્ણિ ।

દૂરૈઃ સાહુચા કિરણઃ કુર્વતે પ્રબૈવ, પઞ્ચાકરેષુ જલજાનિ વિકાસ બાંજિ ॥

અર્થ : સમસ્ત પાપોનો નાશ કરનારું તમારું સ્તવન તો દૂર રહો ! પણ આપના ચારિત્રની ઝડી કથા માત્ર ગણે જગતના જીવોના પાપોને છણી નાંખે છે. તે જેમ સૂર્ય તો દૂર છે, છતાં માત્ર તેની પ્રભા જ સરોવરમાં રહેલા પઞ્ચકમળોને વિકસાવે છે તેમ.

(૨) નીચેના વાક્યો કઈ ગાથાના છે તે ગાથા લખો. (અર્થ નહીં)

(૩)

૧. આપના સમાન રૂપવંત બીજું કોઈ નથી.

૨. વૈઃ શાંતરાગ રુચિભિ: પરમાણુભિસ્તવં, નિમાપિતસ્તિભુવનેક લલામ ભૂત !

તાવના એવ ખલુ તેડાખણાવઃ પૃથિવ્યાં, યતે સમાનમપરં નહિ રૂપમસ્તિ ॥

૨. પોતાના સમાન અવશ્ય કરે છે.

૩. નાત્યદ્રભૂતં ભુવન ભૂખણ ! ભૂતનાથ ! ભૂતૈર્ગણૈભુવિ ભવન્તમ ભિષ્ણુવન્ત ।

તુલ્યા ભવન્તિ ભવતો નનુ તેન કિંવા ! ભૂત્યાશ્રિતં ય ઈં નાભમસમં કરોતિ ॥

જ્ય - જિનેંદ્ર

પ્ર.૧ (અ) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખી કરા પાઠમાં આવે છે? તે લખો.

(૫)

જવાબ

૧. જાણી પ્રીણી

જાણીને, ઓળખ્યા છતાં

પાઠ

પહેલા અણુવ્યતમાં

૨. સુક્કેસુ વા

વીર્ય (શુદ્ધ) માં ડીપજે તો

ચૌદ સંભૂચીર્ભમાં

૩. અર્દ્યાચો

અતિચાર

પ્રતિકમણના બીજા-ગીજા પાઠમાં, પહેલા-ગીજા

૪. આચાહણાએ

આચાધનામાં

શ્રમણસૂસ્માં

૫. પાયચિંતા

પ્રાયશ્ચિત્તાની, પ્રાયશ્ચિત્તા

પાંચમા શ્રમણસૂસ્માં

(૫)

(અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો.

૧. નમોત્યુણાંમાં બીજા નામ કરા છે?

૨. શક્ષસ્તવ અને પ્રણિપાત સૂસ્ર.

૩. જ્ઞાન એટલે શું? તે કેટલા છે?

૪. વસ્તુને વિશેષ રૂપું જાણવું તે જ્ઞાન. તે પાંચ છે.

૫. દંડ કોને કરે છે?

૬. મન, વચન, કાચાની અશુભ પ્રવૃત્તિ કે જેનાથી આત્મા દંડાય તેને દંડ કહેવાય છે.

૭. પરિષ્ઠ એટલે શું? તે કેટલા છે?

૮. મોક્ષમાર્ગમાં સ્થિર રહેવા અને કર્મ નિર્જરાના હેતુથી જે સમભાવપૂર્વક સહન કરવામાં આવે છે તે પરિષ્ઠ. તે રૂ છે.

૯. સર્વાર્થસિદ્ધથી સિદ્ધ વર્ણનનું અંતર કેટલું છે?

૧૦. સર્વાર્થસિદ્ધથી સિદ્ધ વર્ણનનું અંતર ૧૨ યો.+૮ યો. સિદ્ધશીલાની જડાઈ મળીને ૨૦ યો. સાધિક છે.

(૭૫)

પ્ર.૨ (અ) પુરિંસસુણં સૂસ્રના આધારે જવાબ લખો.

(30)

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

(૨૦)

૧. પુટ્રે નામે ચિદ્રની ભૂમિવાટ્ઠિએ, જં સૂર્યિયા અણુપરિવર્ણયાંતિ ।
સે હેમવણે બહુણાંદણે ય, જંસી રતિં વેદયાંતિ મહિંદા ॥અર્થ : તે મેર્જપર્વત ભૂમિ સ્થિત રહીને પણ આકાશને રૂપશી રહ્યો છે એટલે ગણ લોકને રૂપશી રહ્યો છે.
તેની આજુબાજુ સૂર્ય પ્રદક્ષિણા કરે છે, સુવર્ણ જેવી કાંતિવાળો છે અને અનેક નંદનવનોથી શોળી
રહ્યો છે, જેના પર મોટા ઈંદ્રો આવીને પણ આનંદ અનુભવે છે.

૨. ઉંડું અહે યં તિરિયં દિશાસુ, તસા ય જે થાવર જે ય પાણા ।

સે શિરચણિઅચેહિ સમિક્ષનપણે, ઉવાટિએ દીવે વ ધર્મં સમિયં ઉદાહ ॥

અર્થ : પ્રજ્ઞાવંત મહાવીરે ઉપર, નીચે તથા તિરછી દિશામાં રહેલા ગર્સ તથા રથાવર પ્રાણીઓને દ્રવ્યથી
નિત્ય અને પર્યાયથી અનિત્ય જાણીને, પદાર્થોને પ્રકાશિત કરનાર અભ્યાસ ધર્મનું કથન કરેલ હતું.

૩. નિરિવરે વા નિસ્ચિહાયાયાણં, કુયાએ વ જેટણે વલયાયતાણં ।

તથોવમે સે જગ ભૂર્ણપણે, મુણીણ મજ્જે તમુદાહુ પણે ॥

અર્થ : જેમ લાંબા પર્વતોમાં નિખાલ પર્વત, ગોળ પર્વતોમાં રૂચક પર્વત શ્રેષ્ઠ છે તેવી ઉપમાએ પ્રાજ્ઞ શ્રી
મહાવીર દેવ મુનિઓ વર્ણે જગતમાં સર્વથી શ્રેષ્ઠ હતા.

૪. પુઠોવમે ધુણાઈ વિગાયગેહી, ન સણ્ણાહિં કુલ્યાઈ આસુપણે ।

તરિં સમુદ્ર ય મહાબવોધં, અભયંકરે વીર અણંતચદ્રખૂ ॥

અર્થ : પૃથ્વી જેમ સર્વને આધારભૂત છે તેમ શ્રી મહાવીર દેવ પણ સર્વને આધારભૂત છે. કર્માને ક્ષય કરનાર, બાધ અને આભ્યંતર સંક્રિયામાં ગૃહ્ણિત ન કરનાર, પ્રજ્ઞાવાન, મહાન ભવસમુદ્રને પાર કરનાર, અભય દેનારા, શૂર્વીર અને અનંત ચક્ષુવાળા હતા.

પ. સે વારિયા ઈત્યી સરાઈલાં, ઉવછાણાં દુદ્ધખખયાટન્યાએ ।

લોગાં વિદિતા આરંપારં ચ, સત્ત્વં પબૂ વારિયં સત્ત્વવારં ॥

અર્થ : તે નગવાને રાગિલોજન સહિત સ્ત્રી સંસર્ગ ત્યાગીને દુઃખ ક્ષય માટે ઉપધાન તપથી દેણ ચૂકવી નાંયો. આલોક અને પરલોકના સ્વરૂપને જાણીને સર્વ પાપસ્થાનકોને પ્રભુએ નિવાર્યા.

(૨) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો. (૩)

જવાબ

૧. સોચ્યા ચ સાંભળીને
૪. દ્રદીણ સમુદ્રોમાં

જવાબ

૨. કુવ્યાઈ કરે
૫. વીરિઅણાં બળથી

જવાબ

૩. મહેચી મહર્ષિ
૭. ધીરે ધીરજવાળા

(૩) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો. (૩)

૧. અંદર – હેઠળ ર. તેવી ઉપમાએ – તથોવમે

૩. અનવદ્ય – અણવજ્જં

(૪) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૪)

૧. પાંડીના રથાન કયા છે? તે બતાવતી ગાથા લખો. (અર્થ નહિ)

૭. કિરિયાકિરિયં વેણાઈયાણુવાયં, અણાણિયાણં પડિયાચ્ય ઠાણં ।

સે સત્ત્વવાયં ઈઈ વેચીઠા, ઉવટ્ઠિએ સંજમ દીછરાયં ॥

૮. તે પ્રમાણે અમને કહો તે બતાવતી ગાથા લખો.

૯. કહું ચ નાણં કહું દંસણં સે, સીલં કહું નાયસુયર્સસ આચિ?

જાણાસિણં બિક્ષું જહાતહેણં, અહાસુયં બોહિ જહા ણિસંતં ॥

(આ) કાયસ્થિતિના આધારે જવાબ લખો. (૩૦)

(૧) કોઠો બનાવીને નીચેના બોલની જ્યદ્યા અને ઉત્કૃષ્ટ કાયસ્થિતિ લખો. (૧૦)

૧. પુરુષવેદ	૨. અભાષક સંસારી	૩. અવધિદર્શન	૪. મિશ્ર દષ્ટિ	૫. ડાપોત લેશ્યા
૬. મન યોગ	૭. વિભંગજ્ઞાન	૮. સડાચી પર્યામા	૯. પર્યામ દેવ	૧૦. અસંજ્ઞી
%.				

બોલનું નામ	જ્યદ્યા સ્થિતિ	ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ
૧. પુરુષવેદ	અંતર્મુહૂર્ત	પ્રત્યેક સો સાગર સાધિક
૨. અભાષક સંસારી	અંતર્મુહૂર્ત	અનંતકાળ (વનસ્પતિકાળ)
૩. અવધિદર્શન	૧ સમય	૧૩૨ સાગર અધિક
૪. મિશ્ર દષ્ટિ	અંતર્મુહૂર્ત	અંતર્મુહૂર્ત
૫. ડાપોત લેશ્યા	અંતર્મુહૂર્ત	૩ સાગર, પલ્યાનો અસં. ભાગ અધિક
૬. મન યોગ	૧ સમય	અંતર્મુહૂર્ત
૭. વિભંગજ્ઞાન	૧ સમય	૩૩ સાગર ને દેશો ઊણું પૂર્બોડ અધિક
૮. સડાચી પર્યામા	અંતર્મુહૂર્ત	પ્રત્યેક સો સાગર સાધિક
૯. પર્યામ દેવ	૧૦૦૦૦ વર્ષમાં અંત. ઊણી	૩૩ સાગરમાં અંત. ઊણી
૧૦. અસંજ્ઞી	અંતર્મુહૂર્ત	વનસ્પતિકાળ

(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૫)

૧. ભવસ્થિતિ એટલે શું? પુઠીકાળ અને વનસ્પતિકાળની વ્યાખ્યા લખો. (૫)

૭. ભવસ્થિતિ – એક ભવમાં જેટલો કાળ રહે તેટલો કાળ તે ભવ સ્થિતિ. જેમ કે પૃથ્વીકાયની ભવ સ્થિતિ %.
અંત. ૬. ૨૨૦૦૦ વર્ષની.

પુઢવીકાળ - દ્રવ્યથી અસંખ્યાતી અવસર્પણી ઉત્સર્પણી કાળ, ક્ષોગથી અસંખ્યાતા લોડના આકાશપ્રદેશ ખાલી થાય તેટલો કાળ, કાળથી અસંખ્યાતો કાળ, ભાવથી આંગુલના અસંખ્યાતમા ભાગ જેટલો લોક.
વનસ્પતિકાળ - દ્રવ્યથી અનંતી અવસર્પણી ઉત્સર્પણી કાળ, ક્ષોગથી અનંતો લોક, કાળથી અનંતો કાળ, ભાવથી અસંખ્યા પુદ્ગલ પરાવર્તન. તે આવલિકાના અસંખ્યાતમા ભાગમાં જેટલા અસંખ્યાતા સમય જાય તેટલા પુદ્ગલ પરાવર્તન.

૨. વર્તમાને ઈરૂપતમાં કેટલા અને કયા કયા ચાચિગ છે? તેની સ્થિતિ લખો. (૪)

૩. વર્તમાને ઈરૂપતમાં બે ચાચિગ હોય - સામાચિક અને છેદોપરસ્થાપનીય.

જનેની સ્થિતિ - ૪. ૧ સમય ૬. દેશે ઊણું પૂર્વકોડ વર્ષ. (૧૦૦ વર્ષ જાઓશું)

૩. અસ્તિકાય દ્વારમાં અસ્તિકાય કેટલા છે? કયા કયા? તેની સ્થિતિ કેટલી છે? (૨×૩)

૪. અસ્તિકાય દ્વારમાં અસ્તિકાય ચાર છે. ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશાસ્તિકાય, પુદ્ગલાસ્તિકાય. તેની સ્થિતિ જરૂરકાળ છે.

૫. પર્યામાની ઉત્કૃષ્ટ કાયસ્થિતિ કેટલી છે? શા માટે?

૬. પર્યામાની ઉત્કૃષ્ટ કાયસ્થિતિ પ્રત્યેક સો સાગર સાધિક છે. પર્યામા જીવ પ્રત્યેક સો સાગર સાધિક સુધી ચારે ગતિમાં જેટલા ભવ કરે તે દરેક ભવમાં પર્યામા થઈને જ કાળ કરે. અપર્યા. અવસ્થામાં કાળ કરે જ નહિ.

૭. મનયોગની જીધન્ય કાયસ્થિતિ એક સમય અને કાયયોગની જીધન્ય કાયસ્થિતિ અંતર્મુદ્દૂર્તની શા માટે?

૮. જ્યારે કોઈ જીવ કાયયોગથી પ્રથમ સમયે મન યોગ્ય પુદ્ગલોને ગ્રહણ કરે છે, બીજા સમયે તેને મન રૂપમાં પરિણાત કરીને મૃત્યુ પામે છે. ત્યારે તે જીવ એક સમય માટે મનયોગી થશે કારણ ત્યારપણીના સમયે તે વાટે વહેતો હોવાથી ફરીથી કાયયોગી થશે. સંસારી જીવોમાં કાયયોગ જીધન્ય અંત. સુધી જ હોય છે અને વાટે વહેતામાં કાર્મણ કાયયોગી થઈ જાય છે માટે.

(૩) ખાલી જ્યા પૂરો. (૫)

જવાબ

૧. બે હજાર સાગર પછી જીવ ..... માંથી નીકળીને ..... માં જાય છે.

ત્રસ, સ્થાવર

૨. ..... અને ..... માં નિયમા અંતર્મુદ્દૂર્તમાં લેશ્યા બદલાય છે.

મનુષ્ય, તિર્યં

૩. સંયતિના ગુણસ્થાન ..... અને શાવકના ગુણસ્થાન ..... છે.

ક થી ૧૪, પાંચમું

૪. ..... થી ..... માં દરેક જીવ સરંગ સંખ્યાતા ભવ સુધી % રહી શકે છે.

નેઇન્ડ્રિય, ચૌરેન્ડ્રિય

૫. કાય અપરિત ઓટલે ..... .

સાધારણ શરીરી

(૪) બાર તપના આધારે જવાબ લખો. (૧૫)

(૧) નીચેના પ્રણોના જવાબ લખો. (૧૨)

૧. ઉપકરણ દ્રવ્ય ઉણોદરીનું રવરૂપ લખો. તે કયા તપનો બેદ છે?

૨. ઉપકરણ દ્રવ્ય ઉણોદરી - તે વચ્ચા, પાત્ર અને દેછ ઉપયોગી જીવની જરૂરતથી ઓછા રાજે, ભોગવે. ઉપકરણ ઉણોદરીના ત્રણ બેદ તે એક વચ્ચા રાખતું, એક પાત્ર રાખતું, ઈછ વસ્તુ રાખવી. તે બાહ્ય તપમાં ઉણોદરીનો બેદ છે.

૩. પ્રતિસંલીનતા તપનો તેરમો બેદ કયો છે? સમજાવો.

૪. વિવિકન શાખાસન સેવન પ્રતિસંલીનતા - ઝી, પુરુષ, નપુંસક રહિત ઉધાન, ચૈત્ય, દેવાલય, દુકાન, વખાર, સ્મશાન, ઉપાશ્રય આદિ સ્થાને રહીને પાટ, પાટલા, બાજોઠ, પાટીયાં, નિષાના, વચ્ચ-પાત્ર આદિ પ્રાસુક, નિર્જવ, અેષણીય અંગીકાર કરી વિચરતું.

૫. વિગય કેટલા છે? કયા કયા? તે કયા તપનો કેટલામો બેદ છે?

૬. વિગય છ છે. ધી, તેલ, ગોળ, સાકર, દૂધ, દહી. તે બાહ્ય તપમાં રસપરિત્યાગ તપનો પહેલો બેદ છે.

૭. પ્રાયશ્રિતના કુલ બેદ કેટલા છે? તેમાંથી નવમો અને દશમો બેદ લખો.

૮. પ્રાયશ્રિતના કુલ બેદ - ૫૦ છે. એ) પ્રાયશ્રિતામાં આપેલ વિશિષ્ટ તપ જ્યાં સુધી ન કરે ત્યાં સુધી સાધુ

સભુદાયની બહાર રાખે પણી નવી દીક્ષા આપે. ૧૦) સાધુ પેશ ઉત્તરાવી ગૃહસ્થ પેશે છ માસ સુધી સાથે ફેરવી નવી દીક્ષા દેવી.

પ. વૈચાવચ્ચના છેલ્લા ચાર બેદના નામ તરીને આભ્યંતર તપના બેદ કેટલા છે?

૭. વૈચાવચ્ચના છેલ્લા ચાર બેદના નામ – ૭) સ્વધર્મિની વૈચાવચ્ચ કરે. ૮) કુળની વૈચાવચ્ચ કરે. ૯) ગણની વૈચાવચ્ચ કરે. ૧૦) સંઘની વૈચાવચ્ચ કરે. આભ્યંતર તપના બેદ $40+934+90+4+88+7=254$ છે.

૯. કાયોત્સર્ગના કુલ બેદ લખો. તેમાં દ્વિત્ય કાયોત્સર્ગના બેદ ચાર છે?

૧૦. કાયોત્સર્ગના કુલ બેદ ૭ છે. તેમાં દ્વિત્ય કાયોત્સર્ગના બેદ ચાર છે – ૧) શરીરના મમતવનો ત્યાગ કરે. ૨) સંપ્રદાયના મમતવનો ત્યાગ કરે. ૩) વર્ષા-પાત્ર આદિ ઉપકરણના મમતવનો ત્યાગ કરે. ૪) આહાર-પાણી આદિ પદાર્થના મમતવનો ત્યાગ કરે.

(૨) નીચેના કાર્યો કયા તપના છે?

(૩)

૧. સફેદ કપડા પહેરેલા હોય તેના હાથેથી આહાર લેવો
૨. વૈચાવચ્ચ ન કરાવે
૩. બારમી પ્રતિમા અંગીકાર કરવી
૪. વિવિધ પરિણામનો વિચાર કરવો
૫. સંસારથી દૂર કરે
૬. કઠોર ભાષા બોલવી

જવાબ
વૃત્તિસંક્ષોપ
અનશન
કાયડલેશ
ધ્યાન
સ્વાધ્યાય
વિનયમાં અપ્રશસ્ત વચન વિનય

(૧૫)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ગૌતમ સ્વામીનો પરિચય આપો. તેઓ ડોના શિષ્ય હતા? તેમના ગુરુકેવા હતા? ગૌતમ સ્વામી કઈ નગરીના કયા ઉદ્યાનમાં ઉત્તર્યા?

(૫)

૨. ભગવાન મહાવીર સ્વામીના પ્રથમ શિષ્ય ગૌતમ સ્વામી વિદ્યા, જ્ઞાન અને ચાર્ચિત્રમાં પારગામી (નિપુણ) હતા. તેઓ આચારાંગ સૂચની અગિયાર અંગ સૂચના જાણકાર, બારમા દસ્તિવાદ સૂચના જ્ઞાતા, તત્ત્વજ્ઞાની, શિષ્યોના પરિવાર સહિત ગૌતમ સ્વામી વિચરતા હતા

તેઓ શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામીના શિષ્ય હતા. તેમના ગુરુ રાગ-દ્રેષ્ણને જીતનારા, સર્વજ્ઞા, સર્વદશી અને લોકમાં દીપક સમાન હતા.

ગૌતમ સ્વામી શ્રાવસ્તી નગરીના કોષ્ટક ઉદ્યાનમાં જ્યાં બાળોને આદિ ચુલબ હતા, ત્યાં જીવરહિત સ્થાનમાં માલિકની આજ્ઞા લઈને ઉત્તર્યા.

૩. કયા બે પ્રકારના ધર્મ હતા? તેમાં શા માટે તજાવત હતો?

(૪)

૪. ચાર મહાપ્રત અને પાંચ મહાપ્રતદ્વપ બે પ્રકારના ધર્મ હતા. પ્રથમ તીર્થકરના સાધુ સરળ અને મંદ મતિવાળા હોય છે. તેથી સાધુઓને સાધુ આચાર સમજ્વો કઠીન હોય છે. અંતિમ તીર્થકરના સાધુ વક અને ૭૭ હોય છે. તેથી સાધુઓને સાધુ આચારનું પાલન કરવું કઠીન હોય છે. જ્યારે વચ્ચેના ૨૨ તીર્થકરના સાધુ ગ્રાજુ અને બુદ્ધિમાન હોય છે. તેથી સાધુઓને સાધુ આચાર સમજ્વો અને તેનું પાલન કરવું બંને સરળ હોય છે.

૫. મન ઢૂપી દોડતા ઘોડાને વશ કરવા શું કરવું જોઈએ?

(૨x૩)

૬. મન ઢૂપી દોડતા ઘોડાને શ્રુતજ્ઞાન ઢૂપી લગામથી સમ્યક પ્રકારે વાંચના, પૃથ્બિના, પરિયદૃષ્ટા, ધર્મકથા અને અનુપ્રેક્ષાદ્વપ ધર્મશિક્ષાથી બાંધીને વશમાં કરવો જોઈએ.

૭. આત્મશાશ્વત્રાની શાસ્ત્રોક્ત વિધિ શું છે?

૮. શ્રુતજ્ઞાનની લગામ દ્વારા સાહસિક આત્માઢૂપી ઘોડાને જીતવો જોઈએ. જ્ઞાન દ્વારા કોઇને, નાગ્રતા દ્વારા અભિમાનને, સરળતા દ્વારા માયાને અને સંતોષ દ્વારા લોભને જીતવો જોઈએ. પ્રતિસંલીનતા દ્વારા ઈન્જિયોની અશુભ ક્રિયાને રોકવી જોઈએ.

પ. કયા સૂર્યનો ઉદય થયો છે? તે શું કરે છે?

૭. સંસારના મૂળભૂત ચાર ધાતી કર્મનો ક્ષય કરી કેવળજ્ઞાનરૂપી સૂર્યનો ઉદય થયો છે, તે તીર્થકર મહાવીર સ્વામી લોકના અજ્ઞાન અંધારામાં રહેલ પ્રાણીઓને જ્ઞાનરૂપ પ્રકાશ આપશે.

અથવા

પ્ર.૩ બદ્કતામરના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી બાવાર્થ લખો. (૧૨)

૧. જ્ઞાન યથા ત્વચિ વિબાતિ ફૃતાવકાશં, જૈવં તથા હિતિચાદિધુનાયકેષુ ।

તેજઃ સ્કુરન્ભણિધુયાતિ યથા મહત્વં, જૈવં તુ કાચ શક્તે કિરણા કુલેડપિ ॥

અર્થ : આપને વિશે અવકાશ કરેલું જ્ઞાન જેણું શોભની રહેલું છે તેણું હિતિચાદિ મુખ્ય દેવોમાં શોભતું નથી કારણ કે પ્રકાશમાન મણિઓમાં તેજ જેવી પ્રબળતાને પામે છેતેવી સૂર્યના કિરણોને વેરતા કાચના કટકા નથી પામતા.

૨. નાસ્તં કદાચિદુપયાસિ ન રાહુગમ્યઃ રૂપષીકરોષિ સહસ્રા યુગપજ્ઞનિ ।

નામ્ભોધનોદર નિર્દ્ધન મહાપ્રભાવઃ, સૂર્યાતિશાયિ મહિમાડસિ મુણીંદ્ર ! લોકે ॥

અર્થ : હે મુણીંદ્ર ! આ લોકમાં આપનો મહિમા સૂર્યથી પણ અધિક છે કેમ કે કેવળદર્શનરૂપી સૂર્ય ઉચ્ચા પછી તે કદી આથમતો નથી, રાહુ તેને ગ્રહણ કરી શકતો નથી. ગ્રણે જગતને શીદ્ધતાથી એકી સાથે પ્રકાશિત કરી શકો છો, તેમ જ કાળા વાદળા પણ આપના દર્શનરૂપી મહાપ્રભાવને આવરી શકતા નથી.

૩. સમૂર્ણ મંડલ શાશાઙ્ક કલા કલાપ, શુભ્રા ગુણાચ્ચિબુવનં તવ લદ્યનિ ।

યે સંશ્રીતાચિન્ન જગદીશ્વર નાથ મેં, કસ્તાદ્ધિવાર્યતિ સંચરતો યથેષ્ઠમ् ॥

અર્થ : સંપૂર્ણ મંડળવાળા ચંદ્રમાની કળાના સમૂહ જેવા ઉજ્જવળ તમારા ગુણો ત્રણે જગતને ઓળંગી વ્યાપી રહ્યા છે. તેથી હે ત્રિલોકીનાથ ! જે એક જ સમર્થ સ્વામીને આશ્રયે સાચી શ્રદ્ધાથી રહેલા હોય, તેવા તે ગુણોને યથેષ્ઠ વિચરતા કોણ રોકી શકે?

(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૩)

૧. મેઢ પર્વતના શિખરને કોણ કંપાવી ન શકે?

૭. મેઢ પર્વતના શિખરને પ્રલયકાળનો પ્રચંડ પવન પણ હલાવી ન શકે.

૨. કયા દેવોને જોયા તે સારું થયું?

૭. વિષ્ણુ, શંકર આદિ દેવોને જોયા તે સારું થયું.

૩. વિદિતયોગં અને એક એટલે શું?

૭. વિદિતયોગં – મોક્ષમાર્ગની સાધનાના જાણનાર. એક – જીવ દ્વાર્યાની અપેક્ષાએ.

જ્ય - જિનેંદ્ર

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. અનશન અને સંલેખના એટલે શું?

૨. અનશન એટલે યાવતું જીવન માટે પ્રત્યાખ્યાન પૂર્વક આહાર-પાણીનો ત્યાગ કરવો. બાર તપમાં પ્રથમ તપ છે. સંલેખના તે અનશન ધારણ કરતા પહેલા તેની પૂર્વ તૈયારી કરવારૂપ છે. સંલેખના અનશન ધારણ કરવાના જી. છ મહિના પહેલા અને ઉ. ૧૨ વર્ષ પહેલા કરી શકાય છે.

૩. સૂર્યગડાંગ સૂત્રના કેટલા અધ્યયન છે? તે પ્રતિક્રમણમાં ક્યાં બતાવ્યા છે? તેનો મૂળ પાઠ અને અર્થ લખો.

૪. સૂર્યગડાંગ સૂત્રના ૨૩ અધ્યયન છે. તે પ્રતિક્રમણમાં ચોથા શ્રમણસૂત્રમાં છે. સોલસહિં ગાહાસોલસહિં-સૂર્યગડાંગ સૂત્રના પ્રથમ શ્રુતસ્કંધના ૧૫ અધ્યયન અને તેવીસાચે સૂર્યગડાંગસહિં-સૂર્યગડાંગ સૂત્રના ૨૩ અધ્યયન.

૫. ભય એટલે શું? તે કેટલા છે? અ થી શરૂ થતા ભયના નામ લખો.

૬. ભય એટલે ભય મોહનીયના ઉદ્દ્યાથી થનાર આત્માના ઉદ્દેગરૂપ પરિણામને ભય કહે છે. તે સાત છે. તેમાંથી

૧) અક્રમાત્મક ભય ૨) અપયશ ભય.

૭. શ્રમણસૂત્ર એટલે શું? તે કોણે કરવા જોઈએ? ભગવતી સૂત્રમાં તેને માટે શું ડીધું છે?

૮. શ્રમણસૂત્ર એટલે ચતુર્વિધ સંઘરૂપ શ્રમણોના અધ્યયન સૂત્ર વિશેષ તે શ્રમણસૂત્ર છે. તે સાધુ-સાધી-શ્રાવક-શ્રાવિકા એમ ચતુર્વિધ સંઘે કરવા જોઈએ. ભગવતી સૂત્રમાં ચંદ્રિકાને સમણસંઘે પજાતો કહીને સાધુ-સાધી-શ્રાવક-શ્રાવિકા એમ ચતુર્વિધ સંઘને એક શ્રમણસંઘ કહેલ છે.

૯. છટઠા અને દશમા પ્રતમાં શું ફરક છે?

૧૦. છટઠા પ્રતમાં દિશાની મર્યાદાના જાવજીજીવના પરચ્યકખાણ કરવામાં આવે છે. દશમા પ્રતમાં એક દિવસ-એક રાત્રિ માટે દિશા અને ભોગ-ઉપભોગની મર્યાદા કરવામાં આવે છે.

(થ) મોટા માંગલિકના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૫)

૧. પાઠ પૂર્તિ કરો. ૪૦મ, ૪૨સ, મરણ, વેદના, મહા વેદના, અસહ્ય વેદના, ભરંકર વેદના, કક્ષા. (૩)

૨. સ્ત્રીદના શરણા અને ધર્મના શરણા શા માટે લેવાના છે? (૧૫૨)

૩. સ્ત્રીદના શરણા રાગ-દ્રેષ્ણને હણવા અને ધર્મના શરણા ભવોદધિથી તરવા માટે લેવાના છે.

૪. ધર્મં શરણં પામી .... શિર ધરીએ.

૫. જિન આજ્ઞા

(૭૦)

પ્ર.૨ (અ) પ્રાસ્તાવિક ગાથાઓ તથા ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના આધારે જવાબ લખો.

(૪૦)

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

(૨૦)

૧. ઉમ્મુચ પાસં ઈછ મચિયાએહિ, આરંબજીવી ઉભયાણુપર્વતી ।

કામેસુ ગિદ્ધા ણિચયં કર્યાંતિ, સંસ્કૃત્યમાણા પુણિચિંતિ ગયબં ॥

અર્થ : આ સંસારમાં મનુષ્ય આદિ સ્વરૂપના બંધનને તોડ કરણ કે શારીરિક ને માનસિક સુખોના કામી, આરંબ-સમારંબ કરી જીવનાર, કામબોગોમાં આસક્તા રહેનાર પાપકર્મોનો સંચય કરે છે. કર્મ સંગ્રહ થવાથી ફરીફરીને ગર્ભમાં આતી જીબ-મરણ કરે છે.

૨. અસંખય જીવિય મા પમાયએ, જરોવણિયર્વસ હુ નાત્યિ તાણં ।

એવં વિચારણાહિ જણે પમતો, કિણ્ણુ વિહિંસા અજ્યા ગહિંતિ ॥

અર્થ : આ જીવન અસંસ્કૃત છે એટલે કે એકવાર તૂટ્યા પછી સાંધી શકાતું નથી માટે હે જીવ ! પ્રમાદ ન કર. વૃદ્ધાવરથામાં નિશ્વયથી કોઈ ધન, સ્વરૂપ આદિ શરણભૂત થતું નથી, માટે આ પ્રમાણે જાણો કે પ્રમાદી, હિંસામાં રત, અસંયમી પુરુષો અંત સમયમાં કોનું શરણ ગ્રહણ કરશે?

3. ગુહું ગુહું મોછુણે જ્યંતાં, અણેગરુવા સમણં ચર્ચંતાં ।
 કાસા ફુસંતી અસમંજ્સં ચ, ન તેચુ બિક્ખૂ મણસા પઉસ્સે ॥
- અર્થ : નિરંતર શાદે આદિ મોછુણને જીતતા, સંયમમાં વિચરતા સાધુને અનેક પ્રકારના શાદાદિ વિધય
 વિધય, પ્રતિકૂળપથી પીડા આપે છે, છતાં પણ સાધુ તેના પર મનથી પણ દેખ ન કરે.
4. તિત્થયરેહિ સુદેસ્સિય મળાં, નરય તિરિય વિવજિષ્ય મળાં ।
 સત્ત્વ પવિત્રં સુનિમિત્રં સારં, સિદ્ધિ વિમાણ અવંગુય દારં ॥
- અર્થ : તીર્થકર ભગવંતોએ પ્રભાર્યરૂપ સમ્યક્ પ્રકારે ઉપદેશેલ છે. નરક અને તિર્યચગતિરૂપ દુર્ગતિથી
 રોકનાર માર્ગ છે. સંપૂર્ણ શુદ્ધ અને પવિત્ર કરનાર, સર્વ પ્રત-નિયમોમાં શૈખ, સારૂપ છે. તેમ જ
 સિદ્ધિ ગતિ તેમ જ વૈમાનિક દેવલોકના દ્વાર ઉધાડનાર છે.
5. સારં દંસણ નાણાં, સારં તપ-નિયમ-સંજ્મ-સીલાં ।
 સારં જિણવર ધર્માં, સારં સંલેણાં પંડિય મરણાં ॥
- અર્થ : સમ્યક્ દર્શન, સમ્યક્ જ્ઞાન, ૧૨ પ્રકારના તપ, દશ પ્રકારના પચ્ચકખાણારૂપ નિયમ, ૧૭ પ્રકારનો
 સંયમ, નવવાડ વિશુદ્ધ પ્રભાર્યરૂપનું પાલન, જિનેશ્વર પ્રરૂપિત ધર્મ, સંથારો-સંલેખણા અને પંડિત
 મરણ એ જ જગતના સર્વ પદાર્થોને વિષે સારભૂત અને આત્મકલ્યાણકારી પદાર્થો છે કારણ પંડિત
 મરણ થવાથી જ જીવનો મોક્ષ થઈ શકે છે.
- (૨) માત્ર ગાથા લખો. (બાવાર્થ નાહિ)
- (૧) ૧. ધર્મબાગમાં અનુરક્ત રહે.
 ૨. ધર્માચારો ચરે બિક્ખૂ ધિર્યમં ધર્મસારહી ।
 ધર્માચારો રાખે દંતો, બંબચેર સમાહીએ ॥
 ૩. મિથ્યાત્ત્વના પાપનું આચરણ કરતો નથી.
 ૪. જાઈ ચ તુંઢું ઈછજ્જ પાસ, બૂતોહિ જણો પડિલેહ સાચાં ।
 તમા તિવિજ્ઞો પરમંતિ ણાચા, સમૃતાદંસી ન કરેઈ પાવાં ॥
 ૫. ફળ એકલાએ જ બોગવતું પડે છે.
 ૬. સંસાર માવણણ પરસ્સ અટ્ઠા, સાહારણં જં ચ કરેઈ કર્માં ।
 કર્મસ્સે તરસ્સ ઉ પેયકાલે, ન બંધવા બંધવયં ઉંઠેતિ ॥
 ૭. શરીરના નાશ સમર્યો તેઓ વિધાનને પ્રામ કરે છ
 ૮. સ પુત્પમેવં ન લાલેજ પરછા, એસોવમા સાસર્વવાઈયાણાં ।
 વિસીયઈ સિદ્ધિલે આઉયિમ્બિ, કાલોવણીએ સરીરરસ્સ લેએ ॥
- (૨) નીચેના શાદોના અર્થ લખો.
- (૩) ૧. તુચ્છ છલકા   ૨. સત્તુ છોય છે   ૩. કડાણ કરેલ
 ૪. બેઅં નાશ   ૫. સાસઅો શાશ્વત   ૬. ધોરા બયંકર
- (૩) નીચેના શાદોનું માગધી લખો.
- (૪) ૧. રૂપરૂપ છંદ   ૨. જીતવાથી જિએ   ૩. આડાંક્ષા કરે કંખે   ૪. બાધ્ય બહિરા
- (૪) નીચેના પ્રજ્ઞોના જવાબ લખો.
૧. સંયમફળ કેવી રીતે મળે?
 ૨. પ્રત્યાજ્યાન દ્વારા કોઈ શ્રાવક બને અથવા સાધુ બને, આમ સંયમ ફળ મળે.
 ૩. કાળનો વિશ્વાસ કોણ કરતા નથી?
 ૪. પ્રમાદમાં સૂતેલા લોકોની વચ્ચે વિચક્ષણ જ્ઞાની કાળનો વિશ્વાસ કરતા નથી.
 ૫. પ્રભાર્ય કોણા સમાન છે?
 ૬. સર્વ સમુદ્રોમાં મહાસાગર જેવું અને સંસાર સમુદ્રથી તરાવનાર તીર્થ સમાન છે.

૪. શરીરનો અંત ન થાય ત્યાં સુધી શેની આડાંક્ષા કરવાની છે?	
૫. શરીરનો અંત ન થાય ત્યાં સુધી સમ્યક્દર્શન આદિ ગુણોની આકાંક્ષા કરવાની છે.	
૬. શેના વગર કરેલા કર્મથી છૂટકારો મળતો નથી?	
૭. ફળ બોગત્વા વિના કરેલા કર્મથી છૂટકારો મળતો નથી.	
(આ) છ લેશ્યાના આધારે જવાબ લખો.	(૧૫)
(૧) નીચે ઓળખો હું કોણ?	(૩)
જવાબ	જવાબ
૧. વાર્ષણી પદ્મ લેશ્યાનો રસ	૨. સરસવના ફૂલ
૩. મરીનો રસ નીલ લેશ્યાનો રસ	૪. વિનયવંત
૫. અજીતન્દ્રિય ફૂષણ લેશ્યાના લક્ષણ	૬. માયા કરી છખાય
(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.	(૮)
૧. શુક્લ લેશ્યાના લક્ષણ લખો.	
૭. ૧) અતિ આર્તધ્યાન, રૌદ્રધ્યાનથી રહિત હોય ૨) ધર્મધ્યાન, શુક્લધ્યાન સહિત ૩) દશ પ્રકારની ચિત્ત સમાધિએ કરી સહિત ૪) આત્માનો દમણાહાર ૫) પાંચ સમિતિ, ગ્રણ ગુમિથી ચુક્તા ૬) અલ્પ રાગવાળો કે વીતરાગી, ઉપશાંત હોય.	
૮. લેશ્યાનો ગતિ દ્વાર અને રથાનક દ્વાર લખો.	
૯. ગતિ દ્વાર – ફૂષણ, નીલ, કાપોત એ ગ્રણ અપ્રશસ્ત, અધર્મ લેશ્યા તેનાથી જીવ દુર્ગતિએ જાય. તેજો, પદ્મ, શુક્લ એ ગ્રણ ધર્મ લેશ્યા, તેનાથી જીવ સુગતિએ જાય.	
રથાનક દ્વાર – અસંખ્યાતી ઉત્સર્પણી-અવસર્પણીના જેટલા સમય થાય તથા અસંખ્યાતા લોકના જેટલા આકાશપ્રદેશ થાય એટલા લેશ્યાના રથાનક જણાવા.	
૩. લેશ્યાની ગાથા લખી, લેશ્યા કયા સૂત્રનો અધિકાર હોય?	
૧૦. નામાઈ વણુણ રસ ગંધ ફાસ, પરિણામલક્ખણણં । ઠાણ ઠિંડ ગઈ ચાઉં, લેસાણ તુ સુણેછ મે ॥ લેશ્યા ઉતારાધ્યયન સૂત્ર-૩૪ નો અધિકાર હોય.	
૧૧. પંક્પ્રભા અને દેવકુર્જના મનુષ્યમાં લેશ્યા કેટલી? ત્યાં તેની ચિથિત કેટલી હોય?	
૧૨. પંક્પ્રભામાં એક લેશ્યા તે નીલ લેશ્યા. ચિથિત – ૧. સાત સાગર ૬. દશ સાગર. દેવકુર્જના મનુષ્યમાં ચાર લેશ્યા ફૂષણ લેશ્યા, નીલ લેશ્યા, કાપોત લેશ્યા, તેજો લેશ્યા. ચિથિત – ૭. અંત. ૬. અંત.	
(૩) નીચેના જીવોને કેટલી લેશ્યા હોય? કઈ કઈ?	(૪)
૧. કબૂતરમાં – ક લેશ્યા તે ફૂષણ લેશ્યા, નીલ લેશ્યા, કાપોત લેશ્યા, તેજો લેશ્યા, પદ્મ લેશ્યા, શુક્લ લેશ્યા.	
૨. પથ્થરમાં – ૪ લેશ્યા તે ફૂષણ લેશ્યા, નીલ લેશ્યા, કાપોત લેશ્યા, તેજો લેશ્યા.	
૩. ક્ષાયિક સમકિતિ રથળચરમાં – ૪ લેશ્યા તે ફૂષણ લેશ્યા, નીલ લેશ્યા, કાપોત લેશ્યા, તેજો લેશ્યા.	
૪. પિયંડસણેમાં – ૧ લેશ્યા તે શુક્લ લેશ્યા.	
(૪) અષ્ટ પ્રવચન માતાના આધારે જવાબ લખો.	(૧૫)
(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.	(૧૧)
૧. યત્નાનો કાળથી, ભાષા સમિતિનો ક્ષેત્રથી, એધણા સમિતિમાં માંડલાનો ગ્રીજો, ચોથી સમિતિનો ભાવથી, પાંચમી સમિતિનો દ્રવ્યથી આઠમો, ગ્રણ ગુમિના દ્રવ્યથી બેદ લખો.	(૪)
૨. યત્નાનો કાળથી – દિવસો, ભાષા સમિતિનો ક્ષેત્રથી – ૨ ગાઉ ઉપરાંત જઈને આછાર-પાણી ન બોગવે, એધણા સમિતિમાં અંગાલ – વખાણ કરીને ખાતું, ચોથી સમિતિનો ભાવથી – મમતા રહિત સંયમ સાધન સમજીને બોગવે, પાંચમી સમિતિનો દ્રવ્યથી આઠમો – નગર-ગામની જળકમાં, ગ્રણ ગુમિના દ્રવ્યથી બેદ મન ગુમિ આરંભ-સમારંભમાં મન ન પ્રવતિવિ, વચન ગુમિ ચાર વિકથા ન કરે, કાય ગુમિ શરીરની શુશ્રૂષા (શોભા) ન કરે.	

૨. સમિતિ એટલે શું? તે કેટલી છે? રાતે કેવી રીતે ચાલવું જોઈએ? શા માટે? (3)

૪. આવક્ષણક કાર્ય માટે ચન્દ્રાપૂર્વકની આત્માની સમ્યક્ પ્રવૃત્તિ તે સમિતિ. તે પાંચ છે. રાતે ચક્ષુનો વિષય ન હોવાને કારણે અત્યંત જરૂરી કારણ સિવાય ગમન કરવાની ભગવાનની આજ્ઞા નથી છતાં ચાલવું પડે તો રજોહરણથી પૂણુને ચાલે.

૩. ગ્રહણૈધણા અને પરિબોગૈધણા એટલે શું? (૨x૨)

૪. ગ્રહણૈધણા એટલે આહારાદિ ગ્રહણ કરતી વખતે શુદ્ધિ-અશુદ્ધિની સાવધાની રાખવી તે. પરિબોગૈધણા એટલે આહારાદિ બોગવતી વખતે શુદ્ધિ-અશુદ્ધિની સાવધાની રાખવી તે.

૫. શોની વૃદ્ધિ માટે સાધનો રાખવાના છે? કેવી રીતે પરઠવાનું છે? પરઠતા શું બોલવાનું છે?

૬. જ્ઞાન-દર્શન-ચાર્ચિત્રની વૃદ્ધિ માટે સાધનો રાખવાના છે. ચાર આંગુલ ઉપરથી ચન્દ્રાપૂર્વક પરઠવાનું છે. પરઠતા વોસિરે ગ્રણ વાર બોલવાનું છે.

(૨) મને ઓળખો હું કોનો કચો બેદ છું? (૪)

૧. સાધુ માટે ર્સોઇ બનાવી હોય તે વહોરે.

૨. સવારે તો પ્રતિલોમન કર્યું છે અત્યારે ન કરે તો ચાલે.

૩. રૂસ્તામાં ન બોલે.

૪. પારણામાં ૫૦૦ જણને બોલાવવાના વિચાર કરે.

જવાબ

અધણા સમિતિનો દ્રવ્યથી

આદાન બંડમત નિકખેવણીયાનો કાળથી
ભાષા સમિતિનો ક્ષેત્રથી

મન ગુમિનો દ્રવ્યથી

(૧૫)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. કેકાયાધ દેશ ડ્યાં હતો? તેનું વર્ણન કરો. ત્યાંના રાજ કોણ હતા? તે કેવા હતા? તેનું વર્ણન કરો. (૫)

૨. પાના નં. ૧૮૨ પહેલો અને બીજો કેકચો.

૩. ચિત સારથીએ ડોની પાસે ધર્મ સાંભળ્યો? ષ્પેટવિડા આવી ઉદ્ઘાનના રક્ષકોને શું કહ્યું? (૨x૫)

૪. ચિત સારથીએ કેશીકુમાર શ્રમણ પાસે ધર્મ સાંભળ્યો. ષ્પેટવિડા આવી ઉદ્ઘાનના રક્ષકોને કહ્યું, ભવિષ્યમાં ભગવાન પાર્શ્વનાથની પરંપરાના કેશીકુમાર શ્રમણ અહીં પદ્ધારે તો મને વિના વિલંબે જાણ કરવી.

૫. કેશીકુમાર શ્રમણને જોઈને પરદેશી રાજાએ ચિત સારથીને શું કહ્યું?

૬. આ પુરુષ આટલા માનવ સમુદ્દર વચ્ચે બેસીને શા માટે જોરજોરથી બોલી રહ્યો છે? ૫૮ પુરુષ ૫૮ પુરુષની સેવા કરે છે. જેને કારણે હું મારા ૪ પ્રેદેશમાં ર્વેચ્છાપૂર્વક હસીફરી નથી શકતો! મને જાણીને કહો કે આ પુરુષ કોણ છે?

૭. દુરાચારી મનુષ્યની વાત પરદેશીએ સ્વીકારવાની શા માટે ના પાડી? કેશીસ્વામીએ શું જવાબ આપ્યો?

૮. દુરાચારી મનુષ્યની વાત પરદેશી રાજાએ એટલે સ્વીકારવાની ના પાડી કારણ કે દુરાચારીના વચનો પર કેવી રીતે વિશ્વાસ રાખી શકાય? માટે તે અપરાધીના વચન ન સ્વીકારાય. કેશીસ્વામીએ જવાબ આપ્યો કે તારા દાદા પણ અપરાધી છે તે ૫૮૮ મનુષ્યલોકને રહ્યે તો પણ આવી શકતા નથી.

૯. ગાથાપતિ અને બ્રાહ્મણની પરિષદમાં શું કરે છે?

૧૦. ગાથાપતિની પરિષદમાં અપરાધીને વૃક્ષ સાથે બાંધીને જણગાવી દેવામાં આવે છે.

બ્રાહ્મણની પરિષદમાં અતિ અમનોક્ષ શબ્દોથી ઠપકો આપવામાં આવે છે તથા તપેલા લોખંડના સળિયાથી કપાળમાં ચિંહ કરે અથવા દેશનિકાલ કરે.

૧૧. સૂર્યકંતાએ શું કર્યું? તેમાં પરદેશીએ શું કર્યું?

૧૨. સૂર્યકંતાએ પોતાની બોગ બોગવાની ભાવનાઓ પૂર્ણ થતી અટકી જવાથી પરદેશી રાજને લાડવામાં ઝેર આપ્યું. ધર્મના મર્મ પામેલા પરદેશી રાજાએ સૂર્યકંતાના કાર્યને જાણવા છતાં સમભાવ રાખ્યો અને દેહના મમતવનો ત્યાગ કરી સંથારો કર્યો.

અથવા

પ્ર.૩ બક્તાગરના આધારે જવાબ લખો.

(અ) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

(૧૨)

૧. તુભ્યં નમચિદ્ભુવનાર્તિ હરાય નાથ ! તુભ્યં નમ : ક્ષિતિતલમલભૂષણાય !

તુભ્યં નમચિદ્જગતઃ પરમેશ્વરાય, તુભ્યં નમો જિન ભવોદધિ શોષણાય ॥

અર્થ : પ્રિભુવનના દુઃખોના હરનારા હે નાથ ! આપને મારા નમસ્કાર હો. પૃથ્વીતળને વિષે નિર્મલ આલૂષણરૂપ ! આપને મારા નમસ્કાર હો. ગ્રણ જગતના પરમેશ્વરરૂપ ! આપને મારા નમસ્કાર હો. ભવસાગરને શોષી લેનારા હે જિનેંદ્ર ! આપને મારા કોટિ કોટિ વંદન.

૨. સિંહાસને મણોમયૂખ શિખાવિચિત્રે, વિભ્રાજ્ઞતે તવ વપુઃ કનકાવદાતમ્ ।

બિંબં વિયદ્વ વિલસદંશુલતા વિતાનં, તુંગોદયાદ્રિશિરસીવ સહક્ત રશ્મે : ॥

અર્થ : હે બગવાન ! જેવી રીતે ઊંચા ઉદ્યાચલ પર્વતના શિખર ઉપર આકાશમાં લતાના સમૂહની જેમ ફેલાતા પ્રકાશમય કિરણોથી સૂર્યનું બિંબ શોલે છે, તેમ ઊંચે વિવિધ રંગના કિરણો પેરતા મણિમય સિંહાસન ને વિષે આપનું સુવર્ણ સમાન દેદિયમાન શરીર શોભી રહ્યું છે.

૩. ગમભીર તાર રવપૂરિત દિવિજ્ય, સૌલોક્ય શુભ સંગમ ભુતિદક્ષાઃ ।

સદ્ધર્મર્વાજ જ્યદ્ઘોષણ ધોષકઃ સન્ન, જે દુંદુભિદ્વનતિ તે યશસ્ : પ્રવાદી ॥

અર્થ : ગમભીર અને મોટા અવાજ વડે જેના નાદે દિશાઓ ગજીવી મૂકી છે, ગ્રણે લોકના લોકોને પ્રભુનો શુભ સમાગમ આપવામાં કુશળ અને સદ્ધર્મના રાજ એવા તીર્થકર બગવાનનો જ્ય હો એવા શબ્દોની ધોષણા કરતો આકાશમાં થતો દુંદુભિનો નાદ આપના વિમળ યશને પ્રગટ કરી રહ્યો છે.

(આ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૩)

૧. દેવલોકમાં કયા વૃક્ષો છે ?

૨. મંદાર, સુંદર, નમેરૂ, ચુપારિજીત, સંતાનક નામના વૃક્ષ દેવલોકમાં છે.

૩. દેવો સુવર્ણ કમળોની રથના કયાં કરે છે ?

૪. જિનેશ્વર બગવાન જ્યાં જ્યાં પગાતાં મૂકે છે ત્યાં ત્યાં દેવો સુવર્ણ કમળોની રથના કરે છે.

૫. બગવાનને શા માટે બ્રહ્મા કીધા છે ?

૬. મોક્ષમાર્ગની વિધિના વિધાતા હોવાથી બગવાનને બ્રહ્મા કીધા છે.

જ્ય – જિનેંદ્ર

પ્ર.૧ (અ) નીચેના શરૂઆતીના અર્થ લખી કચા પાઠમાં આવે છે?

	જવાબ	પાઠ
૧. ખમાસમણો	હે ક્ષમાશ્રમણ	પ્રતિક્ષમણનો ગ્રીજો પાઠ
૨. દિનિંસંપદો	સમ્યક્કદસ્થિ યુક્તા છું	પાંચમા શ્રમણસૂત્રમાં
૩. આઈગરાણ	ધર્મની આદિ કરનારા	સામાયિકના સાતમો પાઠ
૪. સંભિમં	સળેખમ (ક્ષ) થાય	સંથારાના પાઠમાં
૫. સદાશ્વાએ	સાદ કરીને મર્યાદા બણારથી કોઇને જોલાવેલ હોય દશમા પ્રતમાં	

(આ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો.

૧. બીજું શ્રમણસૂત્ર શેના વિશે છે?
૨. બીજું શ્રમણસૂત્ર ગોચરીના દોષોથી નિવારણ કરી શકતું હોય?
૩. સંથારા સહિતનું પંડિત મરણ કોને આવે?
૪. સંથારા સહિતનું પંડિત મરણ જ્ઞાન-દર્શન-ચારિત્રાણ અને તપની ઉત્તાં આરાધના કરનાર સાધુને શ્રાવકને આવે.
૫. આપણો જૈન ધર્મ કોણે બતાવેલો છે?
૬. આપણો જૈન ધર્મ રાગ-દ્રેષ્ટ રહ્યા હોય કેવળજ્ઞાની જિનેશ્વર ભગવંતોએ બતાવેલો છે.
૭. ઈચ્છાભિ ખમાસમણોનું બીજું નામ ઉત્કૃષ્ટ વંદનાનો પાઠ અથવા દ્વાદશાવર્ત ગુરુવંદનાનો પાઠ છે.
૮. પ્રણિપાત સૂત્ર એટલે શું?
૯. પ્રણિપાત સૂત્ર એટલે વિશેષ નમસ્કાર.

(ઈ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. વત્થા પાડિઓ કંબલ પાચપુરછણેણાં પાઢિયારૂ પીઠ ફલગ
૨. તીચાએ મહામોહણીયદ્રાષેહિં એગતીચાએ સિદ્ધાઈગુણેહિં બતીચાએ જોગસંગહેહિં તેતીચાએ

(૭૦)

પ્ર.૨ (અ) દશવૈકાલિક તથા ઉત્તાં આરાધના સૂત્રના આધારે જવાબ લખો.

(૪૦)

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

(૨૦)

૧. તત્થ હિચ્યા જ્હાણાણાં, જ્હુણા આઉફ્બનાએ ચુયા।

ઉવેંતિ માણુસં જોણિં, સે દસંગેડ ભજયાઈ ॥

અર્થ : તે દેવ, ત્યાં દેવલોકમાં પોતપોતાના સ્થાને રહીને આયુષ્યનો ક્ષય થવાથી ત્યાંથી ચ્યાવીને મળુષ્ય ચોનિને પ્રામ કરે છે. ત્યાં તેને દશ અંગોની પ્રામિ થાય છે.

૨. જ્યા સંવર મુક્કિટું, ધમ્મ ફાસે આણુતરં ।

ત્યા ધુણાઈ કમ્મરયં, અબોહિકલુસં કડ ॥

અર્થ : જ્યારે આત્માઅ ઉત્કૃષ્ટ અને સર્વ શ્રેષ્ઠ સંવર ધર્મને પ્રામ કરે છે ત્યારે મિથ્યાત્ત્વ આદિ પાપો દ્વારા ઉપાર્જિત કર્મરૂપી રજોનો નાશ કરે છે.

૩. તવોગુણપણાણસ્સ, ઉજ્જુમરી ખંતિસંજમરયસ્સ ।

પરીસહે જિણાતસ્સ, સુલછા સુગાઈ તારિસગસ્સ ॥

અર્થ : તપદ્ધ પી ગુણોમાં પ્રધાન, સરળ મતિવાળા, ક્ષમા અને સંયમમાં અનુરક્તા તથા જાવીચ પરિષ્ઠને સમભાવપૂર્વક સહન કરી જીતવાવાળા સાધુને માટે સુગતિ સુલબ છે.

૪. બોચા માણુસ્સાએ બોખો, અપદિકૃપે અહાન્યિં ।

પુલિં વિશુદ્ધ સદ્ગમે, કેવલ બોહિ બુજિયા ॥

અર્થ : આયુષ્ય અનુસાર મનુષ્યભવ સંબંધી અનુપમ બોગોને બોગતી, પૂર્વભવમાં નિયાણા રહિત વિશુદ્ધ ધર્મની આચારધના કરેલ છે, એવો તે જીવ નિર્મલ બોધિને પ્રામ કરે છે.

૫. પઠમં નાણં તથો દયા, એવં ચિદ્રણી સત્ત્વસંજાએ ।

અજ્ઞાણી કિ કાણી, કિ વા નાણી સેયપાવગં ॥

અર્થ : ગ્રથમ જ્ઞાન અને પણી દયા, આ પ્રમાણે સર્વ સાધુ આચરણ કરે છે. સમ્યક જ્ઞાનથી રહિત, અજ્ઞાણી પુરુષ શું કરી શકે છે? અને કેવી રીતે જાણશે કે મારે માટે શું શ્રેયકારી છે અને શું પાપકારી છે?

(૨) નીચેની ગાથાઓના ભાવાર્થ લખો. (૧૦)

૧. અજ્ઞાણ સયમાણો ય પાણભૂયાઈ હિંસઈ, બંધઈ પાવયં કરું તં સે હોઈ કડું ફલં।

૨. અર્થ : જે વ્યક્તિ પૂંખ્યા વિના સૂઝે તથા પૂંખ્યા વિના પડખું હેર્યે તે સર્વ પ્રસ, સ્થાવર પ્રાણીની હિંસા કરવાવાળા થાય છે. તેથી તેમને પાપકર્મનો બંધ થાય છે, તેના પરિણામે કડવા, દુઃખદાયી ફળ બોગવવા પડે છે.

૩. જ્યા જોગે નિરુંભિતા સેલેસિં પડિવજ્જઈ, તથા કરું ખવિતાણં સિદ્ધિં ગરછી નીરાઓ।

૪. અર્થ : જ્યારે આત્મા રોગોનું નિરુંધન કરીને અક્ષપ, શૈલેશી અવસ્થાને પ્રામ કરે છે ત્યારે સર્વ કર્મનો ક્ષય કરી કર્મ રજ્યથી મુક્તા થઈ સિદ્ધ ગતિમાં જાય છે.

૫. મિતાવં નાઈવં હોઈ ઉચ્ચાગોએ ય વાણાવં, અપાયેકે મહાપજો અભિજાએ જસો બલો।

૬. અર્થ : શોષ અંગો બતાવે છે. તે પુણ્યવંત જીવ માનવભવમાં ૨) મિત્ર યુક્તા ૩) જ્ઞાતિવંત ૪) ઉચ્ચ ગોત્રી ૫) સુંદર વર્ણ યુક્ત શરીરી ૬) નિરોગી ૭) મહાપજ્ઞાવંત-બુદ્ધિશાળી ૮) વિનયવંત ૯) યશસ્વી અને ૧૦) બળવાન થાય છે.

૭. સુર્ય ચ લદ્ધું સદ્ગું ચ વીરિયં પુણ દુલ્લહં, બહે રોયમાણા વિ નો ય એં પડિવજ્જઈ।

૮. અર્થ : મનુષ્ય જન્મ, ધર્મશ્રવણ પ્રામિ અને ધર્મની શ્રદ્ધા થયા પણી પણ સંચયમાં પરાક્રમ ફોરવતું ઘણું દુર્લભ છે કારણ કે ઘણા જીવો ધર્મરૂપિ થવા છતાં તે પ્રમાણે આચરણ કરી શકતા નથી.

૯. એગયા ખતિયો હોઈ તથો ચાંડાલ બુક્કસો, તથો ડીડ પચંગો ય તથો કુંથૂ પિવીલિયા।

૧૦. અર્થ : ક્યારેક મનુષ્ય જન્મ યોગ્ય કર્મનો ઉદ્દ્ય થવાથી આ જીવ ક્ષત્રિય થાય છે, તો ક્યારેક ચાંડાલ અથવા તો વર્ણશંકરવાળો થાય છે, તો ક્યારેક કીડા, પતંગિયા, કંથવા કે કીડીડૃપે ઉત્પન્ન થઈ જાય છે.

(૩) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૪)

જવાબ

૧. ધર્મનું શવણ કરીને જીવ શું અંગીકાર કરે છે? તપ, ક્ષમા અને અહિંસારૂપ દયા ધર્મને અંગીકાર કરે છે.

૨. કર્મરજનો નાશ કેવી રીતે કરે છે? સંવર અને તપસ્યા દ્વારા કર્મરજનો નાશ કરે છે.

૩. મન, વચન, કાયાનું દ્રંધન કરી શું પ્રામ કરે છે? અક્ષપ, શૈલેશી અવસ્થાને પ્રામ કરે છે.

૪. કયા સંયોગોનો ત્યાગ કરવાનો છે? બાધ્ય તથા આભ્યંતર સંયોગોનો ત્યાગ કરવાનો છે.

(૩) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો.

૧. સંચિણું સંચય કરે ૨. પુત્રવા વાસ ૩. પૂર્વ વર્ષો ૪. ઉલયં બંનેને

૪. સંજોગં સંયોગોને ૫. પચાયા ૬. દીક્ષા લે ૭. વિ છતાં

(૪) નીચેના શબ્દોનું માગધી લખો. (૩)

૧. ચ્યાવીને ચુચ્ચા ૨. નાશ કરી ધૂય ૩. ભોજન કરે બુંજંતો

(બ) ૮૮ બોલ અલ્પબહૃત્વના આધારે જવાબ લખો. (૩૦)

(૧) માત્ર અલ્પબહૃત્વ લખો. (૧૨)

૧. સક્ષાયી જીવ, સિદ્ધ, સૂક્ષ્મ જીવ પર્યામ, બાદર પૃથ્વીકાય અપર્યામા, સર્વ જીવ, ભવ્ય જીવ.

૭. સર્વથી થોડા બાદર પૃથ્વીકાય અપર્યામા, તેથી સ્થિર અનંતગુણા, તેથી સૂક્ષ્મ જીવ પર્યામા અનંતગુણા,
તેથી બબ્ય જીવ વિશેખાધિક, તેથી સકખાયી જીવ વિશેખાધિક, તેથી સર્વ જીવ વિશેખાધિક.
૮. આરણ દેવતોકના દેવ, વિજ્યના દેવ, જીજ દેવતોકની દેવી, ભદ્રેના દેવ, મંગળના દેવ, અસુરકુમારના દેવ.
૭. સર્વથી થોડા વિજ્યના દેવ, તેથી ભદ્રેના દેવ સંખ્યાતગુણા, તેથી આરણ દેવતોકના દેવ સંખ્યાતગુણા,
તેથી જીજ દેવતોકની દેવી અસંખ્યાતગુણી, તેથી અસુરકુમારના દેવ અસંખ્યાતગુણા, તેથી મંગળના દેવ
અસંખ્યાતગુણા.
૩. તેઈન્ડ્રિયના અપર્યામ, સૂક્ષ્મ નિગોદના પર્યામ, સમુચ્ચય બાદર જીવ, સમ્યક્દદિ પ્રતિપાતી, સૂક્ષ્મ તેઉકાય
અપર્યામા, જેચરની સ્ત્રી.
૭. સર્વથી થોડી જેચરની સ્ત્રી, તેથી તેઈન્ડ્રિયના અપર્યામા અસંખ્યાતગુણા, તેથી સૂક્ષ્મ તેઉકાય અપર્યામ
અસંખ્યાતગુણા, તેથી સૂક્ષ્મ નિગોદના પર્યામા અસંખ્યાતગુણા, તેથી સમ્યક્દદિ પ્રતિપાતી અનંતગુણા,
તેથી સમુચ્ચય બાદર જીવ અનંતગુણા.
૪. અભબ્ય જીવ, તિર્યચયોનિના જીવ, પંચેન્ડ્રિય અપર્યામા, ચાલતી કીડી, સંમૂચ્છીમ મનુષ્ય, પ્રત્યેક શરીરી
બાદર વનસ્પતિકાય પર્યામા.
૭. સર્વથી થોડા સંમૂચ્છીમ મનુષ્ય, તેથી ચાલતી કીડી અસંખ્યાતગુણી, તેથી પંચેન્ડ્રિય અપર્યામ અસંખ્યાત
ગુણા, તેથી પ્રત્યેક શરીરી બાદર વનસ્પતિકાય પર્યામા અસંખ્યાતગુણા, તેથી અભબ્ય જીવ અનંતગુણા,
તેથી તિર્યચયોનિના જીવ અનંતગુણા.

(૩) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૮)

૧. ભવી જીવો ક્યાં મળે છે?

૭. ભવી જીવો મોટા પ્રમાણમાં સૂક્ષ્મ અને બાદર જીવોની રાશિમાં જ મળે છે.

૨. જેચર પુરૂષ તિર્યચ યોનિના જીવો કેટલા છે?

૭. પ્રતરના અસંખ્યાતમાં ભાગમાં હેઠલી અસંખ્યાત શ્રેણીના આકાશપ્રદેશ જેટલા છે.

૩. જ્યોતિષી દેવો કેટલા છે? તેના વિમાન સંખ્યાત ચોજનના વિસ્તારવાળા છે?

૭. જ્યોતિષી દેવો અસંખ્યાતા છે. તેના વિમાન સંખ્યાત ચોજનના વિસ્તારવાળા છે.

૪. ગર્ભજ મનુષ્યનું ક્ષોપ કેટલું છે?

૭. ગર્ભજ મનુષ્યનું ક્ષોપ અઢીકીપ ૪૫ લાખ ચોજન છે.

૫. જીવના જ અને જ બેદ લાભે તેવા બોલ લખો.

૭. જીવના જ બેદ ભવનપતિના દેવ, વાણવ્યંતરના દેવ, પહેલી નરક અને જ બેદ સમુચ્ચય બાદર જીવ છે.

૬. ક્ષાયિક સમકિતી હાથીમાં કેટલા અને ક્યા ક્યા ગુણસ્થાન હોય?

૭. ક્ષાયિક સમકિતી હાથીમાં એક ચોથું ગુણસ્થાન હોય.

૭. જ ઉપયોગ ક્યાં લાભે?

૭. જ ઉપયોગ ક્યાંય ન લાભે.

૮. ઘનીકૃત લોકની શ્રેણી કેટલી છે?

૭. ઘનીકૃત લોકની અસંખ્ય આકાશ શ્રેણી છે.

(૩) નીચેના બોલનો બાસઠિયો માત્ર સંખ્યામાં લખો. (કોઠો બનાવીને)

(૧૦)

૮.

બોલનું નામ	જીવના બેદ	ગુણસ્થાન	યોગ	ઉપયોગ	લેશ્યા
૧. માહેન્દ્ર	૨	૪	૧૧	૯	૧
૨. મહાવિદેહની મનુષ્યાણી	૨	૧૪	૧૩	૧૨	૫
૩. ઊડતી માખી	૧	૧	૨	૨	૩
૪. જેચર નાંસક	૨	૫	૧૩	૯	૫

પ. રત્નપ્રભાના નારડી	૩	૪	૧૧	૯	૧
ક. જળચર પુરુષ	૨	૫	૧૩	૯	૭
૭. સંસારરચ્ચ જીવ	૧૪	૧૪	૧૫	૧૨	૭
૮. બાદર વાઉડાય પર્યામા	૧	૧	૪	૩	૩
૯. સમુદ્રસ્ય સૂક્ષ્મ જીવ	૨	૧	૩	૩	૩
૧૦. હેમવયના મનુષ્ય	૨	૨	૧૧	૭	૪

(૧૫)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. હરિકેશી મુનિના શરીરમાં પ્રવેશોલા યક્ષો યજ્ઞમાં રહેલા પ્રાણીઓને પહેલીવાર શું કહ્યું ? (૩)
૨. હું શ્રમણ, તપસ્વી, સંયમી અને પ્રથમારી છું. ધનસંપત્તિ અને પરિગ્રહનો ત્યાગી છું. હું બિક્ષાના સમયે લોકોએ પોતાના બનાવેલા બોજનમાંથી બિક્ષા માટે વિચરણ કરતો કરતો અહીં આવ્યો છું. અહીં તમારું ઘણું બધું બોજન અપાઈ રહ્યું છે, મિથાજ ખવાઈ રહી છે, આથી મને પણ બિક્ષુક સમજુને વધેલા બોજનમાંથી થોડું આ તપસ્વીને આપો અને કાંઈક લાભ મેળવી લો.
૩. સંયમરૂપ શ્રેષ્ઠ યજ્ઞ કોણ કરે છે? (૨×૭)
૪. જેઓ પાંચ સંવર દ્વારા કર્મ આસ્તવને રોકનાર, સંયમી જીવનમાં અસંયમની ઈચ્છા ન કરનાર, કાયાનું મમતવ ન રાખનાર, શરીર સંસ્કારનો ત્યાગ કરનાર, પવિત્ર હૃદયી હોય તેઓ વાસના પર વિજ્ય મેળવનાર અથવા મોક્ષ પ્રામ કરાવનાર સંયમરૂપ શ્રેષ્ઠ યજ્ઞ કરે છે.
૫. હરિકેશી પૂર્વભવમાં કોણ હતા? તેણે મુનિને કેવો રસ્તો બતાવ્યો? શા માટે?
૬. હરિકેશી પૂર્વભવમાં સોમદાત પ્રાણીણ હતા. તેણે મુનિને લોઢા જેવા અત્યંત ગર્ભ રસ્તે ચાલી જવાનો માર્ગ બતાવ્યો કરાશું કે સોમદાતને મુનિઓ પ્રત્યે દ્રેષ્ઠ હતો.
૭. બદ્રાના લગ્ન કોણી સાથે થયા? શા માટે? બદ્રાના પિતાનું નામ શું છે?
૮. બદ્રાના લગ્ન રૂદ્રદેવ નામના પ્રાણીણ અધિપતિ સાથે થયા કારણ કે મુનિએ બદ્રા સાથે લગ્ન કરવાની ના પાડી, તેથી પ્રાણીણને મુનિનું બીજું રૂપ માનીને તેણી સાથે લગ્ન કરવ્યા. બદ્રાના પિતાનું નામ કૌશાલિક હતું.
૯. ઉતામ ક્ષેત્રો ક્યા છે? વિદ્યાર્થીઓ હરિકેશીબલ મુનિને દંડ, લાકડી તથા ચાબુકથી મારવા લાગ્યા?
૧૦. જે મુનિ સમભાવપૂર્વક ઊંચ, નીચ, મધ્યમ ઘરોમાં બિક્ષા માટે જાય છે તે જ વાસ્તવમાં ઉતામ ક્ષેત્ર છે. તે જ દાનને યોગ્ય પાત્ર છે. વિદ્યાર્થીઓ હરિકેશીબલ મુનિને દંડ, લાકડી તથા ચાબુકથી મારવા લાગ્યા?
૧૧. બદ્રાના વચનો સાંભળીને મુનિના શરીરમાં રહેલા યક્ષો શું કર્યું?
૧૨. બદ્રાના વચનો સાંભળીને મુનિના શરીરમાં રહેલો યક્ષ તે પ્રાણી કુમારોને રોકવા લાગ્યો, તો પણ તે કુમારો ન માણ્યા. તેથી આકાશમાં ભયંકર રૂપ કરીને, અસુરભાવવાળો થઈ, કોથિત બણી કુમારોને મારવા લાગ્યો.
૧૩. દેવલોકમાંથી ચ્યાલીને સોમદાત ક્યાં ઉત્પન્ન થયા? તેણું નામ શું હતું? તેઓ કેવા દેખાતા હતા?
૧૪. દેવલોકમાંથી ચ્યાલીને સોમદાત મૃતગંગાના ડિનારે ચાંડાળના અધિપતિ બલકોટુણી ચાંડાળ પણી ગૌરીના ગર્ભમાં ઉત્પન્ન થયો. તેણું નામ બલ હતું. તેણે પૂર્વભવમાં કરેલા રૂપમણે કારણે કૂબડો, કુરુપ અને બેડોળ દેખાતો હતો.

અથવા

પ્ર.૩ ભક્તામરના આધારે જવાબ લખો.

- (અ) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો. (૧૨)
૧. બિજેભ કુમબગલદુજ્જવલ શોણિતકત, મુક્તાફલ પ્રકરભૂષિત ભૂગિભાગઃ । બદ્રુદ્ધમઃ ક્રમગતાં હરિણાધિપોડપિ, નાકામતિ ક્રમયુગાચલ સંશ્રિતાં તે ॥
- અર્થ : હરણના અધિપતિ એવા જિંદ છાથીઓના ગંડસ્થલ બેદીને તેમાંથી પડતા લોહીથી ખરડાયેલા શ્વેત મોતીઓના સમૃદ્ધથી પૃથ્વીના કેટલાક ભાગને વિભૂષિત કર્યો છે તેવો છલાંગ મારવાને તૈયાર જિંદ

પણ હે ભગવાન! તમારા ચરણકમળદ્વારી પર્વતનો આશ્રય લેનાર મનુષ્ય પર આહુમણ કરતો નથી.

૨. કુન્તાગ્રબિજ્ઞગજ શોણિતવારિવાહ, વેગાવતાર તરણાતુર યોધું બીમે ।

ચુદ્રે જ્યાં વિજિત દુર્જ્યાજેયપક્ષા, સ્તવત્પાદ પંકજ વનાશ્રયિણો લભને ॥

અર્થ : હે ભગવાન! જેઓ તમારા ચરણદ્વારી કમળ સમૃદ્ધનો આશ્રય લે છે તેઓ બાલાના અગ્રભાગથી વિંધાયેલા હાથીઓના લોહીઝુપ જલ પ્રવાહમાં તરવા આતુર એવા સુભટોથી ભયંકર બનેલા ચુદ્રમાં પણ શરૂપક્ષને છુતીને વિજય પ્રામ કરે છે.

૩. ઉદ્ભૂત બીજ્ઞણ જલોદર ભાગભુજાઃ, શોચ્યાં દશામુપગતાશ્ચ્યુત જીવિતાશાઃ ।

ત્વત્પાદ પડકજ રજોમૃત ઇશ્ય દેછા, મર્ત્યા ભવન્તિ મકરધવજ તુલ્યદ્વપાઃ ॥

અર્થ : જેઓ જલોદર રોગ ઉત્પન્ન થવાથી પેટના ભાર વડે વાંકા વળી ગયેલા છે, જે શોચનીય દશાને પ્રામ થયેલા છે તથા જેમણે જીવનની આશા છોડી દીધેલી છે એવા મનુષ્ય તમારા ચરણકમળની રજુપ અમૃતથી પોતાના શરીરને લેપ કરે તો કામદેવ સમાન રૂપવાળા થાય છે.

(આ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(3)

૧. શોચનીય દશાને કોણ પ્રામ થયેલા છે?

૨. જલોદર રોગ ઉત્પન્ન થવાથી પેટના ભાર વડે વાંકા વળી ગયા છે.

૩. કોણ કોણી જેવા શ્યામ વર્ણવાળું છે?

૪. સર્પ મદોભાત કોચલના કંઠ જેવો શ્યામ વર્ણવાળો છે.

૫. કોણ ભયંકર અવાજ કરી રહ્યું છે?

૬. ઊછળી રહેલા ઘોડા અને હાથીઓની ગર્જના.

જ્ય - જિનોંદ્ર

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. વંદનાના પ્રકાર કેટલા? વંદના કરવાનું ફળ કોણે મળ્યું?
૨. વંદનાના પ્રકાર ત્રણ. વંદના કરવાનું ફળ કૃષ્ણ વાસુદેવને મળ્યું.
૩. છ આવશ્યકમાંથી દેવના આવશ્યક કેટલા? કયા?
૪. છ આવશ્યકમાંથી દેવના આવશ્યક એક. ચર્ચિતાત્મો.
૫. પૌખધ એટલે શું?
૬. પૌખધ એટલે જ્ઞાન–દર્શન–ચારિત્ર વડે આત્માને પોખણ આપતું તે.
૭. જબલા દોષ એટલે શું? તે કેટલા છે?
૮. જબલા દોષ એટલે જે કાર્ય કરવાથી ચારિત્રની નિર્મળતા નાખ શક્ય તે. તે ૨૧ છે.
૯. ઉવભોગ એટલે શું? ૨૯ જોલમાં ઉવભોગના જોલ કેટલા?
૧૦. ઉવભોગ એટલે જે પદાર્થ ફક્ત એક જ વખત વાપરી શકાય. ૨૯ જોલમાં ઉવભોગના જોલ ૨૦ છે.

(આ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. મૂળ સૂત્ર એટલે શું? તે કેટલા છે? કયા કયા?
૨. મૂળ સૂત્ર એટલે સાધુની જીવનચર્યામાં જે મૂળદ્વપે સહાયક બને છે તથા જેણું અધ્યયન સાધુ માટે સર્વ પ્રથમ જરૂરી છે. તે ચાર છે. દશાર્દેલિક સૂત્ર, ઊત્તરાધ્યયન સૂત્ર, નંદી સૂત્ર, અનુયોગદ્વાર સૂત્ર.
૩. શતક, વક્ષસ્કાર અને વત્થુ એટલે શું? પ્રજ્ઞાપના સૂત્રની રચના કોણે કરી?
૪. શતક – અધ્યયનનું મૌલિક નામ. વક્ષસ્કાર – ઘોડાની પીઠ (અષ્ટ રૂંધ). વત્થુ – પૂર્વનો અક્ષાર વિશેષ. પ્રજ્ઞાપના સૂત્રની રચના શ્રી શ્યામાચાર્યાંને કરી.
૫. કેટલી ચોમાસી પાખીની અસજ્જાય બતાવી છે? ક્યારે હોય? કેટલા સમયની?
૬. જે ચોમાસી પાખીની અસજ્જાય બતાવી છે. કારતક સૂદ પૂનમ અને વદ એકમની, અખાઠ સુદ પૂનમ અને વદ એકમની. જે દિવસ એટલે ૪૮ કલાકની.
૭. દિગ્દાહ એટલે શું? તેની અસજ્જાય કેટલા સમયની?
૮. દિગ્દાહ એટલે દિશા લાલવર્ણની દેખાય. તેની અસજ્જાય જ્યાં સુધી દેખાય ત્યાં સુધીની હોય.
૯. રાજનું અવસાન થાય ત્યારે કઈ અસજ્જાય હોય? રાજબ્યુદ્ઘાન એટલે શું?
૧૦. રાજનું અવસાન થાય ત્યારે પતન અસજ્જાય હોય.
રાજબ્યુદ્ઘાન એટલે ચુદ્દસ્થાન કે રણભૂમિની નજીક.
૧૧. .... અને ..... પ્રકાશમાન દ્વારા ઉકાપાત કરે છે.
૧૨. રેખાસહિત, રેખારહિત.

(૫)

પ્ર.૨ આચારાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ભગવાને દીક્ષા પૂર્વે શું ત્યાગ સાધના કરી હતી?
૨. ભગવાને દીક્ષા પૂર્વે કરેલી ત્યાગ સાધના – જે વર્ષથી કાંઈક વધારે સમય સુધી ગૃહસ્થવાસમાં રહેવા હતાં તેમણે સચેત પાણીનો ઉપયોગ કર્યો નહોતો. તેઓ એકત્વભાવમાં ઓતપ્રોત થઈ છોધ કખાયને શાંત કરી શાંત ઈન્દ્રિયવાળા બની ગયા હતા. આમ, ભગવાને ગૃહસ્થવાસમાં જ સાવદ્ય પ્રવૃત્તિઓનો ત્યાગ કરી દીધો હતો.
૩. ભગવાન નિદ્રાને શું માનતા હતા? નિદ્રા આવે ત્યારે શું કરતા હતા?
૪. ભગવાન નિદ્રાને પ્રમાદ માનતા હતા. થોડી પણ ઉંઘ આવે તો તેઓ ઉઠીને પોતાના આત્માને સદા જગૃત રાખતા હતા. ક્યારેક શીતકાળની રત્નિમાં નિદ્રા આવવા લાગે તો બહાર આંટા મારી ફરી ધ્યાન તેમ જ આત્મ ચિંતનમાં મગ્ન થઈ જતા હતા.

(૧૦)

પ્ર.૩ ઠાણાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. પ્રત્યાખ્યાનના પ્રકાર લખો.

૭. પ્રત્યાખ્યાનના બે પ્રકાર છે. ૧) કેટલાક લોડો મનથી (અશુભ કાર્યોનો ત્યાગ) પ્રત્યાખ્યાન કરે છે. ૨) કેટલાક લોડો વચનથી પ્રત્યાખ્યાન કરે છે. અથવા ૧) કેટલાક લોડો લાંબાકાળના પ્રત્યાખ્યાન કરે છે. ૨) કેટલાક લોડો અલ્પકાળના પ્રત્યાખ્યાન કરે છે.

૨. કયા ચક્વર્તી ક્યાં ઉત્પદ્ધ થયા? શા માટે?

૭. સુભૂત અને પ્રષ્ટાર ચક્વર્તી સાતમી નરકના અપ્રતિષ્ઠાન નરકાવાસમાં ઉત્પદ્ધ થયા કારણ કે તેઓએ કામલોગનો ત્યાગ કર્યો ન હતો.

૩. કર્મના પ્રકાર લખો.

૭. કર્મના પ્રકાર - ૧) પ્રદેશ કર્મ : કર્મ પરમાણુની સંખ્યા પરિણામ. જે કર્મો માત્ર પ્રદેશથી પેદાય, ફળનું પેદન ન થાય તે. ૨) અનુભાગ કર્મ : કર્મની ફળ આપવાની શક્તિ. જે કર્મોનો અવક્ષ્ય વિપાકોદય થાય તે. જે કર્મો પોતાના ફળનો અનુભવ કરાવે તે.

૪. કયા તીર્થકર કોના સમાન નીલા અને ગૌર વર્ષાવાળા હતા?

૭. બે તીર્થકર નીલકમળ સમાન નીલા વર્ષાવાળા હતા. મુનિસુપ્ત અને અરિષ્ઠનેગિ.

ને તીર્થકર ચંદ્ર જેવા શ્વેત-ગૌર વર્ષાવાળા હતા. ચંદ્રપ્રભ અને પૃથ્વેંત અથવા સુવિધિનાથ.

૫. કયા તીર્થકર એકલા મોક્ષમાં ગયા? અંતઃકૃત અને પરિનિવૃત્ત એટલે શું? ૪ હાથની અવગાહના કોની છે?

૭. શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામી એકલા મોક્ષમાં ગયા. અંતઃકૃત એટલે સંસારનો અંત કરવાવાળા.

પરિનિવૃત્ત એટલે કર્મકૃત વિકારોથી રહિત. ૪ હાથની અવગાહના ઉમા-ટમા દેવલોકમાં છે.

(૧૦)

પ્ર.૪ ક્ષાત્રાધર્મકથા સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. પાંચ વર્ષ પૂર્ણ થવા પર ધન્ય સાર્થવાહને શું વિચાર આવ્યો?

૭. આજથી પાંચ વર્ષ પહેલા મેં ચારે પુત્રવધૂઓની પરીક્ષા કરવા માટે પ-પ કર્મોદના દાણા તેઓના હાથમાં આપ્યા હતા. કાલે સૂર્યોદય થાય ત્યારે તે પાંચ કર્મોદના દાણાં મારા માટે પાછા માંગવા ચોભ્ય છે. તેનાથી હું જાણી શકીશ કે કોણે કઈ રીતે તેનું સંરક્ષણ, સંગોપન અને સંવર્ધન કર્યું છે.

૨. ધન્ય સાર્થવાહે ભોગવતીને કયું કામ સોંપ્યું?

૭. ધન્ય સાર્થવાહે ભોગવતીને ખાંડનારી, કૂટનારી, દળનારી, ધાન્યના ઝોતરાં દૂર કરનાર, કઠોળની દાળ બનાવનારી, રાંધનારી, પીરસનારી, પીરસણા મોકલનારી, ઘરની અંદર દાસીનું કામ કરનારી અને રસોયાણીઝીપે નિયુક્ત કર્યી.

૩. જોહિણીએ પોતાના પિયરના માણસોને શું કહ્યું?

૭. હે દેવાનુગ્રિય ! તમે કર્મોદના આ પાંચ દાણા લઈ જાઓ અને વર્ષાના આરંભમાં જ્યારે ખૂબ વર્ષ થાય ત્યારે એક નાની ક્યારીને સાછ કરાવીને, આ પાંચ દાણાં વાવીને બે પ્રણ વાર ઉત્ક્ષોપ-નિક્ષોપ કરીને ક્યારીની ચારે બાજુ વાડ કરીને, તેની રક્ષા, સંગોપન કરતા અનુક્રમે તેનું સંવર્ધન કરો.

૪. ક્ષમા આદિ ગુણોથી પરિપૂર્ણ કોણ થાય છે?

૭. જે સાધુ અથવા સાધી દીક્ષિત થઈને ક્ષમાથી ચાવતું પ્રષ્ટાર્ય આદિ ગુણોથી પણ અધિક થાય છે, તે કર્મશા: ક્ષમાથી ચાવતું પ્રષ્ટાર્યની આરાધનાથી અધિકતર થતા જાય છે. નિશ્ચયથી તે કર્મશા: વધતા વધતા ક્ષમા આદિ ગુણોથી પરિપૂર્ણ થાય છે.

(૧૫)

પ્ર.૫ (અ) ઉપાસક દશાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. જંબૂ સ્વામીએ જુધર્મા સ્વામીને શું કહ્યું?

જ. જંબૂસ્વામીએ સુધર્મા સ્વામીને કહ્યું, હે ભગવન् ! શ્રમણ ભગવાન મહાવીરે છટઠા અંગસૂશ શાતાધર્મકથાનો જે અર્થ કહ્યો છે તે મેં સાંભળ્યો છે. હ્યે સાતમા અંગ ઉપાસક દશાંગનો શું અર્થ કહ્યો છે ?

૮. આનંદ શ્રાવકે કેટલા શાક અને દાળની મર્યાદા કરી ?

જ. આનંદ શ્રાવકે બથવાની બાજુ, ચુવા, પાલક, ભીડો અને દૂધી સિવાયના શાકનો ત્યાગ કર્યો. ચણાના સૂપ, મગના સૂપ અને અડદના સૂપ સિવાય બાડીની બધી દાળનો ત્યાગ કરું છું.

૩. જિતશત્રુ રાજાએ ભગવાન મહાવીર સ્વામીની કાયિક અને માનસિક પર્યુપાસના કેવી રીતે કરી ?

જ. જિતશત્રુ રાજાએ ભગવાનની કાયિક પર્યુપાસનાંથી હાથ-પગને સંકુચિત કર્યા અને માનસિક પર્યુપાસના રૂપે પોતાનામાં અત્યંત સંવેગ, મુમુક્ષુભાવ ઉત્પન્ન કરતા તીવ્ર ધર્મ અનુરક્ત રહી પર્યુપાસના કરવા લાગ્યા.

૪. ગૌતમ સ્વામીને આવતા જોઈ આનંદ શ્રાવકે ગૌતમ સ્વામીને શું કહ્યું ?

જ. હે ભગવાન ! હું આ ઉચ્ચ તપને કારણે ફૂશ શરીર, નસો દેખાઈ તેવા શરીરવાળો થઈ ગયો છું. તેથી આપની પાસે આવી આપના પગે વંદન કરવાને સમર્થ નથી. હે ભગવાન ! આપ જ ઈચ્છાપૂર્વક માર્ગ પાસે આવવાની ફૂપા કરો, તો હું મસ્તક ઝુકાવી પ્રણાવાર વંદન-નમસ્કાર કરી શકું.

૫. આનંદ શ્રાવક કાળ કરીને ક્યાં ઉત્પન્ન થયા ? ત્યાંથી ક્યાં જશે ?

જ. આનંદ શ્રાવક કાળ કરીને સૌધર્મ દેવલોકમાં સૌધર્મવિતંસક મહાવિમાનની ઉત્તર-પૂર્વ દિશાએ અકુણાબ વિમાનમાં દેવપણે ઉત્પન્ન થયા. ત્યાંથી મહાવિદેશ ક્ષોપ્રમાં ઉત્પન્ન થઈ સિદ્ધપ્રદેશે પ્રામ કરશે.

(આ) અંતગડ સૂશ્ના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૫)

૧. ગૌતમ અણગારે ૧૧ અંગ સૂસનું જ્ઞાન ભણતા શું તપ કર્યું ? (૨×૨)

જ. ગૌતમ અણગારે અગિયાર અંગ સૂસનું જ્ઞાન ભણતા ઘણા ઉપવાસ, છટઠ, અટઠમ, ચોલા, પંચોલા, પંદર ઉપવાસ, માસક્ષમણ આદિ ઘોર તપસાધના કરી, આત્માને ભાવિત કરતા, વિચરણ કરતા તથાદૃપ શ્રમણ નની ગયા.

૨. ગુણરન સંવત્સર તપના ગ્રીજા અને આઠમા મહિનાનું વર્ણન કરો.

જ. ગુણરન સંવત્સર તપ – ગ્રીજા મહિનામાં ૮ અટઠમ, ૨૪ તપ દિવસ, ૮ પારણા દિવસ, કુલ ૩૨ દિવસ. આઠમા મહિનામાં પ્રણાવાર અટઠાઈ, ૨૪ તપ દિવસ, ૩ પારણા દિવસ, કુલ ૨૭ દિવસ.

૩. તલવર અને ઈભ્ય કોને કહેવાય ? (૧)

જ. તલવર – રાજાના ફૂપાપાત્ર-ઉંચી પદવી મેળવેલ. ઈભ્ય – અંગાડી સહિત છાથીને જેનો સોનાનો ઢગલો ઢંકી એ તેવા.

(૫)

પ્ર.૬ અનુતરોવવાઈ સૂશ્ના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. જાલિ અણગાર હમણા ક્યાં છે ? ત્યાં આયુષ્ય કેટલું ? ત્યાંથી ક્યાં જશે ? છટેલા ૪ અધ્યયનના નામ લખો. (૩)

જ. જાલિ અણગાર હમણા વિજ્ય નામના અનુતર વિમાનમાં છે. ત્યાં આયુષ્ય જગ્રીસ સાગરોપમ છે. ત્યાંથી મહાવિદેશ ક્ષોપ્રમાં જશે. છટેલા ૪ અધ્યયનના નામ – ૧) લાલદંતકુમાર ૨) વેહલ્લકુમાર ૩) વેહાયસકુમાર ૧૦) અભયકુમાર.

૨. જાલિ કુમારે પોતાની દરેક પત્નીને શું આપ્યું ? (૨)

જ. જાલિ કુમારે પોતાની દરેક પત્નીને ૧-૧ કરોડ ચાંદી આપી, ૧-૧ કરોડ સુવર્ણ આપ્યું, ૧-૧ પ્રેષ્યકર્મ કરનારી દાસી આપી. તે સિવાય જીજું ઘણું ઘન-સોનું આપ્યું.

(૧૫)

પ્ર.૭ દશવૈકાલિક તથા પુચ્છિંસ્સુણં સૂશ્ના આધારે નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

૧. ધૂવણેતિ વમણે ય, વત્થી કમ વિરેયણે ।

અંજણે દંતવણે ય, ગાયાબંગ વિભૂસણે ॥

અર્થ : (૪૫) ધૂતણે-વચ્ચા આદિને ધૂપ આપી સુગંધિત કરવા. (૪૬) વમણે-ઔષધ આદિશી વમન કરવું.
 (૪૭) વત્થી કમ્બ-મળની શુદ્ધિ માટે એનીમા વગેરે લેવા. (૪૮) વિરેયણે-રેચ, જુલાબ લેવો. (૪૯)
 અંજણે-આંખમાં આંજણ કરવું. (૫૦) દંતવણે-દાંત રંગવા. (૫૧) ગાયજલંગ-શરીરને તેલ ચોળવું.
 (૫૨) વિભૂસણે-શરીરની ટાપટીપ કરવી, આભૂષણો ધારણ કરવા.

૨. અહં ચ બોગરાયર્સ્સ, તં ચ સિ અંધગવણીણણો ।

મા કુલે ગંધણા હોમો, સંજમં નિહુઓ ચર ॥

અર્થ : હું બોજરાજાના કુળના ઉત્ત્રસેન રાજની પુત્રી છું અને તું અંધગવિષ્ણુના કુળના સમુદ્રવિજ્ય રાજનો
 પુત્ર છે. આપણે ગંધન સર્પ સમાન ન થઈએ, માટે તું તારા મનને સ્થિર કર.

૩. એમે એ સમણા મુતા, જે લોઅે સંતિ સાહુણો ।

વિહંગમા વ પુષ્કેસુ, દાણભતેસણે રયા ॥

અર્થ : તે જ પ્રકારે લોકમાં જે મુક્ત શ્રેમણો-સાધુ છે, તે દાતા પાસેથી એખણિક ૪૨ દોષરહિત આહાર-પાણી
 શોધવામાં રત રહે છે, જેમ ભમરો પુષ્પોના રસમાં રત રહે છે.

૪. હત્થીસુ એરાવણમાહુ ણાએ, સીછો મિયાણં સલીલાણ ગંગા ।

પદ્ધતીસુ વા ગરુલે વેણુદેવે, નિવ્વાણવાદીણિં નાયપુતો ॥

અર્થ : જેમ હાથીઓમાં ઐરાવત હાથી, પશુઓમાં સિંહ, નાઈઓમાં ગંગા, પક્ષીઓમાં ગરુડ શ્રેષ્ઠ છે, તેમ
 મોક્ષવાદીઓમાં જ્ઞાતપુત્ર મહાવીર શ્રેષ્ઠ છે.

૫. અણુતારં ધમ્મમિણં જિણાણં, ણેચા મુણી કાસવ આસુપણે ।

ઈં વ દેવાણ મહાણુભાવે, સહસ્રાણેચા દિવિ ણં વિસ્તિઠે ॥

અર્થ : દેવલોકને વિષે ઈંડ જેમ દેવોમાં મહાપ્રભાવક, હજારો દેવોના નાયક અને સર્વોત્તમ છે, તેમ સર્વ
 તીર્થકરોએ પ્રદૃપેલો આ જે સર્વોત્તમ ધર્મ છે, તેને પ્રકાશ કરનાર કાશ્યપ ગોત્રી, આશ્રૂપજ્ઞ અને
 ડેવળજ્ઞાની શ્રી મહાવીરદેવ સર્વથી ઉત્તમ હતા.

(૧૦)

પ્ર.૮ ભગવતી સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. આપણા પર માતા-પિતાનો ઉપકાર શા માટે છે?

(૩)

૨. જ્યાં સુધી જીવનું બવધારિણીય શરીર રહે છે ત્યાં સુધી માતા-પિતાનો અંશ રહે છે, પરંતુ સમય સમય
 પર તે ક્ષીણ થતું જાય છે યાવત્ આયુષ્ય સમામ થવા સુધી માતા-પિતાનો કોઈ ને કોઈ અંશ રહે જ છે. માટે
 આ શરીર પર માતા-પિતાનો બદુ મોટો ઉપકાર છે.

૩. શરીર કેટલા છે? કયા કયા? જીવ કયા શરીર સાથે ઉત્પન્ન થાય છે? શા માટે?

(૨x૩)

૪. શરીર પાંચ છે. ઔદાચિક, વૈક્લિય, આહારક, તેજસ, કાર્મણ. જીવ તેજસ અને કાર્મણ શરીર સાથે ઉત્પન્ન
 થાય છે કારણ કે આ બંને શરીર પરબ્રહ્મમાં જીવની સાથે રહે છે અને તેમનો જીવ સાથે અનાદિ સંબંધ છે.

૫. એક, ત્રણ, છ અને અગિયાર માસ નિર્મળ સંચયમ પાળે તો કોના સુખ ઉત્ત્લંઘી જાય છે?
 ૬. એક માસ નિર્મળ સંચયમ પાળે તો વાણબ્યંતર દેવોના સુખ ઉત્ત્લંઘી જાય છે. ત્રણ માસ નિર્મળ સંચયમ પાળે
 તો અસુરકુમાર દેવોના સુખ ઉત્ત્લંઘી જાય છે. અગિયાર માસ નિર્મળ સંચયમ પાળે તો નવ ગ્રેવેયકના સુખ ઉત્ત્લંઘી જાય છે.

૭. નિર્ગથના સુખ કેવા છે? કોણી સાથે તુલના ન થઈ શકે? નિર્ગથના સુખોની શું બતાવી છે?

૮. નિર્ગથના સુખ મોહનીય કર્મના વિજ્યાથી પ્રામ થતા આલ્બિક સુખ છે. બૌતિક સુખોની સાથે આ સુખોની
 તુલના થઈ શકતી નથી. નિર્ગથના સુખોની અનુતતતા, અનુપમતા અને અણમોલતા બતાવી છે.

૯. દેવ કયાં ઉત્પન્ન થાય છે?

(૧)

૧૦. દેવ મનુષ્ય ગતિ અને તિર્યાં ગતિમાં ઉત્પન્ન થાય છે.

(૧૦)

પ્ર.૯ પદ્મવણા સૂશ્રેણા આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ઉધ્ઘા વેદના અને નિદા વેદના-પાણી, ગ્રીજુ નરક, મહાવિદેહના મનુષ્ય, સુપડિબદ્ધેના જીવોને હોય?
૨. ઉધ્ઘા વેદના પાણી, ગ્રીજુ નરકમાં, મહાવિદેહના મનુષ્યમાં, સુપડિબદ્ધેના જીવોને હોય.
- નિદા વેદના ગ્રીજુ નરકમાં, મહાવિદેહના મનુષ્યમાં, સુપડિબદ્ધેના જીવોને હોય.
- નારકીની સંજ્ઞાનો અલ્પબન્હત્વ લખો.
- નારકીના સર્વથી થોડી મૈથુન સંજ્ઞા, તેથી આહાર સંજ્ઞા સંખ્યાતગુણી, તેથી પરિગ્રહ સંજ્ઞા સંખ્યાતગુણી, તેથી ભય સંજ્ઞા સંખ્યાતગુણી.
- આહાર સંજ્ઞાનું પહેલું, મૈથુન સંજ્ઞાનું ગ્રીજું, પરિગ્રહ સંજ્ઞાનું ચોથું અને ભય સંજ્ઞાનું જીજું ડારણ લખો.
- આહાર સંજ્ઞાનું પહેલું – પેટ ખાલી થવાથી, મૈથુન સંજ્ઞાનું ગ્રીજું – ક્રી આદિને જોવાથી, પરિગ્રહ સંજ્ઞાનું ચોથું – ધન-પરિગ્રહની ચિંતવના કરવાથી અને ભય સંજ્ઞાનું જીજું – ભયમોહના ઉદ્દ્યથી.
- અનિદા અને અશાતા વેદના એટલે શું? કેટલા અને કયા દંડકમાં હોય?
- અનિદા વેદના – ચિત્તના ઉપયોગરહિત વેદાતી અવ્યક્ત વેદના-મિથ્યાદસ્તિ દ્વારા વેદાતી વેદના. ૨૪ દંડક.
- અશાતા વેદના – વેદનીય કર્મના ઉદ્દે સ્વયં ઉદ્દ્યમાં આવેલી પ્રતિકૂળ વેદના. ૨૪ દંડક.
- પદ્યોપમની સ્થિતિ કયા દેવલોકમાં છે? તેઓ કેવી રીતે શ્વાસ લે છે? ૩૦૦ દિવસે કોણ શ્વાસ લે છે?
- પદ્યોપમની સ્થિતિ ૧૦ ભવનપત્ર, વાણવ્યંતર, જ્યોતિષી, પઢેલા-જીજા દેવલોકમાં છે. તેઓ મુહૂર્ત પ્રમાણે શ્વાસ લે છે. ૩૦૦ દિવસે દશમા દેવલોક અને અગ્નિયારમા દેવલોકવાળા શ્વાસ લે છે.

(૫)

પ્ર.૧૦ આગમ પરંપરાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

- ગ્રીજા પૂર્વનું નામ, પદ સંખ્યા, વત્થુ, ચુલવત્થુ, શાહી હસ્તિ, વિષય વર્ણન લખો. (૩)
- ગ્રીજા પૂર્વનું નામ – વીર્ય પૂર્વ, પદ સંખ્યા – ૭૦ લાખ, વત્થુ – ૮, ચુલવત્થુ – ૮, શાહી હસ્તિ – ૪, વિષય વર્ણન – જીવોના વીર્યનું વર્ણન.
- પાંચમી વાંચના કયારે થઈ? ત્યારે શું કરવામાં આવ્યું?
- પાંચમી વાંચના વીર નિર્વાણ ૮૮૦ માં પૂર્ણ દેવદ્ર્ષ્ટિંગણિ ક્ષમાશ્રમણના નેતૃત્વમાં સંગેલન થયું ત્યારે મથુરા તેમ જ વલ્લભી વાંચનાનો સમન્વય, સંકલિત કરી આગમજ્ઞાનને શુંત પુસ્તકરૂપે કરવામાં આવ્યું.

જ્ય - જિનેંદ્ર

પ્ર.૧ માંચા પ્રમાણે લખો.

	જવાબ	જવાબ	જવાબ
૧. મૂળ પાઠ લખો. સિદ્ધાંતને શાલ્યોને ડાપનાર છે ઘણું સૂતા રહેવાથી	આગમે અદ્ધારું સાલ્લહતાણં પગામસિજીઝાઓ	અક્ષય સુંદર શ્રુતજ્ઞાનને વિશે	મદ્ધય કંતા સુઅએ
૨. પાઠની પૂર્તિ કરો. ફાસુય એસાણિજીઝાણં અસણં પાણં ખાઈમં સાઈમં વત્થ પડિઝાછ			
૩. આ શાલ્યો ક્યાં પાઠમાં છે?		જવાબ	
	રય સામાયિકના પાંચમા પાઠમાં, બીજા અને પાંચમા શ્રમણસૂન્માં પદ માંગલિકમાં, સામાયિકના આઠમા પાઠમાં સિવ સામાયિકના સાતમા પાઠમાં મિતી ક્ષમાપના સૂન્માં પડી ત્રીજા પ્રતમાં ઇટ્રં સંથારામાં		

૪. અર્થ લખો.

	જવાબ	જવાબ
તિકૃદુઃ એમ કરીને, વિચારીને	ઠાએમિ એક સ્થાને જેસીને કરું છું	
કિલામો બાધા-પીડા થઈ હોય તો	ન સોછિયં શ્રુતદત્તપૂર્વક કર્યું ન હોય	
તાવ ત્યાં સુધી	સેવણા સેવા કરવી, ઉપાસના કરવી	

૫. ઉવભોગ અને પરિબોગ એટલે શું? તેની મર્યાદા કરવાથી શું લાભ થાય છે?

૬. જે પદાર્થ ફક્ત એક જ વખત વાપરી શકાય તે ઉવભોગ. જેમ કે અનાં, પાણી વગેરે. જે વારંવાર વાપરી શકાય તેવા પદાર્થ પરિબોગ. જેમ કે વજ્ઞ, આબૂધણ, શાખા વગેરે.

૭) ઈચ્છા ઓછી થાય છે, આવશ્યકતાઓ ધેટે છે. ૮) જીવન સંતોષી અને ત્યાગી બને છે. ૯) ધર્મ આચરણ માટે વધુ સમય મળે છે. ૧૦) ઘણો મોટો કર્મબંધ અટકે છે.

(૫)

પ્ર.૨ આચારાંગ સૂન્માના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ભગવાન અષ્ટ પ્રવચન માતામાં કેવી રીતે રહેતા હતા? (૨૫૨)

૨. સંસારની અસારતા અને તત્ત્વના સ્વરૂપને જાણી, ભગવાન પોતાની મેળે જ આત્મશુદ્ધિ દ્વારા મન, વચન, કાયાના યોગોને વશમાં કરી, માયા રહિત, કોધ આદિ કખાય રહિત સદા શાંત જવાનું સુધી પ સમિતિ અને તૃ ગુમિયુક્ત રહેતા હતા.

૩. ભગવાન કેવા આછાર માટે સમભાવ ધારણ કરતા હતા?

૪. બિક્ષામાં પ્રામ થયેલો આછાર દૂધ-દીથી યુક્ત હોય કે લૂખો-સૂક્ષો હોય, ઠંડો હોય કે વાસી હોય, ઘણા દિવસના અડદ કે જૂના ધાન્યનો હોય, જવ આદિ નીરસ ધાન્યનો હોય. તે મળે કે ન મળે તો પણ ભગવાન સમભાવ ધારણ કરીને રહેતા હતા.

૫. શોધકાળમાં ભગવાને કયા આછારનું સેવન કર્યું હતું? (૧)

૬. શોધકાળમાં ભગવાને લૂખા-સૂક્ષો ભાત, જોરનો ભૂક્કો, અડદના બાકુળાનું સેવન કર્યું હતું.

(૧૦)

પ્ર.૩ ઠાણાંગ સૂન્માના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૭. ગ્રસ જીવ કેટલા પ્રકારના છે? કયા કયા?

૮. ગ્રસ જીવ ગ્રસ પ્રકારના છે. તેજ્રકાયિક, વાયુકાયિક, ઉદાર (રસૂલ) ગ્રસ પ્રાણી.

૮. વલયાકાર એટલે શું? તે કેટલા છે? કયા કયા?
૭. વલયાકાર એટલે માંડલિક, ગોળ પર્વત છે. તે ગ્રણ છે. માનુષોત્તર પર્વત, કુંડલિવર પર્વત, રૂચકવર પર્વત.
૩. સંપૂર્ણ પૃથ્વી ચલિત થવાનું બીજું કારણ લખો.
૭. સંપૂર્ણ પૃથ્વી ચલિત થવાનું બીજું કારણ – મહાત્માદ્વિદ્યસંપજ્ઞ યાવતું મહાશક્તિશાળી, મહાસુખી મહોરગ દેવ તથારૂપના શ્રેમણ-માહણને પોતાની અધ્યિત્ત, ધૂતિ, યશ, બળ, વીર્ય, પુરુષાકાર પરાક્રમ બતાવે ત્યારે.
૪. તારા ચલિત થવા એટલે શું? તેના કારણ કયા છે?
૭. તારા ચલિત થવા એટલે તારા ચાલતા દેખાવા. તેના કારણ – ૧) આકાશમાં ઊંચે દેવો વૈઘ્લય રૂપ કરે ત્યારે.
૨) દેવો પરિચારણ કરે ત્યારે. ૩) તારાના વિમાન એક સ્થાનેથી બીજે સ્થાને સંક્રમણ કરે ત્યારે.
૫. દેવ કેટલા કારણે ઉદ્ઘેરણે પ્રામ કરે છે? તેનું બીજું કારણ લખો.
૭. દેવ ગ્રણ કારણે ઉદ્ઘેરણે પ્રામ કરે છે. તેનું બીજું કારણ – અહો! મારે અહીંથી ચ્યાવીને ગર્ભવાસમાં જતા જ સર્વ પ્રથમ માતાના રજ અને પિતાના શુદ્ધ, વીર્યના સંભિશ્રણરૂપ આહાર ગ્રહણ કરવો પડશે.

(૧૦)

પ્ર.૪ ક્ષાત્રાધર્મકથા સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ધન્ય સાર્થવાહ કોના માટે માર્ગદર્શક હતા?
૭. ધન્ય સાર્થવાહ રાજ્યગૃહ નગરના વેપારીઓ, શ્રેષ્ઠીઓ અને સાર્થવાહો વગેરેના ધણા કાર્યોમાં, કુટુંબોમાં, અને મંત્રણાઓમાં માર્ગદર્શક હતા. પોતાના કુટુંબમાં પણ ધણા કાર્યોમાં તે ચક્ષુસમાન માર્ગદર્શક હતા.
૨. વિજ્ય ચોર જેવી દશા કોની થાય છે?
૭. સાધુ-સાધ્વી આચાર્ય, ઉપાધ્યાય પાસે મુંડિત થઈ, ગૃહત્યાગ કરી, સાધુત્વની દીક્ષા અંગીકાર કરીને વિપુલ ધન, મણિ, મોતી, સોનું, રત્નો આદિ વિપુલ વૈભવમાં લુધ્ય થઈએ તો વિજ્ય ચોર જેવી દશા થાય છે.
૩. ઉદ્કરણ માટે જિતશાત્રુએ સુબુદ્ધિને શું કહ્યું?
૭. ઉદ્કરણ માટે જિતશાત્રુએ સુબુદ્ધિને કહ્યું કે હે સુબુદ્ધ! હું તમારા માટે કયા કારણથી ઓકાંત, અનિષ્ટ, અપ્રિય, અમનોક્ષ અને અમનોહર છું, જેથી તમે દરરોજ ભોજન સમયે પીવા જેવું જલ મને મોકલતા નથી. હે દેવાનુભૂતિ ! આવું ઉતામ જલ તમને ક્યાંથી મળ્યું?
૪. દીક્ષાની આજ્ઞા લેવા સુબુદ્ધિએ જિતશાત્રુને શું કહ્યું?
૭. દીક્ષાની આજ્ઞા લેવા સુબુદ્ધિએ જિતશાત્રુને કહ્યું કે રાજ્ય ! મેં સ્થવિરો પાસે જૈન ધર્મ સાંભળ્યો છે. આ ધર્મ મને બહુ ગમે છે, કુચિકર લાગે છે, સ્વામી ! સંસારના બયથી હું ભયબીત બનેલ છું અને આપની આજ્ઞા લઈને દીક્ષા લેવા ઈચ્છું છું.
૫. કોણ બોલે છે અને કોણે કહે છે? ૧. પાલન કરવા ઉદ્યમવંત થયો છું-ધન્ય સાર્થવાહે ધર્મધોષ આચાર્યને કહ્યું.
૨. તમે જેમ કહો છો તેમ જ છે-જિતશાત્રુ રાજાએ સુબુદ્ધ પ્રધાનને કહ્યું.

(૧૫)

પ્ર.૫ (અ) ઉપાસકદશાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. સાપ્તાહી દેવનું વાર્ણન કરો.
૭. સાપ ઉત્ત્ર વિષયુક્ત હતો. સ્વભાવથી જટિલ, ભયાનક, કર્કશ, કઠોર અને વિકટ-વિસ્તીર્ણ પોતાની ફેણનો આંદબર કરવામાં નિપુણ-હોશિયાર હતો. ધગધગતી લોઠાની ભટ્ઠી જેવો, ધમધમ શાંદ કરી રહ્યો હતો, રોકવાને અશક્ય એવો તીવ્ર પ્રચંડ રોખથી યુક્ત હતો.
૨. પિશાચારૂપી દેવે કામદેવ શ્રાવકને બીજુલાર શું કહ્યું?
૭. પિશાચારૂપી દેવે કામદેવ શ્રાવકને બીજુલાર કહ્યું કે, અપાર્થિતની પાર્થના કરવાવાળા હે કામદેવ ! જો તું આજે શીલપ્રત વગેરેનો ત્યાગ નહિ કરે તો તલવારથી તારા ટુકડેટુકડા કરી દઈશ, જેથી તું અકાળે જ મૃત્યુને પાગીશ.
૩. કામદેવની સંપત્તિનું વાર્ણન કરો.
૭. કામદેવે ક કરોડ સોનામહોર નિધાનમાં મૂકેલી હતી, ક કરોડ સોનામહોર વેપારમાં અને ક કરોડ સોનામહોર

ધર્મબન્ધી, ધાન્ય આદિઓ ખજનારૂપે રોકેલ, જે સુરક્ષિત હતી. તેમણી પાસે ૧૦ હજાર ગાયોના એક પ્રજના હિસાબે છ વજ એટલે ૬૦ હજાર ગાયો હતી.

૪. સાધુ-સાધીની સહનશીલતા કેવી હોય ?

૫. સાધુ-સાધી તો અખ્રપવચન માતાથી લઈ દ્વારાશાંગીરૂપ ગણિપિટક, શ્રુતજ્ઞાનના ધારક હોય છે. તેથી તેમણે તો દેવ, મનુષ્ય કે તિર્યંચ સંબંધી ઉપસર્ગોને સમ્યક્ પ્રકારે સહન કરવા જ જોઈએ.

૬. શકેન્દ્રએ દેવલોકમાં કામદેવ શ્રાવકના શું વખાણ કર્યા હતા ?

૭. હે દેવો ! જંબૂદ્ધીપના ભરતક્ષોગમાં ચંપા નામે નગરી છે. તેમાં કામદેવ શ્રાવક પોતાની પૌખધશાળામાં રહીને શ્રમણ ભગ. મહા. સ્વામીએ કહેલ ધર્મનું પાલન કરી રહ્યા છે. કોઈપણ દેવ, દાનવ, ગંધર્વ વગેરે તે કામદેવ શ્રાવકને નિર્ણય પ્રવચનની શ્રદ્ધાથી ચલાયમાન કરવા, ક્ષુભિત કરવા કે ભાષ કરવા અસમર્થ છે.

(આ) અંતગડ સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૫)

૧. અનીકસેનના લગ્ન કેટલી કણ્યાઓ સાથે થયા ? તે કણ્યાઓ કેવી હતી ? તે કણ્યાઓને શું આપ્યું ? (૨×૨)

૨. અનીકસેનના લગ્ન તર શ્રેષ્ઠ કણ્યાઓ સાથે થયા. તે કણ્યાઓ સમાન વય, સમાન ત્વચા, સમાન લાવણ્ય, રૂપ યૌવન તેમ જ સુશીલતા આદિ ગુણોથી યુક્ત હતી. તે કણ્યાઓને તર કરોડ ચાંદીના સિક્કા તેમ જ અન્ય તર પ્રકારની અન્ય વસ્તુઓ આપી.

૩. અનીકસેનના માતા-પિતા કોણ હતા ? ત્રણેનું વર્ણન કરો.

૪. અનીકસેનની માતા - સુલભા. સુલભા અત્યંત કોમળ અને સ્વરૂપવાન હતી, પિતા - નાગ ગાથાપતિ. ઘણા સમૃદ્ધશાળી અને અપરાભૂત હતા. અનીકસેન ઘણો કોમળ અને સ્વરૂપવાન હતો.

૫. અનીકસેન દીક્ષા લીધા પછી શું કર્યું ? અનીકસેન કયા પર્વત પર સિદ્ધ થયા ? (૧)

૬. અનીકસેન દીક્ષા લીધા પછી સામાયિકથી ૧૪ પૂર્વનું અધ્યયન કર્યું. અનીકસેન શરૂંજ્ય પર્વત પરથી સિદ્ધ થયા.

(૫)

પ્ર.૫ અનુતરોવવાઈ સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ધક્ષા અણગારના પગ કેવા થઈ ગયા હતા ? (૨×૨)

૨. ધક્ષા અણગારના પગ સ્કૂડાયેલા વૃક્ષાની છાલ હોય, લાકડાની પાદુકા (ચાણડી) અથવા જીર્ણ થયેલા જૂતા હોય એમપગ સ્કૂડાઈ ગયા હતા, માસ રહિત થઈ ગયા હતા.

૩. અનુતરોવવાઈના કેટલા વર્ગ છે ? ત્રીજા વર્ગમાં કેટલા અધ્યયન છે ? જ શી ૧૦ અધ્યયનના નામ લખો.

૪. અનુતરોવવાઈના ત્રણ વર્ગ છે. ત્રીજા વર્ગમાં દશ અધ્યયન છે. જ) પૃષ્ઠિમાતૃકા કુમાર ૮) પેઢાલ કુમાર ૬) પોટ્ટિલ કુમાર ૧૦) વેહલ્લ કુમાર.

૫. કાંદી નગરી શેનાથી સમૃદ્ધ હતી ? (૧)

૬. કાંદી નગરી જન, ધન અને ભવનોથી સમૃદ્ધ હતી.

(૧૫)

પ્ર.૭ દશપૈકાલિક સૂર્યના આધારે જવાબ લખો.

(અ) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરો. (૪)

૧. અગ્રાભીયા મૂલભીયા પોરભીયા ખંધભીયા બીયર્જાહા સંમુચ્ચિતમા

૨. સિઅણ વા વિન્ધ્યાણેણ વા તાલિયેણે વા પત્તેણ વા પતાબંગણે વા સાહાએ

૩. શેના પર જેસે નહિ તે મૂળપાઠ અર્થ સાથે લખો.

૪. બીઅન્નેસુ વા-બીજ પર, બીયપઈટ્રેન્સુ વા-બીજ પર રાખેલી શાય્યા આસન આદિ પર, રૂઠેન્સુ વા-અંકુરિત વનસ્પતિ પર, રૂઠપઈટ્રેન્સુ વા- અંકુરિત વનસ્પતિ પર રાખેલ આસન આદિ પર, જાઅન્નેસુ વા-પાંડા આવવાની અવસ્થાવાળી વનસ્પતિ પર, જાયપઈટ્રેન્સુ વા-પાંડા આવવાની અવસ્થાવાળી વનસ્પતિ પર રાખેલા આસનાદિ પર, હરિઅન્નેસુ વા-લીલા ધાસ વગેરે પર, હરિયપઈટ્રેન્સુ વા-લીલા ધાસ વગેરે પર

રાહેલા આસનાદિ પર, છિજ્જેસુ વા-વૃક્ષની કપાયેલી ડાળ પર, છિજ્જપર્ફાર્ટનેસુ વા- વૃક્ષની કપાયેલી લીલી ડાળ પર રાહેલા આસન આદિ પર, સચિતેસુ વા-એવી વનસ્પતિ જેણા પર ઈંડા કગેરે પર હોય, સચિત કોલપડિનિસ્સાખેસુ વા-ઉધઈ લાગેલી હોય તેવા લાકડા પર.

(બ) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખો.

(૩)

૧. સંકુચિયં - શરીર સંકોચનારા
૪. હઠાંસિ વા - હાથ પર

૨. ન ફુમિજોણ - ફૂકુ મારે નહિ
૫. અંજયણ - અધ્યયન છે

૩. મહિયં વા - ધૂમ્રસના પાણીનો
૬. પવુચાઈ - કલ્યો છે

(ક) નીચેના શબ્દોનું માગધી લખો.

(૩)

૧. આ પ્રકારના - તહુપ્પગારે

૨. અંજ્ય ઢ્રારા - અણુણં

૩. અંગારાને - ઈંગાલં વા

(૧૦)

પ્ર.૮ ભગવતી સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. મિશ્રકાળ કોણે કહેવાય? ઉદા. સાથે લખો. મિશ્ર કાળ કઈ ગતિમાં હોય? સંસાર સંસ્થાન કાળનો અટ્યે બહુત્વ લખો.

(૬)

૨. મિશ્ર કાળ : તે વિવક્ષિત જીવોના ભૂતકાળના અનંત નરક આદિ ભવોમાંથી એક જીવ પણ તેને બેગો થાય તો અનંત ભવોનો તે કાળ તે જીવની દસ્તિ તે ગતિનો મિશ્ર કાળ છે. ઉદા. ધારો કે કોઈ જીવ નરકમાં જે સમયે હતો ત્યારે નરકમાં તેની સાથે ૧૦૦ જીવો હતા, તે જીવ મરીને તિર્યાચ કે મનુષ્ય થઈને ફરી પાછો નરકમાં તે જ રસાને ઉત્પન્ન થયો ત્યારે તે નરકમાં પૂર્વેના ૧૦૦ નારકીમાંથી ઓછામાં ઓછો એક કે તેથી વધુ (પણ બધા નહિ) નારકી ત્યાં હોય તે મિશ્ર કાળ.

મિશ્ર કાળ ચારે ગતિમાં હોય છે.

સર્વથી થોડા મનુષ્ય સંસાર સંસ્થાનકાળ, તેથી નારકી સંસાર સંસ્થાનકાળ અસંખ્યાતગુણો, તેથી દેવ સંસાર સંસ્થાનકાળ અસંખ્યાતગુણો, તેથી તિર્યાચ સંસાર સંસ્થાનકાળ અનંતગુણો.

૩. કણન, વિગય ત્યાગ, ચક્ષુદર્શન, સામાચિક ઈહબહિક, પરભવિક કે તદુભયબહિક છે?

(૨૫૨)

૪. કણન, વિગય ત્યાગ, ચક્ષુદર્શન, સામાચિક ચારે ઈહબહિક છે પરભવિક કે તદુભયબહિક નથી.

૫. ચારિત્ર કર્યાં અસંભવ છે? શા માટે?

૬. ચારિત્ર મોક્ષ ગતિમાં અસંભવ છે કારણ કે ચારિત્ર અંગીકાર કર્મના ક્ષય માટે છે અને મોક્ષમાં ચારિત્રનું કોઈ પ્રયોજન નથી.

(૧૦)

પ્ર.૯ પદ્મવણા સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ૩૩ બોલમાંથી ચાર લેશ્યાવાળા દેવ-દેવીના બોલનો અટ્યે બહુત્વ લખો.

૨. સર્વથી થોડા બવનપતિની દેવીમાંથી નીકળી મનુષ્ય થઈ સિદ્ધ થયેલા, તેથી બવનપતિના દેવમાંથી નીકળી મનુષ્ય થઈ સિદ્ધ થયેલા સંખ્યાતગુણા, તેથી વાણિયંતરની દેવીમાંથી નીકળી મનુષ્ય થઈ સિદ્ધ થયેલા સંખ્યાતગુણા, વાણિયંતરના દેવમાંથી નીકળી મનુષ્ય થઈ સિદ્ધ થયેલા સંખ્યાતગુણા.

૩. સિદ્ધ દ્વારમાં બુદ્ધ દ્વાર લખો.

જ્યાન્ય

ઉદ્ઘટ

૪. આચાર્ય કે વડીલ સાધુ-સાધી પાસે પ્રતિબોધિત થઈને

પુરુષ સિદ્ધ થાય તો ૧

૧૦૮

ઝી સિદ્ધ થાય તો ૧

૨૦

નપુંસક સિદ્ધ થાય તો ૧

૧૦

૫. અપર્યામા અને પર્યામા જીવોના ઠગાલા કેટલા? કોણ વધારે કોણ ઓછા? તેનો અટ્યે બહુત્વ લખો.

૬. અપર્યામાના ર ઠગાલા અને પર્યામાના રૂપ્ય ઠગાલા. પર્યામાના ઠગાલા વધારે અને અપર્યા.ના ઠગાલા ઓછા.

સર્વથી થોડા અપર્યામા તેથી પર્યામા સંખ્યાતગુણા.

૭. ૬. ૨૦ સિદ્ધ થાય તેવા બોલના નામ લખો. જે ક્ષોત્રમાં ૧ સમયમાં ત્રણ સિદ્ધ થાય તે ક્ષોત્રમાં કેટલા સમય

સુધી નિરંતર સિદ્ધ થાય? પછી શું થાય?

જ. ૬. ૨૦ સિદ્ધ થાય તેવા બોલના નામ – મહાવિદેશ ક્ષેત્રની દરેક વિજયમાંથી, અવસર્પણીના પાંચમે આરે, જ્યોતિષી-વૈમાનિક દેવી, રીતિ લિંગ, રીતી બોધિત થઈને.

જે ક્ષેત્રમાં ૧ સમયમાં ગ્રણ સિદ્ધ થાય તે ક્ષેત્રમાં એક સમય સુધી નિરંતર સિદ્ધ થાય. પછી જીજા સમયમાં અંતર પડે છે.

પ. રૂપક રાશિમાં પ થી ૮ બોલનો અટ્પેબહૃત્વ લખો.

જ. સર્વથી થોડા શાતા વેદનીય વેદવાવાવાળા, તેથી ઈન્ડ્રિય ઉપયોગવાળા સંખ્યાતગુણા, તેથી અનાકાર ઉપયોગવાળા સંખ્યાતગુણા, તેથી સાકાર ઉપયોગવાળા સંખ્યાતગુણા.

(૫)

પ્ર.૧૦ આગમ પરંપરાના આધારે નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો.

૧. પ્રકીર્ણક સમવાયમાં શું છે? ૭ મા અને ૧૮ મા સમવાયમાં શેનું વર્ણન છે? (૩)

૨. પ્રકીર્ણક સમવાય નામના અધ્યયાનમાં સૂસ ૧ થી ૮૭ સુધી છે. આ પ્રકીર્ણક સૂસમાં ગણિપિઠક દ્વાદશાંગી આદિ વિખ્યોનું પણ સંકલન છે. જે મૂળ આગમના પરિશિષ્ટારૂપ છે.

સાતમા સમવાયમાં – ૭ બય, ૭ સમુદ્રધાત, ક્ષેત્ર વગેરે. અઠારમા સમવાયમાં – ૧૮ બ્રહ્માચર્ય, આચરના ૧૮ સ્થાન આદિ.

૩. રાયપસેણીયમાં ડોની કથા છે? કેટલી ગાથા છે? (૧૫૨)

૪. રાયપસેણીયમાં કેશી ર્વામી અને પરદેશી રાજની કથા છે. ૨૦૭૮ ગાથા છે.

૫. સંત સમાગમ ખૂનીને પણ ..... બનાવી ..... અપાવી શકે છે.

૬. સગભાવી, દેવલોક.

જ્ય - જિનોંદ

(૨૦)

(૧૦)

પ્ર.૧ (અ) સામાચિક-પ્રતિક્રમણના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો.

૧. અતિથિ સંવિભાગ એટલે શું?

૨. ગૃહસ્થીના પોતાના ઉપયોગમાં લેવાતા હોય તેવા આહાર આદિ ૧૪ પ્રકારની વસ્તુઓ, જેના આવવાની ડોઇ તિથિ કે સમય નક્કી ન હોય તેવા પંચ ગંતાતધારી સાધુઓને ફક્ત આત્મકલ્યાણની લાવનાથી વહોરાવતું, તેને અતિથિ સંવિભાગ પ્રત કહે છે.

૩. લોગર્સ અને નમોત્થુણંમાં શું ફક્ર છે?

૪. લોગર્સમાં તીર્થકરોની નામ સ્તુતિ છે. લોગર્સ કાચ્યમય છે. જ્યારે નમોત્થુણંમાં અરિહંત, સ્થિરની ગુણ સ્તુતિ અને ગુણ ર્ખરણ છે. નમોત્થુણં પાઠમય છે.

૫. ગુરૂવંદનાના પ્રકાર કેટલા છે? કયા કયા? મધ્યામ વંદના કેવી રીતે કરવી જોઈએ?

૬. ગુરૂવંદનાના ગ્રણ પ્રકાર છે. જઘણ્ય વંદના, મધ્યામ વંદના, ઉત્કૃષ્ટ વંદના. મધ્યામ વંદના – પંચાંગ જે હાથ, જે પગ, એક મસ્તક નમાવીને તિકખુતોના પાઠથી ગ્રણ વાર કરાય છે.

૭. જિનમાર્ગને અંદ્યમાર્ગ માને તે મિશ્યાત્વ કઈ રીતે લાગે?

૮. અભ્યગ્રજ્ઞાન, અભ્યગ્ર દર્શન, અભ્યગ્ર ચારિત્ર અને સભ્યગ્ર તપને ધર્મ ન માનવો. સંવર, નિર્જરા, દાન, શીયળ, તપ, બાપ વગેરેને સંસારનો માર્ગ સમજ્યો.

૯. ચોથા શ્રમણસૂત્રમાં ૧ થી ૩ બોલમાં જાણવાના, આદરવાના અને છોડવાના કેટલા? કયા કયા?

૧૦. પહેલા બોલમાં અસંચય છોડવા ચોઅય, બીજા બોલમાં રાગ-દ્રેષ્ટ છોડવા ચોઅય, ત્રીજા બોલમાં દંડ, શાલ્ય, ગર્વ, વિરાધના છોડવા ચોઅય અને ગુમિ આદરવા ચોઅય છે. જાણવાના બધા છે.

(આ) બીજા કર્મગ્રંથના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. આસ્ત્રપ કેટલા છે? કયા? કયા? ઓધ બંધ એટલે શું? તેમાં કયા કર્મની કેટલી પ્રકૃતિઓ છે?

૨. આસ્ત્રપ પાંચ છે. મિશ્યાત્વ, અપ્રત, પ્રમાદ, કષાય અને અશુભ યોગ. ઓધ બંધ એટલે ગુણસ્થાન કે જીવાદિની વિવક્ષા કર્યા વિના સામાન્યથી બંધને લાયક ૧૨૦ કર્મ પ્રકૃતિનું કહેવું. જ્ઞાનાવરણીયની પાંચ, દર્શનાવરણીયની નવ, વેદનીયની જે, મોહનીયની છત્તીસ, આયુષ્યની ચાર, નામની સડસઠ, ગોગની જે, અંતરાયની પાંચ એમ કુલ ૧૨૦ પ્રકૃતિ બંધમાં છે.

૩. ત્રીજા ગુણસ્થાનના છેડે કેટલી અને કઈ કઈ પ્રકૃતિનો બંધ વિશ્છેદ થાય છે?

૪. ત્રીજા ગુણસ્થાનના છેડે એક પણ પ્રકૃતિનો બંધ વિશ્છેદ થતો નથી.

(૨) નીચેની પ્રકૃતિનો બંધ કયાં સુધી? બંધ વિશ્છેદ કયારે?

૧. જિનનામ   ૨. શ્રુતજ્ઞાનાવરણીય   ૩. નિદ્રા   ૪. યશોકીર્તિ   ૫. ઉદ્ઘોત નામ

૪. બંધ

૧. જિનનામ	૪ થી ૮ માના છટઠા ભાગ સુધી	૮ માના છટઠા ભાગના છેડે
૨. શ્રુતજ્ઞાનાવરણીય	૧૦ મા ગુણસ્થાન સુધી	૧૦ મા ગુણસ્થાનના છેડે
૩. નિદ્રા	૮ મા ગુણસ્થાન પહેલા ભાગ સુધી	૮ મા ગુણસ્થાનના પહેલા ભાગના છેડે
૪. યશોકીર્તિ	૧૦ મા ગુણસ્થાન સુધી	૧૦ મા ગુણસ્થાનના છેડે
૫. ઉદ્ઘોત નામ	૨ જા ગુણસ્થાન સુધી	૨ જા ગુણસ્થાનના છેડે

(૫)

પ્ર.૨ આચારાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. અતિથિ મે આયા ઉવાઈએ નતિથિ મે આયા ઉવાઈએ એ અહું આસી? કે ઈઓ ચુઅો ઈછ પેચ્યા ભવિષ્યસામિ આ ગાથાનો ભાવાર્થ લખો.

(૩)

- જ. આ પ્રકારે કેટલાક પ્રાણીઓને એ ખબર નથી હોતી કે મારો આત્મા જુદી જુદી ગતિઓમાં ઉત્પન્ન થયો છે અને થશે કે નહિ? હું પૂર્વજંમમાં કોણ હતો? હું અહીંથી નીકળીને આ શરીરથી છૂટીને બીજા જંમમાં શું બનીશ? ર. શોમાં હીનતા નથી? શેની સ્પૃષ્ટા કરવાની નથી? શા માટે? (૨)
- જ. નીચ ગોપ્તમાં હીનતા નથી અને ઉચ્ચ ગોપની સ્પૃષ્ટા કરવાની નથી કારણ કે આ જીવે અનેકવાર ઉચ્ચ ગોપ અને અનેકવાર નીચ ગોપમાં જંમ લઈ લીધો છે.

(૧૦)

પ્ર.૩ ઠાણાંગ સૂસના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. બીજુ સુખશરયા કઈ છે? (૨x૩)
- જ. જેમ કે કોઈ પુરુષ મુંડિત યાવત્ પ્રવર્ણિત થઈને પોતાના લાભથી સંતુષ્ટ રહે છે. બીજાના લાભની આશા કરતો નથી, ઈચ્છા કરતો નથી, અભિલાષા કરતો નથી. આ પ્રમાણે બીજા તરફથી લાભની આશા ન કરતો થડો યાવત્ અભિલાષા ન કરતો થડો મનને ઊંચું-નીચું કરતો નથી. આ કારણે સંસાર ભાગ નથી કરતો અને સંસાર પરિભ્રમણ નથી કરતો.
- ર. ગ્રીજા અંતક્ષિયા લખો.
- જ. યથા કોઈ બારે કર્મ જીવ બવાંતરથી અચીને મનુષ્યબવંધમાં ઉત્પન્ન થાય છે. તે મુંડિત થઈને ગૃહસ્થાવાસ છોડીને પ્રવર્ણા અંગીકાર કરે છે યાવત્ તેને તથા પ્રકારની વેદના થાય છે. માત્ર વિશેષતા એ છે કે આવો પુરુષ દીર્ઘ સમયની પ્રવર્ણા પાળીને સિદ્ધ, લુદ્ધ, મુજા થાય છે યાવત્ સર્વ દુઃખોનો અંત કરે છે. જેમ કે સનતકુમાર ચક્કપતી.
૩. લોક ઉદ્ઘોતના કારણો કયા છે? (૨x૨)
- જ. ૧) તીર્થકર ભગવાનનો જંમ થવાથી ૨) તીર્થકર ભગવાનની દીક્ષા સમયે ૩) તીર્થકર ભગ.ને કેવળજ્ઞાન થાય ત્યારે દેવો દ્વારા કરેલા કેવળજ્ઞાનના મહોત્સવ સમયે ૪) તીર્થકર ભગવાનના નિર્વાણ સમયે.
૪. કયા ચાર સ્થાન સમાન કહ્યા છે?
- જ. સાતમી નરકનો અપ્રિષ્ટાન નામક નરકાવાસ, જંબૂદીપ, સૌધર્મેંદ્રનું જવા આવવા માટેનું પાલક વિમાન, સર્વાર્થસિદ્ધ નામક અનુત્તર વિમાન. તે બધા એક લાખ યોજના છે.

(૧૦)

પ્ર.૪ જ્ઞાતાધર્મકથા સૂસના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. અદીનશાશ્વર રાજ કોણ હતા? ચિત્રકારે અદીનશાશ્વર રાજને શું કહ્યું?
- જ. અદીનશાશ્વર રાજ વસ્તુનો જીવ હતો. ચિત્રકારે અદીનશાશ્વર રાજને કહ્યું કે હે સ્વામિન્! આ ચિત્રમાં હું કિંચિત્ માત્રામાં જ હું તેના આકાર, બાવ આદિ ચિત્રિત કરી શક્યો છું. શ્રેષ્ઠ કુમારી મહિલાનું હૂબણું રૂપ તો દેવાદિ પણ ચિત્રિત કરવા સમર્થ નથી.
૨. મહિલકુમારીના માતા-પિતા-ભાઈનું નામ લખો. તેમનો જંમ કયારે થયો?
- જ. મહિલકુમારીના માતા-પ્રભાવતી રાણી, પિતા-કુંભ રાજ, ભાઈ- મહિલદિકુમાર. તેમનો જંમ માગશર સુદ અગિયારસના દિવસે મધ્યરાત્રિએ કોઈપણ બાધા-પીડા વિના થયો.
૩. મહિલનાથ ભગવાનને કેવળજ્ઞાન કયાં, કેવી રીતે અને કયારે થયું?
- જ. મહિલનાથ ભગવાનને કેવળજ્ઞાન અશોકવૃક્ષની નીચે પૃથ્વી શિલાપદ્રકની ઉપર જિરાજમાન હતા ત્યારે ૪ ધાતી કર્મનો ક્ષય થતા થયું. જે દિવસે દીક્ષા અંગીકાર કરી તે ૫ દિવસે થયું.
૪. મહિલકુમારીએ પોતાની સમાન પ્રતિમા બનાવીને શું કર્યું?
- જ. મહિલકુમારીએ પોતાની સમાન પ્રતિમા બનાવીને પોતે જે અશાન, પાન, ખાદ્ય, સ્વાધાનું બોજન કરતા તે મનોજ્ઞ આહારમાંથી પ્રતિદિન એકેક કવલ તે મસ્તક ઉપરના છિદ્રમાંથી અંદર નાંખતા હતા.
૫. પિશાચે અર્હકાર્ય શ્રાવકને શું ધમકી આપી અને કોધિત થઈને તેણે શું કર્યું?
- જ. પિશાચે અર્હકાર્ય શ્રાવકને શીલપ્રત, અણુપ્રત, ગુણપ્રત આદિનો પરિત્યાગ કરવા કહ્યું. કોધિત થઈને તેણે તે

2

વહાણને બે આંગળીઓથી પડકીને સાત-આઠ મજલા જેટલી ઊચાઈએ આડાશમાં લઈ ગયો.

અથવા

પ્ર.૪ નિરયાવલિકા સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. કોણિક ગર્ભમાં હતો ત્યારે ચેલ્લણા દેવીને શું વિચાર આવ્યો હતો?
૨. કોણિક ગર્ભમાં હતો ત્યારે ચેલ્લણા દેવીને વિચાર આવ્યો કે આ બાળકે ઘરમાં આવતા જ પોતાના પિતાના કલેજનું માંસ ખાંધું છે, તેથી આ ગર્ભને નાષ્ટ કરી દેવો, પાડી દેવો, ગાળી દેવો અને વિધવંસ્ત કરી દેવો એ જ મારા માટે શ્રેયરકર થશે.
૩. કાલકુમાર વર્તમાને ક્યાં છે? તેમનું ભવિષ્ય શું છે?
૪. કાલકુમાર વર્તમાને ચોથી પંકપ્રભા પૃથ્વીના હેમાબ નામના નરકાવાસમાં છે. ચોથી નરક પૃથ્વીથી નીકળી મહાવિદેહ ક્ષોત્રના આર્યકુળમાં જન્મ લેશે અને દઢ પ્રતિજ્ઞાની જેમ સિદ્ધ, બુદ્ધ, મુક્ત થશે યાવત् સર્વ દુઃખનો અંત કરશે.
૫. પહેલીવાર ચેટક રાજ પાસે જઈને કોણિકના દૂતો શું કીધું?
૬. હે ર્વામિન્! કોણિક રાજ વિનંતી કરે છે કે વેહલ્લકુમાર કોણિક રાજને જણાવ્યા વગર જ સેચનક ગંધછસ્તી અને ૧૮ સેરનો હાર લઈને અહીં આવી ગયા છે. આથી આપ કોણિક રાજ પર અનુગ્રહ કરીને સેચનક ગંધ છસ્તી અને ૧૮ સેરનો હાર કોણિક રાજને પરત મોકલી દો. વેહલ્લ કુમારને પણ મોકલી દો.
૭. કાલી દેવીએ બગવાન મહાવીર ર્વામીને શું કહ્યું?
૮. કાલી દેવીએ બગવાન મહાવીર ર્વામીને કહ્યુંકે હે બગવાન ! મારો પુત્ર કાલકુમાર ૩૦૦૦ હાથીઓની સાથે રથમૂસલ સંગ્રહમાં જવા પ્રવૃત્ત થયો છે, તો હે બગવાન તે વિજયી થશે કે નહિ? યાવત् શું હું કાલકુમારને જીવિત જોઈશા?
૯. શ્રેણિકે પોતાના પુત્રનું નામ શું પાડ્યું? શા માટે?
૧૦. શ્રેણિકે પોતાના પુત્રનું નામ કોણિક પાડ્યું કારણ કે બાળકને એકાંત ઉક્રડામાં ફેંકવાથી તેની આંગળીનો અગ્ર ભાગ કુકુટ એટલે કે કુકડાની ચાંચથી ક્ષતિગ્રસ્ત થઈ ગયો હતો. આ રીતે બાળકનું ગુણનિષ્પક્ષ નામ પાડ્યું.

(૨૦)

પ્ર.૫ (અ) ઉપાસકદ્શાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. દેવે ચૂલણીપિતાની માતાને મારવાની વાત કરી ત્યારે ચૂલણીપિતાએ શું વિચાર્યું?
૨. અહો ! આ પુરુષ નિશ્ચય જ અનાર્ય બુદ્ધિવાળો, નીચતાપૂર્ણ પાપ કરવાવાળો છે, જેણે મારા જ્યોષ પુત્રને ઘરેથી લાવીને મારી સામે મારી નાંખ્યો. એના રક્તમાંસને મારા શરીર પર છાંટ્યા. તે જ પ્રમાણે મારા વચ્ચા અને નાના પુત્રને મારી નાંખ્યા. હવે આ દેવ અને ગુરુ સદશ મારી પૂજનીય અત્યંત દુષ્કર કામ કરવાવાળી મારી માતા બદ્રા સાર્થવાહીને પણ ઘરેથી લાવીને મારી સામે મારવા ઈચ્છે છે, એટલે એ જ શ્રેષ્ઠ છે કે હું આ પુરુષને પકડી લઈ.
૩. ચૂલણીપિતાની પત્નીનું નામ શું હતું? તેમની ધન-સંપત્તિનું વર્ણન કરો.
૪. ચૂલણીપિતાની પત્નીનું નામ શામા હતું. ચૂલણીપિતા ત્રદ્ધિસંપક્ષ યાવત્તુ અપરાભૂત હતા. તેમની પાસે ૮ કરોડનું ધન નિધાનના ઝપમાં, ૮ કરોડ વ્યાપકમાં અને ૮ કરોડની ઘરવખરી હતી. ૧૦૦૦૦ ગાયોનું એક વજ ઓવા આઠ વજ હતા.
૫. દેવે ચૂલણીપિતાના પહેલા પુત્ર સાથે શું કર્યું?
૬. ચૂલણીપિતાના જ્યોષ પુત્રને ઘરેથી લાવીને તેની સમક્ષ મારી નાંખ્યો. મારીને તેના ત્રણ ટુકડા કર્યા. ટુકડા કરીને ઉકળતી તેલની કડાઈમાં નાંખીને માંસના ટુકડાને તલ્યા અને અસહ્ય ગરમ માંસ અને રક્તથી ચૂલણીપિતાના શરીરને સિંચન કર્યું.
૭. ચૂલણીપિતાને નીડર જોઈને બીજુ વાર દેવે શું કહ્યું?
૮. ચૂલણીપિતાને નીડર જોઈને બીજુ વાર દેવે કહ્યુંકે મોતને ઈચ્છવાવાળા ચૂલણીપિતા ! જો તું તારા પ્રતાનો

3

બંગ નહિ કરે તો હું તારા વચલા પુત્રને ઘરેથી ભિંદુકીને લઈ આવીશ અને તારા મોટા પુત્રની જેમ તારી સાગે મારી નાંખીશ.

(આ) અંતગડ સૂસના આધારે નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. છ સહોદર બાઈના વક્ષાસ્થળ અને શરીરની કાંતિ કેવી હતી?
૨. છ સહોદર બાઈના વક્ષાસ્થળ શ્રી વત્સ નામના ચિહ્નથી અંકિત હતી. તેમના શરીરની કાંતિ નીલકંઠ, લેંસના શરીરના આંતરિક ભાગ અને ગુલીના રંગની સમાન તથા અળશીના ફૂલની જેમ નીલા રંગવાળી હતી.
૩. દેવકીએ ત્રીજા સંઘાડાને ગોચરી વહોરાવીને શું કહ્યું?
૪. હે ભગવાન ! ફૃષ્ણ વાસેદેવ જેવા મહાપ્રતાપી રાજની નર યોજન લાંબી અને દં યોજન પહોળી રૂપર્ગતો જેવી દ્વારિકા નગરીના ઉચ્ચ, નીચ અને મધ્યમ કુળોમાં સામુદ્રાયિક બિક્ષા માટે વિચરતા મુનિઓને આછાર પાણી નથી મળતા શું? તેથી એક જ કુળમાં વારંવાર આવતું પડે છે?
૫. ફૃષ્ણ વાસુદેવે દેવકીને કેવી રીતે ધૈર્ય બંધાવ્યું?
૬. હે માતા ! હવે તમે આર્તધ્યાન ન કરો. હું એવો પ્રયત્ન કરીશ કે જેનાથી મારો એક સહોદર નાનો બાઈ ઉત્પન્ન થશે. એમ કહીને અભિલાષિત પ્રિય અને મધુર વચનોથી માતાને વિશ્વાસ અને ધૈર્ય બંધાવ્યું.
૭. ગજસુકુમારે યોથા પ્રછરે ભગવાન અરિષ્ઠનેમિને શું કહ્યું?
૮. ગજસુકુમારે યોથા પ્રચરે ભગવાન અરિષ્ઠનેમિને કહ્યું કે હે ભગવાન ! આપની આજ્ઞા હોય તો મારી ઈચ્છા છે કે મહાકાલ સમશાનમાં જઈને એક રાગિની મહા પ્રતિમા સ્વીકાર કરવા અર્થાત્ સંપૂર્ણ શીધુ ધ્યાનસ્થ થઈ ઊભો રહેવા માંગું છું.
૯. ગજસુકુમાર મુનિએ કેવળજ્ઞાન કેવી રીતે પ્રામ કર્યું?
૧૦. શુભ પરિણામ તથા શુભ અધ્યવસ્થાયોથી તથા આત્માના ગુણોને ધાત કરવાવાળા કર્મોનો નાશ થવાથી તેમને અપૂર્વકરણમાં પ્રપેશ કર્યો. તેનાથી તેમને અનંત, અનુતાર, મિથ્યાધાત, નિરાવરણ, ફૃત્સન, પ્રતિપૂર્ણ કેવળજ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું.

(૧૫)

પ્ર.૭ દશપૈકાલિક સૂસના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો.

(૧૨)

૧. જે યાવિ ણાગં ડછરં તિ નસ્યા, આસાયણે સે અહિયાય હોઈ ।

એવાયસ્થિયં પિ હુ હીલયંતો, નિયરચ્છિ જાઈપહં ખુ મંદો ॥

અર્થ : જે કોઈ મૂર્જ પુરૂષ આ નાનો છે તેમ માનીને નાગને છંછેકે (હેરાન) છે, તો તે નાગ હેરાન કરનાર માટે અહિતકારી બને છે, અર્થાત્ તેને કર્ડે છે, તેમ આચાર્ય મહારાજની હીલના કરનાર મંદબુદ્ધિ શિષ્ય એકેન્દ્રિયાદિ જાતિમાં અર્થાત્ અનંત જ્ઞબ-મરણદૂપી સંસારથકમાં ફસાઈ જાય છે.

૨. લજ્જા દયા સંજમ જંભચેર, કલ્યાણાભાગિસ્સ વિસોહિણાણં ।

જે મે ગુરુ સયયમણુસાસયંતિ, તેડહં ગુરું સયયં પૂર્યાયિ ॥

અર્થ : અધર્મ પ્રત્યે દયા-અનુકંપા, સંયમ અને બ્રહ્માર્થ આ ચારે પોતાના આત્માનું કલ્યાણ ઈરચનાર મુનિને માટે વિશુદ્ધિના સ્થાન છે, તેથી શિષ્યએ એવી ભાવના રાખવી જોઈએ કે ગુરુ મહારાજ મને હંમેશાં હિતશિક્ષા આપે છે, તે ગુરુદેવની હું હંમેશાં વિનયભક્તિ કરું.

૩. અભિગમચંદ્રો સમાહિઓ, સુવિસુદ્ધો સુસમાહિઅપ્પાઓ ।

વિઉલહિયં સુહાવહં પુણો, કુવ્વદ્ય ય સો પયણેમમપણો ॥

અર્થ : નિર્મળ ચિત્તવાળા, પોતાના આત્માને સંયમમાં સ્થિર રાખનાર તે મુનિ ચારે પ્રકારની સમાધિના સ્વરૂપને જાણીને, પોતાના આત્મા માટે પૂર્ણ હિતકારી અનેસુખકારી, પુનઃ કલ્યાણકારી નિર્વાણ પદ પ્રામ કરાવે છે.

(२) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (3)

૧. ચાર ગતિરૂપ સંસારમાં ગોથા કોણ ખાય છે?

૨. જે મનુષ્ય કોઈ, અભિમાની, કઠોર તથા અહિતકારી વચનો બોલનારા, કપટી, ઘૂર્ટ અને અવિનીત હોય તે ચાર ગતિરૂપ સંસારમાં ગોથા ખાય છે.

૩. વૃક્ષની જેમ કોણ વધે છે?

૪. જે શિખ્ય આચાર્ય અને ઉપાધ્યાયોળી સુશ્રૂષા કરે છે અને તેમની આજ્ઞાઓનું પાલન કરે છે, તેમનું શિક્ષણ પાણીથી સિંચેતા વૃક્ષની જેમ વધે છે.

૫. સાધુનો ધર્મ શું છે? શું સમભાવે સહન કરવાનું છે?

૬. ક્ષમા રાખવી એ સાધુનો ધર્મ છે. કઠોર વચનરૂપી બાણને સમભાવે સહન કરવાના છે.

(૧૦)

પ્ર.૭ બગવતી સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ઈ આત્મામાં વધારે આત્મા કયા? શા માટે?

૨. ઈ આત્મામાં વધારે આત્મા ઉપયોગ આત્મા, દ્રવ્ય આત્મા અને દર્શન આત્મા કારણ કે તેમાં સિદ્ધ અને સંસારી સર્વ જીવોનો સમાવેશ થઈ જાય છે.

૩. ગ્રીજુ જગરિકા કઈ છે? તેનું સ્વરૂપ સમજાવો.

૪. સુદક્ષણ જગરિકા - સુ કહેતા બલી અને દક્ષણ કહેતા ચતુરાઈવાળી જગરિકા. એ જગરિકા શ્રાવકને હોય છે કેમ કે સમ્યગ્ર જ્ઞાન-દર્શન સહિત કુટુંબાદિક તથા વિષય-કષાયને જોટા જાણે છે, દેશથી નિવત્યા છે, ઉદ્ય ભાવથી ઉદાસીનપણે રહે છે, ગ્રણ મનોરથ ચિંતવે છે.

૫. યોગ આત્માનું સ્વરૂપ સમજાવો.

૬. જ્યારે આત્મા મન, વચન, કાચાનો વ્યાપાર કરે ત્યારે યોગ આત્મા કહેવાય. આત્મા જ્યારે યોગની પ્રવૃત્તિ કરે છે ત્યારે પ્રદેશ બંધ અને પ્રકૃતિ બંધ થાય છે અને તેમાં જીવના કષાયરૂપ પરિણામ જેટલા થાય તે પ્રમાણે સ્થિતિ બંધ અને રસ બંધ થાય છે.

૭. વીર્ય આત્મામાં આવતા શાંતો અને અર્થ લખો.

૮. ઉત્થાન - ઊઠવું, કર્મ - કિયા કરવી, બળ - શારીરિક શક્તિ, વીર્ય - આત્માનું વીર્ય, પુરુષાકાર - કામ કરવાનો ઉત્સાહ.

૯. ધર્મ જગરિકાના કેટલા અને કયા બેદ છે? આચાર ધર્મના કેટલા બેદ છે?

૧૦. ધર્મ જગરિકાના ચાર બેદ ૧) આચાર ધર્મ, ૨) કિયા ધર્મ ૩) દચા ધર્મ ૪) સ્વભાવ ધર્મ. આચાર ધર્મના પાંચ બેદ છે.

(૧૦)

પ્ર.૮ પક્ષવણા સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. કીડી, વીજળી, જી રણ અને દેવને કઈ કઈ યોનિ હોય? (૪)

૨. કીડી - શીત યોનિ, ઉષ્ણ યોનિ, શીતોષ્ણ યોનિ, સચેત, અચેત, મિશ્ર, વિયડા.

વીજળી - ઉષ્ણ યોનિ, સચેત, અચેત, મિશ્ર, સંવુડા.

જી રણ - શીતોષ્ણ યોનિ, મિશ્ર યોનિ, સંવુડાવિયડા યોનિ, શંખાવર્ત.

દેવ - શીતોષ્ણ યોનિ, અચેત યોનિ, સંવુડા યોનિ.

૩. શીત આદિ યોનિનો અવ્યપ બહુત્વ લખો. (૨x3)

૪. સર્વથી થોડા શીતોષ્ણયોનિયા (અસંખ્યાત), તેથી ઉષ્ણ યોનિયા અસં.ગુણ, તેથી અયોનિયા અનંતગુણ તેથી શીત યોનિયા અનંતગુણ.

૫. જેણી સામુદ્રધાત લોકના અસંખ્યાતમા ભાગમાં હોય તેનું સ્વર્થાન કયાં હોય? તેમાં જીવના બેદ કેટલા?

૪. જેણી સગુદ્ધાત લોકના અસંખ્યાતમા ભાગમાં હોય તેનું સ્વર્થાન મળુષ્ય લોક, લોકના ઘણા અસંખ્યાતમા ભાગમાં, લોકના અસંખ્યાતમા ભાગમાં. તેમાં જીવના બેદ ૪૨ બેદ. બાદર તેજીકાયનો પર્યાપ્તિયા, બાદર પૃથ્વીકાયા, અપકાયના પર્યાપ્તિ બે બેદ તથા ૧૮ દંડકના અપર્યાપ્તિ અને પર્યાપ્તિ = ૩૮ બેદ.
૫. જેનું સ્વર્થાન લોકના અસંખ્યાતમા ભાગમાં હોય તેનો ઉપપાત અને સમુદ્ધાત લખો.
૬. જેનું સ્વર્થાન લોકના અસંખ્યાતમા ભાગમાં હોય તેનો ઉપપાત સંપૂર્ણ લોકમાં અને લોકના અસંખ્યાતમા ભાગ હોય અને સગુદ્ધાત સંપૂર્ણ લોકમાં અને લોકના અસંખ્યાતમા હોય.

જ્ય – જિનેન્દ્ર

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. સુમર્ય ચ પઉમાપહ સુપાસં જિણાં ચ ચંદપહ વેદે સુવિહિં ચ પુષ્કરદંતં સિયલ
૨. પઈઠાણાં અપદિછ્ય વરનાણાં દંસણ ધરાણાં વિચટુ છજીમાણાં જિણાણાં જાવયાણાં તિજ્ઞાણાં તારયાણાં
૩. જોગં પરચાદ્ભામિ જાવ નિયમં પણજીવાસામિ દુવિહં તિવિહેણાં ન કરેમિ
૪. ફાસિયાં ન પાલિયાં ન તીરિયાં ન કિટ્ટિયાં ન સોહિયાં ન આરાહિયાં આણાએ અણુપાલિયાં ન ભવઈ

(આ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો.

(૭)

જવાબ

૧. નિભલયરા	વિશેષ નિર્મળ	૨. જીવદયાણાં	ચંચમડપી જીવનના દેનારા
૩. એવમાઈએહિં	ઈત્યાદિ	૪. આલોઉં	તેની આલોચના કરું છું
૫. દેવયાં	આપ ધર્મદિવ છો	૫. પરચાકભામિ	પરિત્યાગ કરું છું

જવાબ**(ઈ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ (માગધી શબ્દ) લખો.**

(૭)

જવાબ

૧. હે પૂજ્ય	બંતે	૨. મારા ઉપર	મે
૩. રોગરહિત	મરણ્ય	૪. બગાનું આવવાથી	જંબાઈએણાં
૫. સ્થિર રવદૃપ	મરયલ	૬. આરાધના ન કરી છોય ન આરાહિયાં	
૭. જમીન સાથે મસજ્યા હોય		લેખિયા	

જવાબ**(ઇ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.**

(૧૦)

૧. સામાચિકનો છટઠો પાઠ શેનો છે? તેનું બીજું નામ શું છે? શા માટે?
૨. સામાચિકનો છટઠો પાઠ કરેમિ બંતોનો છે. તેનું બીજું નામ પ્રતિજ્ઞા સૂર્ય છે કારણ આ પાઠ દ્વારા સામાચિકની પ્રતિજ્ઞા લેવામાં આવે છે.
૩. ભગવાનને ચંદ્રથી પણ અધિક નિર્મળ કેમ કીધા છે? ચંદ્રની કળા અને પ્રભુના જ્ઞાનમાં શું તફાવત છે?
૪. શરણે આવનારને શાંતિ ને શીતળતા પ્રદાન કરનાર છે. ચંદ્રની કળામાં રોજ વધ-ઘટ થાય છે, ચંદ્રગ્રહણમાં ચંદ્રનો પ્રકાશ ઠંકાઈ જાય છે, જ્યારે પ્રભુના જ્ઞાનમાં વધ-ઘટ નથી તેથી તેમની સૌભ્યતા અને શીતળતામાં પણ વધ-ઘટ થતી નથી.
૫. ગ્રીજું નમોત્થુણાં કોને કરવાનું છે? શા માટે?
૬. ગ્રીજું નમોત્થુણાં ધર્મગુરુને કરવાનું છે કારણ કે ગુરુ ભગવંતો જિનવાણીનું વહન કરનાર, પ્રગાટ કરનાર અને અત્યારે જ્યારે અરિહંત પરમાત્મા સદેહ હાજર નથી ત્યારે તેઓ જિનશાસનની પરંપરા આગળ વધારે છે.
૭. તીર્થકરોને શા માટે ધર્મ ચક્કવર્તી કહેવાય છે? તીર્થકરો આપણને કેટલા પ્રકારનું દાન આપે છે?
૮. તીર્થકરો અનંતકાળના અનંત કર્મશાશ્વરુઓને જીતીને ચારે ગતિ પર વિજય પ્રામ કરી, જિનશાસનની રસ્થાપના કરે છે માટે, તેઓ ધર્મચક્કવર્તી કહેવાય છે. તીર્થકરો આપણને આઠ પ્રકારનું દાન આપે છે.
૯. સામાચિકના દોષ કેટલા છે? કેવી રીતે? દોષ સેવનથી શું થાય છે?
૧૦. સામાચિકના દોષ ૩૨ છે. મનના ૧૦, વચનના ૧૦, કાયાના ૧૨ એમ કુલ ૩૨ દોષ છે. દોષ સેવનથી સામાચિક મહિન થાય છે, અતિચારોનું સેવન થાય છે.

(૬) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક શબ્દમાં લખો.

(૫)

જવાબ**ભરતી-ઓટ****મન અને ઈંગ્રિયોને કંટ્રોલમાં રાખવાનો**

૩. પ્રથમ દેવલોકના અધિપતિ કોણ છે?	શકેન્દ્ર
૪. નિયમને તોડવા તૈયાર થતું તેને શું કહેવાય?	અતિચાર
૫. વિકથા કેટલી છે?	ચાર
૬. નમોત્થુણાંમાં મોક્ષની વિશેષતા દર્શાવતા શબ્દો કેટલા છે?	સાત
૭. સામાચિક શેનો ધર્મ છે?	નિવૃત્તિ
૮. કોણું નામ રમણ પરમ ડલ્યાણાડારી છે?	પરમાત્મા
૯. મોહયુક્ત ઈરણાઓને શું કહેવાય?	સંજ્ઞા
૧૦. જેનાથી સંસાર સાગર પાર કરી શકાય તે શું છે?	ધર્મતીર્થ

(૨૦)
(૧૨)

પ્ર.૨ (અ) સામાન્ય સમજણના આધારે માઝ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો.

૧. વિદ્રોહિતી – એ મા શ્રી સુરપ્રભ સ્વામી અને ૧૮ મા શ્રી મહાબંદ્ર સ્વામી
૨. અભિગમ – ર જો અચેતનો વિવેક અને ૪ થો ઉત્તરાસંગ
૩. તત્ત્વ – ૩ જું પુણ્ય તત્ત્વ અને ક હું સંવર તત્ત્વ
૪. જીવન-મરણના ચક્રમાંથી મુક્તિ અપાવે તે મોક્ષ ગતિ
૫. શુભ ગતિ – દેવ ગતિ અને મનુષ્ય ગતિ
૬. છોડવા જેવા તત્ત્વ – પાપ તત્ત્વ, આસ્રપ તત્ત્વ અને બંધ તત્ત્વ

(૮)

(આ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૭. ઉત્તરાસંગ એટલે શું? તેના કારણે કોણી જતના થાય છે?
૮. ઉત્તરાસંગ એટલે ખેચ. તેના કારણે વાયુકાયના જીવોની જતના થાય છે.
૯. પુણ્ય તત્ત્વ એટલે શું?
૧૦. જે કાર્યના ફળવદ્દે ભૌતિક સુખ મળે તેને પુણ્ય તત્ત્વ કહેવાય.
૧૧. અભિગમ શેની ચાવી છે?
૧૨. આત્મગુણોનું ઓક્સિજન અને સહજતાની ચાવી છે.
૧૩. મનુષ્યભવની મહતા શા માટે છે?
૧૪. મનુષ્યભવમાં ૪ ચારિત્ર ગ્રહણ કરી શકાય છે અને મનુષ્યભવમાંથી ૪ મોક્ષ ગતિ પ્રાપ્ત કરી શકે છે.
૧૫. વિદ્રોહિતી – એ કેટલા છે? તેમના નામ સ્મરણ કરવાથી શું થાય છે?
૧૬. વિદ્રોહિતી ૨૦ છે. તેમના નામ સ્મરણ કરવાથી કર્માનો ક્ષય થાય છે.
૧૭. માનસિક પર્યુપાસના એટલે શું?
૧૮. અત્યંત ધર્માનુશાસ્ત્રથી અનુરક્ત બનતું.
૧૯. નવ તત્ત્વોની ..... અને ..... સમકિતની પ્રાપ્તિ કરાવે છે.
૨૦. સમયાનુભવ, શ્રદ્ધા.
૨૧. નંદ મણિયાર શા માટે દેડકો બને છે? ત્યાં શું ગ્રહણ કરે છે?
૨૨. નંદ મણિયાર આસ્ક્રિપ્શને કારણે દેડકો બને છે. ત્યાં જાતિસ્મરણ જ્ઞાન થતા સંથારો ગ્રહણ કરે છે.

(૧૫)
(૧૦)

પ્ર.૩ (અ) સંરક્ષણા વિભાગને આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. આત્માના ગુણ કેટલા છે? એક શરીરમાં કેટલા આત્મા રહે છે?
૨. આત્માના ગુણ અનંત છે. એક શરીરમાં એક આત્મા પણ રહી શકે દા.ત. મનુષ્યનો આત્મા અને એક શરીરમાં અનંત આત્મા પણ રહી શકે દા.ત. બટેટા, કુંગળી વગેરે.
૩. તિથિના દિવસે શેનો ત્યાગ કરવો જોઈએ?
૪. તિથિના દિવસે કંદમૂળ, લીલોતની, શાકભાજુ તથા દ્રવ્ય કે ભાવથી જીવહિંસા થતી હોય તેવી પ્રવૃત્તિઓનો,

નાટક, ચિનેમા, હોટેલ વગેરેનો ત્યાગ કરવો જોઈએ.

૩. આત્માનું કલ્યાણ કેવી રીતે સાધવું જોઈએ? આપણને શા માટે જૈન ધર્મ મળ્યો છે?

૪. જૈન ધર્મના ચિદ્ધાંતો પ્રમાણે આપણી વાણી, વર્તન અને વ્યવહાર રાખી, સ્વના આત્માનું કલ્યાણ સાધી લેતું જોઈએ. આપણા ઉદ્ઘૃષ્ટ પુણ્યનો ઉદ્દેય છે એટલે આપણને જૈન ધર્મ મળ્યો છે.

૫. જીજાદિવસ એટલે શું?

૬. જીજાદિવસ એટલે આપણા આ સુંદર એવા મળુષ્ય જીવનમાંથી હજી એક વર્ષ ઓછું થયું એટલે સારા કાર્ય કરી, ગુડ કર્મને બાઈન્ડ કરી, ગુડ લક્ને વધારવાનું એક વર્ષ ઓછું થયું.

૭. શુભ દિવસની શરૂઆત કેવી રીતે કરવી જોઈએ?

૮. શુભ દિવસની શરૂઆત માતા-પિતાના આશીર્વાદથી અને દેવ-ગુરુના દર્શનથી થાય તો સર્વત્રીજ દિવસ જની રહે છે માટે, દિવસની શરૂઆત પેરેન્ટ્સને પગે લાગી, પરમાત્મા અને ગુરુના દર્શનથી કરવી.

(આ) નીચેના વાક્યો સાચા છે કે ખોટા? ખોટા હોય તે સુધારીને લખો.

(૫)

૧. તિથિની ગણતરી ચંદ્ર ભ્રમણ અનુસાર થાય છે.

જવાબ

સાચું

૨. જ્યારથી સમય છે ત્યારથી આત્મા છે.

સાચું

૩. જીજાદિવસે કેક કાપવી જોઈએ.

ખોટું. જીજાદિવસે સુખડી કર કરવી જોઈએ.

૪. પર્વ તિથિ બાર હોય છે.

ખોટું. પર્વતિથિ ૧૦ હોય છે.

૫. આત્મા કોઈ પદાર્થોથી બનેલો છે.

ખોટું. આત્મા કોઈપણ પદાર્થોથી બનેલો નથી.

(૫)

પ્ર.૪ ધર્મ અને વિજ્ઞાનના આધારે જોડકા જોડો.

(અ)

૧. અનેકાંતવાદ

(બ)

૧. ઇમેજનો ગુણાકાર

જવાબ

૨. ક્ષેટ્રમેળ્ટ

૨. અપરિગ્રહ

૨. ક્ષેટ્રમેળ્ટ

૫. ભમત્વભાવ ન રાખવો

૩. અહિંસા

૩. અભયદાન

૪. સત્વજીવાપભૂયક્ષ

૪. નેગેટીવ વિચાર

૪. સત્વજીવાપભૂયક્ષ

૧. ઇમેજનો ગુણાકાર

૫. ભાવ અહિંસા

૫. ભમત્વભાવ ન રાખવો

૩. અભયદાન

(૧૦)

પ્ર.૫ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. મિંડીનો વેશ કોણે લીધો? તેમાં તેમણે શું ધારણ કર્યું?

૨. મિંડીનો વેશ મરિચીએ લીધો. તેમાં તેમણે મર્સ્ટક પર છત્ર ધારણ કર્યું. પગમાં ઊપાનંદ એટલે કે ચાખડી પહેરી અને શેત વર્ણને બદલે ભગવા વર્ણ ધારણ કરી, હાથમાં દંડ રાખ્યો.

૩. રોહિણેય છૂટી ગયા પછી એમણે શું વિચાર કર્યો?

૪. પરાણે સાંભળેલી ભગવાનની વાણીના પ્રભાવથી જું બચી ગયો. મારા પિતાએ કેમ મને ભગવાનની વાણી સાંભળવાની ના પાડી હશે? જો હું ખરેખર ભગવાનની વાણી સાંભળું તો મને કેટલો બધો લાભ થાય!

૫. મેધકુમાર પૂર્વના ગ્રીજા બવે શું હતા? મેધકુમાર અત્યારે ક્યાં છે? તેમનું ભવિષ્ય લખો.

૬. મેધકુમાર પૂર્વના ગ્રીજા બવે મેરૂપ્રભ નામે હાથીઓનો યુથપતિ હતો. મેધકુમાર અત્યારે વિજય નામના અનુતત વિમાનમાં છે. ત્યાંથી અય્યીને મહાવિદેશ ક્ષેત્રમાં ઉત્પણ થઈને મોક્ષ ગતિને પ્રાપ્ત કરશે.

૭. જીવાનંદ વૈદ્યને મુનિના ઈલાજ માટે કઈ કષ્ટ વસ્તુઓ જોતી હતી? તેઓ આપણા શું બન્યા?

૮. જીવાનંદ વૈદ્યને મુનિના ઈલાજ માટે આવક્ષયક લક્ષ્યપાલ તેલ, ગોશીર્ષ ચંદન રત્નકંબલ અને મરેલી ગાય આટલી વસ્તુ જોઈતી હતી.

તેઓ આપણા પ્રથમ તીર્થકર પ્રભુ ગ્રાધબદેવ સ્વામી બન્યા.

- પ. પ્રભુના વાર્સદાર ડોને કહેવાય? જાતિસ્મરણ જ્ઞાન એટલે શું?
 ૪. ગમે તેવી પરિસ્થિતિમાં પણ પોતાના ભાવને જે શુદ્ધ અને શાંત રાખે છે તે % પ્રભુના સાચા વાર્સદાર કહેવાય છે. જાતિસ્મરણ જ્ઞાન એટલે આપણને પૂર્વભવનું ચાદ આવતું.

(૧૦)

પ્ર.૬ નીચેના કાચણી પૂર્તિ કરો.

૧. રાગી ભોજન ના કરજે, થાળી ઘોઈ પીજે,
નોનવેજ હોટેલમાં તો, ક્યારેય ના જજે.
ખાવા માટે ના જુવજે, જુવવા માટે ખાજે.
૨. અરિહંત જેવા દેવ મળ્યા, સદ્ભાવો અમારા ફળ્યા.
સિદ્ધ જેવા સાધ્ય મળ્યા, સત્કાર્યો અમારા ફળ્યા. વંદન.
૩. વિસછર વિસ નિઝાસં, મંગલ કલ્લાણ આવાસં.
વિસછર ફુલિંગમંતં કઠે ધારેઈ જો જ્યા મણુઓ,
તર્સ્સ ગહ રોગ મારી, દુર્ઠ જરા જંતિ ઉવસામં.
૪. બધા સાથે નગ્રતાથી, મારે હવે રહેવું છે,
ગુરૂ આજ્ઞાનું પાલન, સદા મારે કરવું છે,
અવગુણોને દૂર કરી, પાપ મારે ખપાવવા છે.

જ્ય - જિનોંદ્ર

(૨૦)

પ્ર. ૧ (અ) સામાચિક-પ્રતિક્રમણના આધારે

(૧૦)

(૧) પાઠ પૂર્તિ કરો.

(૫)

૧. સમાણે દેવસ્થિયં પડિક્કમણાં ઠાંખેગિ દેવસ્થિય જ્ઞાન દર્શાન

૨. પિતેસુ વા પૂરેસુ વા સોણાએસુ વા સુજ્જેસુ વા સુજ્જ પુઞ્ચાલ પરિસાડેસુ વા વિગાય

(૨) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખી કરા પાઠમાં આવે છે? તે લખો.

(૫)

જવાબ	પાઠ
૧. બતાવો	દિસંતુ
૨. આચાધવાના	આચાહણાના
૩. જણીને	જણી ગ્રીણી
૪. શ્રુત્વા કરું છું	સદ્ધારિ
૫. ખાતર પાડી	ખાતરખણી

સામાચિકના પાંચમા પાઠમાં

સંથાચામાં

પહેલા પ્રતમાં

પાંચમા શ્રમણસૂરમાં

ગ્રીજા પ્રતમાં

(આ) ગીજા કર્મગ્રંથના આધારે જવાબ લખો.

(૧૦)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૫)

૧. અનુદય અને ઉદ્દ્ય વિચ્છેદ એટલે શું?

(૨૫૨)

૭. અનુદય-જે ગુણર્થાને જે કર્મપ્રકૃતિનો ઉદ્દ્ય ન હોય પણ ત્યારપણીના જે ગુણર્થાને તે કર્મપ્રકૃતિનો ઉદ્દ્ય હોય, તેની પૂર્વના ગુણર્થાનમાં તે પ્રકૃતિનો અનુદય કહેવાય. ઉદ્દ્ય વિચ્છેદ-જે ગુણર્થાનથી આગળના કોઈપણ ગુણર્થાને જે કર્મપ્રકૃતિનો ઉદ્દ્ય ન હોય, તો તે ગુણર્થાને તે પ્રકૃતિનો ઉદ્દ્ય વિચ્છેદ કહેવાય છે.

૨. સાતમે આછારક હોય કે નહિ? સાતમે આછારક હોય તો શા માટે અને ન હોય તો શા માટે?

૭. સાતમે ગુણર્થાને લખ્યા ન હોરપે તેથી આછારક દિક ન હોય. છટ્ઠે આછારક શરીર કરીને પછી ભાવ વિશુદ્ધિ થતા આછારકમાં સાતમું ગુણર્થાન રૂપરૂપ શકે ખરું એટલે સાતમે આછારકની ના કહી તે લખ્યા હોરવવા આશી સમજવી, પણ રૂપરૂપના આશી નહિ.

૩. સાતમાથી ગણ પ્રકૃતિની ઉદીરણા શા માટે ન હોય?

(૧)

૭. સાતમાથી ગણ પ્રકૃતિની ઉદીરણાને યોગ્ય અધ્યવસ્તાઓ ન હોવાથી ઉદીરણા ન હોય.

(૨) નીચેની પ્રકૃતિનો ઉદ્દ્ય ક્યાં સુધી? ઉદ્દ્ય વિચ્છેદ ક્યારે?

(૫)

૧. રથાવર નામ   ૨. અસ્થિર નામ   ૩. મિશ્ર મોહનીય   ૪. તિર્યચાયુ   ૫. ઉર્ચ ગોત્ર

ઉદ્દ્ય વિચ્છેદ

૭. રથાવર નામ   ૨ જા ગુણર્થાન સુધી

૨ જા ગુણર્થાનના છેડે

૨. અસ્થિર નામ   ૧૩ મા ગુણર્થાન સુધી

૧૩ મા ગુણર્થાનના છેડે

૩. મિશ્ર મોહનીય   ૩ જા ગુણર્થાને

૩ જા ગુણર્થાનના છેડે

૪. તિર્યચાયુ   ૫ મા ગુણર્થાન સુધી

૫ મા ગુણર્થાનના છેડે

૫. ઉર્ચ ગોત્ર   ૧૪ મા ગુણ.ના ચરમ સમય સુધી

૧૪ મા ગુણ.ના ચરમ સમયના છેડે

પ્ર. ૨ આચારાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૫)

૧. સે ઉઠ્ઠિયર્સસ ઠિયર્સસ ગાઈ સમણુપાસહા એત્ય વિ બાલભાવે અપ્પાણાં નો ઉવંદસેજા॥ સમજાવો. (૩)

૭. આ રીતે તમે સંયમમાં સભ્યગ્ર પ્રવૃત્તિ કરનારા સાધકોની આચારક ગતિ અને સંયમમાં પ્રગતિ ન કરનારા સાધકોની વિચારક ગતિને પણ જુઓ. આ રીતે ચિંતન કરીને આ જિનશાસનને પ્રામ કરીને તમે બાલભાવમાં પોતાના આત્માને ક્યારેય જોડો નહિ.

૨. શેનો ત્યાગ કરવો કઠીન છે? તેઓની દશા શું થાય છે?

(૨)

જ. શર્દાદિ કાગળોગોનો ત્યાગ કરવો કठીન છે. તેઓ જન્મ-મરણના પ્રવાહનાં વહે છે. જન્મ-મરણના ચક્કાં ફરતા તેઓ મોક્ષ અને મોક્ષના ઉપાયોથી દૂર રહે છે.

(૧૦)

પ્ર. ૩ નાણાંગ સૂરના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ધારણા વ્યવહાર એટલે શું? તે ક્યારે હોય?

૨. ધારણા વ્યવહાર : કોઈ ગીતાર્થ સાધુ કે ગરછના ઉપકારી વડીલ સાધુ પાસોથી મહત્વના પ્રાયશ્ચિત્ત પદોની ધારણા અનુસાર જે વ્યવહાર થાય તે. જ્યાં આજ્ઞા ન હોય ધારણા હોય ત્યાં ધારણા વ્યવહારની પ્રસ્થાપના કરવી.

૩. દંડના કેટલા પ્રકાર છે? માત્ર નામ લખો.

૪. દંડના પાંચ પ્રકાર છે. અર્થ દંડ, અનર્થ દંડ, હિંસા દંડ, અક્રમાત દંડ, દસ્તિ વિપર્યાસ દંડ.

૫. જીવના દૃગીતિમાં જવાના કારણ લખો.

૬. હિંસાથી, અસત્ય ભાષણથી, ચોરીથી, કુશીલ સેવનથી, પરિગ્રહથી.

૭. અધોલોકમાં પાંચ અનુત્તર, મહાત્મિમહાન નરકાવાસા છે – ૧) કાલ ૨) મહાકાલ ૩) રૌત્ર ૪) મહારૌત્ર ૫) અપ્રતિષ્ઠાન.

૮. દેવોનું કાર્ય કઈ સભામાં થાય છે? નરકગામી અને દેવગામી ડોણ થાય? અનિશ્ચિતોપાસિત એટલે શું?

૯. દેવોનું કાર્ય વ્યવસ્થાય સભામાં થાય છે. પગથી નિર્યાણ કરનારો (નીકળેલો) જીવ નરકગામી થાય. મસ્તકથી નીકળેલો જીવ દેવગામી થાય. અનિશ્ચિતોપાસિત એટલે માધ્યસ્થ ભાવથી ચથાક્કે વ્યવહાર કરનારા શ્રેમણ નિર્ગ્રથો ભગવાનની આજ્ઞાના આચાધક થાય છે.

(૧૦)

પ્ર. ૪ જ્ઞાતાધર્મકથા સૂરના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. નંદીહળના વૃક્ષો નજીડ આવતા ધન્ય સર્થવાહે શું ધોખણા કરાવી?

૨. નંદીહળ વૃક્ષની છાયામાં જેસતું અને તેના ફળો ખાવા તમને થોડીવાર માટે બહુ સુખદ લાગશે, પણ પછી તેનું પરિણામન થતાં મૃત્યુને પ્રામ કરશો, માટે તે વૃક્ષોથી દૂર રહેજો. અન્ય વૃક્ષની છાયામાં વિસામો લેજો અને તેના ફળ-કૂલ ખાજો.

૩. ધન્ય સાર્થવાહે દીક્ષા લઈને શું કર્યું? તેનું ભવિષ્ય શું છે?

૪. ધન્ય સાર્થવાહે દીક્ષા લઈને સામાચિકથી લઈને ૧૧ અંગોનું અદ્યાયન કર્યું અને ધણા વર્ષો સુધી સંચયનું પાલન કર્યું. અંત સમયે સંથારો કરી દેવલોકમાં ઉત્પન્ન થયા. તેનું ભવિષ્ય દેવલોકના આયુષ્યનો ક્ષય થતાં ત્યાંથી ચ્યાતીને મહાવિદેશ ક્ષોગમાં મનુષ્ય જીવન ધારણ કરીને ચિહ્નિદ્ર પ્રામ કરશે.

૫. આ દુનિયામાં ડોણ પૂજનીય નથી?

૬. જે સાધુ-સાધ્વી પ્રપ્રજિત થઈને પ ઈન્ડ્રિયોના વિષયોમાં આસક્તા થાય છે, તો તે પુરુષોની જેમ (નંદીહળમાં આસક્તિ રાખનારા પુરુષો) ચતુર્ગતિદ્વપ સંસારમાં પરિભ્રમણ કરે છે, દુઃખ પ્રામ કરે છે તેમ જ આ જન્મમાં પણ પૂજનીય બનતા નથી.

૭. ધન્ય સાર્થવાહે કેટલા પ્રકારનો અને કયો માલ ભરાવ્યો?

૮. ધન્ય સાર્થવાહે ચાર પ્રકારનો માલ ભરાવ્યો. નાર્ચિયેળ, ગોળ, ધાન્ય, સોણું, રતન આદિ અનુક્રમે ગણિમ, ધરિમ, પેણ અને પરિચ્છેદ આ ચારે પ્રકારનો માલ પાત્રોમાં ભરી ગાડી-ગાડાઓમાં મૂકાવ્યો.

૯. કોણ સંસારમાં જન્મ-મરણ કરે છે?

૧૦. મોક્ષમાર્ગને અંગીકાર કરનારાઓ માટે ઈન્ડ્રિયોના વિષયો વિષમય નંદીહળની સમાન છે. જેમ નંદીહળના ભક્તાધારી મરણ થાય છે, તેમ ઈન્ડ્રિયોના વિષયોના સેવનથી સંસારમાં જન્મ-મરણ થાય છે.

અથવા

પ્ર. ૪ જ્ઞાતાધર્મકથા સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ચિલાત છોકરાઓ સાથે શું કરતો હતો? (3x2)
૨. ચિલાત કોઈની કોડીઓ, લણોટીઓ, રમકડાંઓ, ઠીંગલીઓ, માળાઓ, અલંકારો વગેરે રમતાં રમતાં અન્ય બાળકોની વસ્તુઓ ચોરી લેતો હતો. કોઈને મારતો હતો, કોઈને ગાળો બોલતો, કોઈને ઠગતો આદિ કાર્ય કરતો હતો. ત્યારે તે બાળકો રડતા, રાડો પાડતા, શોક કરતા પોતપોતાના માતા-પિતા પાસે ચિલાતની ફરિયાદો કરતા.
૩. ચિલાતે બધા ચોરોને શું કહ્યું?
૪. ચિલાતે બધા ચોરોને કહ્યું કે રાજગૃહી નગરીમાં ઘનાઢ્ય એવા ઘન્ય સાર્થવાહ રહે છે. આપણે તેમનું ઘર લૂંટવાનું છે. લૂંટમાં મળનાર વિપુલ ધન, કનક, રૂપું વગેરે તમે રાખજો અને તેમની સુંસુમા નામની પુત્રી મારી રહેશે.
૫. ઘન્ય સાર્થવાહે મોટા પુત્રને શું કહ્યું? (2x2)
૬. પાણી વિના આપણે હવે રાજગૃહી નગરી પહોંચી શકીએ તેમ નથી, તેથી તમે મારો વધ કરી નાંખો, મારા માંસ અને રૂધિરનો આહાર કરો. તેના અવલંબન દ્વારા તમે આ અટવી પાર કરી રાજ્યાં પહોંચી જશો.
૭. સાધુ-સાધીએ શેના માટે આહાર છોડવાનો છે?
૮. સાધુ ગુરુની આજ્ઞાથી આહાર કરે છે આસક્તિથી નહિ. શરીરના વર્ષ, બળ કે રૂપની વૃદ્ધિ માટે નહિ, પરંતુ સંસારને પાર કરવા અને મોક્ષ પ્રામ કરવાના ઉદ્દેશથી આહાર કરે છે.

(90)

પ્ર. ૫ અંતગડ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. દ્વારિકા નગરીના વિનાશનું કારણ જાણી ફૂષણ વાસુદેવને શું વિચાર આવ્યો? (4)
૨. ઘન્ય છે તે જાલિ, મયાલિ આદિ યદુકુમારોને જેઓએ સુવર્ણ, રૂપ, રાજ્ય, અંત:પુર આદિ સર્વસ્વનો ત્યાગ કરી તથા પ્રચુર સોના-ચાંદી આદિ સારબૂત દ્રવ્યનો દેવા યોગ્ય ભાગ દાનમાં દર્દી ભગવાન પાસે સંયમ અંગીકાર કર્યો છે. હું અધન્ય છું, અપુણ્ય છું. જેના કારણે રાજ્ય, અંત:પુર અને માનવીય કામભોગોમાં ગૂઢું, આસક્તા તેમ જ મૂર્ચિર્ધિત છું. હું પ્રભુની પાસે સંયમ ર્યીકારી શક્તો નથી.
૩. ભગવાનનો ઉપદેશ સાંભળી પદ્માવતી રાણીને શું ઉત્પન્ન થયું? તેમણે ભગવાનને શું કહ્યું? (3x2)
૪. ભગવાનનો ઉપદેશ સાંભળી પદ્માવતી રાણીને વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન થયો. તેમણે ભગવાનને કહ્યું કે હે ભગવાન ! હું ફૂષણ વાસુદેવની આજ્ઞા લઈ આપ સમીપે મુંડિત થઈ પ્રવર્જિત થવા રીચું છું.
૫. ફૂષણ વાસુદેવે કેવી ધર્મદાલી કરી?
૬. ફૂષણ વાસુદેવે દ્વારિકાના વિનાશની વાત સાંભળીને જીજાને પ્રત્રજ્યા લેવાની પ્રેરણા કરે છે. દીક્ષિતોના પરિવાર, વ્યવહારની વ્યવસ્થા કરવાનું વચન આપે છે તેમ જ પોતાના પુત્ર, પુત્રી, પૌત્ર, પત્રાણીઓને સંયમની સહદ્દ અનુમતિ પણ આપે છે. આમ તેઓની ધર્મદાલી વિશિષ્ટ હતી.

અથવા

પ્ર. ૬ નિર્ણયાવલિકા સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. મધ્યરાત્રિએ સોમિલને શું વિચાર આવ્યો?
૨. મધ્યરાત્રિએ સોમિલને વિચાર આવ્યો કે ગૃહસ્થ સંબંધી મેં સર્વ કાર્ય કરી લીધા છે, હવે મારા માટે યોગ્ય છે કે વારાણસી નગરીની બહાર આંબાના વૃક્ષો નીચે બગીચો બનાવું તથા જીજેરા, આમલી, ફૂલો વગેરેની વાડી બનાવું.
૩. સોમિલે શું તપ કર્યું? કેટલા વર્ષો શ્રાવકપર્યાયનું પાલન કર્યું? સંથારો કર્યો કે નહિ? કેટલા દિવસનો?
૪. સોમિલે ઘણા ઉપવાસ, છટન, અદ્ધમ ચાવત્ અર્ધ માસક્ષમણ, માસક્ષમણ આદિથી પોતાના આત્માને ભાવિત કરતા ઘણા વર્ષો સુધી શ્રાવક પર્યાયનું પાલન કર્યું. અંતે અર્ધમાસિક (30 ભક્ત) સંલેખના દ્વારા

આત્માની આરાધના કરી.

૩. ભગવાન પદ્ધાર્યા છે તે જાણી સોમિલે શું કર્યું? તેણે શું સ્વીકાર્યું? મિથ્યાત્વને કેવી રીતે પ્રામ થયો?
૪. ભગવાન પદ્ધાર્યા છે તે જાણી સોમિલને પણ પ્રભુ પાસે જઈ મનમાં મુંજવતા પ્રજો પૂછવાનો વિચાર આવ્યો.
તે ભગવાન પાસે ગયો. પ્રભુના યથોચિત ઉત્તર સાંબળીને, બોધ પામી તેણે શ્રાવકધર્મ સ્વીકાર્યો. સોમિલ સત્ત્વસંગના અભાવે શ્રાવકધર્મથી ચ્યુત થઈ ગયો અને મિથ્યાત્વને પ્રામ થયો.
૫. સોમિલના પૂર્વભવમાંથી શું બોધ લેવાનો છે? (અણાથી ચાર લાઈનમાં)
૬. પ્રતબંગ અને તાપસી દીક્ષા સ્વીકાર કરવાથી, આલોચના-પ્રતિક્રિયા ન કરવાથી તે સોમિલ વિશાધક થઈ જ્યોતિષ્ઠીમાં ઉત્પદ્ધ થયા. અહીં શ્રદ્ધાની મહત્વા બતાવી છે. આપણે પણ આ વાત પર વિચાર કરીને તેને આત્મસાતુ કરી આપણું જીવન તે પ્રમાણે બનાવવા પ્રયત્ન કરીએ તે જ આપણા માટે એકાંતે હિતકારક છે.

(૧૫)

પ્ર.૬ ઉત્તરાધ્યયન સૂચના આધારે જવાબ લખો.

- (૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી બાવાર્થ લખો. (૧૨)
૧. ધર્મ પિ હુ સદહંતયા, દુલ્લહચા કાચેણ ફાસયા ।
ઇહ કામગુણેહિં મુચિદ્યા, સમયં ગોયમ ! મા પમાયએ ॥
- અર્થ : ધર્મ પર શ્રદ્ધા થયા પણ સાચા ધર્મનો કાચાથી રૂપરૂપ કરવો અર્થાત્ તે પ્રમાણે આચરણ કરું ધાણું કઠીન છે કારણ ધણા ધર્મશ્રદ્ધાળું લોકો પણ સંસારના કામબોગોમાં કે દીનદ્રિયોના વિષયોમાં ફસાયેલા કે આસક્ત થયેલા દેખાય છે, તેથી હે ગૌતમ ! સમય માત્રનો પણ પ્રમાદ ન કર.
૨. બુદ્ધે પરિણિત્વુડે અરે, ગામગાએ ણાગારે વ સંજાએ ।
સંતિમજ્ઞાં ચ વૃદ્ધાએ, સમયં ગોયમ ! મા પમાયએ ॥
- અર્થ : તત્પોને જાણીને અને કધાયોને પૂર્ણ શાંત કરી સંયમી બનીને ગ્રામ-નગર આદિમાં વિચરણ કરીને હે ગૌતમ ! શાંતિમાર્ગની અર્થાત્ મોક્ષમાર્ગની વૃદ્ધિ કર, આમ કરવામાં સમયમાત્રનો પ્રમાદ ન કર.
૩. તુચ્છિં સિણેછમપણો, કુમું સારઈં વ પાણિયં ।
સે સત્વ સિણેછ વળ્જિએ, સમયં ગોયમ ! મા પમાયએ ॥
- અર્થ : જેમ શરદત્તાત્માં ચંદ્રવિકાસી કમળ પાણીમાં ઉત્પદ્ધ થવા છતાં પાણીથી નિરાળું રહે છે, તેમ પોતાના રનેછને દૂર કર અને બધા પ્રકારની રનેછ આસક્તિથી રહિત થઈ, હે ગૌતમ ! સમય માત્રનો પણ પ્રમાદ ન કર.
૪. દેવ ણેરદ્ધાએ ય અઈગાયો, ઊકોસં જીવો ઉ સંવસે ।
ઇક્કેક્ક ભવઞ્ચાહણે, સમયં ગોયમ ! મા પમાયએ ॥
- અર્થ : દેવ અને નરક ગતિમાં ગયેલો જીવ અર્થાત્ સંખ્યાત કે અસંખ્યાત વર્ષના એક ભવ સુધી ત્યાં રહે છે, તેથી હે ગૌતમ ! સમય માત્રનો પણ પ્રમાદ ન કર.

- (૨) નીચેના પ્રજોના જવાબ લખો. (૩)
૧. મનુષ્યના લગાતાર કેટલા વર્ષના કેટલા ભવ થાય?
૨. મનુષ્યના લગાતાર સાત ભવ સંખ્યાત વર્ષના આયુષ્ય અને આઠમો ભવ જુગલિયા સહિત ૮ ભવ થાય છે.
૩. શ્રદ્ધા શા માટે દુર્લભ છે?
૪. ધાણાં લોકો મિથ્યાત્વનું જેવન કરનારા કે ખોટી માન્યતાઓને સ્વીકારનારા હોય છે.
૫. શરીરનો નાશ કોણ કર્યું છે?
૬. જુદા જુદા પ્રકારના શીଘ્રધાતક રોગ, આતંક શરીરનો નાશ કર્યા છે.

(૧૦)

પ્ર. ૭ ભગવતી સૂચના આધારે નીચેના પ્રજોના જવાબ લખો.

૧. વ્યાખ્યા લખો. કત સંચય, સાવચય, વૃદ્ધિ, વક્તુમાણ. (૪x૨)

૭. કત સંચય - નારકી આદિ ૨૪ દંડકગાં જ્યાં એક સમયમાં એક સાથે જી જીવોથી સંખ્યાતા જીવો ઉત્પદ્ધ થાય છે.

સાવચય - છાનિ સહિત. પહેલા જેટલા જીવો હોય તેમાંથી કેટલાક જીવો મરી જાય તેને સાવચય કહે છે.

વૃદ્ધિ - જરૂર-મરણ બંને હોય કે એક હોય પણ જીવોની વૃદ્ધિ થવી.

વડુમાણ - જો જીવોની સંખ્યા વધે તો.

૮. સમુચ્ચય જીવમાં સાવચય આદિ કેટલા બાંગા? શા માટે? ઔદારિકના દંડકો અવસ્થિત ડાળ લખો.

૯. સમુચ્ચય જીવોમાં સાવચય આદિ ચાર બાંગામાંથી એક બાંગો નિરૂપચય-નિરૂપચયા લાભે કારણ કે તે શાશ્વત છે.

પાંચ સ્થાવરભાં રૂપકાય અપેક્ષા અવસ્થિતડાળ નથી. ગ્રાસ વિકલેન્ડ્ઝિયનો અવસ્થિતડાળ જે અંતર્મુહૂર્તનો, તિર્યાચ પંચેન્ડ્ર્ય અને મનુષ્યમાં ૨૪ મુહૂર્તનો અવસ્થિતડાળ છે.

૩. રણમાં કત સંચય આદિ કેટલા અને કયા બાંગા? તેનો અલ્પબહુત્ત્વ લખો. (૨)

૪. રણમાં એક અકત સંચય લાભે. તેમાં સમયે સમયે અસંખ્યાતા જીવો ઉત્પદ્ધ થાય છે. એક જ અકતસંચય હોવાથી તેનો અલ્પબહુત્ત્વ નથી.

(૧૦)

પ્ર. ૮ પક્ષવણા સૂરણા આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. દ્રવ્યાર્થક દ્વાર લખો.

૨. સર્વથી થોડા આહારકના દ્રવ્યાર્થક તે ૪. ૧-૨-૩ ઉ. પૃથક હજાર, તેથી વૈકિયના દ્રવ્યાર્થક અસંખ્યાતગુણ, તેથી ઔદારિકના દ્રવ્યાર્થક અસંખ્યાતગુણ, તેથી તેજસ-કાર્મણના દ્રવ્યાર્થક પરસ્પર સરખા ને ઔદારિક થી અનંતગુણ અધિક.

૩. ભવ પ્રત્યાયિક વૈકિય શરીરનો સંયોજન, અંતર દ્વાર લખો.

૪. ભવ પ્રત્યાયિક વૈકિયનો સંયોજન દ્વાર - વૈકિય શરીરમાં ઔદારિક અને આહારક ન હોય, તેજસ અને કાર્મણની નિયમા. અંતર દ્વાર - વૈકિય શરીર મૂકી વૈકિય શરીર લેતા અંતર પડે તો ૪. અંત. ઉ. અનંતડાળ. લોકમાં સદા હોય.

૫. ઔદારિક, તેજસ શરીરની ત્વાખ્યા લખો.

૬. ઔદારિક શરીર - તે સડી જાય, પડી જાય, વિણસી જાય, કોઈ જાય, બગડી જાય, મૃત્યુ પછી મૃત્યેદેહ પડી રહે, ઉદાર એટલે પ્રધાન. જે તીર્થકર, ગણધર આદિ પુરુષોને પ્રધાન ઓવી મોક્ષગતિ મેળવવામાં સહાય કરે. તેજસ શરીર - જેના કારણે શરીરમાં ઉષ્ણતા રહે અને આહારને પચાવે. તેજોલબ્ધિથી તેનો લેશ્યા છોડવામાં કારણભૂત શરીર.

૭. કાર્મણ શરીરનો સંસ્થાન, સ્વામી, અવગાહના દ્વાર લખો.

૮. કાર્મણ શરીરનો સંસ્થાન દ્વાર - છ સંસ્થાન. સ્વામી દ્વાર - સર્વ સંસારી ૨૪ દંડકના જીવો. અવગાહના દ્વાર - ૪. આંગુલનો અસં. મો ભાગ ઉ. સર્વ લોક પ્રમાણે.

૯. ૧૪ પૂર્વને લબ્ધિથી કર્યું શરીર હોય? તેનો પુરુષાલચયન, વિષયશક્તિ, પ્રયોજન દ્વાર લખો.

૧૦. ૧૪ પૂર્વને લબ્ધિથી આહારક શરીર હોય. પુરુષાલચયન દ્વાર - છ દિશાનો આહાર લે. વિષયશક્તિ દ્વાર - અઠીઠીપ સમુદ્ર સુધી જવાનો. પ્રયોજન દ્વાર - સંશય ટાળવાનું.

(૧૦)

પ્ર. ૯ માર્ગણા સમજુદ્ધ સહિત લખો. (કોઠો બનાવીને લખો.)

૯.

માર્ગણા	ના.	તિ.	મનુ.	દેવ	સમજૂતી	કુલ લેણ
૧. તેજોલેશી એકન્ડ્ર્યમાં	૦	૩	૦	૦	બાદર પૃથ્વી, અપ, વનસ્પતિના અપર્યામા	૩

૨. ડિર્ફલોક તેજોલેશ્યામાં	૦	૧૩	૦	૬	૧૦ સંજીવા + બાદર પૃ. અપ. વન.ના અપર્યામા ૧૩, ૧-૨ ટેવલોક, ૧ લા કિલ્લિધીક દેવીના અપર્યામા અને પર્યામા	૧૮
૩. મિશ્રદષ્ટિ ગર્ભજમાં	૦	૫	૧૫	૦	૫ સંજીવી તિર્યચ પંચે. અને ૧૫ કર્મભૂમિ એ ૨૦ ના પર્યામા	૨૦
૪. વચનયોગી ચક્ષુઈન્દ્રિય તિર્યચમાં	૦	૧૧	૦	૦	ચૌરેન્દ્રિય, ૫ અસંજીવી તિર્યચ પંચે. ૫ સંજીવી તિર્યચ પંચેન્દ્રિયના એ ૧૧ ના પર્યામા	૧૧
૫. ઔદ્યાચિક શરીર વૈકિય કરવાવાળામાં	૦	૭	૧૫	૦	૫ સંજીવી તિર્યચ પંચે., બાદર વાયુ અને ૧૫ કર્મભૂમિ એ ૨૧ ના પર્યામા	૨૧

જ્ય જિનોન્ડ

પ્ર. ૧ (અ) સામાચિક પ્રતિક્રમણના આધારે....

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. અત્યારે તીર્થકરો હાજર નથી તો આપણો જૈનધર્મ કેવી રીતે ચાલે છે?

૨. તીર્થકરો હાજર નથી પણ પૂ. આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સાધુ-સાધ્વીજીઓ અને બગવાન મહાવીરના ઉપદેશના મુખ્ય તર આગમો હાજર છે, તેમના આધારે જૈનધર્મ ચાલે છે.

૩. પરમાર્થને જાણવાવાળાના પરિચયથી શું લાભ થાય છે?

૪. ૧) નવું જ્ઞાન પ્રામ થાય છે. ૨) શંકાઓનું નિવારણ થાય છે. ૩) અતિચાર શુદ્ધ થાય છે. ૪) જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપ નિર્મળ તથા દઢ બને છે.

૫. અર્થિંત બગવાનના પર ગુણમાંથી પહેલા ખામણામાં કયા ગુણો આવે છે?

૬. અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર, અનંત તપ, અનંત બળવીર્ય, જ્ઞાચિક સમકિત, ૩૪ અતિશય, ૩૫ વાણીના ગુણ, ૧૦૦૮ ઉત્તમ લક્ષણ, ૭૪ ઈંદ્રના પૂજનિક.

૭. પેશ્યાગમન કેવા અનર્થ લાવે છે?

૮. અબ્રહમના ઘોર દુઃખદ પરિણામ બોગવવા પડે, નરક-તિર્યચ આદિ દુર્ગતિ થાય, સંસાર વધી જાય, આ ભવ પરબત બંને બગડે, માનવના ભવનો ખરાબ ઉપયોગ કરવાથી ભવિષ્યમાં માનવનો ભવ જ મળવો અતિ દુર્લભ થઈ જાય છે.

૯. વર્તમાન ચોવીસીને એકસાથે ક્યાં વંદન કરવામાં આવે છે? મૂળ પાઠ લખી કયા પાઠમાં આવે છે? તે લખો.

૧૦. પાંચમા શ્રેમણસૂનુમાં નમો ચહીવીસાએ તિત્થયરાણં ઉસબાઈ મહાવીર તથા ખાગેમિ સવ્યે જીવાના પાઠમાં વંદામિ જિણે ચહીવીસં શદ્દો દ્વારા વંદન કરવામાં આવે છે.

(આ) બીજા કર્મગ્રંથના આધારે જવાબ લખો.

(૧૦)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૫)

૧. સ્વરૂપ સતા એટલે શું? સતા ચોઋ્ય પ્રકૃતિ કેટલી? ૧૫૮ પ્રકૃતિમાં નામ કર્મની કેટલી પ્રકૃતિ સતામાં? ૧૫૮ પ્રકૃતિમાં અનાદિના મિથ્યાત્તીને કઈ પ્રકૃતિની સતા ન હોય? તેમાં કેટલા કર્મની કેટલી પ્રકૃતિ?

૨. સ્વરૂપ સતા એટલે કર્મ જે સ્વરૂપે બંધાયું હોય, તે જ સ્વરૂપે આત્મા સાથે રહે તેને સ્વરૂપ સતા કહે છે. સતા ચોઋ્ય પ્રકૃતિ ૧૪૮.

૧૫૮ પ્રકૃતિમાં નામ કર્મની ૧૦૩ પ્રકૃતિ સતામાં. ૧૫૮ પ્રકૃતિમાં અનાદિના મિથ્યાત્તીને ૧૦ પ્રકૃતિની સતા ન હોય. સમકિત મોહનીય, મિશ્ર મોહનીય, જિનનામ કર્મ, આહારક સમક એ ૧૦ પ્રકૃતિની સતા ન હોય. તેમાં જ્ઞાનાવરણીય – ૫, દર્શનાવરણીય – ૮, વેદનીય – ૨, મોહનીય – ૨૫, આયુષ્ય – ૪, નામ – ૮૫, ગોત્ર – ૨, અંતરાય – ૫.

(૨) નીચેની પ્રકૃતિનીસતા ક્યાં સુધી? સતા વિરછેદ ક્યારે?

(૫)

૧. વૈક્લિય અંગોપાંગ ૨. બાદર નામ ૩. ઉધોત નામ ૪. નરકાયુ ૫. નિદ્રા નિદ્રા

સતાા

સતાા વિરછેદ

૧. વૈક્લિય અંગોપાંગ ૧૪ મા ગુણના દ્વિદ્યચરમ સમય સુધી ૧૪ મા ગુણના દ્વિદ્યચરમ સમયના છેડે

૨. બાદર નામ ૧૪ મા ગુણના ચરમ સમય સુધી ૧૪ મા ગુણના ચરમ સમયના છેડે

૩. ઉધોત નામ ૮ મા ગુણસ્થાનના પહેલા ભાગ સુધી ૮ મા ગુણસ્થાનના પહેલા ભાગના છેડે

૪. નરકાયુ ૭ મા ગુણસ્થાન સુધી ૭ મા ગુણસ્થાન છેડે

૫. નિદ્રા નિદ્રા ૮ મા ગુણસ્થાનના પહેલા ભાગના છેડે

(૫)

પ્ર. ૨ સૂર્યગાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૭. નરકમાં પરસ્પરકૃત વેદના કેવી હોય છે? (3)

૮. પૂર્જબમાના વૈરી જીવો નરકમાં ભેગા થાય હોય, તે નૈરયિકો પૂર્વના વેરને ચાદ કરી કરીને પરસ્પર પીડા પહોંચાડે છે. પરસ્પર માર-કાપ, છેદન-ભેદનની ફિયાઓથી દુઃખી કરે છે. દેવકૃત વેદના જ્યારે પરમાધામી દેવો આવે ત્યારે થાય, પરંતુ એક જ સાથે રહેતા નૈરયિકો સતત પરસ્પર આધાત-પ્રત્યાધાત દ્વારા ગ્રાસ કરે છે.

૯. નરકમાં જીવોને શોમાં પડવે છે? તે કેવી હોય છે? સંક્ષોપમાં નરકનું ક્ષોપ કેવું હોય છે? (2)

૧૦. નરકમાં જીવોને કુંભીમાં પડવે છે. તે ઊંડી ઊંટના આકારવાળી મોટી-મોટી હોય છે. તેમાં અણિ પ્રજ્વલિત હોય છે. સંક્ષોપમાં નરકનું ક્ષોપ અત્યંત પ્રતિકૂળ, પીડાજનક, અશાતાજનક છે. જીવનપર્યાત તે જીવોને ક્ષોપકૃત વેદના બોગવવી પડે છે.

(૧૦)

પ્ર. ૩ ઠાણાંગ સૂશુના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. શરદ-વસંત ઋતુમાં કયા મહિનાનો સમાવેશ થાય?

૨. શરદ ઋતુમાં - માગશર અને પોષ.

વસંત ઋતુમાં - ચૈત્ર અને વૈશાખ.

૩. ઉંમાદ પ્રામિના નિમિત્ત કારણોના નામ લખો.

૪. ઉંમાદ પ્રામિના નિમિત્ત કારણોના નામ ૧) અરિહંતોના અવર્ણવાદ કરવાથી ૨) અરિહંત પ્રજ્ઞામ ધર્મના અવર્ણવાદ કરવાથી ૩) આચાર્ય અને ઉપાધ્યાયના અવર્ણવાદ કરવાથી ૪) ચતુર્વિધ સંઘના અવર્ણવાદ કરવાથી ૫) શર્વીરમાં યક્ષનો પ્રવેશ થવાથી.

૫. સાધુ શા માટે આહાર કરે અને શા માટે આહાર ન કરે?

૬. સાધુ શર્વીરાદિની પુષ્ટિ માટે આહાર કરતા નથી, પરંતુ જ્યારે આહાર કરવાના છ કારણ ઉપસ્થિત થાય ત્યારે આહાર કરે છે અને કારણ વિશેષ ઉપસ્થિત થાય તો આહારનો ત્યાગ પણ કરી દે છે.

૭. અસંભવિત કાર્યો છ છે? ૪) સ્વયંકૃત કર્માનું વેદન કરવા અથવા ન કરવા સંબંધી નિશ્ચય કરવાનું ૫) પુદ્ગાલ

પરમાણુનું છેદન-ભેદન કરવાનું કે તેને અણિમાં બાળવાનું ૬) લોકાંતરની બહાર જવાનું.

૮. યાંકિચિત મિથ્યા દુષ્કૃત્ય પ્રતિક્રમણ અને તથાજ્ઞાન પ્રજ્ઞ એટલે શું?

૯. યાંકિચિત મિથ્યા દુષ્કૃત્ય પ્રતિક્રમણ - સાધારણ દોષ લાગે ત્યારે તેની શુદ્ધિ માટે મિરણામિ દુઃ્કર્દ કહી પશ્વાતાપ પ્રગટ કરવારૂપ પ્રતિક્રમણ કરવું.

તથાજ્ઞાન પ્રજ્ઞા - પોતાને જ્ઞાન હોવા છતાં અન્યની જ્ઞાન વૃદ્ધિ માટે પૂછાતા પ્રજ્ઞો.

(૧૦)

પ્ર. ૪ જ્ઞાતાધર્મકથા સૂશુના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. પુંડરિક રાજાને રથપિર ભગવાંતોને શું વિનંતી કરી?

૨. હે ભગવન् ! હું આપની સમાચારીને અનુકૂળ ઔષધ તથા બેષજથી તેમ જ ચોઝ્ય આહાર-પાણીથી કંડરિક અણગારની ચિકિત્સા કરાવવા ઈરચ્છું છું. તેથી હે ભગવન् ! આપ મારી ચાનશાળામાં પધારો.

૩. મહાપદ્મ રાજ કઈ નગરીમાં રહેતા હતા? તે નગરી ક્યાં આવેલી હતી? મહાપદ્મની દીક્ષા પછી ત્યાંના રાજ પુંડરિક હતા?

૪. મહાપદ્મ રાજ પુંડરીકિણી નામની નગરીમાં રહેતા હતા. તે નગરી જંબૂદ્વાપમાં પૂર્વ મહાવિદેશ ક્ષોપમાં સીતા નામની મહાનદીના ઉતારી કિનારે પુષ્કલાવતી નામની વિજયમાં આવેલી હતી. મહાપદ્મની દીક્ષા પછી ત્યાંના રાજ પુંડરિક હતા.

૫. પુંડરિકે દીક્ષા કેવી રીતે લીધી? દીક્ષા લીધા પછી પુંડરિકે શું અભિગ્રહ ધારણ કર્યો?

૬. પુંડરિકે સ્વયં પંચમુષ્ટિ લોચ કર્યો અને સ્વયં ૪ ચાતુર્યામ ધર્મ અંગીકાર કર્યો. કંડરિકના ઉપકરણો ગ્રહણ

2

કર્યા અને અભિગ્રહ ધારણા કર્યો કે હું સ્થવિર ભગવંતને વંદન-નગરકાર કરી, તેમણી પાસેથી ચાતુર્યાગ ધર્મ અંગીકાર કર્યા પછી જ આહાર વાપરીશ.

૪. દીક્ષા લઈને શું કરવાનું નથી? તેના ફળપ્રે શું પ્રામ થાય છે?

૫. દીક્ષા લઈને જે સાધુ-સાધી મનુષ્ય સંબંધી કામબોગમાં આસક્ત થતા નથી, પ્રતિઘાત પામતા નથી તે આ બવમાં વંદનીય, પૂજનીય થાય છે, પરબ્રવમાં પણ તે રાજુંં, તર્જના, તાડનાને પ્રામ થતા નથી. તેના ફળપ્રે ચાતુર્યાગિત્રિપ સંસાર કાંતારને પાર કરી જાય છે.

૬. કંડરિકે દેશના સાંભળી સ્થવિર ભગવંતને શું કહ્યું અને સ્થવિર ભગવંતે શું જવાબ આપ્યો?

૭. કંડરિકે દેશના સાંભળી સ્થવિર ભગવંતને કહ્યું, હે ભગવાન! આપે જે કહ્યું તે સત્ય છે. હું પુંડરિક રાજની આજ્ઞા લઈને આવું છું. હું દીક્ષા ગ્રહણ કરવા ઈચ્છા રાજું છું. સ્થવિર ભગવંતે કહ્યું, હે દેવાનુપ્રિય! જેમ તમને સુખ ઉપઝે તેમ કરો.

અથવા

પ્ર. ૪ પુણિકા સૂશ્ના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. બહુપુણિકા દેવીએ ભગવાન પાસે આવીને શું કર્યું?

૨. બહુપુણિકા દેવીએ ભગવાન પાસે આવીને નાટ્ય પ્રદર્શનની ઈચ્છા પ્રગટ કરી અને પોતાની બંને બુજાઓથી દેવકુમાર-દેવકુમારી તથા અનેક બાળકોને પોતાની વૈકિય શરીરથી બનાવ્યા. નાટ્યવિધિ બતાવી.

૩. સુભદ્રાને મધ્યરાત્રિએ શું વિચાર આવ્યો?

૪. સુભદ્રાને મધ્યરાત્રિએ વિચાર આવ્યો કે ભદ્ર સાર્થવાહ સાથે વિપુલ બોગો બોગવવા છતાં મને એક પણ સંતાનની પ્રામિ થઈ નથી, તો હવે મારે સુવ્રતા આર્યાજી પાસે દીક્ષા જ ગ્રહણ કરી લેવી જોઈએ.

૫. સુભદ્રા આર્યા એકલી પડી ગયા પછી કેવી બની ગઈ?

૬. સુભદ્રા આર્યા એકલી પડી ગયા પછી ગુરુજી આદિનો અંકુશ ન છોવાથી તે નિરંકુશ બની, રોકટોક વગર રૂપેણાચારી બની, ગૃહસ્થના બાળકોમાં અનુરક્ત બની, પોતાના પુત્ર-પુત્રી આદિની લાલસાપૂર્તિનો અનુભવ કરતી રહેવા લાગી.

૭. આ અધ્યયન પરથી શું શિક્ષા લેવી જોઈએ?

૮. આ પ્રકારની પ્રવૃત્તિઓ સાધુના આચારથી વિપરીત છે. વીતરાગ ભગવાનના સાધુ-સાધીજીઓ કેવળ આત્મકલ્યાણના માર્ગનો તથા તપ-ત્યાગનો જ ઉપદેશ આપી શકે છે. તેઓ અન્ય લૌકિક પ્રવૃત્તિમાં રસ લઈ શકતા નથી.

૯. સોમા પહેલીવાર ધર્મ સાંભળીને ડોની પાસે શું રૂપીકાર કરશે?

૧૦. સોમા પહેલીવાર ધર્મ સાંભળીને સુવ્રતા આર્યાજી પાસે બાર પ્રકારના શ્રાવક ધર્મનો રૂપીકાર કરશે અને શીલપ્રત, ગુણપ્રત, શિક્ષાપ્રત, પ્રત્યાખ્યાન, પૌખધોપવાસથી આત્માને ભાવિત કરશે.

(૫)

પ્ર. ૫ અંતગડ સૂશ્ના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. શ્રીદેવીએ ગૌતમ સ્વામીને જોઈને શું કર્યું? (૩)

૨. શ્રીદેવી ગૌતમ સ્વામીને જોઈને અત્યંત પ્રસંગ થયા. આસન પરથી ઊઠીને ગૌતમ સ્વામીની સંભૂત આવ્યા. ગૌતમ સ્વામીને પ્રણ વાર આદક્ષિણા-પ્રદક્ષિણા કરી વંદન કર્યા. ત્યારપછી બોજનગૃહમાં લઈ જઈ વિપુલ અશન, પાન, સ્વાદિમ, ખાદિમ આદિ દ્વારા પ્રતિલાભિત કર્યા અને વિનયપૂર્વક ગૌતમ સ્વામીને વિદાય કર્યા.

૩. અતિમુક્ત મુનિએ સંયમ રૂપીકારી શું કર્યું? તેઓ કર્યાં ગયા? (૨)

૪. અતિમુક્ત મુનિએ સંયમ રૂપીકારી સામાચિક આદિ ૧૧ અંગોનું અધ્યયન કર્યું. ધારણ વર્ખો સુધી સંયમનું પાલન કર્યું, ગુણરત્ન સંવત્સરાદિ તપનું આરાધન કર્યું. અંત સામયે અનશન આરાધી વિપુલગિરિ પર્વત પરથી મોક્ષમાં ગયા.

3

પ્ર. ૭ જ્ઞાતાધર્મકથા સૂશ્રણા આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો.

૧. મુક્તિ પ્રામ કરવામાં કોણ સમર્થ છે?
૨. ર્સાનેજિન્ડ્ર્ય પ્રામ વસ્તુના નામ જણાવો.
૩. નૌકા વણિક કોને કહેવાય?
૪. ક્યા વિષયોમાં આસક્ત થવાનું નથી?
૫. જે ધર્મથી ભ્રષ્ટ થાય છે તે કોને વશીભૂત થાય છે?

જવાબ
વિષયોથી વિરત મહામુનિ
ગોળ, સાકર, ગુલંડ
નૌકા દ્વારા વેપાર અર્થે મુસાફરી કરનારા વેપારી
પાંચ ઈન્ડ્રિયોના વિષયમાં
કર્મરૂપી રાજને વશીભૂત થાય છે

(૧૫)

પ્ર. ૮ ઉત્તરાધ્યયન સૂશ્રણા આધારે જવાબ લખો.

(અ) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી બાવાર્થ લખો.

૧. સે દેવલોગસરિસે, અન્તેઉરવરગાઓ વરે ભોઅે ।

બુંજિતુ નમિચાયા, બુદ્ધો બોગો પરિચ્યાઈ ॥

અર્થ : નમિ રાજ્યિઓ શ્રેષ્ઠ અંતઃપુરમાં રહીને દેવલોક સમાન બોગો પ્રામ કરી, તેને બોગવીને ત્યારપણી પ્રબુદ્ધ થયા અને સમસ્ત લોગોનો ત્યાગ કરી દીધો.

૨. પંચિન્ડિયાણિ કોહં, માણં માયં તહેવ લોહં ચ ।

દુજ્જયં ચેવ અપ્પાણં, સવં અપે જિયે જિયં ॥

અર્થ : પાંચ ઈન્ડ્રિયો, કોધ, માન, માયા અને લોભ તથા આત્મા આ બધાને જીતવા દુષ્કર છે, છતાં એક પોતાના આત્માને જીતી લીધા પણી એ બધાને જીતી શકાય છે.

૩. અહો તે નિજિઓ કોહો, અહો માણો પરાજિઓ ।

અહો નિરક્ષિયા માયા, અહો લોભો વસી કઝો ॥

અર્થ : અહો ! આશ્વર્ય ! આનંદ છે કે આપે છોધને જીત્યો છે, અહો ! અપે માનનો પરાજ્ય કર્યો. અહો ! આપે માયાને નિષ્ઠિય બનાવી છે. અહો ! આપે લોભને સંપૂર્ણ વશ કરી લીધો છે.

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. સાધકે શેમાં લીન રહેતું જોઈએ? કેવી રીતે?

ચિંતન-મનન દ્વારા સદા વૈરાઘ્યભાવમાં લીન

૨. વિદ્ધાન સાધકે શું રહેતું જોઈએ?

તપનું આચરણ કરવું જોઈએ.

૩. નમિ રાજ્યિ દીક્ષા લેવા નીકળ્યા ત્યારે શું થયું?

મિથિલા નગરીની જનતામાં કોલાહલ મચી ગયો

કિલ્લા પર ચુદ્દ કરવાના બુજું

૪. અટાલિડા એટલે શું?

પૌખધાદિ શ્રાવક પ્રતોનું પાલન કરીને

૫. ઈંદ્ર કેવા હતા?

ઈંદ્ર રમ્ય, ચંચળ, કુંડળ, મુગાઠારી હતા

(૧૦)

પ્ર. ૯ ભગવતી સૂશ્રણા આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. દીપ-સમુદ્ર ક્યા સૂશ્રણો અધિકાર છે? તે અંગ છે કે ઉપાંગ? કાલિક છે કે ઉત્કાલિક? કેટલામું?

૨. ભગવતી સૂશ્ર શતક ૧૮ ટી. ક. અંગ છે. કાલિક છે. પાંચમું.

જીવાલિગમ સૂશ્ર પ્રતિપત્તિ ૩. ઉપાંગ છે. ઉત્કાલિક છે. ગ્રીજું.

૩. કાળોદધિ સમુદ્ર કેટલા યોજનાનો છે? તેના પછી ક્યો દીપ આવેલો છે? તેકેટલા યોજનાનો છે? તેનો સમાવેશ અઠીદીપમાં થાય કે નહિ?

૪. કાળોદધિ સમુદ્ર ૮ લાખ યોજનાનો છે. તેના પછી પુષ્કર દીપ આવેલો છે. તે ૧૫ લાખ યોજનાનો છે. આખા પુષ્કર દીપનો સમાવેશ અઠીદીપમાં ન થાય, પરંતુ અડધા પુષ્કર દીપનો સમાવેશ અઠીદીપમાં થાય છે.

૩. અઠીદીપમાં આવેલા દીપ-સમુદ્રના નામ અને સંસ્થાન લખો.
૪. અઠીદીપમાં આવેલા દીપના નામ-જંબૂદીપ, ધાતકીખંડ દીપ, અર્ધપુષ્કર દીપ. સમુદ્રના નામ-લવણ સમુદ્ર, કાળોદધિ સમુદ્ર.
- તેમાંથી જંબૂદીપ થાળીના આકારે છે. બાકીના દીપ-સમુદ્ર ચૂકીના આકારે છે.
૫. ગૌતમ દીપ ક્યાં આવેલો છે? તેનું વર્ણન કરો.
૬. જંબૂદીપની જગતીથી પશ્ચિમ દિશામાં ૧૨૦૦૦ યો. દૂર છે. તે ૧૨૦૦૦ યો.નો લાંબો-પછોળો છે. એની પરિધિ ૩૭૮૪૮ યો. કાઝેરી છે. એ દીપ પર સુસ્થિત દેવનું કીડાસ્થાન છે.
૭. પાતાળ કળશા કયા સમુદ્રમાં કેટલા છે? કળશાના ભાગ કેટલા છે? તેનું વર્ણન કરો.
૮. પાતાળ કળશા લવણ સમુદ્રમાં ૭૮૮૮ છે. કળશાના ગ્રાણ ભાગ છે. ઉપરનો, નીચેનો અને વચ્ચેનો ભાગ. નીચેના ભાગમાં વાયુ છે. વચ્ચેના ભાગમાં વાયુ અને પાણી છે. ઉપરના ભાગમાં પાણી છે.

(૧૦)

પ્ર. ૯ પક્ષવણા સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. પ ઈન્ડ્રિયના આધારે અવગાઠ દ્વાર લખો. ચક્ષુઈન્ડ્રિયનો બાહુલ્ય દ્વાર લખો.
૨. અવગાઠ દ્વાર-પાંચ ઈન્ડ્રિય અસંખ્યાત આકાશ પ્રદેશ અવગાઠ છે. દરેક ઈન્ડ્રિયના અનંત અનંત કર્કશ ને ભારે સ્પર્શ છે, તેમ અનંત અનંત હલકા ને મૃદુ સ્પર્શ છે. ચક્ષુઈન્ડ્રિયનો બાહુલ્ય દ્વાર-૭. આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ. ઉ. આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ.
૩. શ્રોત્રેન્ડ્રિયનો સંસ્થાન, રસનેન્ડ્રિયનો પૃથુત્વ, ગ્રાણેન્ડ્રિયનો પ્રદેશ દ્વાર લખો.
૪. શ્રોત્રેન્ડ્રિયનું સંસ્થાન કંબ વૃક્ષના ફૂલ જેવું, રસનેન્ડ્રિયનું પૃથુત્વ જ. આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ. ઉ. પૃથક આંગુલ અર્થાતું અંગુલથી અનેક આંગુલ, ગ્રાણેન્ડ્રિયના પ્રદેશ અનંત છે.
૫. કયા અને કેટલા દંડકના જીવો આહારના પુદ્ગલોને દેખે છે? કયા પુદ્ગલોને દેખે છે?
૬. જે મનુષ્ય અને વૈમાનિક એ દંડકના જીવો આહારના પુદ્ગલોને દેખે છે. ભાવિતાત્મા અણગારના ચરમ નિર્જરાના પુદ્ગલોને રોમ આહારના રૂપમાં ગ્રહણ કરતા દેખે છે.
૭. પ ઈન્ડ્રિયમાંથી પ્રાપ્યકારી અને અપ્રાપ્યકારી ઈન્ડ્રિયો કેટલી? કઈ કઈ?
૮. પાંચ ઈન્ડ્રિયમાંથી પ્રાપ્યકારી ઈન્ડ્રિય ચાર છે. શ્રોત્રેન્ડ્રિય, ગ્રાણેન્ડ્રિય, રસનેન્ડ્રિય, સ્પર્શનેન્ડ્રિય. અપ્રાપ્યકારી ઈન્ડ્રિય એક ચક્ષુઈન્ડ્રિય.
૯. કંથવા, શીર્ગોડા, ઘોડા, ભમરાનો સ્પર્શનેન્ડ્રિયનો ઉત્કૃષ્ટ વિષય લખો.
૧૦. કંથવા - ૧૫૦૦ ધનુષ, શીર્ગોડા - ૪૦૦ ધનુષ, ઘોડા - ૫૪૦૦૦ ધનુષ/૯ યોજન, ભમરા - ૩૨૦૦ ધનુષ.

(૧૦)

પ્ર. ૧૦ માર્ગણા સમજીણ સહિત લખો. (કોઠો બનાવીને લખો.)

૧.

માર્ગણા	ના.	તિ.	મનુ.	દેવ	સમજૂતી	કુલ લેણ
૧. અધોલોક પર્યામામાં	૭	૨૪	૧	૨૫	૭ નરકના પર્યામા, તિર્યંચના ૪૮ બેદમાં ૨૪ પર્યામા, ૧ મનુષ્યનો પર્યામો, ૧૦ ભવનપતિ, ૧૫ પરમાધામીના પર્યામા	૫૭
૨. અધોલોક તેજોલેશીમાં	૦	૧૩	૨	૫૦	૫ સંજી તિર્યંચ પંચે., ૧ મનુષ્ય, ૧૦ ભવનપતિ, ૧૫ પરમાધામી એ ૩૧ ના અપર્યામા અને પર્યામા, બાદર પૃથ્વી, પાણી, પ્રત્યેક વનસ્પતિના અપર્યામા	૫૫

૩. અધોલોક એડાંતા અસંજીમાં	૦	૩૮	૧	૦	૪૮ તિર્યંગના બેદમાંથી ૧૦ સંજીના વળુંને ૩૮, ૧ સંમૂચીષ્ઠમ મનુષ્યના અપર્યામા	૩૮
૪. અધોલોક પુરુષવેદ ભાષકમાં	૦	૫	૧	૨૫	૫ સંજી તિર્યંગ પંચે.ના પર્યા., ૧ મનુષ્યના પર્યા., ૧૦ ભવનપતિ, ૧૫ પરમાધામીના પર્યામા	૩૧
૫. અધોલોક પંચેન્દ્રય દૃષ્ટાલેશી નોગર્ભજમાં	૬	૧૦	૧	૫૦	૫, ૬, ૭ એ ત્રણાનરકના અપર્યામા અને પર્યામા, ૫ અસંજી તિર્યંગ પંચે.ના અપર્યામા અને પર્યામા, ૧ સંમૂચીષ્ઠમ મનુષ્યનો અપર્યામો, ૧૦ ભવનપતિ, ૧૫ પરમાધામીના એ ૨૫ ના અપર્યામા અને પર્યામા	૬૭

જ્ય જિનોંદ્ર

પ્ર. ૧ (અ) સામાચિક-પ્રતિક્રમણના આધારે....

(૧) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખી ક્યા પાઠમાં આવે છે? તે લખો.

જવાબ	પાઠ
૧. એ ડિન્દિ	જે, કાંઈ પણ
૨. તણ	તથા, તેમ જ
૩. પરચ્યક્ખાય	પ્રત્યાખ્યાન કરીને
૪. એવમણું	આ રીતે હું
૫. ભાવણાહિં	ભાવનાઓથી

(૨) ઈટ્રન કંતં પિયં મણુઝં મણામં ધિંજં પાઠ પૂર્તિ કરો.

(આ) આવશ્યક સૂચના આધારે....

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક શબ્દમાં લખો.

જવાબ
દ્રવ્ય આવશ્યક
સમબાવમાં
પાપપ્રકાલન
આવશ્યક
નિવૃત્તિ
અર્થાધિકાર
મોક્ષપ્રાપ્તિ
આચાર્ય ભદ્રભાનુ સ્વામીએ આવશ્યક નિર્યુક્તિમાં પ્રતિક્રમણના કેટલા શબ્દોનું કથન કર્યું છે? ૮ પર્યાયવાચી
(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં જવાબ લખો.
(૪)
૧. સામાચિકનો અર્થાધિકાર શું છે?
૨. સામાચિકનો અર્થાધિકાર સાવધયોગ અર્થાત્ પાપકારી પ્રવૃત્તિથી વિરામ/વિરતિ.
૩. શોનો નિગ્રહ કરવાનો છે?
૪. ધ્રુવ એવા કર્મ અને સંસારનો નિગ્રહ કરવાનો છે.
૫. પ્રતિક્રમણ કોને ઘોવાની સાધના છે?
૬. પ્રતિક્રમણ આત્મા પર લાગેલા દોષરૂપ ડાઘોને ઘોવાની સાધના છે.
૭. પ્રત્યાખ્યાનનો સાચો અધિકારી ઢોણ છે?
૮. જે સાધક કાયોત્સર્ગ કરી વિશેષ ચિત્તશુદ્ધિ, એકાગ્રતા અને આભિબળ પ્રામ કરે છે.

પ્ર. ૨ સૂચાગડાંગ સૂચના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. જગતની ઉત્પત્તિ માટે અન્ય દાર્શનિક અને જૈન દર્શન શું માને છે? (૪)

૨. જગતની ઉત્પત્તિ માટે અન્ય દાર્શનિકની માન્યતા ૧) આ લોક દેવકૃત છે. ૨) આ લોક પ્રભકૃત છે. ૩) આ લોક ઈશ્વરકૃત છે. ૪) આ લોક સ્વચંભૂ-વિષયકૃત છે. ૫) આ લોક પ્રધાનપ્રકૃતિ કૃત છે. ૬) યમરાજે આ માચાની રૂચના કરી છે, તેથી અનિત્ય છે. ૭) આ લોક હંડામાંથી ઉત્પક્ષ થયો છે.

૩. જૈનદર્શનની માન્યતા આ લોક તેમ જ આત્મા અનાદિ અનંત છે અર્થાત્ તેની ઉત્પત્તિ કે વિનાશ થતો નથી.

૪. દેવો કઈ રીતે ઉપર્સર્ગ આપી શકે છે? (૩x૨)

૫. દેવો હિમવર્ષા, ઉષાવર્ષા, તાડન, છેદન-બેદન, વધ, આજોશ વગેરે દ્વારા મુનિને પરાજિત કરવાનો પ્રયત્ન

કરે છે. ક્યારેક પૂર્ણના વેરણું સમરણ કરી, ક્યારેક ઈખ્યાને વશ થઈને દેવો પિશાચ વગેરે રૂપ ધારણ કરે, ક્યારેક સ્થિંહ, છાથી, સર્પ વગેરે રૂપ ધારણ કરીને મુનિને ઉપર્સર્ગ આપી શકે છે.

૩. સૂર્યગડાંગ સૂત્રના જીજા અધ્યાયનનું નામ શું છે? ગ્રાહબહેવ ભગવાને કોણે શું ઉપદેશ આપ્યો છે? સત્યને ડોણ શા માટે સમજુ શકતા નથી?

૪. સૂર્યગડાંગ સૂત્રના જીજા અધ્યાયનનું નામ વૈતાતીય છે. ગ્રાહબહેવ ભગવાને ૮૮ પુત્રોને ઉપદેશ આપ્યો છે. હે બાબ્ય જીવો ! સંબુજ્ઝણ ! તમે બોધને પ્રામ કરો. સંસારનું સ્વરૂપ સમગ્રો. જગતના પ્રત્યેક પદાર્થો, સંબંધો અનિત્ય છે, તે અશરણબૂતું છે. અજ્ઞાની જીવો સ્વજનો અને સાધન સંપત્તિના અનુરાગમાં અંધ બનીને સત્યને સમજુ શકતા નથી.

(૧૦)

પ્ર. ૩ ઠાણાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. શ્રેણીના માત્ર નામ લખો.

૨. ગ્રાજુ આચ્યતા, એકતો વકા, દ્વિતો વકા, એકત: ખણા, દ્વિતા: ખણા, ચક્કવાલ, અર્દ્ધચક્કવાલ.

૩. ડાકણિ રતન અને ગાથાપતિ રતનનું કાર્ય શું છે?

૪. કાકણિ રતન : આલેખિત મંડલાકાર રેખાઓ દ્વારા દીર્ઘકાળ પર્યત સૂર્ય જેવો પ્રકાશ આપે.

ગાથાપતિ રતન : અખ બંડારના અધિપતિ હોય, બોજ્ય સામગ્રી ઉત્પાદ કરે, ધાન્યને શીધ ઊંડે.

૫. પહેલા જે અને છેલ્લા જે ભય અર્થ સાથે લખો.

૬. ૧) ઈછલોક ભય : સાજીતીય ભય. જેમ કે મનુષ્યને મનુષ્યનો ભય. તિર્યંચને તિર્યંચનો ભય. ૨) પરલોક ભય : વિજીતીયનો ભય. જેમ કે મનુષ્યને તિર્યંચનો ભય. તિર્યંચને મનુષ્યનો ભય. ૩) મરણ ભય : મૃત્યુનો ભય. ૪) અખલોક ભય : અપકીર્તિનો ભય.

૭. પૂર્વાભિમુખ વહેતી નદીના નામ લખો.

૮. પૂર્વાભિમુખ વહેતી નદીના નામ – ગંગા નદી, રોહિતા નદી, હરિસાલિલા નદી, સીતા નદી, નરકણ્ણા નદી, સુવર્ણકલા નદી, રક્તા નદી.

૯. સાત નયમાં દ્રવ્ય નય–પર્યાય નય, શાદ નય–અર્થ નય કેટલા અને ક્યા ક્યા?

૧૦. સાત નયમાં દ્રવ્ય નય ગ્રણ–નૌગમ નય, સંગ્રહ નય, વ્યવહાર નય. પર્યાય નય ચાર–ગ્રાજુસૂર્ય નય, શાદ નય, સામબિદ્ધ નય, એવંબૂત નય. શાદ નય ગ્રણ–શાદ નય, સામબિદ્ધ નય, એવંબૂત નય. અર્થ નય ચાર–નૌગમ નય, સંગ્રહ નય, વ્યવહાર નય, ગ્રાજુસૂર્ય નય.

(૧૫)

(૧૦)

પ્ર. ૪ (અ) ભગવતી સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. શિવરાજ્યિના પત્રની અને પુત્રનું નામ લખી ગણે કેવા હતા?

૨. શિવરાજ્યિના પત્રનીનું નામ ધારિણી અને પુત્રનું નામ શિવબદ્ર હતું. શિવરાજ્યિ મહાન, મહેન્દ્ર, શકેન્દ્ર જેવા શ્રેષ્ઠ રાજ હતા. ધારિણી પદૃશાણી અતિ રૂપવાન હતી. શિવબદ્ર રાષ્ટ્ર, રાજ્ય, જ્યાયાદિકની જારી રીતે દેખરેખ રાખતા હતા.

૩. શિવરાજ્યિએ પૂર્વ દિશાની પૂજા કેવી રીતે કરી? કોણી આજ્ઞાથી શું લીધું?

૪. શિવરાજ્યિએ પૂર્વ દિશાની પૂજા છાબડી અને કાવડ લઈને કરી. સોમ મહારાજાની આજ્ઞાથી પૂર્વદિશામાં રહેલા ફળ, ફૂલ, મૂળ, કંદ, લીલી વનસ્પતિ ગ્રહણ કરી. દર્બ, કુશ અને સમિધ હવન યોગ્ય કાણ ગ્રહણ કર્યા.

૫. સંરથાન અને વિસ્તારની અપેક્ષાએ દ્વીપ–સમુદ્ર કેવા છે? દ્વીપ–સમુદ્રમાં શું ભરેલું છે?

૬. સંરથાનની અપેક્ષાએ સર્વ દ્વીપ–સમુદ્ર એક સમાન છે. વિસ્તારની અપેક્ષાએ એકબીજાથી બમણા છે.

૭. દ્વીપ–સમુદ્રમાં વણાદિ સહિત અને વણાદિ રહિત દ્વયોની પરસ્પર સંબંધનીતા, ગાઢ શિલાષ્ટા, અંયોન્ય સંબંધનીતા છે. જીવ અને પુરુષાલ દ્રવ્ય સંપૂર્ણપણે ભરેલા છે.

૮. શિવરાજ્યિનું વિભંગજ્ઞાન કેવી રીતે નાણ થયું?

જ. શિવરાજ્યિંદો પણ અનેક લોડો પાસેથી પ્રલુણી વાત દ્વીપ-સાગુદ અસંખ્યાતા છે તે સાંભળીને, આવધારણ કરીને શંકિત, કાંક્ષિતમ સંદિશ બન્યા ત્યારે કલુષિત ભાવને પ્રામ થયેલા શિવરાજ્યિંદું વિભંગજ્ઞાન તરત નાખ થયું.

પ. શિવરાજ્યિ ડથાનો ઉપસંહાર લખો.

જ. પ્રસ્તુત ઉદ્દેશકમાં શિવરાજ્યિંદો જીવન વૃત્તાંત દ્વારા સમજાવ્યું છે કે એક ભદ્ર પરિણામી જીવ, અન્યધર્મી હોવા છતાં પ્રગ્નના માધ્યમે સત્ય સમજ્યા પણી તરત ૫ સત્ય સ્વીકાર કરી રીતે કરે છે અને સત્યના સ્વીકાર સાથે સત્યસાધના દ્વારા સિદ્ધિને કરી રીતે પ્રામ કરે છે? તે વિષયને ઉંઘાર કર્યો છે.

(આ) જ્ઞાતાધર્મકથા સૂચના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો. (૫)

૧. આ અધ્યયનનું નામ તુંબ શા માટે છે?

૨. વિષયની સ્પષ્ટતા માટે તુંબાનું ઉદાહરણ હોવાથી આ અધ્યયનનું નામ તુંબ છે.

૩. કર્મથી બારે બનેલા જીવનું શું થાય છે?

૪. કર્મથી બારે બનેલો જીવ સંસાર સાગરમાં દૂઢી જાય છે.

૫. અપૌરૂષિક એટલે માથોડાથી વધુ ઉંઠું પાણી.

૬. કર્મ પ્રકૃતિઓનો ક્ષય કરી જીવ ક્યાં સ્થિત થાય છે?

૭. કર્મ પ્રકૃતિઓનો ક્ષય કરી જીવ આકાશતલની તરફ ઊઠીને લોકાગ્રબાગમાં સ્થિત થાય છે.

પ. ભગવાન મહાવીરના જ્યેષ્ઠ અંતેવાસી કોણ હતા? તેઓ કયા નગરમાં પદ્ધાર્યા?

૮. ભગવાન મહાવીરના જ્યેષ્ઠ અંતેવાસી ઈંદ્રભૂતિ નામના અણગાર હતા. તેઓ રાજગૃહ નગરમાં પદ્ધાર્યા. (૫)

પ. ૫ નિર્ણયાવલિકા (વૃષ્ણિદશા) સૂચના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. વીરાંગદ કુમારે કોણી પાસે દીક્ષા લીધી?

૨. વીરાંગદ કુમારે સિદ્ધાર્થ આચાર્ય પાસે દીક્ષા લીધી.

૩. વીરાંગદ કુમાર કેવી રીતે કામભોગ બોગવતા હતા?

૪. વીરાંગદ કુમાર પ ઈન્ડ્રિયોના મનુષ્ય સંબંધી કામભોગ બોગવતા હતા.

૫. રૂ મા તીર્થકર અરિષ્ણને કેવા હતા?

૬. રૂ મા તીર્થકર અરિષ્ણને ચારિત્રના નાયકના વાહક, શાસક, શાસનપતિ ચંદ્રકુલભૂષણ હતા.

૭. કૃષ્ણ વાસુદેવના મહાવીર અને શુરૂવીર કેટલા હતા?

૮. કૃષ્ણ વાસુદેવના મહાવીર બળદેવ આદિ પાંચ અને શુરૂવીર સાંબ આદિ ૫૦૦૦૦ હતા.

પ. નિર્ધદ અણગાર સર્વાર્થસિદ્ધમાંથી ચ્યાવીને ક્યાં ઉત્પન્ન થશે? ત્યાં શું થશે?

૯. નિર્ધદ અણગાર સર્વાર્થસિદ્ધમાંથી ચ્યાવીને મહાવિદેશ ક્ષોપમાં ઉત્પન્ન થશે. ત્યાં રાજકુળમાં પુત્ર થશે. (૧૫)

પ. ૬ ઉતારાધ્યયન સૂચના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરી ભાવાર્થ લખો. (૧૨)

૧. પિયપુત્રગા દોણણ વિ માછણક્ષ, સકમ્ભસીલક્ષ પુરોહિતક્ષ |

સરિતુ પોરાણિયં તત્થ જઈં, તછા સુચ્ચિણાં તવ સંજમં ચ ||

અર્થ : બ્રાહ્મણને યોઽય ચક્ષ વેગેરે કિયાઓમાં સંલગ્ન બૃગુ પુરોહિતના આ બંને પિય પુત્રોઓ એકવાર મુનિને જોયા. તેમને પૂર્વજીમ તથા તે જીમમાં સમ્યકૃપે આચરણ કરેલા તપ અને સંયમનું રમરણ થયું.

૨. જણ ય બોર્ડ તણુંય બુયંગો, નિમ્ભોયણિં હિચ્ય પલેર્ચ મુતો |

એમેએ જયા પચહંતિ બોએ, તં હં કહું ણાણુગમિક્ષસમેક્ષો ||

અર્થ : હે ભગવાન ! જેમ સર્પ શરીરની કાંચળી ઉતારી નિરપેક્ષભાવે આગળ ચાલ્યો જાય છે, તેમ આ જે

તરુણ પુત્રો બોગોળે છોડી દીક્ષિત થાય છે, તો હું એકલો રહીને શું કરું? હું શા માટે તેમને ન અનુસરું?
૩. અજ્ઞેત ધર્મં પદિવજ્જયામો, જહિં પવણણા ણ પુણભવામો ।

અણાગાં ણેવ ચ અતિથિ કિચિ, સદ્ગ્રાહમં ણે વિણાઈતુ રાગં ॥

અર્થ : જે ધર્મનો રવીકાર કરવાથી ફરી જ્ઞમ-મરણ ન કરવા પડે, તે સંયમધર્મને અમે આજે જ અંગીકાર કરશું. આ સંસારમાં જીવ માટે કાંઈપણ નવીન કે અપ્રામ નથી અર્થાતું બધા જ સુખોકે પદાર્થો અનંત વાર બોગવાઈ ગયા છે, માટે હે પિતાજી ! તમે અમારા ઉપરથી રાગભાવ દૂર કરી ધર્મની શ્રદ્ધા કરો.

૪. પરિવ્યાંતે અણિયતાકામે, અહો ચ રાઓ પરિતપ્પમાણે ।

અણણપ્પમતે ધણમેસમાણે, પાપોતિ મચ્યું પુરિસે જરું ચ ॥

અર્થ : કામબોગથી નિવૃત્તા ન થતો જીવ હંમેશાં અતૃપ્તિની આગમાં બળતો જ રહે છે. વિષયસુખ માટે બટકતો ફરે છે. અન્યાને માટે અર્થાતું રવજનો માટે વિવિધ પાપ પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા ધનોપાર્જન કરતા કરતા જ તે પુરુષ જરાવરસ્થાને પ્રામ થઈ મૃત્યુ પામે છે.

(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક શબ્દમાં લખો.

(૩)

૧. પુત્ર ન હોય તે કઈ ગતિ પામતા નથી?
૨. ધર્માચરણમાં શું કરતું યોગ્ય નથી?
૩. લોક શેનાથી ઘેરાયેલો છે?
૪. શેનો ક્યારેય પાર આવતો નથી?
૫. કામબોગો કેવા છે?
૬. છ જીવો શેને પ્રામ થયા?

જવાબ
ઉત્તમ
પ્રમાણ
જરાથી
તૃષ્ણા
ક્ષણિક
પરમ નિર્વાણ

(૨૦)

પ્ર. ૭ પદ્ધતિના સૂચના આધારે જવાબ લખો.

(અ) દ્વાયેન્દ્રિયના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. એક જીવ અને અનેક જીવ અપેક્ષાએ સુવર્ણકુમાર, રતન, કીડાની બૂત-ભવિષ્ય-વર્તમાનની દ્વાયેન્દ્રિય લખો.

(૭)

૭. એક જીવ અપેક્ષા	બૂત	વર્તમાન	ભવિષ્ય
સુવર્ણકુમાર	અનંત	૮	૮, ૯, ૧૦, સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત
રતન	અનંત	૧	૮, ૯, ૧૦ સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત
કીડા	અનંત	૨	૯, ૧૦ સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત

૨. વિજ્ય વિમાનની ઓછામાં ઓછી અને વધુમાં વધુ કેટલી દ્વાયેન્દ્રિય થાય ? શા માટે ? (૨x૨)
૩. વિજ્ય વિમાનની ઓછામાં ઓછી ૮ અને વધુમાં વધુ ૧૦૪ દ્વાયેન્દ્રિય થાય છે. અનંતર ભવમાં મનુષ્ય ભવ પ્રામ કરીને સિદ્ધ થાય તો ૮ અને ઉફ્ફ ૧૩ મા ભવે અવશ્ય મોક્ષે જાય છે માટે $૧૩ \times ૮ = ૧૦૪$ થી વધારે ન થાય.
૪. તિર્યચ પંચેન્દ્રિયના જીવ ૮/૧૫ દ્વાયેન્દ્રિય કેવી રીતે કરશે?
૫. તિર્યચ પંચેન્દ્રિયનો જીવ મનુષ્ય ભવ પ્રામ કરીને સિદ્ધ થાય તો ૮ અને તિર્યચ પંચેન્દ્રિય અથવા મનુષ્યનો

ભવ કરી ત્યાર પણી પાણો મળુષ્યનો ભવ કરીને સિદ્ધ થાય તો એ કરશે.

(આ) બાવેન્ડ્રિયના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૦)

૧. એક જીવ અને અનેક જીવ અપેક્ષાએ સંમૂર્ચિત મળુષ્ય, વાલુપ્રભાના નારકી, ઓ પલિયાના દેવની ભૂત-
ભવિષ્ય- વર્તમાનની બાવેન્ડ્રિય લખો. (૫)

જ. એક જીવ અપેક્ષા	ભૂત	વર્તમાન	ભવિષ્ય
સંમૂર્ચિત મળુષ્ય	અનંત	૫	૫, ૭, સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત
વાલુપ્રભાના નારકી	અનંત	૫	૫, ૧૦, ૧૧, સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત
૩ પલિયાના દેવ	અનંત	૫	૫, સંખ્યાત, અસંખ્યાત, અનંત
અનેક જીવ અપેક્ષા	ભૂત	વર્તમાન	ભવિષ્ય
સંમૂર્ચિત મળુષ્ય	અનંત	અસંખ્યાત	અનંત
વાલુપ્રભાના નારકી	અનંત	અસંખ્યાત	અનંત
૩ પલિયાના દેવ	અનંત	અસંખ્યાત	અનંત

૨. મળુષ્ય ભવિષ્યમાં ૫/૭/૭ બાવેન્ડ્રિય કરશે? કેવી રીતે? (૩)

૩. મળુષ્ય મરીને મળુષ્ય થઈ સિદ્ધ થાય તો પ બાવેન્ડ્રિય કરે.

મળુષ્ય મરીને એકેન્ડ્રિયમાં જાય અને ત્યાંથી મળુષ્યમાં ઉત્પન્ન થાય તો ૫ બાવેન્ડ્રિય કરશે.

મળુષ્ય મરીને જે વાર એકેન્ડ્રિયમાં જાય અને ત્યાંથી મળુષ્યમાં ઉત્પન્ન થાય તો ૭ બાવેન્ડ્રિય કરશે.

૩. બાવેન્ડ્રિય ..... કર્મના ..... ભાવરૂપ હોય છે. જ્ઞાનાવરણીય, ક્ષયોપશમ. (૧)

(૧૦)

પ્ર. ૮ માર્ગણા સમજુણ સહિત લખો. (કોઠો બનાવીને લખો.)

૧. ડિઝલોક બાદર પ્રત્યેક શરીરમાં ૨. વિભંગજ્ઞાન મરવાવાળામાં ૩. લવણ સમુદ્ર અભાષકમાં

૪. એકાંત મિથ્યાત્વ શાશ્વતોમાં ૫. મનયોગી સમ્યગ્રદૃષ્ટિ અસંખ્યાત ભવવાળામાં

૪.

માર્ગણા	ના.	તિ.	મળુ.	દેવ	સમજુણી	કુલ બેદ
૧. ડિઝલોક બાદર પ્રત્યેક શરીરમાં	૦	૩૪	૦	૭૯	૪૮ માંથી ૧૦ સૂક્ષ્મ, ૨ સાધારણ, ૨ બાદર તેણા ૧૪ વર્જને, ૭૯ વૈમાનિક દેવના	૧૧૦
૨. વિભંગજ્ઞાન મરવાવાળામાં	૭	૫	૧૫	૮૪	૭ નરકના પર્યામા, ૫ સંઝી તિર્યંચ પંચે.ના પર્યામા, ૧૫ કર્મભૂમિના પર્યામા, ૮૮ દેવના પર્યામામાંથી ૫ અનુતાર વિમાનના વર્જને	૧૨૧
૩. લવણ સમુદ્ર અભાષકમાં	૦	૩૫	૧૧૨	૦	૪૮ માંથી ૧૩ વચનયોગીના વર્જને, ૫૯ સંગૂ મળુષ્ય અને ૫૯ અંતર્દ્વીપના મળુષ્ય એ ૧૧૨ ના અપર્યામા	૧૪૭
૪. એકાંત મિથ્યાત્વ શાશ્વતોમાં	૦	૩૦	૫૯	૧૮	૨૨ એકેન્ડ્રિય+૩ વિકલે., ૫ અસંઝી તિ.પંચે. એ ૮ ના પર્યામા, ૫ અંતર્દ્વીપના પર્યામા, ૧૫ પરમાધારી, ૩ કિલ્વિધીકના પર્યામા	૧૦૪
૫. મનયોગી સમ્યગ્રદૃષ્ટિ અસંખ્યાત ભવવાળામાં	૭	૫	૪૫	૭૯	૭ નરકના પર્યામા, ૫ સંઝી તિર્યંચ પંચે.ના પર્યામા, ૧૫ કર્મભૂમિ, ૩૦ અકર્મભૂમિ એ ૪૫ ના પર્યામા, ૮૮ પર્યામામાંથી ૧૫ પરમાધારી, ૩ કિલ્વિધીક, ૫ અનુતાર વર્જને	૧૩૩

જ્ય જિનોંદ્ર

(૨૦)

પ્ર. ૧ (અ) સામાચિક-પ્રતિક્રમણના આધારે....

(૧૦)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૪)

૧. આપણા ધર્મગુરુના જીજા નામ શું છે?

૨. મુનિ, શ્રીમણ, અણગાર, નિર્જયથ

૩. બંધન અને ધ્યાન એટલે શું?

૪. જેનાથી સંસારના હેતુરૂપ ૮ કર્મોનો બંધ થાય છે તે બંધન અને ધ્યાન એટલે એક જ વિષય પર મનની એકાગ્રતા.

૫. ખામણા કયા આસને બેસીને કરાય?

૬. ખામણા બંને ઢીચણ ઢાળીને કરાય, જે પંચપરમેષ્ઠી પ્રાત્યે સમર્પણનો ભાવ બતાવે છે.

૭. ઉપાશ્રયનું બીજું નામ પ્રતિક્રમણમાં શું બતાવ્યું છે?

૮. ઉપાશ્રયનું બીજું નામ સંથારામાં પૌષ્ટધશાળા પૂંજુને શર્જદારી પૌષ્ટધશાળા બતાવ્યું છે.

(૨) નીચેના શર્જો શુદ્ધ છે કે અશુદ્ધ? અશુદ્ધ હોય તે સુધારીને લખો.

(૨x૩)

	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧. તુલ્ભેંદિ	અશુદ્ધ	તુલ્ભેંદિ
૨. વત્તિયા	-	શુદ્ધ
૩. નેઉયં	અશુદ્ધ	નેઆઉયં
૪. મિતી મે	અશુદ્ધ	મિતી મે

(૩) પાઠ પૂર્તિ કરો. મયાલ મર્યાદ મણંત મફ્ફાન્ય મવ્વાનાછ મપુણરાવિતિ**(૪) નીચેના શર્જના અર્થ લખો.**

	જવાબ	જવાબ
૧. પરિયાવિયા	પરિતાપ પીડા ઉપાયી હોય	૨. ભોયણા ઉ
૩. ઉસભાઈ	ગ્રધભદેવથી	૪. કુઈએ

(આ) આવશ્યક સૂત્ર પ્રમાણે....

(૧૦)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૫)

૧. વંદના કરવાથી શું લાભ થાય છે? (કોઈપણ ૪)

૨. વંદના કરવાથી થતા લાભ – ૧) નીચ ગોત્ર કર્મ નાશ થાય છે. ૨) ઉચ્ચ ગોત્ર કર્મનો બંધ થાય છે. ૩) નગ્રતા જેવા આત્મગુણો પ્રગટ થાય છે. ૪) સૌભાગ્ય અને આજ્ઞાફળની પ્રાપ્તિ થાય છે. ૫) સાધકના અહંકારનો નાશ થાય છે.

૨. સામાચિકનો ઉચ્ચ આદર્શ શું છે?

૩. સમ-સમભાવ. આય-લાભ. જે ક્રિયા દ્વારા સમભાવનો લાભ થાય, તે સામાચિક છે. બાદા દસ્તિનો ત્યાગ કરીને અંતરદસ્તિને અપનાવીને મનને આત્મ નિરીક્ષણમાં જોડતું. વિષમભાવનો ત્યાગ કરીને સમભાવમાં સ્થિર થતું, આ આત્મસ્વરૂપમાં રમણ કરતું, તે સામાચિકનો ઉચ્ચ આદર્શ છે.

૪. સંક્ષેપમાં સામાચિકની સાધનાથી શું થાય છે? સામાચિક કઈ ગતિનું નિવારણ કરે છે?

૫. સંક્ષેપમાં સામાચિકની સાધનાથી આસ્તવ નિરોધરૂપ સંવર થાય છે, પૂર્વકૃત કર્મોની નિર્જવા થાય છે અને પરંપરાએ મોક્ષાની પ્રાપ્તિ થાય છે. સામાચિક નરક ગતિનું નિવારણ કરે છે.

(૨) ખાલી જગ્યા પૂરો.

(૪)

૬. સામાચિક તે ..... થી ..... સુધી પછોંચાડવાનો સેતુ છે.

૭. સ્વરક્ષા, સર્વરક્ષા.

૨. સર્વત્રેષ્ઠ સાધના ..... છે, તેમાં સર્વ સાધનાના ..... છ આવશ્યકનો સમાવેશ થાય છે.

૮. સામાચિક, અંગભૂત.

૩. સમય ..... અને ..... છે.

૯. અપરિવર્તનશીલ, શાશ્વત.

૪. સાધક ..... અને ..... થી દર કણે પ્રબુનું નામચ્ચરણ કરે.

૧૦. શ્રદ્ધા, બક્તિ.

(૨૦)

પ્ર. ૨ (અ) ઠાણાંગ સૂત્રના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. કેવળ સમુદ્ધાતના આઠમા સમયે કેવળી શું કરે છે?

૭. કેવળ સમુદ્ધાતના આઠમા સમયે કેવળી ઉદ્ઘર્થ-અધો લોકાંતરી આત્મપ્રદેશોને સંકોચી શરીર પ્રમાણ અવસ્થામાં આવી જાય છે. આયુષ્ય કર્મની જીવિ જ ચાર અધાતી કર્મોને બોગવે છે. જે અનુભૂતિ થાય તે કેવળી જાણે ને દેખો.

૨. અર્થ લખો - ઉદ્ઘર્થ ગૌરવ પરિણામ - જે આયુષ્યથી જીવની ગમન શક્તિ ઉદ્ઘર્થ દિશા તરફ થાય તે ઉદ્ઘર્થ ગૌરવ પરિણામ. અહીં ગૌરવનો અર્થ છે ગમન. શ્રુત ચંપદા - શ્રુત સમૃદ્ધિ, સમગ્ર શાસ્ત્રોના જ્ઞાતા હોય. જ્ઞાન પ્રચાર અને પ્રસાર કરવામાં સમર્થ હોય. શ્રોતાના પ્રજ્ઞાનું સમાધાન કરવાની શક્તિથી યુક્ત હોય.

૩. ઉદાચી અને શતક આવતી ચોવીસીમાં શું થશે?

૭. ઉદાચી : તે ઉદાચી રાજ આવતી ચોવીસીમાં જુપાર્શ્વ નામે ગ્રીજા તીર્થકર થશે. શતક : આવતી ચોવીસીમાં શતકીતિ નામના દશમા તીર્થકર થશે.

૪. ગણિ કોને કહે છે? તેનું કાર્ય શું છે?

૭. સાધુઓના સમુદ્દરાયને ગણિ કહે છે. ગણના અધિપતિને ગણિ કહે છે. ગણિ એટલે આચાર્ય. આચાર્યને સમગ્ર ગણનું સંચાલન કરવાનું હોય છે. તેથી તે સ્વયં જ્ઞાન, દર્શન, આચાર, વિચારથી સમૃદ્ધ હોય તો જ શિષ્ય પરિવારનો સર્વાંગી વિકાસ કરાવી શકે છે.

૮. સૂક્ષ્મ જીવો કેટલા પ્રકારના છે? તેમને સૂક્ષ્મ શા માટે કહ્યા છે? તેમાંથી ચોથા અને સાતમા કયા છે?

૭. સૂક્ષ્મ જીવો આઠ પ્રકારના છે. તેમને સૂક્ષ્મ કહ્યા છે કારણ કે આ આઠ પ્રકારના જીવો બાદર હોવા છતાં તેનું શરીર અતિ સૂક્ષ્મ હોવાથી. તેમાંથી ચોથા હરિત સૂક્ષ્મ તે જીજમાંથી કોટો ફૂટે અને સાતમા લયન સૂક્ષ્મ તે કીડીના દર આદિ.

(આ) સૂર્યગડાંગ સૂત્રના આધારે....

(૧૦)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧)

૧. સકર્મવીર્ય અને અકર્મવીર્ય વચ્ચેના કોઈપણ બે તફાવત લખો.

૭. સકર્મવીર્ય ૧) જે વીર્યક શક્તિ કર્મબંધનું કારણ બને છે. ૨) પ્રમાદ-આત્મભાવોનું વિચ્ચરણ જ કર્મબંધનું મુખ્ય કારણ છે, તેથી પ્રમાદ જ સકર્મવીર્ય છે. ૩) બાળ જીવોને હોય છે. ૪) સંસારવર્ધક છે. અકર્મવીર્ય ૧) જે વીર્યક શક્તિ કર્મબંધનું કારણ નથી અથવા સંવર કે નિર્જરાનું કારણ બને છે. ૨) અપ્રમાદ-આત્મજગૃતિ જ સંવર કે નિર્જરાનું મુખ્ય કારણ છે, તેથી અપ્રમાદ જ અકર્મવીર્ય છે. ૩) પંડિત જીવોને હોય છે. ૪) સંસારનાશક અને આત્મસુખદાયક છે.

૨. જે સુશીલ છે તે શોનો ત્યાગ કરે છે? જે સુશીલ રહે છે તે શોનો અંત કરે છે?

૭. ૧) સહુ પ્રથમ કુશીલના સંગનો ત્યાગ કરે. ૨) આહારની આસક્તિ કે સ્વાદ લોલુપતાનો ત્યાગ કરે. ૩) સુખીલ વૃત્તિનો ત્યાગ કરે. જે સુશીલ રહે છે તે જીવનું-મરણની પરંપરાનો અંત કરે છે.

૩. સાધુ ગ્રીજા મહાપ્રતનું પાલન કરવા શું કરે? કઈ ભાષા બોલે અને કઈ ભાષા ન બોલે?

૭. સાધુ ગ્રીજા મહાપ્રતનું પાલન કરવા ભાષા સમિતિપૂર્વક હિત, મિત અને પરિમિત ભાષાનો પ્રયોગ કરે. હંમેશાં

સત્ય અને વ્યવહાર ભાષા બોલે. ગમે તે પરિસ્થિતિમાં અસત્ય કે મિશ્ર ભાષા ન બોલે.

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો.

(૪)

૧. આઠમા અધ્યયનું નામ શું છે? તેમાં કેટલી ગાથા છે?

૭. આઠમા અધ્યયનું નામ વીર્ય છે. તેમાં ૨૯ ગાથા છે.

૨. મોક્ષનું સાધન શું નથી?

૭. હિંસાજનક ડોઇપણ ડિયાડાંડ કે જદુભાવ વિનાની સાધના મોક્ષનું સાધન નથી.

૩. કુશીલ પરિભાષામાં શીલ શાઢનો અર્થ શું લીધો છે?

૭. કુશીલ પરિભાષામાં શીલ શાઢનો અર્થ આચાર-વિચાર લીધો છે

૪. ધર્મ અધ્યયનમાં સંક્ષોપમાં શું બતાવ્યું છે?

૭. ધર્મ અધ્યયનમાં સંક્ષોપમાં દુઃખમુક્તિનો માર્ગ બતાવ્યો છે.

(૨૦)

(૧૦)

પ્ર. ૩ (અ) ઉપાસક દશાંગ સૂસના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ઉપાસક દશાંગ સૂસમાં કોણી ચર્ચા છે? કોણું જીવન ચરિત્ર છે? તેઓ કોના સમયમાં થયા હતા?

૭. ઉપાસક દશાંગ સૂસમાં સંપૂર્ણ રીતે શ્રમણોપાસક અને શ્રાવક જીવનની ચર્ચા છે. બગ. મહાવીર સ્વામીના સમકાળીન આનંદ, કામદેવ, ચુલણીપિતા આદિ મુખ્ય દશ શ્રાવકોનું જીવન ચરિત્ર છે. તેઓ બગ. મહાવીર સ્વામીના સમયમાં થયા હતા.

૨. શ્રમણોપાસક માટે બીજો શાઢ શું વપરાય છે? તેની વ્યાખ્યા લખો.

૭. શ્રમણોપાસક માટે બીજો શાઢ શ્રાવક પણ વપરાય છે. આ શાઢ શ્રુ ધાતુથી બનેલો છે. જે શ્રમણોનો ઉપદેશ સાંભળીને પ્રત આદિ ગ્રહણ કરે છે તે શ્રાવક કહેવાય. જેનામાં શ્રુદ્રા, વિવેક અને આંશિક વિનય આ ગ્રણ ગુણોનો સમબંધ હોય તે શ્રાવક.

૩. ઉદાનો કર્યાં હતા? તે શેના માટે વપરાતા હતા? ત્યાં શું હતું? તેમાં કોણ શું કરતા હતા?

૭. ઉદાનો નગર બહાર હતા. સાર્વજનિક ઉપયોગ માટે વપરાતા હતા. ત્યાં વિશાળ સભાભવનો હતા. જેમાં સાધુ સંતો રહી શકતા હતા. શ્રાવક વિશેષ ઉપાસના માટે પૌષ્ટિકશાળાનો ઉપયોગ કરતા હતા. તે ઉપરાંત ધર્મ ઉપાસના માટે વાટિકાના ઝુપમાં પોતાનું વ્યક્તિગત સ્થાન રાખતા હતા.

૪. ચુલણશતક શ્રાવક અને નંદિનીપિતા શ્રાવકના જીવનમાં શું વિશિષ્ટ ઘટના બની હતી?

૭. ચુલણશતક શ્રાવક દેવ દ્વારા છેષશા: ગ્રણ પુત્ર વધ. અંતે સર્વ સંપત્તિને વેરવિનેર કરવાની ધમકીથી પ્રતબંગ. પત્નીની પ્રેરણાથી પ્રાયસ્થિતા ર્વીકાર. નંદિનીપિતા શ્રાવકના જીવનમાં કોઇ ઘટના બની ન હતી. સરળ અને સહજપણે પ્રત આરાધના.

૫. ચુલણીપિતા અને સક્રાતાલપુત્ર પાસે કેટલું ગોધન હતું? તેમની પત્નીના નામ શું હતા?

૭. ચુલણીપિતા પાસે આઠ ગોકુળ હતા. તેમની પત્નીનું નામ શ્યામા હતું. સક્રાતાલપુત્ર પાસે એક ગોકુળ હતું. તેમની પત્નીનું નામ અશ્રિમિત્રા હતું.

(આ) સુખ વિપાક સૂસના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો.

(૧૦)

૧. વિપાક સૂસમાં કેટલા શ્રુતસ્કર્ધ છે? તેમાં કેટલા અધ્યયન છે?

૭. વિપાક સૂસમાં બે શ્રુતસ્કર્ધ છે. તેમાં ૨૦ અધ્યયન છે.

૨. સુબાહુ કુમારે કર્યા ગૃહસ્થધર્મનો ર્વીકાર કર્યો?

૭. સુબાહુ કુમારે બાર પ્રકારના પ અણુપ્રત, ૭ શિક્ષાપ્રતરૂપ ગૃહસ્થધર્મનો ર્વીકાર કર્યો.

૩. સુમુખ ગાથાપતિએ શું શુભ સંકલપ કર્યો?

૭. આજે હું પર્યામ આહારદાન આપીશ એવો શુભ સંકલપ કર્યો.

૪. જિનદાસ કુમાર પૂર્વભવમાં કોણ હતા? તેમના વિવાહ કોણી સાથે થયા હતા?

૭. જિનદાસ કુમાર પૂર્વભવમાં મેધરથ રાજ હતા. તેમના વિવાહ નથી બતાવ્યું.

૫. યુગબાહુ તીર્થકરણે કોણે આહારદાન આપ્યું? તેમના નગરનું નામ લખો.
૬. યુગબાહુ તીર્થકરણે ભદ્રનંદી કુમારે આહારદાન આપ્યું. તેમના નગરનું નામ ગ્રધબપુર હતું.
૭. સુવાસવ કુમારના માતા-પિતાનું નામ શું હતું?
૮. સુવાસવ કુમારના માતા-કૃષ્ણાદેવી, પિતા-વાસવદાત રાજ હતા.
૯. પુણ્ય અને પાપ બંને બંધનરૂપે હોવા છતાં બંનેમાં શું અંતર છે?
૧૦. પુણ્ય અને પાપમાં બંધનરૂપે હોવા છતાં બંનેના ફળમાં અંધકાર અને પ્રકાશ જેટલું અંતર છે.
૧૧. જૈનદર્શનનો મુખ્ય સિદ્ધાંત શું છે?
૧૨. જૈનદર્શનનો મુખ્ય સિદ્ધાંત કર્મ સિદ્ધાંત છે.
૧૩. સુજાત કુમાર મનુષ્યના કેટલા ભવ કર્શે? ત્યાં કોણે આહારદાન આપ્યું?
૧૪. સુજાત કુમાર મનુષ્યના આઠ ભવ કર્શે. ત્યાં પુષ્પદાત અણગારને આહારદાન આપ્યું.
૧૫. વરદાત કુમાર કેવા હતા? તે વર્ણન કરો.
૧૬. વરદાત કુમાર દૃપસંપદ્ધ, ગુણસંપદ્ધ અને પુણ્યવાન હતા.

(૨૦)

પ્ર. ૪ ઉત્તારાધ્યયન સૂત્રના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરો.

(૧)

૧. ઉંઘાં તવં ચરિતાણાં, જાયા દોષિણ વિ કેવલી ।

સત્ત્વં કમ્મં ખવિતાણાં, સિદ્ધિં પતા અણુતરં ॥

૨. વજ્જરિસહસ્યાણો, સમયઉર્જસો ઽસોયરો ।

તર્સ્સ રાઈમઈ કણ્ણ, બજ્જં જાયઈક્સવો ॥

૩. જીવિયંતં તુ સંપતો, મંસાટા બજિનિયવ્યાએ ।

પાસિતા તે મહાપદ્મે, સારાહિં ઈણમજબતી ॥

૪. જઈ જિ દૃવેણ વેસમણો, લલિઅણ નલકૂબરો ।

તહા વિ તે ન ઈચ્છામિ, જઈ જિ સક્ષ્મં પુરંદરો ॥

(૨) નીચેની ગાથાઓ માત્ર બાવાર્થ લખો.

(૨)

૧. ગિરિં રેવતયં જંતી, વાસેણુલ્લા ઉ અંતરા । વાસનો અંધાયરંમિ, અંતો લયણર્સ સા ઠિયા ॥

૭. અર્થ : સાધી રાજેમતી નેમપ્રભુના દર્શનાર્થે એકવાર રૈવતક પર્વત પર જતી વખતે વર્ધાથી લીજાયા. અંધાનું થઈ ગયું હતું. વર્ધાથી બચવા માટે એક અંધારી ગુફામાં તેઓ રોડાઈ ગયા.

૨. કર્સ અટ્ઠા ઈમે પાણા, એ એ સત્પે સુહેસિણો । વાડેહિં પંજરેહિં ચ, સન્જિતુદ્રા ય અરછહિ? ॥

૭. અર્થ : અરિષ્ટનેમિએ પૂર્ણયું કે, આ બધા સુખાર્થી પ્રાણી કચા પ્રયોજનને માટે વાડામાં અને પાંજરામાં પૂર્વવામાં આવ્યા છે?

૩. ઉજાણાં સંપતો ઓઈણો, ઉત્તમાઓ સીયાઓ સાહર્સીએ પરિવુડો, અહ નિકખમઈ ઉ ચિતાછિ ॥

૭. અર્થ : ત્યાં સહસ્રાભ્રતન ઉદ્ઘાનમાં પહોંચીને ઉત્તમ શિબિકાથી ઉત્તરીને એક હજાર પુરુષોની સાથે ચિત્રા નક્ષત્રના યોગમાં નેમિકુમારે દીક્ષા અંગીકાર કરી.

૪. અહાચ જણાઓ તીચે, વાસુદેવ મહિંદ્રિયં । ઈહાગરછઉ કુમારો, જા સે કણ્ણ દદામિ હં ॥

૭. અર્થ : યાચના કર્યા પછી આ રાજેમતીના પિતાએ મહિંદ્રક શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવને કછું, જો નેમિકુમાર અહીં પદારે તો હું આ કંયા તેને આપું.

(૩) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો.

(૩)

જવાબ

૧. રાજેમતીના પિતાએ કૃષ્ણ વાસુદેવને શું કછું?

નેમિકુમાર અહીં પદારે તો હું કંયા તેને આપું.

૨. રાજેમતીએ કોના દર્શન માટે કયાં જતા હતા?

ભગવાન નેમિનાથ, રૈવતક પર્વત.

૩. વાસુદેવ કેવા હતા?
 ૪. ફૃષ્ણ વાસુદેવે ભગવાનને શોમાં વર્ધમાન થવાનું કહ્યું?
 ૫. ભગવાન અરિષનેભિ કેવા હતા?
 ૬. રાજેમતી અને રહનેમિના પિતા કોણ હતા?

મહાત્માનુદ્દિશાળી અને રાજના લક્ષ્યાથી ચુક્તા.
 જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, ક્ષમા, નિર્લોભતા.
 મહાયશર્સ્તી, જિતેન્દ્રિય, નિતોકીનાથ.
 રાજેમતીના ઉત્ત્રેન રાજ, રહનેમિના સમુદ્રવિજ્ય.

(૨૦)

(૧૦)

(૨૫૩)

પ્ર. ૫ ભગવતી સૂત્રના આધારે....

- (અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.
 ૧. છટઠી અને નવમી નિધિ અર્થ સાથે લખો.
 ૭. કાલનિધિ : અધ્યાત્મા નિમિત્તના ધીતિહાસ તથા કુંભકારની શિલ્પ શાસ્ત્રની જણાકારી. ચ) શંખનિધિ :
 મોક્ષના સાધન બતાવનાર શાસ્ત્ર તથા ગધ, પદ્ય, શાસ્ત્રો, વાર્જિંગ્રોની પ્રામિ.
 ૮. દેવાધિદેવ પૈક્ષિકૃપ કરે કે ન કરે? કરે તો કેટલા કરે?
 ૯. દેવાધિદેવ અનંત શક્તિના ધારક છે. તેઓ પૈક્ષિકૃપ ન કરે. તેઓ કોઈપણ લભિનો પ્રયોગ કરતા નથી.
 એટલે કે વીતરાગી હોવાથી છાંક્રિયક સમુદ્ધાત કરતા નથી. સ્વિવાય કે ચક્વતી થવાના હોય તો રૂપ કરે.
 ૩. ભાવદેવનું આંતરું અને ભવિય દ્રવ્ય દેવની અવગાહના લખો.
 ૭. ભાવ દેવનું આંતરું : જ્યાંથી, ઉ. અનંતકાળ. ભવિય દ્રવ્ય દેવની અવગાહના જ. આંગુલનો અસંખ્યાતમો
 ભાગ ઉ. ૧૦૦૦ યોજન.

૪. માત્ર સંખ્યા લખો.

૧) નરદેવની જ્યાંય સંચિટણા	૭૦૦ વર્ષ	૨) ધમદિવની ગત	૭૦
૩) દેવાધિદેવના નર ગુણમાં અતિશાય	૪	૪) નરદેવની આગત	૮૨
૫) પંડિતો	૮૦૦	૫) ઉત્કૃષ્ટ ચક્વતી	૧૫૦
૭) ધમદિવનું જ્યાંય અંતર	૨ પલ્ય આંત્રે	૮) ભવિય દ્રવ્ય દેવની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ	૩ પલ્ય

(આ) નીચેના જીવોની માર્ગણા લખો. (કોઠો બનાવીને લખો.) (૧૦)

જ.

માર્ગણા	ના.	તિ.	મનુ.	દેવ	કુલ લેણ
૧. નોગર્ભજ ફૃષ્ણાલેશી અપર્યમામાં	૩	૧૮	૧૦૧	૫૧	૧૭૪
૨. ફૃષ્ણાલેશી વચનયોગીમાં	૩	૧૩	૧૦૧	૫૧	૧૬૮
૩. લવણ સમુદ્ર ઘાણેન્દ્રિયમાં	૦	૨૪	૧૯૮	૦	૧૯૮
૪. તિર્યાંલોક પંચેન્દ્રિય શાશ્વતમાં	૦	૧૫	૧૦૧	૩૬	૧૫૨
૫. તિર્યાંલોક પર્યમામાં	૦	૨૪	૧૦૧	૩૬	૧૭૧
૬. નોગર્ભજ ઘાણેન્દ્રિય સમ્યગ્રૂદ્ધિમાં	૧૩	૭	૦	૧૫૨	૧૮૨
૭. ફૃષ્ણાલેશી સમ્યગ્રૂદ્ધિમાં	૫	૧૮	૬૦	૭૨	૧૮૫
૮. ઔદારિક શુક્લલેશી	૦	૧૦	૩૦	૦	૪૦
૯. લવણ સમુદ્ર પ્રત્યેક શરીરી બાદર મિથ્યાત્વીમાં	૦	૮	૧૯૮	૦	૧૭૯
૧૦. ઉર્વલોક પ્રત્યેક શરીરી બાદર મિથ્યાત્વીમાં	૦	૩૪	૦	૭૭	૧૦૦

જ્ય જિનેન્દ્ર

પ્ર. ૧ (અ) નીચેના પ્રઝોના જવાબ લખો.

(૧) માત્ર સંખ્યા લખો.

૧. વિરાધનાના પ્રકાર – ૩/૧૦

૩. તિર્યાચાર – ૭૮

(૨) નીચેના શાબ્દો શુદ્ધ છે કે અશુદ્ધ? અશુદ્ધ હોય તે સુધારીને લખો.

અશુદ્ધ

૧. નમો ઉવજાયાણં

૨. પરિયટુણાએ

૩. સનિવાઈય

૪. માલાવફાગા

અશુદ્ધ

–

અશુદ્ધ

–

શુદ્ધ

નમો ઉવજાયાણં

શુદ્ધ

સનિવાઈય

શુદ્ધ

(૩) નીચેના વાક્ય કયા અતિચાર માટે બંધબેસતા છે?

૧. હાથીને જળમાં ફૂસાવ્યા હોય.

૨. હાથી પર બેસીને પૂર્વ દિશામાં મર્યાદા ઓળંગી હોય.

૩. હાથી દાંતની બંગડીનો પેપાર કર્યો હોય.

૪. કર ભર્યા વગર હાથીને લઈ આવ્યા હોય.

જવાબ

બંધે

તિરિયદિસિયમાણાઈક્કમે

દંત વાણિજી

વિરુદ્ધ રજીક્કમે

(૪) નીચેના શાબ્દ કયા પાઠના છે? એ પાઠના નામ સહિત લખો.

૧. વેર ક્ષમાપના સૂસ

૨. સંશા આલોચણા સૂસ,

૩. સિવ નમોત્થુણં સૂસ

૪. સુઅ સંક્ષિમ પ્રતિક્ષમણ સૂસ

(સામાનો ૮મો પાઠ)

(પ્રતિક્ષમણનો બીજો પાઠ)

(૫) મનનો પાંચમો, વચનનો છટ્ઠો, ડાયાનો સાતમો અને દશમો દોષ લખો.

૭. મનનો પાંચમો

ભય દોષ

વચનનો છટ્ઠો

વિકથા દોષ

ડાયાનો સાતમો

આલસ્ય દોષ

ડાયાનો દશમો

વિમાસણ દોષ

(આ) આવશ્યક સૂસના આધારે નીચેના પ્રઝોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો. (માત્ર જવાબ લખવા.) (૧૦)

૧. પ્રથમ ગ્રણ આવશ્યકથી શું તૈયાર થાય છે?

૨. પ્રથમ ગ્રણ આવશ્યકની આરાધનાથી સાધકની પ્રતિક્ષમણ માટેની યોગ્યતા તૈયાર થાય છે.

૩. ભાવ પ્રતિક્ષમણ કરનાર શેનું પુનરાવર્તન કરતો નથી?

૪. ભાવ પ્રતિક્ષમણ કરનાર સાધક ભૂતોનું પુનરાવર્તન કરતો નથી.

૫. પ્રતિક્ષમણના અધિકારી ડોણ છે?

૬. જેને પાપ પ્રતિ જેદ હોય, આત્મશુદ્ધિની ભાવના હોય તેવા પાપનીરૂ વ્યક્તિઓ પ્રતિક્ષમણના અધિકારી છે.

૭. કાયોત્સર્ગની સાધના દ્વારા જીવ શોમાં પુરુષાર્થ કરે છે?

૮. કાયોત્સર્ગની સાધના દ્વારા જીવ ત્રયોગોની પ્રતૃતિ રોકીને આત્મભાવમાં સ્થિર થવા માટે પુરુષાર્થ કરે છે.

૯. નિર્વિકૃતિક એટલે એક દિવસ ધી, તેલ આદિ છ વિગય તથા મેવા, મીઠાઈ, મુખવાસ આદિનો ત્યાગ હોય છે.

૧૦. શુદ્ધિ કેટલા પ્રકારની છે? ગ્રીજા શુદ્ધિ લખો.

૧૧. શુદ્ધિ ક પ્રકારની છે. વિનય : ગુર્વાદિકો સમક્ષ વિનયપૂર્વક નમર્કાર કરીને પચ્ચાખણાણનો ર્વીકાર કરવો.

૧૨. પ્રતિક્ષમણના મુખ્ય વિષય કેટલા છે? તેનાથી શેની શુદ્ધ થાય છે?

૧૩. પ્રતિક્ષમણના મુખ્ય વિષય ચાર છે. તેનાથી સાધકની શુદ્ધા, પ્રદૂપણા, સ્પર્શનારૂપ આરાધનાના ગણે માર્ગની શુદ્ધ થાય છે.

૧૪. આંશિક કખાયના ત્યાગ કરનારનું પ્રતિક્ષમણ કરારે થાય છે?

૭. આંશિક કથાયનો ત્યાગ કરવાનું પ્રતિક્રિયા અગિયારમા ગુણસ્થાનની પહેલા થાય છે.
 ૮. કાયોત્સર્વાર્થી કયા તપની સાધના થાય છે? કાયોત્સર્વાના વિષય લખો.
 ૯. કાયોત્સર્વાર્થી આભ્યંતર તપની સાધના થાય છે. કાયોત્સર્વાના બે વિષય-અતિચાર ચિંતન, તપ ચિંતન.
 ૧૦. પાણી પ્રતિક્રિયા કયા દિવસે હોય છે?
 ૧. પાણી પ્રતિક્રિયા મહિનામાં બે વાર અમાસ્યા અને પૂર્ણિમાના દિવસે થાય છે.

(૨૦)

(૧૦)

પ્ર. ૨ (અ) સૂર્યગડાંગ સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. દર્શન સમાધિથી કોણ દૂર રહે છે?
 ૭. એકાંત હિયાવાદી વિષયભોગની હિયાને સુખ કે સમાધિકારક માને છે. એકાંત અહિયાવાદી આત્માને નિજિય કે અકર્તા માનીને તત્ત્વાલ ૪૩મેલા બાળકના ટૂકડા કરી તેમાં આનંદ માને છે, આવી અનેક પાપજનક માન્યતા હોવાથી તેઓ દર્શન સમાધિથી દૂર રહે છે.
 ૨. એકત્વ ભાવનું ચિંતન કેવી રીતે કરવાનું છે? કથાયનો ત્યાગ કેવી રીતે થાય છે?
 ૭. એકત્વ ભાવનું ચિંતન પરસંગથી છૂટવાનું સાધન છે અને તે ૪ ભાવ સમાધિનું કારણ છે એમ સમજુને કરવાનું છે. જીવનના પ્રત્યેક વ્યવહારમાં હું શુદ્ધ આત્મા છું તે ચિવાયના તમામ ભાવો કર્મજન્ય છે આવી દફતરમ સમજણથી કથાયનો ત્યાગ કરે છે.
 ૩. માર્ગ એટલે શું? ધર્મનો સાર શું છે? સંક્ષેપમાં સાધુ શૈમાં આગળ વધે છે?
 ૭. માર્ગ એટલે રૂસ્તો, પંથ વગેરે. ગંતલ્ય રૂસાન સુધી પહોંચાડે તેને માર્ગ કરે છે. અહિસાનું પાલન કરવું તે ૪ ધર્મનો સાર છે. સંક્ષેપમાં સાધુ પાંચ સમિતિ, ગ્રણ ગુમિકૃપ સમયકુ ચાચિત્રકૃપ ભાવમાર્ગમાં અપ્રમતાભાવે આગળ વધે.
 ૪. સમવસરણ એટલે શું? આ અધ્યયનમાં સમવસરણ કયા અર્થમાં વપચાયો છે?
 ૭. સમવસરણ એટલે મિલન, મેળો, સમુદ્દર, એકમિત થતું, વિશિષ્ટ પ્રસંગે અનેક સાધુઓને એકમિત થવાનું રૂસાન અથવા તીર્થકર ભગવાનની ધર્મસભાને સમવસરણ કરે છે. આ અધ્યયનમાં સમવસરણ વિવિધ પ્રકારના વાદો, મતો અને મત પ્રવર્તકોનું સંમેલન આ અર્થમાં વપચાયો છે.

પ. માત્ર સંખ્યા લખો.

૭. ૧. અહિયાવાદીના દર્શન	૩	૨. વિનયવાદીના બેદ	૩૨
૩. દશવૈકાલિક સૂર્યમાં ભાવ સમાધિ	૪	૪. ૧૨ મા અધ્યયનની ગાથા	૩૨

(૧૦)

(આ) ઠાણાંગ સૂર્યના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ૨, ૩, ૫, ૮, ૯, ૧૦ એ છ દાનના પ્રકાર લખો. (માત્ર નામ)
 ૭. ૨) સંગ્રહ દાન ૩) ભય દાન ૫) લઙ્ઘા દાન ૮) ધર્મ દાન ૯) કરિષ્યતિ દાન ૧૦) ફૂતમિતિ દાન.
 ૨. ભગવાન મહાવીરના સમયમાં થયેલા અચ્છેચા-કેવળીપણામાં ઉપસર્ગ, ગર્ભપછરણ, અભાવિત પરિષદ, ચંદ્ર-સૂર્યનું મૂળ વિમાન સાથે અવતરણ, ચમરનો ઉત્પાત.
 ૩. પહેલી, બીજી, પાંચમી અને સાતમી પ્રગ્રઝ્યા અર્થ સાથે લખો.
 ૭. ૧) છંદા તે પોતાની કે અણ્ણની ઈચ્છાથી દીક્ષા લેવી. ૨) રોચા તે છોધથી દીક્ષા લેવી. ૫) પ્રતિશ્રુતા તે પ્રતિજ્ઞા પૂર્વક દીક્ષા લેવી. ૭) રોગણિકા તે રોગના કારણે સંસારથી વિરક્ત બની દીક્ષા લેવી.
 ૪. પ્રત્યાખ્યાનના બીજો અને પાંચમો પ્રકાર લખો.
 ૭. ૧) અતિકાંત પ્રત્યાખ્યાન : પહેલા જે તપ, નિયમ અથવા પ્રત્યાખ્યાન કરવાના હતા, તે ગુરુ, તપસ્વી કે જિમારની સેવા આદિના કારણે થઈ શક્યા ન હોય અને તે તપ-નિયમાદિ પછી કરે.
 ૫) સાગાર પ્રત્યાખ્યાન : છૂટ સહિતના પ્રત્યાખ્યાન.
 પ. માત્ર સંખ્યા લખો.

જ. ૧. દ્રષ્ટય શાસ્ત્ર	૬	૨. વૈતાઠ્ય પર્વતના મૂળ બાગની પહોળાઈ	૫૦ ચો.
૩. અસંયતિની પૂજા	૭	૪. ઇમસ્થય ન જોઈ શકે તેવા દ્રષ્ટ્ય	૫

(૧૦)

પ્ર. ૩ જ્ઞાતાધર્મકથા સૂસના આધારે એક વાક્યમાં જવાબ લખો.

૧. કૃષ્ણ વાસુદેવના સમયમાં કયા નારદ હતા? તેમને કેટલી વિદ્યાઓ સિદ્ધ હતી?
૨. કૃષ્ણ વાસુદેવના સમયમાં કચ્છુલ્લ નારદ હતા. તેમને અનેક વિદ્યાઓ સિદ્ધ હતી.
૩. દ્રુપુદ રાજાને દહેજમાં શું આપ્યું?
૪. દ્રુપુદ રાજાને દહેજમાં ૮ કોડ હિરણ્ય આદિ ઘણું સોનું, ડ્રુપુનું, દાસીઓ વગેરે આપ્યું.
૫. ધર્મરજાચિ અણગાર માસક્ષમણના પારણે માસક્ષમણનું તપ કરતા હતા.
૬. કૃષ્ણ વાસુદેવે કચ્ચું ડ્રુપ ધારણ કર્યું? તેનાથી પદ્મનાભે શું કર્યું?
૭. કૃષ્ણ વાસુદેવે વૈક્ષિયર્થપથી નરસિંહનું ડ્રુપ ધારણ કર્યું. તેનાથી પદ્મનાભે કૃષ્ણ વાસુદેવના શરણે આવી ક્ષમાયાચના માંગી.
૮. દ્રૌપદીએ અમરકંકામાં કઈ તપસ્યા કરી?
૯. દ્રૌપદીએ અમરકંકામાં નિરંતર છદ્રઠની તપસ્યા અને પારણામાં આયંબિલની તપસ્યા કરી.
૧૦. સુકુમાલિકાના કેટલા લગ્ન થયા? તેના પહેલા પતિનું નામ શું હતું?
૧૧. સુકુમાલિકાના બે લગ્ન થયા. તેના પહેલા પતિનું નામ સાગર હતું.
૧૨. સુકુમાલિકાએ સાધીને આહાર-પાણી વહેરાતીને શું કહ્યું?
૧૩. હે આર્યાઓ ! મારા પતિ સાગરપુર માટે હું પ્રિય, કાંત, ઈષ થાઉં એવો કોઈ મંત્ર, ચૂર્ણ આદિ આપો.
૧૪. ધાતકીખંડના વાસુદેવ કોણ હતા? તેમની પાસે કયો શાંખ હતો?
૧૫. ધાતકીખંડના વાસુદેવ કપિલ હતા. તેમની પાસે પંચજન્ય શાંખ હતો.
૧૬. કચ્ચું તપ મોક્ષપ્રદ થતું નથી?
૧૭. જે તપ નિરાન દોષથી દૂષિત થાય તે તપ મોક્ષપ્રદ થતું નથી.
૧૮. નાગશ્રી પ્રાણિના શરીરમાં શું ઉત્પન્ન થયું? તે નરકમાંથી કયાં ગઈ?
૧૯. નાગશ્રી પ્રાણિના શરીરમાં કંઈ રોગ ઉત્પન્ન થયા. તે નરકમાંથી નીકળીને તિર્યાચર્ઢપે મત્ત્યયોનિમાં ગઈ.

(૨૦)

પ્ર. ૪ ઉતારાધ્યયન સૂસના આધારે જવાબ લખો.

- (૧) નીચેની ગાથાઓ પૂર્ણ કરો.
૧. ગુણાણમાસાં દંવં, એગ દવ્વસ્તિસયા ગુણા ।
લક્ખણાં પજ્જવાણાં તુ, ઉભાઓ અન્નિસયાબવે ॥
  ૨. ગઈ લક્ખણો ઉ ધ્રમો, અછ્રમો ઠાણ લક્ખણો ।
ભાયણાં સત્વદવ્વાણાં, ણાં ઓગાં લક્ખણાં ॥
  ૩. ભૂયાંથેણાહિંયા, જીવાજીવા ચ પુણેપાવં ચ ।
સસમાઈયાસવ સંવરો ચ, રોઅરે ઉ ણિસર્ગો ॥
  ૪. દંસણ ણાણ થરિતે, તવવિણાએ સચ્ચસમિઈ ગુતીસુ ।
જો કિરિયા ભાવકુઈ, સો ખલુ કિરિયારુઈ ણાંમ ॥
- (૨) નીચેની ગાથાઓનો માત્ર ભાવાર્થ લખો.
૧. નાણેણ જાણઈ બાવે, દંસણેણ ચ સદ્ધે । ચારિતેણ નિગિષ્ઠાઈ, તવેણ પરિસુજ્જઈ ॥
  ૨. અર્થ : આત્મા જ્ઞાનથી જીવાદિ તત્પોને જાણે છે, દર્શનથી તેના પર શ્રદ્ધા કરે છે, ચારિત્રથી આચ્ચવ નિરોધ ડ્રુપ સંવર કરે છે અને તપથી પૂર્વકૃત કર્માનો ક્ષય કરી પરિશુદ્ધ થાય છે.

3

૨. એગેણ અણેગાઈ પચાઈ, જે પસરઈ ૬ સમાતાં | ઉછેલેવ તેલ્લાનિંદુ, સે બિયર્ઝઈ તિ નાયત્વો ||
૩. અર્થ : પાણીમાં પડેલા તેલના જિંદુની જેમ જે સમ્યકૃત્પ એક પદથી અનેક પદમાં ફેલાઈ જાય, તે જીજ રૂચિ છે, તેમ જાણવું જોઈએ.
૪. અણાભિગ્રહિયકુદિટ્ઠી, સંખેવર્જાઈ તિ હોઈ નાયત્વો। અવિસારાઓ પવયણે, અણાભિગ્રહિઓ ય સેસેસ્યુ॥
૫. અર્થ : જેણે ગિયાત્વ મતને ગ્રહણ કર્યો નથી, જે જિન પ્રવચનમાં વિશારદ નથી તેમ જ જિનમત સિવાય અન્ય મતના શાસ્ત્રોને પણ સ્વીકાર્ય નથી, પરંતુ જે અલપનોધથી તાત્પ શ્રદ્ધાવાન છે, તે તેની સંક્ષોપ રૂચિ છે, તેમ જાણવું જોઈએ.
૬. મોકનમગ્ગાઈ તર્ચં, સુણેહ જિણાબાસિયં | ચઉ કારણસંજુતાં, નાણાંસણાલકખણાં ||
૭. અર્થ : જિનેશ્વર દ્વારા કથિત સમ્યક્ જ્ઞાન આદિ ચાર કારણોથી યુક્ત અને જ્ઞાન-દર્શન આ બે લક્ષણ સ્વરૂપ મોકાબાર્ગની યથાર્થ ગતિને તમે સાંભળો.

(૩) નીચેના પ્રશ્નોના એક શાઢમાં જવાબ લખો.

(૯)

જવાબ	જવાબ
૧. મોકાબાર્ગનું અંગ શું છે?	સમ્યગ્ર જ્ઞાન
૩. ગુણોનો આધાર શું છે?	દ્રવ્ય
૫. સૂસુ રૂચિ કેટલી છે?	બે
૭. સમ્યકૃત્પ વિના શું હોતું નથી? ચારિત્ર	ચારિત્ર
૯. જીવનું લક્ષણ શું છે?	ઉપયોગ
૧૧. શ્રુતજ્ઞાન યુક્ત શ્રદ્ધા તે કઈ રૂચિ?	અભિગમ રૂચિ
૧૨. સમ્યક્દર્શનની પ્રામિ શેના પર આધારિત છે?	માન્યતા

(૨૦)

પ્ર. ૫ ૨૩ પદવીના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. વૈતાઢ્ય પર્વતના મૂળ અને આયુધશાળામાં ઉત્પન્ન થતા રતનો કેટલા છે? તેનું કાર્ય લખો.
૨. વૈતાઢ્ય પર્વતના મૂળમાં ઉત્પન્ન થતા રતનો બે છે – ગાજ રતન અને અશ્વ રતન. આ બંને રતનો જેસવામાં કામ આવે. આયુધશાળામાં ચક રતન, છત્ર રતન, દંડ રતન, ખડગ રતન ઉત્પન્ન થાય. ચક રતન છ ખંડ સાધવાનો માર્ગ બતાવે, છત્ર રતન છ. ૧૨ ચો. છાચા કરે, દંડ રતન ખંડપ્રપાત-તમિલ ગુફાના દરવાખ ઉધાડે, ખડગ રતન શરૂને છણે.
૩. એકનિદ્રિયની પદવી કેટલી છે? પૃથ્વીકાર્યમાં કયા રતન આવે? તેની અવગાહના લખો.
૪. એકનિદ્રિયની પદવી સાત છે. પૃથ્વીકાર્યમાં મણિ અને કાકણ્ય રતન આવે. મણિ રતન ચાર આંગુલ લાંબું, બે આંગુલ પછોળું અને તેને ગ્રણ ખૂણા હોય. કાકણ્ય રતન છયે બાજુથી ચાર આંગુલ લાંબું, ચાર આંગુલ પછોળું, ચાર આંગુલ ઊંચું તેને છ તલ, આઠ ખૂણા, બાર હંસ્યો, સોનાની ઓરણાના આકારે હોય.
૫. જી રતન કયાં ઉત્પન્ન થાય? ચકવતીને કેવી રીતે મળે? ત્યાં જીજ કયા રતનો ઉત્પન્ન થાય?
૬. જી રતન વિદ્યાધરની શ્રેણીમાં ઉત્પન્ન થાય. ચકવતી વિજ્યયાત્રામાં વિદ્યાધરની શ્રેણી પર વિજ્ય પ્રામ કરે છે ત્યારે વિદ્યાધર રાજ પોતાની પુરી ચકવતીને બેટરૂપે અર્પણ કરે છે. ત્યાં જીજ એકપણ રતન ઉત્પન્ન થાય.
૭. જે ગ્રણ ખંડના ઘણી હોય તેને કેટલી અને કઈ પદવી હોય?
૮. જે ગ્રણ ખંડના ઘણી હોય તે વાસુદેવ ગ્રણ પદવી હોય તે વાસુદેવ, માંડલિક અને સમહિતની પદવી હોય. વાસુદેવ નિયાણકડા હોવાથી દીક્ષા લેતા નથી. તેથી સાધુ આદિ પદવી નથી.
૯. જેમની અવગાહના ચકવતીથી બમણી હોય તે કોણ? તેની અવગાહના કેટલી નરકમાંથી નીકળેલા હોઈ શકે? કઈ કઈ?
૧૦. જેમની અવગાહના ચકવતીથી બમણી હોય તે ગાજ રતન. તેની અવગાહના ૧૦૦૦ ધનુખ. તે સાત અને ૧

થી ૭ નરકમાંથી નીકળેલા હોય.

૬. કફમાં ઉત્પદ્ધ થતા જીવમાં કેટલી અને કઈ પદવીનો આવે?

૭. કફમાં ઉત્પદ્ધ થતા જીવમાં આઠ પદવીનો આવે. ચક રત્ન, છત્ર રત્ન, ચર્મ રત્ન, દંડ રત્ન, ખડગ રત્ન, મણિ રત્ન, કાકણ્ય રત્ન, માંડલિકની પદવી.

૮. અંજનાના નારકીમાંથી નીકળેલા બાર પદવી પામે. સેનાપતિ રત્ન, ગાથાપતિ રત્ન, વાર્ધિક રત્ન, પુરોહિત રત્ન, જીવ રત્ન, ગજ રત્ન, અશ્વ રત્ન, માંડલિકની પદવી, કેવળીની પદવી, સાધુની પદવી, શાવકની પદવી, સમકિતની પદવી.

૯. સ્વલિંગ અને અન્યલિંગ એટલે શું? તેમાં કેટલી અને કઈ પદવી લાભે?

૧૦. સ્વલિંગ એટલે સાધુના વેશે મોક્ષમાં જાય તે. તેમાં ચાર પદવી હોય. તીર્થકર, કેવળી, સાધુ, સમકિત. અન્યલિંગ એટલે યોગી, સંન્યાસી, તાપસના વેશે મોક્ષમાં જાય. તેમાં ચાર પદવી હોય. કેવળી, સાધુ, શાવક, સમકિત.

૧૧. વિભંગજ્ઞાનમાં કેટલી અને કઈ પદવી લાભે?

૧૨. વિભંગજ્ઞાનમાં ૯ પદવી લાભે. સેનાપતિ રત્ન, ગાથાપતિ રત્ન, વાર્ધિક રત્ન, પુરોહિત રત્ન, ગજ રત્ન, અશ્વ રત્ન, ચકવતીની પદવી, વાસુદેવની પદવી, માંડલિકની પદવી.

૧૩. સાતમી નરક, વર્તમાને ભરતના મનુષ્ય, વિજય અને રત્નમાં કેટલી અને કઈ પદવી લાભે?

૧૪. સાતમી નરકમાં ૧ સમકિત, વર્તમાને ભરતના મનુષ્યમાં ૩ સાધુ, શાવક, સમકિત, વિજયમાં ૧ સમકિત, રત્નમાં બે મણિ, કાકણ્ય.

(૧૦)

પ્ર. ૫ નીચેના જીવોની માર્ગણા લખો. (કોઠો બનાવીને લખો.)

૧.

માર્ગણા	ના.	તિ.	મનુ.	દેવ	કુલ લેણ
૧. એક વેદી ગ્રસમાં	૧૪	૧૬	૧૦૧	૭૦	૨૦૧
૨. તિરછાલોક નોગર્ભજમાં	૦	૩૮	૧૦૧	૭૨	૨૧૧
૩. અશરમ બાદર પર્યામામાં	૭	૧૮	૧૦૧	૮૪	૨૨૧
૪. પર્યામ જીવોમાં	૭	૨૪	૧૦૧	૮૮	૨૩૧
૫. પ્રત્યેક શરીરી નોગર્ભજ મરનારમાં	૭	૩૪	૧૦૧	૮૮	૨૪૧
૬. ઔદારિક તેજોલેશ્યામાં	૦	૧૩	૨૦૨	૦	૨૧૫
૭. પ્રત્યેક શરીરી બાદર પર્યામામાં	૭	૧૮	૧૦૧	૮૮	૨૨૫
૮. સમુચ્ચય અસંહી ગ્રસમાં	૧	૨૧	૧૭૨	૫૧	૨૪૫
૯. એકાંત મિથ્યાદષ્ટ મરવાવાળામાં	૭	૩૦	૧૫૭	૧૮	૨૦૫
૧૦. કેવળીમાં	૦	૦	૧૫	૦	૧૫

જ્ય જિનોંદ્ર

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. જ્તા બે જવણિજ્ઞ ચ બે ખાગેમિ ખમાસમણો દેવસિયં વઈક્કમં
  ૨. સહસાભકખાણે રહસાભકખાણે સદાર મંતલેઅે મોસોવઅેસે કુડલેછકરણે એવા જીજા
  ૩. વાઈઓ માણસિઓ ઉસ્કુટો ઊમજો અકપો અડરણિજ્ઞો
  ૪. સાગ વિહિં માછુર્ય વિહિં જેમણ વિહિં પાણિય વિહિં મુહવાસ વિહિં વાણ વિહિં
  ૫. અસણાં પાણાં ખાઈમં સાઈમં વત્થ પડિજ્ઞાછ
  ૬. ચકખુદયાણાં મગ્નાદયાણાં સરણદયાણાં જીવદયાણાં બોહીદયાણાં ધમ્મદયાણાં
  ૭. ખાસિઅેણાં છીઅેણાં જંબાઈઅેણાં ઉકુઅેણાં વાયનિસાંગોણાં ભમલીઅે
  ૮. તુજબેહિં અબાણણુણાએ સમાણે દેવસિયં પડિક્કમણાં ઠાઅેમિ
  ૯. વચ્ચામેલિયં હીણાંકખરં અચ્ચાકખરં પયાહીણાં વિણયાહીણાં જોગાહીણાં
૧૦. ચાલિવિહે અણત્થાદે પણતે તં જ્ઝા અવજાણાચરિયં પમાચાચરિયં
૧૧. સમકિત પરમત્થ સંથવો વા સુદિદ્રઠ પરમત્થ સેવણા
૧૨. જીવ જાણી પ્રીછી રૂપ સંબંધી શરીર માંહેલા પીડાકાવી સ અપરાધી વિગલેન્ડ્રિય

(આ) નીચેના શાબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો.

(૧૨)

	જવાબ
૧. તુજબેહિં	આપની
૨. વઈક્કંતો	વ્યતીત થયો છે
૩. ઉતામા	સૌથી શ્રેષ્ઠ, ઉતામ
૪. કાઓ	કર્યા હોય
૫. ખમાસમણો	હે ક્ષમાશ્રમણ
૬. કિલામો	બાધા-પીડા થઈ હોય તો
૭. દુંજાઓ	માનું ધ્યાન ધર્યું હોય
૮. મણ દૃપણિછાણે	સામાચિકમાં મનથી ખરાબ વિચાર કર્યા હોય
૯. ઉંઘાં	અવગ્રહમાં આવવાની
૧૦. ઠાણાઓઠાણાં	એક સ્થાનેથી જીજે સ્થાને
૧૧. ચિંતવનાર્થ	ચિંતન કરવા માટે
૧૨. સત્પ કાલિયાએ	અર્વ કાળ સંબંધી

(દ) નીચેના શાબ્દોના મૂળ પાઠ લખો.

(૧૨)

	જવાબ		જવાબ
૧. અણુપ્રત	મણુલ્યાણાં	૨. સર્વ જીવોને શરણ દેનારા	સરણદયાણાં
૩. મિથ્યાભાવે કરેલી	મિથ્યાએ	૪. સર્વ પ્રાદારના મિથ્યા આચરણો વડે	સત્પ મિથ્યોવયારાએ
૫. મળ્યેથી	સમાણે	૬. સાતાર કરું છું	સકારેમિ
૭. તેમ જ	તણ	૮. શુદ્ધતાપૂર્વક કરેલ ન હોય	ન સોહિયં
૯. વંદન કરવાને	વંદિં	૧૦. ઘણા શુભયોગ-સમાધિભાવે	બહુ સુલેણાં
૧૧. વ્યાપારોનો	જોગં	૧૨. તેત્રીસમાંથી કોઈપણ	તિતિસક્ષયરાએ

(એ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૭)

૧. પ્રતિક્ષમણમાં વંદના કરવાનો પાઠ કયો છે? તે પાઠનું બીજું નામ શું છે?
૨. પ્રતિક્ષમણમાં વંદના કરવાનો પાઠ ત્રીજો ઈચ્છામિ ખમાસમણોનો છે. તે પાઠનું બીજું નામ દ્વારાશાર્વત અથવા

ઉત્કૃષ્ટ વંદના છે.

૨. ખંડિયં અને વિરાહિયં એટલે શું?
૩. ખંડિયં એટલે પ્રતનો એકાંશો બંગ અને વિરાહિયં એટલે પ્રતનો સર્વાંશો બંગ.
૩. પાદ્ધિય પ્રતિક્રમણ ક્યારે કરાય છે?
૪. ૧૫ દિવસોમાં લાગેલા પાપની આલોચના કરવા માટે મહિનામાં બેવાર સાંજે પાખીના (પૂનામ અને અમાસ) દિવસે કરાય છે.
૫. અતિચાર ક્યારે લાગે છે?
૬. પચ્ચાક્ષાણ ભૂલી જવાથી કે તેમાં શાંકા ઉત્પન્ન થવાથી પ્રતમાં જે દોષ લાગે તેને અતિચાર કરે છે.
૭. મહાપ્રત એટલે શું? તેનું પાલન કોણ કરે છે?
૮. મહાપ્રત એટલે જેમાં હિંસા, જૂઠ, ચોરી, મૈથુન, પરિગ્રહ વગેરે પાપોનો સંપૂર્ણ ત્યાગ કરવામાં આવે. તેનું પાલન જેન સાધુ કરે છે.
૯. આત્મા ક્યારે ખરાબ થાય છે? પાપને ધોવાની કિયાને શું કહેવાય?
૧૦. પ્રતિક્રમણ કરવામાં કંટાળો આવે ત્યારે આત્મા ખરાબ થાય છે. પાપને ધોવાની કિયાને પ્રતિક્રમણ કહેવાય.
૧૧. દર્શન એટલે શું?
૧૨. દર્શન એટલે નવ તત્ત્વ પર શ્રદ્ધા રાખવી અથવા વસ્તુનો સામાન્ય બોધ.

(૨૫)

(૧૯)

પ્ર.૨ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ખેચર કોને કહે છે? તેના બે ઉદાહરણ આપો. ગર્ભજ તિર્યાચની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ લખો.
૨. જે જીવ આકાશમાં ઉડે તેને ખેચર કહે છે. ચામાચીડિયા, મોર, કબૂતર, ચકલા, સમુદ્રગ પંખી, વીતત પંખી વગેરે. ગર્ભજ તિર્યાચની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ જ પલ્યોપમની.
૩. વાઉડાયની દ્વારા ડેવી રીતે પાળશું? કોઈપણ બે મુદ્દા લખો.
૪. ૧) ઉઘાડે મુખે બોલવું નહિ. સાધુ-સંતો સાથે જતના રાખીને વાતચીત કરવી. ૨) તાળી પાડવી નહિ. ૩) હિંચકા ખાવા નહિ. ૪) દાંડિયા, રાસ્સ, ગરબા રમવા નહિ. ૫) કપડાં જોરજોરથી ઝાપટવા નહિ.
૫. બાદર પૃથ્વીકાયનું આચુષ્ય લખો. તેનું સંસ્થાન અને કુળ લખો.
૬. બાદર પૃથ્વીકાયનું આચુષ્ય જગ્યા અંતર્મુહૂર્ત અને ઉત્કૃષ્ટ ૨૨૦૦૦ વર્ષનું છે. તેનું સંસ્થાન મસ્કૂરની દાળ જેતું છે. કુળ ૧૨ લાખ કોડ છે.
૭. પ્રત્યેક વનર્સપતિના બોલ કેટલા છે? તેના નામ લખો.
૮. પ્રત્યેક વનર્સપતિના બોલ દશ છે. મૂળ, કંદ, રક્ખંધ (થડ), તવચા, શાખા, પ્રવાલ, પત્ર, ફૂલ, ફળ, જીજ.
૯. કંદમૂળ ન ખાવાથી સ્વભાવ કેવો થાય છે? શેના પર વિજ્ય થાય છે?
૧૦. કંદમૂળ ન ખાવાથી સ્વભાવ તામસી કે ઉત્ત્ર ન થાય, ઠંડો રહે છે. રસનેન્દ્રિય પર વિજ્ય થાય છે.
૧૧. વૈશાખ સુદ ગ્રીજના દિવસે કયું પર્વ આવે છે? ચોમાસી પાખી કેટલી છે? ચાતુર્માસનો પ્રારંભ ક્યારથી થાય?
૧૨. વૈશાખ સુદ ગ્રીજના દિવસે વરસીતપના પારણાનું પર્વ આવે છે. ચોમાસી પાખી ત્રણ છે. ચાતુર્માસનો પ્રારંભ અખાઠ સૂદ પૂનભથી થાય.
૧૩. શાશ્વત સુખનું સ્થાન કયું છે? મારા જીવનનું લક્ષ્ય શું છે?
૧૪. શાશ્વત સુખનું સ્થાન મોક્ષ છે. જગ્યા-મરણના દુઃખોમાંથી છૂટવા હું પણ મોક્ષમાર્ગની આરાધના કરી મોક્ષ પ્રામ કરીશ એ માનું જીવનનું લક્ષ્ય છે.
૧૫. દાઢપણ શેમાં છે? સરળતા કોને કહેવાય?
૧૬. પાપ થઈ જાય તેના કરતા થઈ જતા પાપને રોકવા તે % દાઢપણનું કામ છે. સત્ય બોલવું, ચોરી-છેતરપિંડી ન કરવી તે સરળતા છે.

(આ) જોડા જોડો. (3)

(અ)

૧. દાવાનળ
૨. અંજણા
૩. સોપારી
૪. બેઈન્ડ્રિય
૫. વૈમાનિક
૬. કરોળિયા

(બ)

૧. પ્રત્યેક વનસ્પતિ
૨. ૩૮ બેદ
૩. તેઉકાય
૪. નરક
૫. ચૌરેન્ડ્રિય
૬. ૧૨ વર્ષ

જવાબ

૩. તેઉકાય
૪. નરક
૧. પ્રત્યેક વનસ્પતિ
૭. ૧૨ વર્ષ
૨. ૩૮ બેદ
૫. ચૌરેન્ડ્રિય

(દ) ખાલી જગ્યા પૂરો.

(૬)

૧. કંદમૂળ ન ખાવાથી ..... માં જવાય છે.
૩. ..... અને ..... રાગથી થાય છે.

જવાબ

૧. સદ્ગતિ
૨. લોભ, માયા

૨. હું નિત્ય છું ..... થી હતો.

જવાબ

૨. હું નિત્ય છું ..... થી હતો.

અનાદિકાળ
(૧૦)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૭)

૧. નેમનાથ ભગવાનના માતા-પિતા-ભાઈનું નામ શું હતું? તેમના લગ્ન કોણી સાથે નક્કી થયા હતા?
૨. નેમનાથ ભગવાનના માતા-શિવાદેવી, પિતા-સમુદ્રવિજ્ય રાજ, ભાઈ-રહનેમિ હતા. તેમના લગ્ન ઉત્પ્રેસેન રાજની પુરી રજેમતિ સાથે નક્કી થયા હતા.
૩. ગજસુકુમાર મુનિએ પેદના સહન કરતા શું ચિંતન કર્યું? તેઓ મૃત્યુ પામીને ક્યાં ઉત્પન્ન થયા?
૪. આત્મા નિત્ય છે અને શરીર અનિત્ય છે, ક્ષમા એ આત્માનો ગુણ છે અને કોધ કરવો તે વિભાવ છે. મારા અશુભ કર્મનું ફળ હું બોગવી રહ્યો છું. તેઓ સર્વ કર્મોનો ક્ષય કરીને મોક્ષમાં ગયા.
૫. આનંદ શ્રાવકની સંપત્તિનું વર્ણન કરો. તેમની પાસે કેટલા ગોકુળ હતા? તેમાં કેટલી ગાયો હતી?
૬. આનંદ શ્રાવક પાસે ૪ કરોડ સુવર્ણમુદ્રાનો ભંડાર હતો. ૪ કરોડ સુવર્ણમુદ્રા વેપારમાં લગાડેલી હતી. ૪ કરોડ સુવર્ણમુદ્રા ધન તથા ધરણી વસ્તુઓમાં વાપરેલી હતી. તેની પાસે ૪૦૦૦૦ ગાયોના ૪ ગોકુળ હતા.

(આ) કોણ બોલે છે અને કોણે કહે છે?

(૮)

૧. આજનો દિવસ આપણા માટે પરમ ડલ્યાણકારી છે.
૨. મનુષ્યનો ભવ મળવો ધણો ૪ દુર્તિબ છે.
૩. આત્મધ્યાનમાં લીન રહેવા આજ્ઞા આપું છું.
૪. આવા લગ્નથી મને શું ફાયદો થશે?

જવાબ

- આનંદ શ્રાવક શિવાનંદાને.
- રહનેમિ મુનિ રજેમતી સાંદ્વીને.
- નેમનાથ ભગવાન ગજસુકુમાર મુનિને.
- નેમકુમાર મનમાં વિચારે છે.

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાલ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. ગ્રણ જગતના આધાર ને, અવતાર હે! કરુણા તણા, વળી વૈધ હે! દુર્વાર આ, સંસારના દુઃખો તણા,
વીતરગ વલ્લબ વિશ્વના, તું પાસ અરજી ઉચ્ચારું, જાણો છતા પણ કઢી અને, આ હૃદય હું ખાલી કરું.
૨. ઠગવા વિભુ! આ વિશ્વને પૈરાયના રંગો ધર્યા, ને ધર્મનો ઉપદેશ રંજન લોકને કરવા કર્યા,
વિદ્યા ભાષ્યો હું વાદ માટે કેટલી કથની કરું, સાધુ થઈને બહારથી દાંબિક અંદરથી રહું.
૩. મૈત્રીભાવનું ઝરણું, મુજ હૈયામાં વહ્યા કરે, શુભ થાઓ આ સકળ વિશ્વનું એવી ભાવના નિત્ય રહે.
ગુણથી બરેલા ગુણીજન દેખી, હૈયું મારું નૃત્ય કરે, એ સંતોના અરણકમળમાં મુજ જીવનનું અર્દ્ય રહે.
૪. જીવદા જીવનું જતન કરજે, ઓળખજે આચાર, દોહ્યાલી વેળાએ જાણજે ધર્મ સખાયો થાય.
ધર્મ વાડીએ ન નીપજે, ધર્મ હાટે ન પેંચાય, ધર્મ વિવેક નીપજે જો કરીએ તો થાય.

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો. (કોર્પણ પાંચ)

(90)

૧. અભિનિવેશિક મિથ્યાત્ત્વ સાંશચિક મિથ્યાત્ત્વ અણાભોગ મિથ્યાત્ત્વ લૌકિક મિથ્યાત્ત્વ લોકોતાર મિથ્યાત્ત્વ
કુપ્રાવચન મિથ્યાત્ત્વ
૨. ન ફાસિયં ન પાલિયં ન તીરિયં ન ડિટ્રિયં ન સોહિયં ન આરાહિયં
૩. પંચહિં ડિરિયાહિં કાઈયાએ અહિગરણિયાએ પાઉન્સિયાએ પારિતાવણિયાએ પાણાઈવાય
૪. વાયણા પુષ્છણા પરિયટ્ટણા ધમકછા ધમર્સસણાં ઝાણર્સસ ચતારિ

૫. અપ્પમજિજ્જ્ય દુપ્પમજિજ્જ્ય જ્ઞિજ્જા સંથાએણાં અપ્પડિલેહિય દુપ્પડિલેહિય ઉચ્ચાર પાસવણ ભૂમિ અપ્પ-
મજિજ્જ્ય દુપ્પમજિજ્જ્ય ઉચ્ચાર પાસવણ ભૂમિ

૬. ક્ષાયિક સમકિત શુક્લધ્યાન શુક્લલેખ્યા શુલધ્યાન શુલજેગ સહિત છે

૭. ધિજ્જં વિચાસિયં સમયં અણુમયં બહુમયં બંડ કર્દગા

(આ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો. (કોર્પણ છ)

(૬)

જવાબ

૧. પૌખધગ્રત પોખવાનું ગ્રત
૩. સિકખાવયાણાં શિક્ષાગ્રત
૫. જાણી પ્રીણી જાણીને, ઓળખ્યા છતાંચ્ય
૭. પુરછણા પૂછતું

૨. છવિચ્છેઅે
૪. નિમ્મમલયરા
૬. માહુરય વિહિ
૮. પરપાસંડ

- નાક, કાન આદિ અવયવો છેધા હોય
- વિશેષ નિર્મળ
- મધુરા ફળની જત, માપની મર્યાદા
- જીજા પાખંડી મતના

(ઇ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ (માગાદી શબ્દ) લખો. (કોર્પણ છ)

(૭)

જવાબ

૧. મોટું જૂં બોલવાથી થૂલાઓ મુજાવાયાઓ
૩. એક જોગે એગવિહેણાં
૫. સૂસ-સિદ્ધાંત
૭. અંત રહિત

૨. શ્રમણોપાસક-શાવડને
૪. દાન આપી અહંકાર કર્યો હોય
૬. કઠોળની જત, માપની મર્યાદા
૮. માંતું ધ્યાન ધરવાથી

જવાબ

- સમણોવાસઅણાં
- મરણશિયાએ
- સૂપવિહિં
- અવજાણાચરિયં

(ઇ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (કોર્પણ આઠ)

(૮)

૧. દર્શન એટલે શું?

૨. દર્શન એટલે નવ તત્ત્વ પર શ્રદ્ધા રાખવી અથવા વસ્તુનો સામાન્ય બોધ.

૩. સર્વ કાળની આશાતના શબ્દનો અર્થ શું છે?

૪. સર્વ કાળની આશાતના-ભૂતકાળ, ભવિષ્યકાળ અને વર્તમાનકાળ, એમ રૂપની બધી આશાતાનાઓ.

૫. અનર્થંડ કેટલા પ્રકારના છે? કયા કયા?

૬. અનર્થંડના ચાર પ્રકાર છે-અવજાણાચરિયં, પમાયાચરિયં, હિંસપ્પયાણાં, પાવકમોવઅેસાં.

૭. લોગર્સ દ્વારા બગવાન પાસે શું માંગવામાં આવે છે? અર્થ લખો.

૮. લોગર્સ દ્વારા બગવાન પાસે આચોષ્ય-આભિક શાંતિ, બોધિલાભ-સમકિત, શ્રેષ્ઠ સમાધિભાવ આ રૂપ વસ્તુ માંગવામાં આવે છે.

૯. શાવડ કોને કહે છે?

૧૦. જે ડેવની પ્રરૂપિત ધર્મનું શ્રવણ કરે અને શક્તિ પ્રમાણે આચરણ કરે. શ્રદ્ધાપૂર્વક વિનય-વિવેક સાચવીને જે કિયા કરે તે શાવડ.

૧૧. અતિચાર અને અનાચારમાં શું ફરક છે?

૧૨. અતિક્રમ-લીધેલા પ્રતાને તોડવાની ઈચ્છા કરવી. અનાચાર-પ્રતાનો સર્વથા બંગ થવો.

૧૩. કર્માદાન કોને કહે છે?

- જ. જે બંધા અને કાર્યોમાં વિશેષ હિંસા આદિ કારણોથી કર્માનો વિશેષ બંધ થાય છે.
૮. અપાઠિયારી વસ્તુ એટલે શું? તે કેટલી છે?
૯. જે વસ્તુઓને સાધુ-સાધી વહોરી લીધા પછી પાછી આપતા નથી તે અપાઠિયારી વસ્તુ, તે આઠ છે.
૯. પ્રતિક્રમણ શેનું કરવામાં આવે છે?
૧૦. પ્રતિક્રમણ મિથ્યાત્વ, અપ્રત, પ્રમાદ, કખાચ અને અશુભચોગનું કરવામાં આવે છે.
૧૧. દેવ-ગુરુને વંદન કેટલીવાર થાય? વંદના કરવાનું ફળ કોણે મળ્યું?
૧૨. દેવ-ગુરુને વંદન પ્રણવાર થાય. વંદના કરવાનું ફળ ફૂઘણ વાસુદેવને મળ્યું.

(30)

પ્ર.૨ તત્ત્વ/સંસ્કાર વિભાગના આધારે....

(અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(90)

૧. સાધારણ વનસ્પતિ એટલે શું?
૨. જે વનસ્પતિમાં એક શરીરે અનંતા જીવ હોય તે સાધારણ વનસ્પતિ.
૩. મુહુપતિ પહેરવાથી થતા કોઈપણ જે લાભ લખો.
૪. મુહુપતિ પહેરવાથી થતા કોઈપણ જે લાભ – ૧) તેનાથી વાયુકાચના જીવોની રક્ષા થાય છે. ૨) જીજા ગ્રસ જીવો આવીને મુખમાં પડતા નથી. ૩) તે જૈનધર્મનું ચિહ્ન છે. ૪) બોલવામાં વિષેક સચ્ચવાય છે.
૫. ત્રય બોલમાં સત્તાર્ભો બોલ લખો.
૬. સત્તાર્ભે બોલે લેશ્યા છ-ફૂઘણ લેશ્યા, જીલ લેશ્યા, કાપોત લેશ્યા, તેજો લેશ્યા, પઞ્ચ લેશ્યા, શુક્લ લેશ્યા.
૭. આયંગિલની ઓળી ચૈત્ર સુદ સાતમથી પૂનામ, આસો સુદ સાતમથી પૂનામ.
૮. અભિગમ કેટલા? કયા કયા?
૯. અભિગમ પાંચ-સચેતનો ત્યાગ, અચેતનો વિષેક, અંજલિકરણ, ઉત્તરાસંગ, મનની એકાગ્રતા.
૧૦. પાંચમા અને દશમા સતીના નામ લખો.
૧૧. પાંચમા સતી દ્રૌપદી અને દશમા સતી દમયંતી.
૧૨. પંચેન્દ્રિય કોણે કહેવાય છે?
૧૩. જેને સ્વપ્નનેન્દ્રિય, રસનેન્દ્રિય, ધ્રાણેન્દ્રિય, ચક્ષુએન્દ્રિય, શ્રોત્રેન્દ્રિય આ પાંચ એન્દ્રિયો હોય.
૧૪. સમવાય કેટલામો બોલ છે? તેના નામ લખો.
૧૫. સમવાય તેપ્રીસમો બોલ છે. કાળ, સ્વભાવ, નિયતિ, કર્મ (પૂર્વકૃત), પુરુષાર્થ-પુરુષાકાર (ઉધમ).
૧૬. જ્ઞાનવૃદ્ધિનો પાંચમો બોલ લખો.
૧૭. જ્ઞાનવૃદ્ધિનો પાંચમો બોલ-જ્ઞાની પાસે અભ્યાસ કરવાથી જ્ઞાન વધે છે.
૧૮. ટી.વી. જોવાના શારીરિક નુકશાન-આંખનું કેંચાર સુધીના અનેક રોગો થાય છે.
૧૯. શરીર પર તેના કિરણોની અસર થવાથી કેંચાર પણ થાય છે.

(આ) ખાલી જગ્યા પૂરો.

(90)

	જવાબ
૧. અક્ષર બળવાથી	કર્મ બંધાય છે.
૨. વસ્તુના વિશિષ્ટ રૂપદીકરણને	કહેવાય છે.
૩. ચાંચડને	એન્દ્રિય હોય છે.
૪. જેનાથી	વધે તેને કરાય કહેવાય છે.
૫. ગૌતમ જેવો	કયારે કરીશ?
૬. સાધુ સંત ઘરે ગોચરી માટે પદારે ત્યારે	કહીશ.

૭. સમયને ઓળખે તેને ..... કહેવાય.	તાલ્લો
૮. ..... વિચારણાની પદ્ધતિને દાખિ કહેવાય.	તત્ત્વ
૯. પાંચમા કર્મનું નામ ..... છે.	આયુષ્ય
૧૦. દ્રવ્ય થડી ..... અને પાંચે આસ્ત સેવવાના પરચ્યક્ષભાણ.	૧૮ પાપ
(ઈ) નીચેના વાક્યો સાચા છે કે ખોટા? ખોટા હોય તે સુધારીને લખો.	(૫)

૧. સિદ્ધ ભગવાનના ગુણ રૂ છે.	જોટું, સિદ્ધ ભગવાનના ગુણ ૮ છે.
૨. ઊંઘ ઘટાડી અભ્યાસ કરવાથી જ્ઞાન ઘેટે છે.	જોટું, ઊંઘ ઘટાડી અભ્યાસ કરવાથી જ્ઞાન વધે છે.
૩. દેવના કુલ બેદ ૧૮૮ છે.	સાચું.
૪. નાગ્રતા રાખી હું માયાનો નાશ કરીશ.	જોટું, સરળતા રાખી હું માયાનો નાશ કરીશ. નાગ્રતા રાખી હું માનનો નાશ કરીશ.
૫. પાન નાચ ખાવાથી વનરપતિકાયની દયા પળાય છે.	સાચું.

(ઝ) જોડકા જોડો.	(૫)
-----------------	-----

(અ)	(બ)	જવાબ
૧. નામ	૧. રસ	૩. નિક્ષેપા
૨. શાંત	૨. રાશિ	૪. રસ
૩. જીવ	૩. નિક્ષેપા	૨. રાશિ
૪. પ્રમાણ	૪. દર્શન	૫. આગમ
૫. આત્મા	૫. આગમ	૬. દર્શન

(૨૯)

(૧૦)

પ્ર.૩ (અ) વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (કોઈપણ દશ)

૧. ચંદનબાળા કેટલા સાધીઓના ગુરુ બન્યા?
૨. ચંદનબાળા ૩૫૦૦૦ સાધીઓના ગુરુ બન્યા.
૩. રોહિણોય ચોરે પોતાના પિતાને શું વચન આપ્યું હતું?
૪. રોહિણોય પોતે મહાવીર પ્રભુની વાણી કરી પણ નાચ સાંભળે.
૫. નંદીષેણ મુનિ કોણી સેવા કરતા હતા?
૬. નંદીષેણ મુનિ ઘરડાં, અપંગ અને રોગિષ મુનિઓની સેવા કરતા હતા.
૭. આનંદ શ્રાવકે કેટલા વર્ષ શ્રાવકધર્મની આરાધના કરી?
૮. આનંદ શ્રાવકે ૨૦ વર્ષ શ્રાવકધર્મની આરાધના કરી.
૯. ધર્મરાચિનો આત્મા હાલ ક્યાં છે?
૧૦. ધર્મરાચિનો આત્મા હાલ મોક્ષમાં છે.
૧૧. ગજસુકુમારના વિવાહ કોણે કોણી સાથે નક્કી કર્યા હતા?
૧૨. ગજસુકુમારના વિવાહ ફૃષ્ટા વાસ્તુદેવે સોમા સાથે નક્કી કર્યા હતા
૧૩. દેવે વર્ધમાનને હવાવવા શું કર્યું?
૧૪. દેવે વર્ધમાનને હવાવવા માટે નવો દાવ અજ્માયો. તે એક બાળકનું ડ્રપ બનાવીને બધા સાથે રમવા માટે આવ્યો.
૧૫. નેમનાથ ભગવાનના માતા-પિતા-ભાઈનું નામ લખો.
૧૬. નેમનાથ ભગવાનના માતા-શિવાદેવી, પિતા-સમુદ્વિજ્ય, ભાઈ-રહનેમિ હતા.
૧૭. ધક્ષા મૃત્યુ પામીને ક્યાં ગયા?
૧૮. ધક્ષા મૃત્યુ પામીને સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં ગયા.

૭૦. માતાએ બાળકને ધર્મ વિશે પૂછ્યું તો શું જવાબ મળ્યો?
૭. જે વસ્તુ જણું છું તે નથી જણાતો અને જે નથી જણાતો તે જણું છું.
૭૧. મેધરથ રાજ મરીને ડ્યાં ગયા?
૭. મેધરથ રાજ મરીને સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં ગયા.
૭૨. અમરકુમાર ડ્યા કારણથી ઈતિહાસમાં અમર થઈ ગયા?
૭. અમરકુમાર દઢતા અને શ્રુત્દ્વાના કારણે ઈતિહાસમાં અમર થઈ ગયા.

(આ) નીચેના વાક્યો કોણ જોલે છે અને કોણે કહે છે? (કોઈપણ દશ)

(૧૦)

જવાબ

૧. આના કરતા તો તમારા માટે મૃત્યુ શ્રેષ્ઠ છે.
 ૨. આ રોગી મુનિને કેટલું કષ થતું હશે?
 ૩. ઓછ ! હું કેવી અભાગી?
 ૪. આ તો ધોર હિંસા છે.
 ૫. અતિમુક્ત મુનિ આ ભવમાં મોક્ષમાં જવાના છે.
 ૬. આપણો અમરિયો છે ને તેને આપી દઈએ.
 ૭. તું પણ અમૃતનો દરિયો છે.
 ૮. આને આપણી દીકરી ગણીને રાખજે.
 ૯. કબૂતરને છોડી દો, આ મારો ખોરાક છે.
 ૧૦. તો પિતાને આપેલું વચન તૂટી જશે.
 ૧૧. મેં અત્યારે જ તમને બધાને ત્યાગી દીધા.
 ૧૨. આટલો આહાર મને પૂર્ણ હોય.
- જવાબ માણિ રહ્યે રહ્યું હોય નથી.
 નંદીધેણ મુનિ મનમાં ચિંતન કરે છે.
 ચંદનબાળ મનમાં વિચાર કરે છે.
 પાર્શ્વકુમાર તાપસને કહે છે.
 ભગવાન મહાવીર સાધુઓને કહે છે.
 અમરકુમારની માતા આખબદ્ધતાને કહે છે.
 ભગવાન મહાવીર ચંદકૌશિકને કહે છે.
 ઘનાવણ શોઠ મૂળા શોઠાણીને કહે છે.
 બાજ પક્ષી મેધરથ રાજને કહે છે.
 રોહિણોય ચોર મનમાં વિચાર કરે છે.
 ઘનાવણ પોતાણી પત્ની સુભદ્રાને કહે છે.
 ધર્મરદ્ધિ અણગાર મનમાં વિચાર કરે છે.

(દ) વાર્તાના આધારે બોધપાઠ લખો. (કોઈપણ ગ્રંથ)

૧. આનંદ શ્રાવક ૨. નેમ-રાજુલ ૩. શાલિમદ્ર
 ૪. Home Work.

૪. ચંદનબાળ ૫. અમરકુમાર ૬. મેધરથ રાજ

(૯)

(૧૪)

પ્ર.૪ નીચેના કાલ્યાની પૂર્તિ કરો. (કોઈપણ સાત)

૧. જીવડા જીવનું જતન કરજે, ઓળખજે આચાર, દોહ્યાતી વેળાંને જાણજે, ધર્મ જખાયો થાય,
 ધર્મ વાડીએ ન નીપજે, ધર્મ હાટે ન વેંચાય, ધર્મ વિવેક નીપજે જો કરીએ તો થાય.
 ૨. માર્ગ ભૂલેલા જીવન પચિકને માર્ગ ચીધવા ઊભો રહું,
 કરે ઉપેક્ષા એ મારગની , તો ચે સમતા ચિત્ત ધરું.
 ચંદ્રપ્રભની ધર્મભાવના, હૈરે સહુ માનવ લાવે,
 વેરઝેરના પાપ તજીને, મંગલ ગીતો એ ગાવે.
 ૩. સંતોષે સમજાલ્યા, ઈશ્વરના આદેશો,
 ઉદ્ઘાર કરે એવા, મને આપ્યા ઉપદેશો,
 એના મૌંદા વચનોણી, હું હાંસી ઊઠવું છું,
 મને વિદ્યા દેનારા, ગુરુને મેં શું આપ્યું.
 ૪. આંધી આવે તુફાન આવે, મારું તો તુજમાં દ્યાન છે,
 જ્યાં લઈ જાય ત્યાં જતું મારે, તું મારું નિશાન છે,
 મોક્ષ અભિલાષી આ જીવડો, વિનવે તુજને આજ કે,
 શરણે આવ્યા તારા અમે સહુ, તારામાં વિશ્વાસ છે.

૫. અરિંતો જિનેશ્વર જે, ગુતીને રાગ દેખોને,
વર્યા છે જ્ઞાન કેવળને, નમું છું ભાવથી તેને
વળી છે સિદ્ધ પરમાત્મા, કરીને ભર્તમ કર્માને,
બિચાજે મુક્તિપદમાં જે.
૬. દેવ અમારા અરિંતોને, ગુરુ અમારા નિર્ગથો,
ધર્મ દયા પ્રધાન છે, ભાઈ મહાવીરના સંતાન છે,
શ્રદ્ધા ભરી છે અંતરમાં, ને રંગ લાગ્યો છે રગરગમાં,
નવ તત્ત્વોનું જ્ઞાન છે.
૭. સુંદર નથી આ શરીર કે સમૃદ્ધાય ગુણ તણો નથી
ઉતામ વિલાસ કળા તણો દેદિયાન પ્રભા નથી,
પ્રભુતા નથી તો પણ પ્રભુ અભિમાનથી અક્ષડ ફરું
ચોપાટ ચાર ગતિ તણી સંસારમાં ખેલ્યા કરું.
૮. શ્રી ભરતેશ્વરના, હુઆ પઠોધર આઠ, આદિત્ય જશાદિક પહોંચ્યા શિવપુર વાટ,
શ્રી જિન અંતરના હુઆ, પાટ અસંખ્ય, મુનિ મુક્તે પહોંચ્યા, ટાળી કર્મના વંડ.
૯. કરે કાળજાને કતલ પીડા કામની નિહામણી
એ વિષયમાં બની અંધ હું વિટેબણા પામ્યો ઘણી,
તે પણ પ્રકાશ્યું આજ લાવી લાજ આપ તણી કને
જાણો જાહુ તેથી કહું કર માફ મારા વાંડને.
૧૦. દેછ મળ્યો છે ભાવ તરવાને, ધર્મ કરીશું તેના સહાયે,
ખાવાપીવાના શોખ ભૂલીશું, ફરવા જઈશું તો ઢાર તમારે,
કષ દઈને તનને તપાવી, કચરો કરમનો અમે બાળવાના.

જ્ય - જિનેશ્વ

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. સંજ્ય વિર્ય પડિછ્ય પચ્યકખાય પાવકમ્ભો અનિયાણો
૨. સંકિઅ સહસ્રાગારે અણેસણાએ પાણબોયણાએ બીયબોયણાએ હરિય
૩. ખેલેસુ વા સિંધાણેસુ વા વંતેસુ વા પિટેસુ વા પૂઅેસુ વા સોણાઓસુ વા
૪. અદ્ભુત આયાર ચચિતા તે સવે સિરસા મણસા મતથાએણ
૫. છપઈ સંઘટુણાએ કુઈઅ કક્ષરાઈઅ છીઅ જંબાઈઅ
૬. તિવિં તિવિહેણાં ન કરેમિ ન કારવેમિ કરતં પિ અઙ્ણ ન સમણુજાણામિ
૭. કિણ લેસાએ નીલ લેસાએ કાઉ લેસાએ તેઉ લેસાએ પણિ લેસાએ સુક લેસાએ

(આ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો.

(૧૧)

જવાબ

૧. ડાલાઈક્કમે	વસ્તુનો કાળ વીતી ગયા પછી બગડેલી વસ્તુ વહોરાવી હોય.
૨. વિણયહીણાં	વિનય રહિત ભણાયું હોય.
૩. વિતિગિરિણા	ધર્મકરણીના ફળમાં સંદેહ રાખવો.
૪. વા પિ	અને વળી
૫. અત્થાગમે	અર્થરૂપ આગમ
૬. અણિચિદ્યાત્વો	નહિ ઈરછવા ચોચ્ય
૭. સદાણુવાએ	સાદ પાડીને મર્યાદા બહારથી કોઇને જોલાવ્યો હોય.
૮. કુંદંસણ વજ્જણા	જોટી શ્રુદ્ધાનો ત્યાગ કરવો.
૯. ચ બે	અને હે પૂજ્યા! હું આપની
૧૦. સહઅંતરદૃઢાએ	સંદેહ પડ્યા છતાં આગળ વધાયું હોય.
૧૧. જંતપીલણકમે	તલ, શેરડી, કપાસ, મગફળી, બીયા વગેરેને ઘાણી, ચરખાદિ સંચાઓ વડે પીલવાનો વેપાર કર્યો હોય.

(દ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો.

(૧૧)

જવાબ

૧. ભલી દષ્ટિથી જોયા છે	સુદ્ધિદ્ધન	૨. જોટા તોલા જોટા માપ રાખ્યા હોય	કૂડતોલે કૂડમાણે
૩. અસ્થિર યોગે ભણાયું હોય જોગહીણાં		૪. સર્વ જીવોને શરણ દેનારા	સરણાદ્યાણાં
૫. ગ્રસ જીવને ગાઠ બંધને બાંધ્યા હોય		૫. બંધે	
૬. સિદ્ધાંતને, તત્ત્વને	પરમત્થ, આગમે	૭. સૂત્ર અને અર્થરૂપ આગમ	તદુભયાગમે
૮. લાખ, રંગ, મીણનો વેપાર કર્યો હોય		૮. લક્ખ વાણિજ્યે	
૯. ચોરાઉ વસ્તુ લીધી હોય	તેનાહુકે	૧૦. આંખ, મુખ, હાથથી કુચેષા કરી હોય	કુક્કુઈઅ સચિતા પેહણણાં
૧૧. અચેત વસ્તુને સચેત વસ્તુથી ટાંકી હોય			

(એ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૪)

૧. ઉચ્ચાર શુદ્ધ જાળવવા શું કરવું જોઈએ?
૨. પાઠનો કાનો, માત્રા, મીંડું, પદ, અક્ષર વગેરે ધ્યાનથી વાંચવું, બોલવું જોઈએ. જેમ કે ચેર્ચિયં શાદની જ્યાાં ચેવયં શાદ બોલે તો દોષ લાગે છે. શુદ્ધ જાળવવા માટે નિયમિત પાઠ ફેરવવા (પરિયટુણા) જોઈએ.
૩. આગમના ગ્રણ પ્રકાર છે ૧) સુતાગમે – સૂત્રરૂપ આગમ, ૨) અત્થાગમે – અર્થરૂપ આગમ અને ૩) તદુભયાગમે – સૂત્ર અને અર્થરૂપ આગમ.

૩. પ્રતિકળણનો પાંચમો પાઠ શેના વિશે છે? સમકિત એટલે શું?
૪. પ્રતિકળણનો પાંચમો પાઠ દંસણ સમકિતનો છે. સમકિત એટલે સુદેવ, સુગુરુ અને તેમના દ્વારા પ્રદૂષિત નવ તત્ત્વ આદિ સુધર્મ પ્રત્યે યથાર્થ શ્રુત્વા કરવી તે.
૫. કયા કર્મના ઉદ્દેશ્ય જિનવચનમાં શંકા આવે છે? શંકા કેવી રીતે દૂર કરવી?
૬. જ્ઞાનાવરણીય કર્મ તથા મોહનીય કર્મના ઉદ્દેશ્ય શંકા આવે છે. જ્યારે જિનવચન તો જેઓ રાગ-દ્રેષ્ટ રહિત છે, તેવા કેવળજ્ઞાની જિનેશ્વર કહેલ છે, તે જ યથાર્થ છે, તે સત્ત્વ છે માટે જિનવચનમાં શ્રુત્વા કરી શંકા દૂર કરવી.
૭. ચરિતાચરિતો એટલે શું?
૮. પાપોનો સંપૂર્ણ ત્યાગ કરવો તેને ચારિત્ર કહે છે. શ્રાવક મિથ્યાત્વનો સંપૂર્ણપણે ત્યાગ કરે અને બાકીના ૧૭ પાપોનો આંશિક રીતે ત્યાગ કરે. તેથી શ્રાવકના પ્રતોને ચરિતાચરિતો કહે છે.
૯. ૮૮ અતિચારમાં જ્ઞાન, દર્શનના અતિચાર કેટલા? દર્શનના અતિચાર લખો.
૧૦. ૮૯ અતિચારમાં જ્ઞાનના ૧૪ અતિચાર, દર્શનના ૫ અતિચાર - સંકા, કંખા, વિતિગિંદ્રા, પરપાસંડ પસંસા, પરપાસંડ સંથવો.
૧૧. નીચેનામાં કયા અતિચાર લાગે? ૧) ગણપતિની આરતી કરી હોય - પરપાસંડ પસંસા
                           ૨) રીંગણાનો ઓળો કર્યો હોય - દુષ્પોલિઓસહિભક્ખણ્યા
                           ૩) ખસખસ છાટેલા લાડવા વહેરાત્યા હોય - સચિતા નિષેવણ્યા
                           ૪) અઘાડ સુદ પૂનમે સ્વાધ્યાય કર્યો હોય - અકાલે કાંઈ સજાઓ

(30)

(૨૦)

(૧૯)

પ્ર.૨ (અ) ૩૫ બોલના આધારે લખો.

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. કયા દ્રવ્ય અનંત છે? દસ્તિના નામ લખો.

૨. કાળ, પુદ્ગાલ, જીવ એ અનંત દ્રવ્ય છે.

દસ્તિના નામ - સમકિત દસ્તિ, મિથ્યાત્વ દસ્તિ, મિશ્ર દસ્તિ.

૩. દંડક અને મિથ્યાત્વ એટલે શું?

૪. દંડક એટલે જ્યાં જીવ ઉત્પન્ન થઈને કર્મનો દંડ બોગવે તે.

મિથ્યાત્વ એટલે કુદેવ, કુગુરુ અને કુધર્મની શ્રુત્વા કરી હોય, સેવવાની ઈરછા કરી હોય.

૫. દ્રવ્ય પ્રાણ કેટલા છે? રસનેન્દ્રિયના વિષય લખો.

૬. દ્રવ્ય પ્રાણ દસ છે.

રસનેન્દ્રિયના વિષય પાંચ છે - તીખો, કડવો, કખાચેલો, ખાટો, મીઠો.

૭. સમવાયના નામ લખો. દર્શન એટલે શું?

૮. સમવાયના નામ - કાળ, સ્વભાવ, નિયતિ, પૂર્વકૃત કર્મ, પુરુષાર્થ પુરુષાકાર (ઉદ્ઘા).

દર્શન એટલે જેનાથી વર્તુના સામાન્ય સ્વરૂપને જોવું તે.

૯. સંવરણા બેદ કેટલા છે? શ્રાવકના ક થી ૧૦ ગુણ લખો.

૧૦. સંવરણા બેદ વીચ છે.

શ્રાવકના ગુણ - ક) પાપળીનુ ૭) શ્રુત્વાવંત ૮) ચતુરાઈયુક્તા ૯) લગ્જાવાન ૧૦) દચાવંત.

૧૧. ઉપયોગ કેટલા છે? ધાતી કર્મ કયા છે?

૧૨. ઉપયોગ બાર છે.

ધાતી કર્મ - જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય, મોહનીય, અંતરાય.

૧૩. માત્ર સંખ્યા લખો - યોગ - ૧૫, પ્રમાણ - ૪, નય - ૭, જ્ઞાન - ૫.

૧૪. ચોથે, સતારમે, એકવીસમે અને એકત્રીસમે બોલે શું? બોલનું માત્ર નામ લખો.

૧૫. ચોથે - ઈન્ડ્રિય ૫, સતારમે - લેશ્યા ૭, એકવીસમે - રાશિ ૨, એકત્રીસમે - અનુયોગ ૪.

(૨) જોડકા જોડો. (૪)

(અ)	(બ)	જવાબ
૧. સ્થાપના	૧. નિર્જરા	૪. નિક્ષેપા
૨. વૈચારચ્ય	૨. ગુણર્થાન	૧. નિર્જરા
૩. ઈન્ડ્રિય	૩. શરીર	૭. પર્યામિ
૪. ચૂછું સંપરાય	૪. નિક્ષેપા	૨. ગુણર્થાન
૫. છેદોપર્સ્થાપનીય	૫. પાખંડીના બેદ	૮. ચારિત્ર
૬. વિનયવાદી	૬. રસ	૫. પાખંડીના બેદ
૭. અદ્ભુત	૭. પર્યામિ	૭. રસ
૮. આહારક	૮. ચારિત્ર	૩. શરીર

(આ) સંરક્ષાર વિભાગના આધારે લખો.

(૧૦)

- (૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૬)
૧. ફટાકડા ફોડવાથી અશાંતા વેદનીય, આયુષ્ય, મોહનીય અને અંતરાય કર્મ કેવી રીતે બંધાય? (૩)
૨. જીવને દુઃખ અને પીડા થવાથી અશાંતા વેદનીય કર્મ, જીવોના નાશથી નરક અને તિર્યાચનું આયુષ્ય કર્મ, આનંદ માણવાથી મોહનીય અને સુખ-શાંતિમાં ખલેલ પહોંચાડવાથી અંતરાય કર્મ બંધાય છે. (૧×૩)
૩. સામુદ્દરિક કર્મના ફળઝપે રેલ્વે-પ્લેન-બસ અકસ્માતુ, ધરતીકંપ, વાવાડોડું વગેરે આપત્તિઓમાં તે જીવો એકસાથે મૃત્યુ પામે છે.
૪. અરિહંત અને સિદ્ધની આંખોમાં શું જોવા મળે છે? માનનો નાશ કેવી રીતે થાય છે?
૫. અરિહંત અને સિદ્ધની આંખોમાં બધા જીવો પ્રત્યે દયા, અનુકંપા અને કરુણા જોવા મળે છે. નગ્રતા રાખી માનનો નાશ થાય છે.
૬. જૈન ધર્મમાં શેનું સત્ય સ્વરૂપ બતાવ્યું છે?
૭. જૈન ધર્મમાં નવ તત્ત્વ, સુદેવ, સુગુરુ, સુધર્મનું સત્ય સ્વરૂપ બતાવ્યું છે.
- (૨) ખાલી જગ્યા પૂરો. (૪)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૪)

(અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૬)

૧. મહાવીર પ્રભુએ રોહિણેયને ધર્મનો માર્ગ બતાવવા શું સમજાવ્યું? (૨×૨)
૨. મહાવીર પ્રભુએ રોહિણેયને ધર્મનો માર્ગ બતાવવા શ્રાવકધર્મ અને સાધુધર્મનું પાલન કરવાનું સમજાવ્યું અને તેમાં ય શ્રેષ્ઠ એવા સાધુધર્મના પાલનથી આ ભવ અને ભવોભવના દુઃખ દૂર થઈ જાય છે.
૩. મેધરથ રાજાએ કોણી પાસે દીક્ષા લીધી? ડેટલા વર્ષનો સંયમ પાળ્યો? ત્યાંથી ક્યાં ઉત્પન્ન થયા? ત્યાં ડેટલું આયુષ્ય હતું?
૪. મેધરથ રાજાએ પિતા તીર્થકર ધનરથજી સ્વામી પાસે દીક્ષા લીધી. એક લાખ પૂર્વ વર્ષનો સંયમ પાળ્યો. ત્યાંથી સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં દેવ તર્ફથી ઉત્પન્ન થયા. ત્યાં ૩૩ સાગરનું આયુષ્ય હતું.
૫. નાગશ્રીએ શા માટે ધર્મરાચિ અણગારને બધું શાક વહોરાતી દીધું? (૧×૨)

૭. હમણા જ બધા આવશે અને શાડ જોશો તો મારી ગજરી કરશે એવ માનીને નાગશ્રીએ બધું શાડ ધર્મરાચિ અણગારને વહોરાવી દીધું અથવા ભૂલ છુપાવવા અને મુનિનો વિચાર કર્યા વગર તુંબડીનું બધું શાડ વહોરાવી દીધું.

૮. શાલિબદ્રને મળવા તેમના ઘરે ડોણ આવ્યું?

૯. શાલિબદ્રને મળવા તેમના ઘરે શ્રેષ્ઠિક રાજ આવ્યા.

(આ) ડોણ બોલે છે અને ડોને કહે છે?

(૪)

૧. મેં અત્યારે જ તમને બધાને ત્યારી દીધા.

૨. મને ભૂખથી તરફકીને મરતા બચાવો.

૩. તમે આ શાડ ખાશો તો જરૂરથી મૃત્યુ પામશો.

૪. પિતાને આપેલું વચન તૂટી જશો.

ધજાજી સુભદ્રાને કહે છે.

બાજ પક્ષી મેધરથ રાજને કહે છે.

ધર્મધોષ મુનિ ધર્મરાચિ અણગારને કહે છે.

રોહિણેય ચોર મનમાં વિચારે છે.

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાચ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. આયુષ્ય ઘટતું જાય તો પણ પાપબુદ્ધ નવ ઘે,
આશા જીવનની જાય તો પણ વિધયાભિલાધા નવ મટે,
ઓષ્ઠધ વિશે કરું ચાન તો પણ ધર્મને હું નવ ગણું,
જની મોહમાં મસ્તાન હું પાચા વિનાના ઘર ચણું.

૨. મેં ભોગ સારા ચિંતાવ્યા પણ રોગ સમ ચિંતાવ્યા નાહિ,
આગમન ઈરદ્ધયું ધન તણું પણ મૃત્યુને પ્રેરણું નાહિ. ,
નાહિ ચિંતાવ્યં મે નઈ કારાગ્રહ સમી છે નારીઓ,
મધુજિંદુની આશા મહી ભય માત્ર હું ભૂલી ગયો.

૩. તારાથી ન સમર્થ અન્ય દિનનો ઉદ્ઘારનારો પ્રલુ,
મારાથી નાહિ અન્ય પાત્ર જગમાં જોતા જડે હે વિલુ!
મુક્તિ મંગાલ રથાન તો ય મને ઈરદ્ધા ન લક્ષ્ણી તણી,
આપો સમ્યગ્રદળ શ્યામ જીવને તો તૃપ્તિ થાયે ગણી.

૪. નમું અનંત ચોવીસી, ગ્રાધબાદિક મહાવીર, જેણે આર્યકોન્ગમાં ઘાલી ધર્મની શીર
મહા અતુલ્ય બળી નર, શૂર વીર ને ધીર, તીર્થ પ્રવર્તાવી, પહોંચ્યા ભવ જળ તીર.

૫. જિનશાસન નાચક ધન્ય શ્રી વીર જિણાંદ, ગૌતમાદિક ગણધરે વર્તાવ્યો આનંદ,
શ્રી ગ્રાધબાદેવના ભરતાદિક સો પુગા, વૈરાગ્ય મન આણી સંયમ લીધો અદ્ભુત.

જ્ય - જિનેંદ્ર

(30)

(90)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. અજ્ઞત્યણાભોગેણં સહસાગરેણં મહત્તરાગારેણં સવ્વસમાહિ વતિયાગારેણં વોચિચામિ
૨. ધર્મગુરુ ધર્મચાર્ય ધર્મ ઉપદેશના દાતાર મહાપુરુષ પંડિતરાજ મુનિરાજ
૩. છલ્પીસાએ દસાડપ વવછારાણ ડેઢસણકાલેહિ જ્ઞાતાવીસાએ આણગારગુણોહિં અદ્ધાવીસાએ આચારપ
૪. કષેહિં એગ્રૂણતીસાએ
૫. જીવા વિ ખમંતુ મે મિતી મે સવ્વભૂષોસુ વેર મજં ન કેણાઈ
૬. દેવસિય પાચચિત વિસ્તૃતનાર્થ કરેમિ કાઉચાં

(આ) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખી કર્યા પાઠમાં આવે છે? તે લખો.

(4)

જવાબ		પાઠ
૧. ફાસુય	જીવરહિત–અચેત	બારમા પ્રતમાં
૨. ખાતરખણી	ખાતરી પાડી	ત્રીજા પ્રતમાં
૩. બોયણા ઉ	બોજન સંબંધી	સાતમા પ્રતમાં
૪. પમાયાચરિયં	પ્રમાદ કરવાથી	આઠમા પ્રતમાં
૫. જાણી પ્રીણી	જાણીને, ઓળખા છતાં	પહેલા પ્રતમાં

(દ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો.

(4)

જવાબ		જવાબ	જવાબ
૧. એક દિવસ અને ચાગી સુધી	જાવ અહોરતાં	૨. પ્રડારના	વિછસ્સ
૩. ખીસાં ડાતરી	ગાંઠડી છોડી	૪. મોટડા મૈથુનથી	થૂલાઓ મેહુણાઓ
૫. રૂપું તથા સોનાની જે મર્યાદા કરી હોય	હિરણ્ય–સુવણ્ણનું યથા પરિણામ		

(ઝ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(90)

૧. અપરિગ્રહ પ્રતનું પાલન શા માટે કરવું જોઈએ?
૨. પરિગ્રહ પાપનું કારણ છે, તે માટે જીવહિંસા, સાચું–ખોટું, કાવાદાવા, ચોરી વગેરે કરી જીવ પાપ વધારે છે.
૩. પ્રછર એટલે શું? તેને બીજું શું કહેવાય છે?
૪. પ્રછર એટલે દિવસ કે રાત્રિનો ચોથો ભાગ. તેને પોરસી પણ કહેવાય છે.
૫. મર્યાદા બહાર જવાનો ત્યાગ કરવાથી શું લાભ થાય છે?
૬. મર્યાદા બહાર જવાનો ત્યાગ કરવાથી તે જરૂરી થતી હિંસા આદિ પાપોનો મોટો કર્મબંધ અટકે છે.
૭. શરીરને પીડાકારીના ઉદાહરણ આપો.
૮. કૃભિ, વાળો, જૂ, લીંખ વગેરે.
૯. આઠમા પ્રતની કોટિ કેટલી? કેટલા સમયનું છે?
૧૦. આઠમા પ્રતની કોટિ છ છે. જવજીવનું છે.
૧૧. અદતાદાન એટલે શું?
૧૨. અદતાદાન એટલે કોઈપણ વસ્તુને તેના માલિકની આજ્ઞા વિના લેવી એટલે ચોરી છે.
૧૩. બારમા પ્રતમાં શેની ભાવના ભાવવામાં આવે છે?
૧૪. બારમા પ્રતમાં આભક્તયાણની ભાવનાથી વહેરાવવાની ભાવના ભાવવામાં આવે છે.
૧૫. શક્ષતાવ એટલે શું?
૧૬. શક્ષણ આદિ ઈંજનો જિનેશ્વર દેવની સ્તુતિ કરે ત્યારે આ પાઠ જોલે છે, માટે તેને શક્ષતાવ કહે છે.
૧૭. દશમા પ્રતમાં શેની મર્યાદા કરવામાં આવે છે?
૧૮. છદ્ધા અને સાતમા પ્રતમાં જે મર્યાદાઓ આજીવન માટે કરી છતી, તેને ટૂંકાવીને વધુ મર્યાદા પ્રતિદિન માટે

કરવામાં આવે છે.

૧૦. અતિચાર કોને કહે છે? તે કેટલા છે?

૧. પ્રતોમાં લાગવાવાળા દોષોને અતિચાર કહે છે. તે ૮૮ છે.

(૫૦)

(૨૦)

(૧૫)

પ્ર.૨ (અ) છ આરાના આધારે લખો.

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ચોથા આરાના છેડે કેટલા અને કયા બોલ વિચ્છેદ ગયા?

(૫)

૨. ચોથાના આરાના છેડે દશ બોલ વિચ્છેદ ગયા. ૧) કેવળજ્ઞાન ૨) મનઃપર્યવજ્ઞાન ૩) પરમ અવધિજ્ઞાન ૪) યથાખ્યાત ચારિત્ર ૫) સૂક્ષ્મ સંપર્યાય ચારિત્ર ૬) પરિહાર વિશ્વુદ્ધ ચારિત્ર ૭) પુલાક લખિ ૮) ક્ષપક શ્રેણી-ઉપશાખ શ્રેણી ૯) આહારક શરીર ૧૦) જિનકલીપણું.

૩. ઉત્સર્પણી કાળના બીજા આરામાં કેટલા વરસાદ પડશે? કયા કયા? માત્ર નામ લખો. (૨×૫)

૪. ઉત્સર્પણી કાળના બીજા આરામાં સાત દિવસના પાંચ વરસાદ પડશે. ૧) પુષ્ટરાતર્ત મેઘ ૨) ક્ષીર મેઘ ૩) ધૂત મેઘ ૪) અમૃત મેઘ ૫) રસ મેઘ.

૫. આરા કોને કહે છે? આરા કેટલા છે? કયા કયા? એક કાળચકમાં કેટલા આરા છે?

૬. જેમ ગાડાના પૈડાંના વિભાગને આરા કહે છે, એમ કાળચકના વિભાગને આરા કહે છે. અવસર્પણીના છ આરા અને ઉત્સર્પણીના છ આરા. એક કાળચકમાં પર આરા હોય છે.

૭. અવસર્પણી કાળના છટઠો આરો બેસતા આઠ પાંસળી, ઉત્તરતા આરે ચાર પાંસળી, હુંડ સંસ્થાન, ધરતીની સરસાઈ રાખ સરખી જાણુવી.

૮. જુગલિયા કેટલા આરા સુધી હોય છે? તેમને આહારની ઈચ્છા ક્યારે થાય? તે કોણ પૂરી કરે?

૯. જુગલિયા અવસર્પણીના પહેલા, બીજા, ત્રીજા આરા અને ઉત્સર્પણીના ચોથા, પાંચમા, છટઠા આરામાં હોય છે. તેમને આહારની ઈચ્છા ત્રણ, બે, એક દિવસે થાય. ૧૦ પ્રકારના કલ્પવૃક્ષ પૂરી કરે.

૧. મહાવીર સ્વામીના કયા ડલ્યાણક કયા નક્ષત્રમાં થયા?

૨. મહાવીર સ્વામીના પાંચ ડલ્યાણક ઉત્તરા ફાળુની નક્ષત્રમાં થયા – ૧૦ મા પ્રાણાત દેવલોકમાંથી ચ્યાવીને દેવાનંદાની કુક્ષિઓ ઉત્પન્ન થયા, ગર્ભનું સાહરણ થયું, ૪૩ થયો, દીક્ષા લીધી, કેવળજ્ઞાન પામ્યા અને સ્વાતિ નક્ષત્રમાં ભગવાન મોક્ષમાં ગયા.

(૨) ખાલી જગ્યા પૂરો.

(૫)

૧. ..... અને ..... માં બેસતા બીજા આરા જેવા ભાવો સાદાકાળ વર્તે છે.

છરિવાસ, રમ્યક્રવાસ

૨. પાંચમા આરાને વિશે ..... ઉપવાસ તે ..... સરખો લાગશે.

એક, માસક્ષમણ

૩. માધ્યમબંદેય..... અને ..... મળીને એક લાખ પૂર્વનો સંયમ પાલ્યો.

છાંસ્થાપણું, કેવળપણું

૪. ઉત્સર્પણીના ચોથા આરામાં ..... મા તીર્થકર અને ..... મા ચકવતી થશે.

ચોવીસમા, બારમા

૫. ..... પર્વતના મૂળમાં ..... બિલ હશે.

વૈતાઢ્ય, ૭૨

(આ) કર્મપ્રકૃતિના આધારે લખો.

(૨૫)

(૧) વ્યાખ્યા લખો.

(૫)

૧. નિકાચિત – જે કર્મ તીવ્ર રસથી, ગાઠ રીતે બંધાયા હોય, જેમાં કોઇ દ્રુતન, અપવર્તન કે સંક્રમણ વગેરે થઈ ન શકે, જેના ફળ અવશ્યમેવ બોગવવા પડે તે.

૨. ગ્રાણવિજ્ઞાન આવરણ – નાકથી ચુંણે પણ વિશેષ જ્ઞાન ન થાય કે શેની ગંધ આવે છે?

૩. આનુપૂર્વી – જીવ મરણ પામીને બીજી ગતિમાં જય ત્યારે રસ્તામાં વિગ્રહગતિમાં જાથે રહે અને વળાં લેવામાં મદદ કરે.

૪. સૌભાગ્ય નામ – જેના ઉદ્દેશી જીવ બીજાને પ્રીતિપાત્ર બને.

પ. અમનોજા રસ – મનને ન ગમતા રસ મળે.

(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૭)

૧. દર્શનાવરણીય કર્મ જીજું, મોહનીય કર્મ ચોથું અને અંતરાય કર્મ આઠમું શા માટે? (૩)

૭. જ્ઞાન ઉપયોગ પૂર્ણ થવા પર તરત દર્શનનો ઉપયોગ હોય છે તેથી દર્શનાવરણીય કર્મ જીજું, સુખ-દુઃખ રાગ અને દ્રેષ્ણને જરૂર આપે છે તેથી મોહનીય કર્મ ચોથું અને ગોત્ર પ્રમાણે દાન, લાભ આદિ પ્રાપ્તિ અને વિયોગ થાય છે તેથી અંતરાય કર્મ આઠમું છે.

૨. નીચ ગોત્ર બંધના પહેલા ચાર કારણ લખી દર્શનાવરણીયનો અભાધાકાળ લખો. (૨x૭)

૭. નીચ ગોત્ર બંધના કારણો ૧) જાતિ મદ, ૨) કુળ મદ, ૩) બળ મદ, ૪) ઝ્રપ મદ.

દર્શનાવરણીયનો અભાધાકાળ – ૭. અંતર્મુહૂર્ત ઉત્કૃષ્ટ ૩૦૦૦ વર્ષનો.

૩. વર્ગણા એટલે શું? જીવ કઈ વર્ગણાઓ ગ્રહણ કરી શકે છે?

૭. વર્ગણા એટલે લોકમાં રહેલા વિશિષ્ટ પુરુષાલોનો સમૂહ. જીવ આઠ પ્રકારની વર્ગણાઓ ગ્રહણ કરી શકે છે.
૧) ઔદાચિક, ૨) વૈક્રિક, ૩) આહારક, ૪) તૈજ્સ, ૫) શ્વાસોચ્છ્વાસ, ૬) બાધા, ૭) મન, ૮) કાર્મણા.

૪. મનુષ્ય આયુષ્ય બંધના ચાર કારણો અને અંતરાય કર્મની સ્થિતિ લખો.

૭. મનુષ્ય આયુષ્ય બંધના ચાર કારણો છે – ૧) ભદ્ર પ્રકૃતિ ૨) વિનય પ્રકૃતિ ૩) સાનુકોશ – દચ્યાબાવ રાખવાથી ૪) અમત્સર – અહંકાર રહિત, તુચ્છતા રહિત.

અંતરાયની સ્થિતિ ૭. અંતર્મુહૂર્ત ૩. ૩૦ કોડાકોડ સાગરોપમ.

પ. ગ્રસ દશકમાં કેટલી પ્રકૃતિ છે? તેમાંથી પહેલી પાંચ પ્રકૃતિના નામ લખો.

૭. ગ્રસ દશકમાં દશ પ્રકૃતિ છે. ૧) ગ્રસ ૨) બાદર ૩) પર્યામ ૪) પ્રત્યેક ૫) સ્થિર.

૫. મોહનીય કર્મ બોગવવાના પાંચ પ્રકાર લખો. અંતરાય કર્મના લક્ષણ અને ક્યો ગુણ રોક્યો છે? તે લખો.

૭. મોહનીય કર્મ પાંચ પ્રકારે બોગવે-૧) સમકિત મોહનીય, ૨) મિશ્યાત્વ મોહનીય, ૩) મિશ્ર મોહનીય, ૪) કષાય ચારિત્ર મોહનીય, ૫) નોકષાય ચારિત્ર મોહનીય,

અંતરાય કર્મનું લક્ષણ ચાળના બંડાવી સમાન. અનંતરીય ગુણ રોક્યો છે.

૭. કર્મના મુખ્ય પ્રકાર કેટલા? માત્ર નામ લખો. સૌથી વધુ ભાગ કયા કર્મને મળે છે? શા માટે?

૭. કર્મના મુખ્ય પ્રકાર ને. ૧) દ્વાય કર્મ, ૨) ભાવ કર્મ. સૌથી વધુ ભાગ વેદનીય કર્મને મળે છે કારણ કે તેની સ્થિતિ થોડી છે, પરંતુ તેમાં પુરુષાલો વધુ હોય તો ૭ પોતાનું ફળ દેખાડી શકે/અનુભવી શકાય.

૮. પિંડ પ્રકૃતિ એટલે શું? તે કેટલી છે? પહેલી છ પિંડ પ્રકૃતિના નામ અને તેની ઉત્તર પ્રકૃતિની માત્ર સંખ્યા લખો.

૭. પિંડ પ્રકૃતિ એટલે જે પ્રકૃતિના વિશેષ વિભાગ હોય તે. તે ૧૪ છે. ૧) ગતિ ચાર ૨) જાતિ પાંચ ૩) શરીર પાંચ ૪) શરીર અંગોપાંગ ત્રણ ૫) શરીર બંધન પાંચ ૬) શરીર સંઘાતન પાંચ.

(૩) કયા કર્મની કઈ પ્રકૃતિ છે?

(૩)

૧. લડવો થઈ જવો – જ્ઞાનાવરણીય કર્મ – રૂપર્શ આવરણ.

૨. સુગંધી શરીર મળે – નામ કર્મમાં શુભ નામ કર્મ – ઈષ્ટ ગંધ.

૩. લાડવા ખાવા હોય પણ ખાય ન શકે – અંતરાય કર્મ – બોગાંતરાય.

(૪) સાધુ-સાધીને ગોચરી વહોરાવવાને આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૪)

૧. ગોચરી એટલે શું? કઈ જીવી સાધુ-સાધીનું વહોરાવી શકે નાહિ?

(૨x૨)

૭. પંચમહિત્રાત્રાવી પૂર્ણ સાધુ-સાધીની આહાર-પાણી લેવાની વિધિને ગોચરી કરે છે. સાતમો મહિનો શરીર થઈ ગયો હોય તેવી ગર્ભવતી મહિલાએ કષ થાય તેવી રીતે શરીરને હલાવી-ચલાવીને વહોરાતું નહિ અને બાળકને ધવડાવતી માતા ધાવતા બાળકને છોડીને વહોરાવી શકે નાહિ.

૨. સાધુ-સાધીને વહોરાવાય કે નહિ? પુસ્તક, મીઠું, ખસખસ છાટેલ લાડવો, શાદ્દની વસ્તુ
પુસ્તક – હા, મીઠું – ના, ખસખસ છાટેલ લાડવો – ના, શાદ્દની વસ્તુ – ના.

૩. આધાકર્મી એટલે શું? (૧)

૪. સાધુ-સાધીના નિમિતો પૃથ્વીકાય, અપ્કાય, તેઓકાય, વાઓકાય, વનસ્પતિકાય અને ગ્રસકાય આ છકાય
જીવની હિંસા કરીને આહાર-પાણી બનાવેલા હોય.

(૧૦)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે ....

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના બે થી ગ્રાણ લીટીમાં જવાબ લખો. (૮)

૧. ભગવાને કેટલા અને કયા કયા કુળની રચના કરી?

૨. ભગવાને ચાર કુળની રચના કરી ૧) અધિકારી, સૈનિક આદિનું ઓ કુળ, પુરોહિત વગેરેનું બોગ કુળ,
પરિવારનોનું રાજ કુળ અને બાકી જર્ણનું ક્ષમિય કુળ.

૩. ધમદિશના સાંભળી કામદેવ શ્રાવકે ભગવાન પાસે શું ગ્રહણ કર્યું? તેમને નિર્ગ્રથ પ્રવચનમાં શું ઉત્પદ્ધ થયું?

૪. ધમદિશના સાંભળી કામદેવ શ્રાવકે ભગવાન પાસે પાંચ અણુવત, ગ્રાણ ગુણવત અને ચાર શિક્ષા પ્રત એમ
શ્રાવકના ૧૨ પ્રત ગ્રહણ કર્યા. તેમને નિર્ગ્રથ પ્રવચનમાં શ્રદ્ધા ઉત્પદ્ધ થઈ.

૫. સાધકની સાધના શું છે?

૬. જરૂર છે ત્યાં સમિતિમાં રહે એટલે કે જાગૃતિ અને ઉપયોગપૂર્વક પ્રવૃત્તિ કરે. બાકીના સમય ગુમિ એટલે કે
પ્રવૃત્તિથી નિવૃત્તિ કરે. આ જ સાધકની સાધના છે.

૭. ગ્રાણધર, ૮૪૦૦૦ સાધુ, ૩ લાખ સાધી, ૩,૦૫,૦૦૦ શ્રાવક, ૫,૫૪,૦૦૦ શ્રાવિકા, ૨૦૦૦૦ કેવળી,
૧૨,૫૫૦ મન:પર્યવજ્ઞાની, ૬૦૦૦ અવધિજ્ઞાની, ૪૪૦૦ પૂર્વધર સાધુઓ હતા.

(૨) કોણ બોલે છે અને કોણ કહે છે? (૨)

જવાબ

૧. હા, ભગવાન આપ સત્ય કહો છો. કામદેવ શ્રાવકે ભગવાન મહાવીરને કહ્યું,
રામદેવ મોટા મનિવર મૃગાપુર જગીશ, મુનિવર અનાથી જીત્યા રાગ ને રીસ .

૨. વિચરે વિદેહ મોટા તપચી ઘોર, ભાવે કરી વંદું ટાળે ભવની ખોડ,
ચોવીસે જિનના સધના એ ગણધાર, ચૌદસે ને બાવળ પ્રણમું તે સુખદાર .

૩. દેખી સોમિત્ર કોષ્ટો મસ્તકે બાંધી પાળ, જેર તણા ખીરા શિર ઠવિયા અસરાળ
મુનિ નજર ન ખંડી મેટી મનની જાળ, પરિષ્ઠ સહીને મુક્તિ ગયા તત્તાળ.

૪. ગંગાદ્રા મુનિ આણંદ તરણ તારણ જ્હાં, કુશળ મુનિ રોહો દિયો ઘણાને સાંજ,
ધન્ય સુનક્ષત્ર મુનિવર સર્વાનુભૂતિ અણગાર, આરધિક હોઈને ગયા દેવલોક મોકાર.

૫. શુક્રદેવ સંન્યાસી એક સહસ્ર શિષ્ય સાર, પંચશયશું શેલક લીધો સંયમ ભાર,
સર્વ સહસ્ર અઠાઈ ઘણા જીવને તાર, પુંડરગિરિ ઉપર કીયો પાદોપગમન સંથાર.

જ્ય - જિનેન્દ્ર

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાચ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. કર્કદુ પ્રમુખ ચારે પ્રત્યેક બુદ્ધ, મુનિ મુક્તો પહોંચ્યા જીત્યા કર્મ મહાનોદ્ધ
ધન્ય મોટા મુનિવર મૃગાપુર જગીશ, મુનિવર અનાથી જીત્યા રાગ ને રીસ .

૨. વિચરે વિદેહ મોટા તપચી ઘોર, ભાવે કરી વંદું ટાળે ભવની ખોડ,
ચોવીસે જિનના સધના એ ગણધાર, ચૌદસે ને બાવળ પ્રણમું તે સુખદાર .

૩. દેખી સોમિત્ર કોષ્ટો મસ્તકે બાંધી પાળ, જેર તણા ખીરા શિર ઠવિયા અસરાળ
મુનિ નજર ન ખંડી મેટી મનની જાળ, પરિષ્ઠ સહીને મુક્તિ ગયા તત્તાળ.

૪. ગંગાદ્રા મુનિ આણંદ તરણ તારણ જ્હાં, કુશળ મુનિ રોહો દિયો ઘણાને સાંજ,
ધન્ય સુનક્ષત્ર મુનિવર સર્વાનુભૂતિ અણગાર, આરધિક હોઈને ગયા દેવલોક મોકાર.

૫. શુક્રદેવ સંન્યાસી એક સહસ્ર શિષ્ય સાર, પંચશયશું શેલક લીધો સંયમ ભાર,
સર્વ સહસ્ર અઠાઈ ઘણા જીવને તાર, પુંડરગિરિ ઉપર કીયો પાદોપગમન સંથાર.

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. સે કિ તં ધમજાણે ધમજાણે ચાલિવિહે ચાલિપડિયારે પણતે તં જ્હા આણાવિજાએ
૨. માલા વજગા વિલેવણના પચ્ચાખણાણ સત્થે મુસલાદિક સાવજ્જ જોગના પચ્ચાખણાણ જાવ
૩. ખેતવૃકી સાઈઅંતરદ્વારાએ સચિતાહારે સચિતા પડિબદ્વાહારે આપલિઓસહિલાફણણાણ દુપોલિઓ
૪. જાવયાણં તિજાણં તારયાણં બુદ્ધાણં બોહયાણં મુતાણં
૫. દ્રેષ કલછ અભ્યાખ્યાન પૈશુણ્ય પર-પરિવાદ રઈ-અરઈ

(આ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો.

(4)

જવાબ

૧. મા ણં મસગા	રણે! મરછર કર્દે	૨. પડિપુણ્ણ	પ્રતિપૂર્ણ છે
૩. બંડોવગરણરસ્સ	પાત્ર અને વચ્ચ આદિ ઉપધિની	૪. માયામોસો	કપટ સહિત જુનું બોલવું
૫. ઝાણેણં	ધર્મદ્યાન કરીને		
૬. પરિયટુણાએ	વારંવાર વગાર પુંજ્યે પડખા ફેરવવાથી		
૭. પાઉસિયાએ	જીવ કે અજીવ પર દ્રેષભાવ કરવો		
૮. અભિનિવેશિક મિથ્યાત્ત્વ પોતાનો મત ખોટો જાણવા છતાંય છોડવો નહિ તેમ જ કુયુઝીથી તેનું પોખણ કરવું			

(ઇ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો અને કચા પાઠમાં આવે છે?

(5)

મૂળ પાઠ

૧. મોક્ષમાર્ગને અંગીકાર કરું છું	મર્ગં ઉવસંપજ્ઞામિ	પાઠ
૨. મર્સ્તકે આવર્તન કરીને	સિરસાવતં	સંથારામાં
૩. વમનમાં ઉપજે તે	વંતે ચુ વા	સંમૂર્ચ્છિમ મનુષ્યમાં
૪. બોગવેલી હોય અથવા	પરિબુતં વા	જીજા શ્રમણસૂસ્પ્રમાં
૫. આપની	તુલ્બેહિં	પ્રતિક્રમણાના પહેલા પાઠમાં
૬. સચેત રજ્યુક્ત વસ્તુને સ્પર્શવાથી	સસરક્ખામોસે	પહેલા શ્રમણસૂસ્પ્રમાં

(ઇ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(10)

૧. ગુમિ એટલે શું? બ્રહ્માચર્યની ગુમિ કેટલી? પહેલી ગુમિ સમજાવો.
૨. ગુમિ એટલે અશુભ મન, વચન, કાયાને ગોપવવા. બ્રહ્માચર્યની ગુમિ એ છે. ૧) સ્ત્રીએ પુરુષ રહિત, પુરુષે સ્ત્રી રહિત તેમ જ પશુ, નાનુસક રહિત સ્થાનમાં રહેતું, ઉદ્ધર બિલાડીના દખાંતે. જેમ ઉદ્ધરને બિલાડીથી સતત ભય તેમ બ્રહ્માચારી પુરુષને સ્ત્રી બેગા થવાથી બ્રહ્માચર્ય ન સચવાય.
૩. સ્વાધ્યાયના બેદ કેટલા છે? માત્ર નામ લખો. તેમાં અતિક્રમ આદિ દોષ લાગે તો શું તેનું પ્રતિક્રમણ થઈ જાય છે?
૪. સ્વાધ્યાયના પ બેદ – વાચના, પુચ્છણા, પરિયટુણા, અનુપ્રેક્ષા અને ધર્મકથા. સ્વાધ્યાય ઉત્તરગુણ છે. તેમાં અતિક્રમ આદિ દોષ લાગે તો ચારિત્રણમાં મલિનતા આવે છે, પૂર્ણ ચારિત્રણો બંગ થતો નથી માટે તેનું પ્રતિક્રમણ થઈ જાય છે.
૫. સંથારાના કેટલા પ્રકાર છે? તેમાંથી ઈંગિત મરણાનું સ્વરૂપ સમજાવો.
૬. સંથારાના પ્રકાર છે, ઈંગિત મરણમાં ચૌવિહારો ઉપવાસ હોય, મર્યાદિત ક્ષેત્રમાં હલનચલન કરી શકે, ઈંગિત-મર્યાદિત સ્ત્રીમાણી છૂટ હોય, ચતુર્વિધ સંઘ આદરી શકે, વર્તમાને થતો નથી. વૈચાવચ્ચ ન કરાવે.
૭. નમોત્થુણાંમાં તીર્થકરને કેટલી અને કઈ કઈ ઉપમાઓ આપવામાં આવી છે? મૂળ પાઠ લખો.
૮. નમોત્થુણાંમાં તીર્થકરને છ ઉપમાઓ આપવામાં આવી છે. પુરિસસિહાણાં, પુરિસાવર પુંડરિયાણાં, પુરિસાવર ગંધથીણાં, લોગ પર્યવાણાં, ધમ સારહીણાં, દીવોતાણાં.

- પ. પરમ સુખ કેવું છે? તેને પામવા શું કરવું જોઈએ? જીવ સુખ અને દુઃખ શા થડી અનુભવે છે?
૭. પરમ સુખ અજ્ઞ, અમ્ર, નિરાબાધ છે. તેને પામવા માટે સમકિત સહિત જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રણી આરાધના કરવી જોઈએ. જેવા રસથી પૂર્વે શુભાશુભ જ્ઞાનાવરણીય આદિ ૮ કર્મ ઉપાર્જન કર્યા છે, તેવા શુભાશુભ કર્મના ઉદ્દ્યથી જીવ તે પ્રમાણે સુખ-દુઃખ ભોગવે છે.

(40)

પ્ર.૨ (અ) આગારધર્મના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૭)

૧. ભગવાને કેવી રીતે શ્રાવકોના ગુણગ્રામ કરેલા છે? (૨)
૭. શ્રાવકોના સમ્યક્તવના, સમ્યક્જ્ઞાનના, પ્રિયધર્મતાના, દફધર્મતાના, ઉપસર્ગોની મધ્યે અડગતાના, પડિમા ધારણના, અન્ય તીર્થિઓને નિરૂપાર કરવા સંબંધીના નિરતિચાર આરાધના સંબંધીના ગુણગ્રામ કરેલા છે.
૨. એક કરોડ પૂર્વ વર્ષ એટલે કેટલા? (૧×૫)
૭. એક કરોડ પૂર્વ વર્ષ એટલે ૮૪ લાખ વર્ષ×૮૪ લાખ વર્ષ (૭૦,૫૭૦ અબજ વર્ષ) ×૧ કરોડ વર્ષ.
૩. શ્રાવકના પાંચ અણુપ્રત ક્યા? ક્યા સૂસ્પન્માં એનો અધિકાર છે?
૭. અહિંસા, સત્ય, અચૌર્ય, બ્રહ્મચર્ય અને અપરિગ્રહ. પ્રશ્ન વ્યાકરણ સૂસ્પન્માં એનો અધિકાર છે.
૪. શ્રાવક ક્રિયા કરી કર્મ કાપે એટલે શું કરે?
૭. શ્રાવક ક્રિયા કરી કર્મ કાપે એટલે સમ્યગ્ ચારિત્રણી આરાધના કરે.
૫. ભગવાને ભગવતી સૂસ્પન્માં શંખ શ્રાવક માટે શું કહ્યું છે?
૭. તમે શંખ શ્રાવકની હિતના, નિંદા ન કરો. તે ધર્મને વિશે પ્રીતિવાળો અને દફતાવાળો છે.
૬. પાંચ ભરતમાં શ્રાવકો ક્યા કાળમાં હોય?
૭. અવસર્પિણી કાળના ગ્રીજા, ચોથા, પાંચમા આરામાં અને ઉત્સર્પિણી કાળના ગ્રીજા, ચોથા, આરામાં હોય.

(આ) નવતાત્પના આધારે જવાબ લખો. (૩૫)

(૧) વ્યાખ્યા લખો. (૫)

સડામ નિર્જરા – આત્મશુદ્ધિના આશયપૂર્વક તપ દ્વારા સમજ અને સમભાવપૂર્વકની સમકિતની હાજરી માં કષ સહન કરવાથી થતી નિર્જરા.

ચથાખ્યાત ચારિત્ર – જેમાં સંપૂર્ણ વીતરાગ અવસ્થા પ્રામ થાય છે તે ચારિત્ર.

અણવકંખવતિયા – પોતાના તથા જીજાના હિતની ઉપેક્ષા કરવી અથવા આલોક-પરલોક બગાડે તેવા કાર્ય કરવા.

વાણાયંતર – જે દેવો વળોના અંતરમાં રહે છે અથવા પર્વત, ગુફા, વનખંડ વગેરે જ્યામાં રહે છે, હરવા-હરવાની રાચિવાળા છે.

અનુભાગ બંધ – કર્મના તીવ્ર-મંદ આદિ રસ પરિણામરૂપ.

(૨) નીચેના પ્રશ્નોના માઝ્યા પ્રમાણે જવાબ લખો. (૨૩)

૧. સંવર તત્પના વિશેષ બેદ કેટલા છે? તે ટૂંકમાં લખીને દશ યતિધર્મના માત્ર નામ લખો. (૪×૫)

૭. સંવર તત્પના વિશેષ બેદ ૫૭ છે. ૫ સમિતિ, ૩ ગુમિ, ૨૨ પરિષદ્, ૧૦ યતિધર્મ, ૧૨ ભાવના, ૫ ચારિત્ર.

૧૦ યતિધર્મના નામ-ખંતિ, મુતિ, અજ્ઞયે, મદ્યે, લાઘ્યે, સચ્ચે, સંભે, તવે, અક્ષિચણે, નંબચેરવાસે.

૨. વ્યવાહરિક જીવનમાં મોક્ષ તત્પને જાણીને શું કરશો?

૭. ૧) સમ્યગ્જ્ઞાન, સમ્યગ્રૂદ્ધન, સમ્યગ્ચારિત્ર અને સમ્યગ્તુપની આરાધનાનું લક્ષ્ય દફ કરવું. ૨) જૈનધર્મ ની શ્રદ્ધા મજબૂત કરવી. ૩) માત્ર મોક્ષના લક્ષ્યે ધર્મની આરાધના કરવી. ૪) મોક્ષનું ચથાર્થ સ્વરૂપ સમજું.

૩. અરૂપી અજીવના બેદ કેટલા? તેમાંથી આકાશસ્થિતકાય અને કાળના કેટલા અને ક્યા ક્યા બેદ?

૭. અરૂપી અજીવના બેદ ૩૦. આકાશસ્થિતકાયના ૮ બેદ દ્વાર્ય થકી એક, ક્ષેત્ર થકી લોકાલોક પ્રમાણે, કાળ થકી અનાદિ અનંત, ભાવ થકી અવર્ણે, અગંધે, અરસે, અફાસે, અરૂપી, ગુણ થકી અવગાહનાદાન આકાશસ્થિતકાયના રૂપદ્ધ, દેશ, પ્રદેશ અને કાળના ૯ બેદ દ્વાર્ય થકી અનંત, ક્ષેત્ર થકી અઠીદીપ પ્રમાણે, કાળ થકી

- અનાટ અનંત, ભાવ થડી અવરોં, અગંધે, આરસે, અફાસે, અરૂપી, ગુણ થડી વર્તના લક્ષણ, અદૃઢાસમય.
- ૪ જીવના નવમા અને અગિયારમા બેદના નામ લખો. ધાતડી ખંડમાં મનુષ્યના કેટલા અને કયા બેદ લાભે?
- જ. જીવના નવ બેદ – પૃથ્વીકાય, અપુકાય, તેઉકાય, વાઉકાય, વનસ્પતિકાય, બેઈન્ડ્રિય, તેઈન્ડ્રિય, ચૌરેન્ડ્રિય, પંચેન્ડ્રિય. જીવના અગિયાર બેદ – એકેન્ડ્રિય, બેઈન્ડ્રિય, તેઈન્ડ્રિય, ચૌરેન્ડ્રિય, નારકી, તિર્યંચ, મનુષ્ય, ભવનપતિ, વાણવ્યંતર, જ્યોતિધી, વૈમાનિક.
- ધાતડી ખંડમાં મનુષ્યના 48 બેદ લાભે. ૨ ભારત, ૨ ઈરવતા, ૨ મહાવિદેશ, ૨ હેમવય, ૨ છિરણ્યવય, ૨ હરિવાસ, ૨ રમ્યકવાસ, ૨ દેવકુરુ, ૨ ઉત્તરકુરુ એમ 18 ક્ષોત્રના ગર્ભજ મનુષ્યના અપર્યામા, પર્યામા અને સમૂચ્છીમ મનુષ્યના અપર્યામા એમ $18 \times 3 = 54$.
- પ. અંતરાય કર્મ ધાતી છે કે અધાતી? તેની કેટલી અને કઈ પ્રકૃતિ પાપમાં છે? દેવના 968 બેદ કેવી રીતે થાય? તે ટુંકમાં સમજાવો.
- જ. અંતરાય કર્મ ધાતી છે. તેની પાંચે પ્રકૃતિ પાપમાં છે. દાનાંતરાય, લાભાંતરાય, બોગાંતરાય, ઉપલોગાંતરાય વીર્યાંતરાય.
- દેવના 968 બેદ – ૨૫ ભવનપતિ (90 ભવનપતિ+૧૫ પરમાધામી), ૨૭ વાણવ્યંતર (9 વાણવ્યંતર+ 10 જીબંકા), 10 જ્યોતિધી, 38 વૈમાનિક (12 દેવલોક+૩ કિલિધીક+૮ લોકાંતિક+૮ ગ્રેવેયક+૫ અનુતર વિમાન).
- ક. શિખરી પર્વત ક્યાં આવેલો છે? ત્યાં કેટલા અંતરદ્વીપ છે? કેવી રીતે? (૩)
- જ. શિખરી પર્વત ઈરવત ક્ષોત્રમાં આવેલો છે. ત્યાં 28 અંતરદ્વીપ છે. સાતમા અંતરદ્વીપનો છેડો શિખરી પર્વત ના છેડાથી 8400 યોજન દૂર આવેલો છે. આ રીતે એક પર્વતના ચાર છેડા પર સાત સાત આંતરે આંતરે દીપો છે, કુલ 28 દીપો છે.
- (૩) નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ લખો. (૭)
૧. બાહ્ય તપ કેટલા છે? પહેલા પ્રણાના નામ લખો.
૨. બાહ્ય તપ ક છે-અણસણ, ઉણોદરી, વૃત્તિસંક્ષેપ.
૩. લૂઝા રૂપર્થમાં કેટલા બેદ લાભે? કેવી રીતે?
૪. લૂઝા રૂપર્થમાં 23 બેદ લાભે. ૫ વર્ષ, ૨ ગંધ, ૫ રસ, ૫ ચંઠાણ, ક રૂપર્થ.
૫. પુણ્ય તત્ત્વમાં કર્મની કર્મની કેટલી પ્રકૃતિ હોય?
૬. પુણ્ય તત્ત્વમાં ચાર અધાતી કર્મની 42 પ્રકૃતિ હોય.
૭. પાંચ આસ્વના નામ લખો.
૮. પ્રાણાતિપાત, મૃધાવાદ, અદ્યતાદાન, મૈથુન, પરિગ્રહ.
૯. જાતિસ્મરણ જ્ઞાન પામી મોક્ષો કોણ જાય? મોક્ષમાં જવા ગતિ, સમકિત અને વીર્ય કયા જોઈએ?
૧૦. જાતિસ્મરણ જ્ઞાન પામી રૂપયંબુદ્ધ મોક્ષમાં જાય. મોક્ષમાં જવા ગતિ-મનુષ્યની, સમકિત-ક્ષાળિક સમકિત, વીર્ય-પંડિતવીર્ય જોઈએ.
૧૧. સંવર તત્ત્વ હોય છે કે ઉપાદેય? બંધ તત્ત્વ રૂપી કે અરૂપી? તેમાં બેદ કેટલા?
૧૨. સંવર તત્ત્વ ઉપાદેય છે તેમાં 47 બેદ, બંધ તત્ત્વ રૂપી છે તેમાં 4 બેદ.
૧૩. મધ્યામાં આંતરા, પાથડા, નરકાવાસ અને પોલાણ કેટલી?
૧૪. મધ્યામાં આંતરા 2 , પાથડા 3 , નરકાવાસ $10,108$ અને પોલાણ $9,94,000$ યોજન.
- (૧) ત૨ આગમના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૮)
૧. આગમ સૂત્રો કેટલા પૂર્વીના ર્ચેલા હોય છે?
૨. આગમ સૂત્ર 90 પૂર્વી કે તેથી વધુ કે શ્રુતજ્ઞાનના ધારકોએ ર્ચેલા હોય છે.
૩. સમવાયાંગ સૂત્રમાં શેનું વર્ણન છે?
૪. સમવાયાંગ સૂત્રમાં $9,2,3$ બોતથી કોડકોડ બોતોનું, કૃત શ્લાઘનીય પુરુષોનું, દ્વાદશાંગીનું વર્ણન છે.

૩. ઉત્કાલિક સૂસની ત્વાજ્યા લખો. તેની સંખ્યા કેટલી છે?
૪. જેણો સ્વાધ્યાય અસરાચ ટાળીને આઠે પ્રચર કરી શકાય તે ઉત્કાલિક સૂસ. તેની સંખ્યા ૮ છે.
૫. રથમુસલકંટક સંગ્રામનું વર્ણન શેરીન શેમાં છે? તે કાલિક છે કે ઉત્કાલિક?
૬. રથમુસલકંટક સંગ્રામનું વર્ણન નિર્ચયાવલિકામાં છે. તે કાલિક છે.
૭. બૃહત્કલ્પ સૂસમાં ડોનું વર્ણન છે? તે અંગ છે કે ઉપાંગ?
૮. બૃહત્કલ્પ સૂસમાં સાધુ-સાધીના આચાર વિધિ કલ્પ અને નિર્ષેધ કલ્પનું વર્ણન છે. તે છેદ સૂસ છે.
૯. ભગવાન મહાતીરની અંતિમ દેશના કયા સૂસમાં છે? તેમાં ધર્મકથાઓ સિવાય શેનું વર્ણન છે?
૧૦. ભગવાન મહાતીરની અંતિમ દેશના ઉત્તરાધ્યયન સૂસમાં છે. તેમાં ધર્મકથાઓ સિવાય સમિતિ, ગુમિ, ૧ થી ૩૩ બોલ, સમ્યક્ પરાક્રમના બોલનું વર્ણન છે.
૧૧. કયા સૂસમાં ૩૩ જીવોનું વર્ણન છે? તેના રચયિતા કોણ છે?
૧૨. અનુત્તાનોવવાઈ સૂસમાં ૩૩ જીવોનું વર્ણન છે. તેના રચયિતા સુધર્મા સ્વામી છે.
૧૩. દ્વાદશાંગી કોને કહેવાય છે? તેમાં કેટલા સૂસોનું સંકલન હોય છે?
૧૪. દ્વાદશાંગી અંગસૂસોને કહેવાય છે, તેમાં બાર સૂસોનું સંકલન હોય છે.

(૧૦)

પ્ર.૩ વાતના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાન લખો. (ત્રણથી ચાર લીટીમાં)

૧. ઈંડ્રનો વૈભવ કેવો હતો? તેનું વર્ણન કરો.
૨. શૈક્ષણ્દાએ ૮ મુખવાળો હાથી બનાવ્યો. તેના પ્રત્યેક મુખમાં ૮ દંતશૂળ કર્યા. દરેક દંતમાં પુષ્કરિણીઓ બનાવી અને દરેક પુષ્કરિણીની અંદર આઠ કમળ સ્થાપ્યા. દરેક કમળમાં આઠ પાંખડી બનાવી. દરેક પાંખડી પર ૩૨ નાટકની રચના કર્યી. એવા ગજેન્ડ ઉપર સમાડુછ થઈ પોતાની લક્ષ્ણી વડે સમસ્ત ગગનમંડળને પૂર્યો.
૩. ઈક્કાઈ રાઠોડ ક્યાં રહેતો હતો? તેની પાસે કેટલા ગામ હતા? તે કેવું જીવન જીવવાવાળો હતો?
૪. ઈક્કાઈ રાઠોડ વર્ધમાન જેડ નામનું ગામ હતું ત્યાં રહેતો હતો. તેની પાસે ૫૦૦ ગામ હતા. તે ઘણો અધાર્મિક, કૂર અને પાપમય જીવન જીવવાવાળો હતો.
૫. મેધકુમાર કયા પર્વત પર સંથારો કરવા ગયા? તેઓ કાળ કરી ક્યાં ઉત્પન્ન થયા? તેમનું ભવિષ્ય શું છે?
૬. મેધકુમાર વિપુલગિરિ પર્વત પર સંથારો કરવા ગયા. તેઓ કાળ કરી વિજય નામના પ્રથમ અનુત્તર વિમાન માં ઉત્પન્ન થયા. ત્યાંથી આયુષ્ય પૂર્ણ કરીને તેઓ મહાવિદેશ ક્ષેત્રમાંથી સિદ્ધ થશે, મોક્ષ જશે.
૭. મેધકુમારને કયું ઝાન ઉત્પન્ન થયું? તેમણે ભગવાનને શું કહ્યું?
૮. મેધકુમારને જાતિસ્મરણ ઝાન ઉત્પન્ન થયું. તેમણે ભગવાનને કહ્યું કે, હે પ્રભુ ! આજથી મારી બંને આંખો સિવાય મારું આખું શરીર સાધુઓની સેવા માટે સમર્પિત કરું છું.
૯. કોણ બોલે છે અને કોને કહે છે? ૧. નગરને ખૂબ સજવો – દશાર્ષાબદ્ર રાજ રાજ અધિકારીઓને કહે છે.
૨. હું તમારા પુત્રને જોવા આવ્યો છું – ગૌતમ ગણધર મૃગાવતી રાણીને કહે છે.

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાલ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. સોહું તથાપિ તવ ભક્તિ વશાંભુનીશ, કર્તું સ્તવં વિગત શક્તિ રપિ પ્રવૃત્તા:
પ્રીત્યાભ વીર્ય મવિચાર્ય મૃગો મૃગેન્દ્ર, નાભ્યેતિ કિ નિજશિશો: પરિપાલનાર્થમ્.
૨. કોઈ ઉત્તમ વાંચો મોઢે જ્યાણા રાખ, ઉઘાડે મોઢે બોલ્યા પાપ લાગે વિપાક,
ધન્ય મજૂદેવી માતા ધ્યાયું નિર્મળ ધ્યાન, ગજ હોએ પામ્યા નિર્મળ કેવળ ઝાન.
૩. કાંડિનો ધક્કો તજુ બતીચે નાર, મહાતીર સમીપે લીધો સંયમભાર,
કરી છટ્ટ છટ્ટ પારણા આચંબિલ ઉચ્છિત આહાર, શ્રી વીરે વખાણ્યા ધન્ય ધક્કો અણગાર.
૪. ભક્તામર પ્રણત મૌલિ મણિ પ્રભાણા, મુઘોતક દલિત પાપ તમો વિતાનામ્ભ
સમ્યક્ પ્રણમ્ય જિન પાદ ચુંં ચુગાદા, વાલમનં ભવ જ્લે પતતાં જનાનામ્ભ.

(30)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. દુરુછીને પૂર્ત તથા ઉત્તર દિસિ પલ્યાંકાદિ આસને બેચીને કર્યાલ સંપર્કિઝાહીયં સિરસાવતં મતથાએ
૨. અદિટ્ટહંડાએ દગ સંસ્કૃતહંડાએ રચ સંસ્કૃતહંડાએ પારિસાડણિયાએ પારિટ્રાવણિયાએ ઓહાસણા
૩. અભાગો અવિશાહિઓ હુણ મે કાઉસ્સાગો જાવ અરિંતાણાં
૪. ભક્ખણા વિહિં ઓદણ વિહિં સૂત વિહિં વિગય વિહિં સાગ વિહિં માહુર્ય વિહિં

(૮)

(આ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખી કર્યા પાઠમાં આવે છે?

(૫)

જવાબ		પાઠ
૧. નિઃશાલ્ય થઈને	ત્રણે પ્રકારના શાલ્ય રહિત થઈને	સંથારામાં
૨. વઈક્સંતો	વ્યતીત થયો છે	પ્રતિક્રમણના ગ્રીજા પાઠમાં
૩. નિર્વાણ મગ્નાં	નિર્વાણનો માર્ગ છે, પરમ શાંતિનો માર્ગ છે	પાંચમા શ્રમણસૂશ્રમાં
૪. પરિયટ્ટણા	શ્રીજેલું સંભાળતું	ધર્મધ્યાનના કાઉસ્સાગમાં
૫. વાવન્ન	જ્ઞાન–દર્શન–ચાચિત્રને પામીને ભષ થયા હોય તેની તેમ જ	પ્રતિક્રમણના પાંચમા પાઠમાં

(દ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો અને કર્યા પાઠમાં આવે છે?

(૫)

જવાબ		પાઠ
૧. સળેખમ થાય	સંભિમં	સંથારામાં
૨. વચનના દંડથી	વય દૈક્ષાં	ચોથા શ્રમણસૂશ્રમાં
૩. જેમ તેમ	અણવટ્ટિયર્સસ	સામાયિકના આઠમા પાઠમાં, નવમા પ્રતમાં
૪. નિંદા કરીને	નિંદિય	ક્ષમાપના સૂશ્રમાં
૫. કઠોળની જત માપની મર્યાદા	સ્ફૂપ વિહિં	સાતમા પ્રતમાં

(ઝ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૨)

૧. જીવોના ઉત્પન્ન થવાના સ્થાન કેટલા છે? જીવાયોનિ કેટલી છે? શા માટે? યોનિ કર્યા જીવોની હોય છે?
૨. જીવોના ઉત્પન્ન થવાના સ્થાન અનંતા છે. જીવાયોનિ ૮૪ લાખ છે કારણ કે જે જીવાયોનિ વર્ષ, ગંધ, રસ, રૂપશક્તિ આકારમાં સરખી હોય તેને એક ૪ સ્થાન/ભેદમાં ગણવામાં આવે છે. યોનિ માત્ર પર્યામા બાદર જીવોની ૪ બતાવી છે.
૩. અરિંહંત અને સિદ્ધમાં કર્મ, જીવના ભેદ, આયુષ્ય અને ગુણના આધારે તફાવત લખો.

અરિંહંત		સિદ્ધ
કર્મ	ચાર ધાતી કર્મનો ક્ષય કર્યો છે ચાર અધાતી કર્મ હોય છે.	આઠ કર્મ ક્ષય કરેલ છે.
જીવના ભેદ	સંસારીના ભેદમાં	સિદ્ધના ભેદમાં
આયુષ્ય	૪. ૭૨ વર્ષ ઉં. ૮૪ લાખ પૂર્ત	આયુ કર્મ રહિત, સ્થિતિ સાદિ અનંત
ગુણ	૧૨ વિશિષ્ટ ગુણ ધરાવે છે	૮ કર્મ ક્ષયથી ૮ ગુણ ધરાવે છે.
૩. નિર્ગય પ્રવચનમાં કેટલી અને કઈ વસ્તુનો સ્વીકાર કરવાનો છે?		
૪. ૮, સંયમ, બ્રહ્માર્થ, કલ્પનીય, જ્ઞાન, હિંદુ, સમકિત, સદ્ગ્લોધ, મોક્ષમાર્ગનો સ્વીકાર કરવાનો છે.		
૫. હાલમાં તીર્થકર કર્યાં છે? કેટલા છે? કેવી રીતે?		
૬. હાલમાં તીર્થકર પાંચ મહાવિદેહમાં છે. તે ૨૦ છે. જંબૂદીપના એક મહાવિદેહમાં ચાર–વિજય ૮,૯,૨૪,૨૫ થી ૪ તીર્થકર, ધાતકીખંડના ર મહાવિદેહમાં આઠ–૫ થી ૧૨ તીર્થકર, અર્ધપુષ્કરદીપના ર મહાવિદેહમાં આઠ–૧૩ થી ૨૦.		

પ. પરચાડખાણમાં કયા કયા આગાર રાખવામાં આવે છે? આગારના માત્ર નામ લખો. અર્થ નહિ.

જ. પરચાડખાણમાં ચાર આગાર રાખવામાં આવે છે—અશ્વત્થણાભોગેણં, સંસાગારેણં, મહૃતસાગારેણં, સત્ત્વ સમાહિતિયાગારેણં.

ક. માત્ર સંખ્યા લખો.

જ. પિંડવિશુદ્ધિ - ૪, વૈચાવચ્ચ - ૧૦, તીર્થકરણી ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યા - ૧૭૦, આચાર - ૫

(૫૦)

(૨૮)

(૮)

પ્ર.૨ (અ) ગતાગતિના આધારે જવાબ લખો.

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ એક વાક્યમાં લખો.

૧. બે નરકના નીડળેલા શું થઈ શકે?

જવાબ
બળદેવ, વાસુદેવ

૨. આગતિ અને ગતિ સરણી હોય તેવા બેદ કયા છે?

૩ વિકલેન્દ્રિય

૩. અપર્યામા જીવ મરીને શું થતા નથી?

નારકી, દેવ, જુગલિયા, કેવળી

૪. જેણી ગતિ ૧૦૨ બેદની હોય તેણી આગતિ કેટલી? માત્ર સંખ્યા લખો.

૨૫ બેદની

૫. એકાંત સમકિતી કોણ?

૫ અનુત્તાર વિમાનના દેવો

૬. કોણી આગતિ ૩૭૧ બેદની છે?

મિથ્યાત્વ, ઝીવેદ, પુરુષવેદ

૭. જેણી ગતિ ૭૦ બેદની હોય તેવા બોલ લખો.

બળદેવ, સાધુ

૮. સાતમી નરકે કોણ ન જાય? સાતમી નરકમાંથી કયાં ન જવાય?

ઝી, મનુષ્ય

(૨) નીચેના બોલની વિસ્તારથી ગતાગત લખો.

(૧૫)

૧. લાંતક - આગતિ ૨૦ બેદની ૧૫ કર્મભૂમિના મનુષ્યની, ૫ સંઝી તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય એ ૨૦ ના પર્યામાની.

ગતિ ૪૦ બેદની ૧૫ કર્મભૂમિના મનુષ્યની, ૫ સંઝી તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય એ ૨૦ ના અપર્યામા અને પર્યામા એટલે ૪૦ બેદની.

૨. સમડી - આગતિ ૨૭ બેદની ૭ નરકના પર્યામા, ૧૭૮ ની લટ (૪૮ બેદ તિર્યંચના, ૧૦૧ સંમૂચીંભ મનુષ્યના અપર્યામા, ૧૫ કર્મભૂમિના મનુષ્યના અપર્યામા અને પર્યામા), ૮૧ દેવના પર્યામા (૯ મા દેવલોકથી ૫ અનુત્તાર વિમાન એ ૧૮ બેદના પર્યામા વર્જને).

ગતિ ૫૧૮ બેદની તે જીવના પક્ષ બેદમાંથી ૪ થી ૭ નરકના અપર્યામા અને પર્યામા એ ૮ તથા ૧૮ જાતિના દેવના અપર્યામા અને પર્યામા એ ૩૭ કુલ ૪૪ બેદ વર્જને.

૩. દરવતદ્ધોપ્રના મનુષ્ય - આગતિ ૨૭૭ બેદની ૫ નરકના પર્યામા, ૧૭૧ ની લટ (૧૭૮ ની લટમાંથી તે૭ કુલ વાઉના ૮ વર્જને), ૯૯ દેવના પર્યામા.

ગતિ પક્ષ બેદની અથવા મોક્ષાની.

૪. સમકિતદ્ધિ - આગતિ ૩૭૩ બેદની ૭ નરકના પર્યામા, ૪૦ તિર્યંચના (૪૮ બેદમાંથી તે૭-વાઉના ૮ બેદ તર્જને), ૨૧૭ મનુષ્યના (૧૦૧ સંમૂચીંભ મનુષ્યના અપર્યામા, ૧૫ કર્મભૂમિના મનુષ્યના અપર્યામા અને ૧૦૧ સંઝી મનુષ્યના પર્યામા), ૯૯ દેવના પર્યામા.

ગતિ ૨૮૨ બેદની ૫ નરકના અપર્યામા અને પર્યામા, ૧૮ તિર્યંચ (૫ સંઝી તિર્યંચ પંચેન્દ્રિયના અપર્યામા અને પર્યામા, ૫ અસંઝી પંચેન્દ્રિયના અને ૩ વિકલેન્દ્રિયના એ ૮ ના અપર્યા.), ૯૦ મનુષ્યના (૧૫ કર્મભૂમિ અને ૩૦ અકર્મભૂમિ એ ૪૫ ના અપર્યામા અને પર્યામા), ૮૧ દેવના પર્યામા (૧૫ પરમાધારી અને ૩ કિલિવારી ૧૮ વર્જને).

૫. તમસ્સુપ્રભા - આગતિ ૧૯ બેદની ૧ સંઝી તિર્યંચ પંચેન્દ્રિયના પર્યા. (જળચર), ૧૫ કર્મભૂમિના મનુષ્યના પર્યામાની.

ગતિ ૪૦ બેદની ૧૫ કર્મભૂમિના મનુષ્યની, ૫ સંઝી તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય એ ૨૦ ના અપર્યામા અને પર્યામા એટલે ૪૦ બેદની.

(3) ખાલી જગ્યા પૂરો. (4)

૧. અંતરદીપના મનુષ્યો ૪. .... બુધી ઉપજે.
૨. બળદેવની પદવીમાં ..... નથી, માટે તે પદવી ..... છે.
૩. ..... અને ..... માંથી નીકળેલો જીવ તિર્યાચના ભવમાં સમકિત પામે નહિ.
૪. ક્રીં જીતના દેવ ..... પાણીમાં અને ..... વનરૂપતિમાં ન ઉપજે.
૫. માંડલિક રાજની આગતિ ..... અને ગતિ ..... છે.

(આ) કૃત શ્વાધનીય મહાપુરુષોના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ લખો. (૭)

૧. એક મહાવિદેહમાં વાસુદેવની સંખ્યા કેટલી?
૨. એક મહાવિદેહમાં વાસુદેવ ૪.૪ અને ૬. ૨૮.
૩. ભરતમાં તીર્થકર કેવી રીતે થાય છે? તેમનામાં શું સમાનતા હોય છે?
૪. ભરતમાં તીર્થકર છમથી થાય છે. કેવળજ્ઞાન અને કેવળદર્શનમાં સમાનતા હોય છે.
૫. પદવીના ભવમાં નિયમા દીક્ષા ન કોણ લે અને કોણ લે?
૬. પદવીના ભવમાં નિયમા દીક્ષા વાસુદેવ-પ્રતિવાસુદેવ ન લે અને તીર્થકર-બળદેવ નિયમા દીક્ષા લે.
૭. પ ભરતમાં અવસર્પણીકાળમાં કુલ તીર્થકર અને કુલ ચક્વતીકિટલા?
૮. પ ભરતમાં અવસર્પણીકાળમાં કુલ તીર્થકર ૧૨૦ અને કુલ ચક્વતી ૫૦ થાય.
૯. કૃત શાલાકા પુરુષો ભૂતકાળમાં ..... પામેલ હોય છે. ..... હોય છે.

૧૦. સમકિત, પરિત સંસારી.

૧૧. નરેણ્દ્ર કોને કહેવાય? શા માટે?
૧૨. નરેણ્દ્ર ચક્વતાને કહેવાય કારણ કે નરમાં ઈંદ્ર સમાન હોય છે.
૧૩. બળદેવનું વર્ણન કરો.
૧૪. વાસુદેવ અને બળદેવ બંને સગા ભાઈઓ હોય છે, પરંતુ બંનેના પિતા એક ૪ હોય અને માતા જુદી જુદી હોય છે. બળદેવ મોટાભાઈ અને વાસુદેવ નાના ભાઈ હોય છે.

(ઝ) વ્યવહાર સમકિતના ક્રમ બોલના આધારે જવાબ લખો. (૧૫)

(૧) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૦)

૧. કોણી સાથે બોલવાનું છે? કોને કેવી રીતે દાન આપવાનું છે? કોણો સત્કાર કરવાનો છે?
૨. સમકિતી સાથે બોલવાનું છે. મિશ્યાતીને ગુરુબુદ્ધિથી નહિ પણ અનુકૂળાથી દાન આપવાનું છે. જૈન મુનિને હિતબુદ્ધિથી દાન આપવાનું છે. સમકિતીનો સત્કાર કરવાનો છે.
૩. સમકિતી જીવ કેટલી સ્થિતિના કર્મ બાંધે છે? શેની વૃદ્ધિ થાય છે? કુટુંબનું પાતનપોધણ કેવી રીતે કરે છે?
૪. સમકિતી જીવ અંતઃકોડોકો સાગરથી વધુ સ્થિતિના કર્મ બાંધતો નથી. જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્રણી વૃદ્ધિ થાય છે. સાધ્યગ્રદર્શન પ્રામ થતા તે જીવ પોતાનું કર્તવ્ય સમજુને કુટુંબનું પાતનપોધણ કરે છે, પરંતુ તેમાં માલિકીભાવ રાહતો નથી.
૫. નિશ્વયથી સમકિતી કોને કહે છે?
૬. જેણે અનંતાનુંબંધી કોઇ, માન, માચા, લોભ એ ચાર અને દર્શન મોહનીયની પ્રણ સમકિત મોહનીય, મિશ્ર મોહનીય અને મિશ્યાતીવ મોહનીય એ મોહનીય કર્મની ૭ પ્રકૃતિનો ક્ષય, ઉપશમ કે ક્ષયોપશમ કર્યો હોય તેને નિશ્વયથી સમકિતી કહે છે.
૭. બીજું દૂષણ, ત્રીજું લિંગ, ચોથો વિનય, પાંચમું લક્ષણ, છાઠ્ઠો આગાર, સાતમો આચાર, આઠમી પ્રભાવના, નવમી રાચિ લખો. (માત્ર નામ)
૮. બીજું દૂષણ-કંખા, ત્રીજું લિંગ-દેવ-ગુરુ વૈયાવર્ચય, ચોથો વિનય-ઉપાધ્યાયનો વિનય કરે, પાંચમું લક્ષણ-આર્થા, છાઠ્ઠો આગાર-દુર્લિક્ષા, સાતમો આચાર-વાત્સલ્ય, આઠમી પ્રભાવના-કવિ પ્રભાવના, નવમી

જવાબ

- ભવનપતિ, વાણિયંતર
- મરતા, અમર
- તેણ, વાણી
- ખારા, કડવી
- ૨૭૯, ૫૩૫

(૭)

રૂચિ-સંક્ષોપ રૂચિ.

- પ. રક્ષણ કેટલા છે? કયા કયા? તેનો સમાવેશ શેમાં થાય છે?
૭. રક્ષણ ચાર છે. પ્રહાર્યર્ય, રાગિલોજન ત્યાગ, લીલોતરી ત્યાગ અને સચેત પાણી ત્યાગ. તેનો સમાવેશ પ્રત પ્રભાવનામાં થાય છે.

(૨) વ્યાખ્યા લખો.

(૫)

૧. પૈચાવરચી – જૈનશાસનમાં ચતુર્વિધ સંઘની સેવા, પૈચાવચ્ચે કરે.
૨. જીવ બોક્તા છે – જીવ આઠ કર્મોના બોક્તા છે પણ અભોક્તા નથી. જીવ સુખ-દુઃખનો કર્તા ને બોક્તા છે.
૩. અભિગમ રૂચિ – જેણે ૧૧ અંગ, પ્રકીર્ણક સૂત્ર, દસ્તિવાદ આદિ શ્રુતજ્ઞાનના અર્થને જાણી લીધા છે તેને અભિગમ રૂચિ કહે છે.
૪. અમૂહદસ્તિ – અન્ય ધર્માઓના આડંબર અને ઘણા મતમતાંતરોના વિવાદાર્થપદ વિચારોને જોઈને દિઝૂઢ ન થયું, પરંતુ પોતાની શ્રુત્તા મજબૂત કરી રાખવી.
૫. વા વિ વાવઝ – સમકિતથી બ્રહ્મ થયેલા સ્વપાણંડીઓનો સંગ ન કરે.

(૧૦)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. દેડકાને જાતિભરણ જ્ઞાન થયા પછી શું અભિગ્રહ ધારણ કર્યો?
૭. આજથી જીવનું ત્યાં સુધી છઠ્ઠ છઠ્ઠની તપદ્યા કરીને આત્માને બાવિત કરતો રહીશ. પારણામાં પુષ્કરિણીના છેડાના ભાગમાં અચિત થયેલા જ્ઞાનના જળથી જીવનનિર્વાહ કરીશ.
૨. થાવચ્ચા પુત્ર સાથે કેટલાએ દીક્ષા લીધી? તેમણે કેટલા વર્ષ સંયમનું પાલન કર્યું? ક્યા પર્વત પરથી કાળ કરી કર્યાં ગયા?
૭. થાવચ્ચા પુત્ર સાથે ૧૦૦૦ પુરુષોએ દીક્ષા લીધી. તેમણે અનેક વર્ષો સંયમનું પાલન કર્યું. પુંડરિક (શાત્રુંય) પર્વત પરથી કાળ કરી મોક્ષમાં ગયા.
૩. મુદ્ગરપાણિ યક્ષો અર્જુનમાળીના શરીરમાં પ્રવેશ કર્યા પછી શું કર્યું? તેમનો જીવનકમ કેવો થઈ ગયો?
૭. મુદ્ગરપાણિ યક્ષો અર્જુનમાળીના શરીરમાં પ્રવેશ કર્યા પછી તેના બધા બંધનોને તોડી નાંખ્યા. યક્ષ અંગ પ્રવિષ્ટ થયેલ તે અર્જુનમાળીએ ૧૦૦૦ પણ ભારવાળો મુદ્ગર ઉપાડી પોતાની પત્ની બંધુમતી અને ઉપરુષોને મારી નાંખ્યા. દરરોજ ઉપરુષ અને એક જીવિની હત્યા કરવી તેમનો જીવનકમ થઈ ગયો.
૪. નંદ મણિયાર ડેવી રીતે મિશ્યાત્વી બની ગયો?
૭. અમુક કાળ સુધી સંતોનો સમાગમ છૂટી જવાથી, સંતોના દર્શન ન થવાથી, વીતરાગ વચન સાંભળવાની ઈચ્છા પણ ન થવાથી ધીમે ધીમે સમકિતનું વમન થતા મિશ્યાત્વની વૃદ્ધિ થવાથી તે મિશ્યાત્વી બની ગયો.
૫. કોણ બોલે છે અને કોને કહે છે? – ૧) આપ કોણ છો? – અર્જુનમાળી સુદર્શન શેઠને કહે છે.
૨) શું હું પણ એક દિવસ મરી જઈશ – થાવચ્ચા પુત્ર માતાને કહે છે.

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાચ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. મન્યે વરં હરિ હૃદાદ્ય એવ દષ્ટા, દષેષુ યેષુ હૃદયં ત્વયિ તોખમેતિ ।
કિ લીદ્ધિતેન ભવતા ભુવિ યેન નાંયઃ, કશ્ચિદ્ધનો હરતિ નાથ! ભવાન્તરેપિ॥
૨. યૈ: શાન્ત રાગ રૂચિભિ: પરમાણુભિસ્તત્વં, નિર્માપિત સ્ત્રાભુવનેક લલામભૂત ।
તાવન્ત એવ ખલુ તે પ્રાણવઃ પૃથિવ્યાં, યતે સમાનપરં ન હિ દૃપમસ્તિ॥
૩. નાસ્તં કદા ચિદુપયાસિ ન રાહુગભ્યઃ, સ્પાદીકરોષિ સાહ્સા યુગ પજ્જગણ્યિ ।
નામ્ભોધરો દર નિર્જ્ઞ મહા પ્રભાવ, સ્યુર્યાતિશયિ મહિમા સિ મુણીન્દ ! લોકે॥
૪. કો વિન્ભયોગ યાદિ નામ ગુણેરશીષે, સ્તવં સંશ્રિતો નિરવકાશતથા મુણીશ !
દોષૈરૂપાતા વિવિધાશ્રય જત ગર્વેઃ, સ્વભાંતરેપિ ન કદાચિદ પીદ્ધિતોસિ॥

4

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો.

૧. મંડ પાહુડિયાએ બલિ પાહુડિયાએ ઠવણા પાહુડિયાએ સંકિઅ સહસાગારે અણેસણાએ
૨. દેવેહિં પણવીસાએ ભાવણાહિં છવીસાએ દ્વાકપવવહારાણં ઉદ્દેસણ કાલેહિં સતાવીસાએ અણગાર ગુણેહિં અટણાવીસાએ
૩. સરીરું ઈદ્રઠું કંતં પિયં મણુઝં મણામં
૪. જેમણ વિહિં પાણિય વિહિં મુહુવાસ વિહિં વાહણ વિહિં ઉવાણાહ વિહિં સયણ વિહિં
૫. ઉતિંગ પણગ દગ મટી મક્કડા સંતાણા

(આ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો.

(4)

જવાબ

૧. જવણિજ્જં	મન તથા ઈન્ડ્રિયોની પીડાથી રહિત છે	૨. પડિલાબેમાણે	ભાવથી આપતો થકો
૩. ભતા કહાએ	ભોજન સંબંધી કથાથી	૪. ન સોહિયં	શુદ્ધતાપૂર્વક કર્યું ન હોય
૫. કુઈએ	અયતનાથી ખાંસી-ઉધરસ ખાવાથી	૬. એવમહં	આ રીતે હું
૭. ઉમ્મું	સાચા જૈન માર્ગ વિજ્ઞાન	૮. બોયણાઉ ય	ભોજન સંબંધી અને

(દ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો અને કયા પાઠમાં આવે છે?

(4)

જવાબ

૧. પ્રધાન	પેચાલા	પ્રતિક્રમણના પાંચમા પાઠમાં, પહેલા પ્રતમાં
૨. દોષોની નિંદા કરીને	નિંદી	સંથારામાં
૩. પાપકર્મોને જેણે એવો હું છું	પાવકર્મો	પાંચમા શ્રમણસૂત્રમાં
૪. નિર્દોષ	એસણિજ્જેણાં	બારમા પ્રતમાં

(અ) નીચેના પ્રક્ષોના જવાબ લખો.

(૧૨)

૧. ચરણસિતોરી કોને કહે છે? તેમાં કેટલા બોલ છે? પ્રતિલેખનાનો સમાવેશ શેમાં થાય છે?
૨. સંયમજીવનના મૂલ ગુણ ૭૦ છે, તેને ચરણસિતોરી કહે છે. તેમાં સિતોર બોલ છે. પ્રતિલેખનાનાનો સમાવેશ કરણસિતોરીમાં થાય છે.
૩. સંમૂચીંદ્રમ મનુષ્ય ક્યારે અને શેમાં ઉત્પક્ષ થાય છે? તેમને ઈન્ડ્રિય કેટલી?
૪. ગર્ભજ મનુષ્યના શરીરની અશુદ્ધિ શરીરના મૂળ ઉત્પત્તિ ર્થાનથી બહાર નીકળી જાય પછી અંતર્મુહૂર્તમાં સંમૂચીંદ્રમ મનુષ્ય ઉત્પક્ષ થાય છે. તેમને ઈન્ડ્રિય પાંચ હોય છે.
૫. શ્રમણસૂત્ર એટલે શું? પ્રથમ ગ્રણ શ્રમણસૂત્રોનો ઉપયોગ શ્રાવક ક્યારે કરે છે?
૬. ચતુર્વિધ સંધ રૂપ શ્રમણોના અધ્યયન-સૂત્ર વિશેષ તે શ્રમણસૂત્ર. શ્રાવક દશમું પ્રત, પૌખધ પ્રત, દયા પ્રત આદિ કરતા હોય છે ત્યારે નિદ્રા દોષ, ગોચરી દોષ અને પ્રતિલેખના કે ર્વાધ્યાય દોષ આદિથી નિવૃત્ત થવા માટે શ્રમણસૂત્રોનો ઉપયોગ કરે છે.
૭. દેવસિય પ્રતિક્રમણમાં શું કરવામાં આવે છે? દેવસિય પ્રતિક્રમણ કેટલા? તે ક્યારે કરવામાં આવે છે?
૮. દિવસ દરમ્યાન લાગેલા પાપોની આલોચના દેવસિય પ્રતિક્રમણમાં કરવામાં છે. દેવસિય પ્રતિક્રમણ ૩૩૫. તે સાંજે સૂર્યાર્દસ્ત પછી બે ઘાડીમાં કરવામાં આવે છે.
૯. નિર્ગંધ પ્રવચનમાં જૈન ધર્મનો મહિમા બતાવતા વિશેષણો કયા છે? મૂળ પાઠ લખો.
૧૦. સર્ચં, અણુતાર, કેવલિં, પડિપુઝં, નેઆઉં, સંસુદ્ધ, સલ્વકતાણં, સિદ્ધિમર્ગં, મુતિમર્ગં, નિજાણમર્ગં, નિવ્યાણમર્ગં, અવિતહમિવિસંધિ, સત્ત્વ દુક્ષણ પહીણ મર્ગં.
૧૧. માંસાહારનો સમાવેશ કયા પાઠમાં થાય છે? તેના પરિણામ શું આવે છે?
૧૨. માંસાહારનો સમાવેશ ૧૮ પાપરસ્થાનકમાં થાય છે. નરક ગતિનું આયુષ્ય બંધાય, પંચેન્ડ્રિયની હિંસા થાય,

જૈન ધર્મની હિલના થાય, ખાનદાની લજવાય, ફૂરતાના કુસંસ્કારો ઘૂંટાય છે.

(40)

પ્ર.૨ (અ) દંડકના આધારે જવાબ લખો.

(30)

(૧) વ્યાખ્યા લખો.

(૫)

૧. વૈક્લિય સમુદ્ધાત – વૈક્લિય રૂપનું નિર્માણ કરવાના હેતુથી વૈક્લિય પુદ્ગાળોને ગ્રહણ કરવા માટે આત્મપ્રદેશનો દંડ કાઢી દિશા વિદિશામાં સંખ્યાત યોજન સુધી ફેલાવવા.

૨. તૌજ્જ્સ શરીર – જેના કારણે શરીરમાં ઉષ્ણતા રહે અને આહારને પચાવે તે. તેજોલબ્ધિથી તેજોલેશ્યા છોડવામાં કારણભૂત શરીરને તૌજ્જ્સ શરીર કહે છે.

૩. અચક્ષુ દર્શન – આંખ સ્વિવાયની બીજી ઇન્જિયો તથા મન દ્વારા થતો વસ્તુનો સામાન્ય બોધ.

૪. સમોહિયા મરણ – જે ઇલિકા ગતિથી સમુદ્ધાત કરે. ઇયળની જેમ ચાલે એટલે કે જીવના પ્રદેશ ધીરે ધીરે નીકળેલે અર્થાત્ સમુદ્ધાત અવસ્થામાં મરણ થવું.

૫. અર્ધનારાચ સંઘયણ – એક પડજે મર્કટ બંધ અને બીજે પડજે માત્ર ખીલી હોય.

(૨) માત્ર સંખ્યા લખો.

(૪)

૧. મિશ્ર વચનના દંડક	૧૯
૨. પૃથ્વીકાયમાં ઉપયોગ	૩
૩. અંજનામાં લેશ્યા	૧
૪. મિશ્ર આહારના દંડક	૧૦
૫. કારેલામાં લેશ્યા	૩
૬. આણત દેવલોકની ૬. અવગાહના	૩ હાથ
૭. પ્રક અંતરદ્ધીપની ૬. સ્થિતિ	પદ્યનો અસંખ્યાતમો ભાગ
૮. અસંક્ષી તિર્યંચની ગતિ	૪/૨૨

(૩) મને ઓળખો.

(૫)

૧. મારી ગતિ ૯ દંડકની છે.	
૨. મારી પાસે ચાર શરીર છે.	
૩. મારા શરીર માટે છ દિશાનો આહાર જ છે.	
૪. અમારી પાસે શક્તિ હોવા છતાં અમે ઊતર વૈક્લિય કરતા નથી.	
૫. મારી ગતિ દેવલોકની છે.	

જવાબ

તેઓકાય, વાઉકાય
વાઉકાય, સંજી તિર્યંચ પંચેન્જિય
વૈક્લિય, આહારક
૯ ગ્રેવેયક, પ અનુતાર વિમાન
૩૦ અકર્મબૂમિ, પક અંતરદ્ધીપ

(૪) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૯)

૧. ૯ થી ૧૪ દંડકના નામ લખો.

૨. દિશાકુમાર, વાયકુમાર, સ્તનિતકુમાર, પૃથ્વીકાય, અપ્રકાય, તેઓકાય.

૩. ગર્ભજ મનુષ્યનો આગતિ દ્વાર, વેદ દ્વાર, શરીર દ્વાર અને ઉપજવાનો દ્વાર લખો.

૪. આગતિ દ્વાર – ચાર ગતિનો આવે, ૨૨ દંડકનો આવે તે તેઓકાય અને વાઉકાય વજ્ઞ. વેદ દ્વાર – ગ્રણ વેદ અથવા અવેદી, શરીર દ્વાર – શરીર પાંચ, ઉપજવાનો દ્વાર – ૧ સમયમાં %. ૧,૨,૩ ૬. સંખ્યાતા ઉપજે.

૫. વનસ્પતિકાયનો લેશ્યા દ્વાર, સ્થિતિ દ્વાર અને તેઈન્જિયનો દસ્તી દ્વાર, અવગાહના દ્વાર લખો.

૬. વનસ્પતિમાં અપર્યામાં લેશ્યા ૪ તે ફૂષણ, નીલ, કાપોત, તેજો. પર્યામાં ૩ તે ફૂષણ, નીલ, કાપોત. સ્થિતિ ૪. અંત. ૬.૧૦૦૦૦ વર્ષ. તેઈન્જિયના અપર્યામાંના દસ્તી બે તે સમકિત અને ભિષ્યાત્વ, પર્યામાંના દસ્તી એક તે ભિષ્યાત્વ. અવગાહના ૪. આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ ૬. ગ્રણ ગાઉં.

૭. વૈક્લિય શરીર, એકાંત નપુંસક વેદ, કુષ્ણ સંસ્થાન, કાપોત લેશ્યામાં કયા કયા દંડક હોય?

૮. વૈક્લિય શરીરના દંડક ૧ નારકી, ૧૩ દેવ, વાયકાય, તિર્યંચ પંચેન્જિય, મનુષ્ય. એકાંત નપુંસક વેદના દંડક

2

૧ નારકી, ૫ સ્થાવર, ૩ વિકલેજિયા. કુળ સંસ્થાનના દંડક તિર્યચ પંચેજિયા, મનુષ્ય. કાપોત લેશ્યાના દંડક જ્યોતિષી અને વૈમાનિક વર્ણને રૂ.

૫. સાત સાગર, દશ સાગર, બાવીસ સાગર અને ૩૦ સાગરની સ્થિતિ ક્યાં હોય ?

૭. સાત સાગર – ગ્રીજી નરક, ચોથી નરક, ગ્રીજા દેવલોક, પાંચમા દેવલોક, નવ લોકાંતિકની.

દશ સાગર – ચોથી નરક, પાંચમી નરક, પાંચમા દેવલોક, છટઠ દેવલોકની.

બાવીસ સાગર – છટઠી નરક, સાતમી નરક, બારમા દેવલોક, પહેલા ગ્રેવેયકની.

ગ્રીસ સાગર – આઠમા ગ્રેવેયક, નવમા ગ્રેવેયકની.

૯. જેણી ગતિ અને આગતિ સરળી તેવા દંડક કેટલા ? ક્યા ક્યા ? તેનો વિસ્તાર લખો.

૭. ગ્રણ દંડક. બેઇજિયા, તેઇજિયા, ચૌરેજિયા. બે ગતિનો આવે અને બે ગતિમાં જાય. મનુષ્ય અને તિર્યચ.

દશ દંડકનો આવે અને દશ દંડકમાં જાય. ૫ સ્થાવર, ૩ વિકલેજિયા, મનુષ્ય અને તિર્યચ પંચેજિયા.

તિર્યચ પંચેજિયા. ચાર ગતિનો આવે અને ચાર ગતિમાં જાય. ૨૪ દંડકનો આવે અને ૨૪ દંડકમાં જાય.

૭. ગર્ભજ મનુષ્યનો અવસર્પણીકાળના પહેલા ગ્રણ આવાનો અવગાછના દ્વાર લખો.

૭. પહેલો આરો બેસતા ગ્રણ ગાઉની અને ઉત્તરતા બે ગાઉની, બીજો આરો બેસતા બે ગાઉની અને ઉત્તરતા એક ગાઉની, ગ્રીજો આરો બેસતા એક ગાઉની અને ઉત્તરતા ૫૦૦ ઘનુષની.

૮. ઔદારિક શરીરના દંડકનો સંધયણ દ્વાર અને દર્શન દ્વાર લખો.

૭. સંધયણ દ્વાર – ૫ સ્થાવર, ૩ વિકલેજિયામાં એક છેપટું સંધયણ, તિર્યચ પંચેજિયા અને મનુષ્યમાં છ્યે સંધયણ. દર્શન દ્વાર – ૫ સ્થાવર, બેઇજિયા, તેઇજિયામાં એક દર્શન તે અચ્છુદર્શન. ચૌરેજિયામાં બે દર્શન તે અચ્છુદર્શન, અચ્છુદર્શન. તિર્યચ પંચેજિયામાં ગ્રણ દર્શન તે અચ્છુદર્શન, અચ્છુદર્શન, અવધિદર્શન. મનુષ્યમાં ચાર દર્શન તે અચ્છુદર્શન, અચ્છુદર્શન, અવધિદર્શન, કેવળદર્શન.

(આ) કાળનું માપ અને અવગાછનાની સમજણના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૫)

૧. લોકમાં કેટલા પદાર્થ છે ? ક્યા ક્યા ?

૭. ગ્રણ. ૧) મનુષ્યકૃત ૨) ઉપાધિજન્ય ૩) શાશ્વત.

૨. કર આંગુલ એટલે કેટલું માપ ? આંગુલ એટલે શું ?

૭. કર આંગુલ એટલે બે પગ, ૧ વેંત. આંગુલ એટલે હાથની આંગળી.

૩. ૧ અહોરાત્રિમાં કેટલા મુહૂર્ત, પ્રછર, ઘડી, ડલાક હોય ?

૭. ૧ અહોરાત્રિમાં ૩૦ મુહૂર્ત, ૮ પ્રછર, ૭૦ ઘડી, ૨૪ ડલાક.

૪. એક પદ્યમાં કેટલા વર્ષ પસાર થાય ? એક સાગરોપમ એટલે કેટલું માપ ?

૭. એક પદ્યમાં અસંખ્ય વર્ષ પસાર થાય. એક સાગરોપમ એટલે ૧૦ કોડાષોડ પદ્ય.

૫. પ્રમાણ આંગુલનું માપ શું છે ? તેનાથી ક્યા પદાર્થો મપાય છે ?

૭. ઉત્સેધ આંગુલથી હજાર ગણું મોટું માપ પ્રમાણ આંગુલનું છે. તેનાથી શાશ્વત પદાર્થની લંબાઈ, પહોળાઈ કે ઊંડાઈ મપાય છે.

(ઝ) ત૨ અસજ્જાયના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૦)

૧. આકાશ સંબંધી અસજ્જાયના માત્ર નામ લખો.

૭. ઉકાપાત, દિગ્દાહ, ગર્જિત, વિદ્યુત, નિર્ધાત, યૂપક, યક્ષાદીમ, ધૂગિકા, મિહિકા, રજેદ્ધાત.

૨. ચોમાસું બેસતા અને ચોમાસું પૂરું થતા કઈ અસજ્જાય હોય ? કેટલા સમયની ? શા માટે ?

૭. ચોમાસું બેસતા અધાદ સુદ પૂનમ અને ચોમાસું પૂરું થતા કારતક સુદ પૂનમની અસજ્જાય હોય. ૨૪ ડલાકની કારતક કે આ દરમિયાન ઈન્ડ મહોત્સવ, કાતિકિય મહોત્સવ થતા હોવાથી દેવાદિનું આવાગમન વધુ રહે છે.

૩. પતન, યૂપક, દિગ્દાહ અને અસ્તિથની અસજ્જાય કેટલા સમય સુધી હોય છે ?

૭. પતન – રાજનું અવસાન થતા નવો રાજ ઘોષિત ન થાય ત્યાં સુધી. યૂપક – એક પ્રછરની. દિગ્દાહ – જ્યાં

સુધી દિશા લાલ વર્ષની દેખાય ત્યાં સુધી. આસ્થિ - જ્યાં સુધી દેખાય ત્યાં સુધી.

૪. ઉત્કાલિક સૂચો ક્યા છે? તેનો રવાધ્યાય ક્યારે થાય?
૫. ઉવવાઈ, રાયપસેણીય, જીવાભિગમ, પ્રજ્ઞાપના, સૂર્યપ્રજ્ઞામિ, દશપૈકાલિક, નંદી, અનુયોગદ્વાર સૂચુ અને આવશ્યક સૂત્રા. તર અરવાધ્યાય છોડીને દિવસ-રાગિના ચારે પ્રહર થઈ શકે છે.
૬. મધ્યરાત્રિ એટલે શું? તેની અસજ્જાય કેટલી? સંધિકાળની અસજ્જાય ક્યારે હોય?
૭. મધ્યરાત્રિ એટલે સૂર્યાસ્તથી સૂર્યોદયના મધ્ય ભાગનો સમય. તેની અસજ્જાય ન મુહૂર્તની. સંધિકાળની અસજ્જાય પ્રભાત અને સંધ્યાઓ હોય.
- (૮) મોક્ષમાર્ગની આરાધનાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૫)
૧. જીવ સંસારમાં પરિભ્રમણ શા માટે કરે છે?
૨. રાગ-દ્રેષ્ટ, આરંભ-પરિગ્રહ, વિષય-કખાયના ચેવન વડે કર્મ બાંધી પોતાના કરેલા કર્મ અનુસાર જીવ સંસારમાં પરિભ્રમણ કરે છે.
૩. આત્મગુણોનું પોષણ કેવી રીતે કરવાનું છે?
૪. આત્મગુણોનું પોષણ સંવર, સામાચિક, પૌષ્ઠ, સંવર પૌષ્ઠ, રાત્રિ પૌષ્ઠ, ગોચરી દ્વારા વડે કરવાનું છે.
૫. શું શુદ્ધ ભણવાનું છે? કોણું નામ ગોપવવાનું નથી?
૬. અક્ષર અને અર્થ બંને શુદ્ધ ભણવાના છે. અર્થ અને જ્ઞાનદાતા ગુરુનું નામ ગોપવવાનું નથી.
૭. જિનશાસનની પ્રભાવના કેવી રીતે કરવાની છે?
૮. ધર્મમાં પરમ શ્રદ્ધા કરી, બીજાને ધર્મમાં સ્થિર કરી, વાત્સલ્યભાવે જિનશાસનની પ્રભાવના કરવાની છે.
૯. ઉણોદર્શી તપ કરવા શું કરવાનું છે?
૧૦. ઉણોદર્શી તપ કરવા આહાર, ઉપકરણ અને કખાય ઘટાડવાના છે.

(૧૦)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. વિશ્વભૂતિના માતા-પિતાનું નામ શું હતું? તેમણે શેના આવેશમાં શું નિયાણું કર્યું?
૨. વિશ્વભૂતિ માતા ધારિણી અને પિતા વિશાખાભૂતિ હતા. તેમણે કખાયના આવેશમાં નિયાણું કર્યું કે મારા તપના પ્રભાવથી આવતા ભવમાં હું મહાન પરાક્રમી બનું.
૩. ભગવાને છભરસ્થ અવસ્થામાં કેટલા ઉપવાસ કર્યા? કેટલા પારણા કર્યા? તેમના પારણા કોને ત્યાં થયા? પારણામાં શું મળ્યું?
૪. ભગવાને છભરસ્થ અવસ્થામાં ૪૭૭ દિવસ ઉપવાસ કર્યા. ૩૪૮ પારણા કર્યા. તેમના પારણા ગોવાલણના હાથે ખીરથી, ચંદનબાળના હાથે બાકુળાથી, બહુલ દાસીના હાથે સાકર-ભાતથી, વિજય શેઠને ત્યાં કૂર ધાન્યથી, સુનંદા શ્રાવિકાને ત્યાં ખીરથી વગેરે થયા.
૫. ભગવાનના જીવને પ્રથમ વખત સમકિતની પ્રામિ ક્યારે થઈ? ત્યાંથી તેઓ ક્યાં ગયા? ત્રીજા ભવમાં તેમણે શું ધારણ કર્યું? શા માટે? ત્યાંથી તેઓ ક્યાં ગયા?
૬. ભગવાનના જીવને પ્રથમ વખત સમકિતની પ્રામિ નયસાર કઠિયારાના ભવમાં થઈ. ત્યાંથી તેઓ પ્રથમ દેવલોકમાં ગયા. ત્રીજા ભવમાં તેમણે શ્રિંગીનો વેશ ધારણ કર્યો કારણ કે ચારિત્ર ધર્મની આરાધના કરવામાં નબળાઈ હતી. ત્યાંથી તેઓ પાંચમા દેવલોકમાં ગયા.
૭. ઈંદ્રભૂતિ આદિ પહેલા ત્રણ બ્રાહ્મણોને શોમાં સંશય હતો? ભગવાને તેમને શું આપ્યું? તેઓએ શેની રચના કરી?
૮. ઈંદ્રભૂતિને જીવ છે? અભિભૂતિને કર્મ છે? વાયુભૂતિને શર્વીર તે જ જીવ છે તેમાં સંશય હતો. ભગવાને તેમને દીક્ષા અને શ્રિપદી આપી. તેમના પર ચિંતન કરીને તેમણે દ્વારદ્શાંગી ૧૨ અંગસૂચોની રચના કરી.
૯. ભગવાનના સંગથી કાંદિના ધજા અને શ્રેણિક રાજના જીવનમાં શું પરિવર્તન આવ્યું?
૧૦. કાંદિના ધજા અણગારે ભગવાનની એક દેશના જાંબળી વૈરાગી થઈ દીક્ષા લીધી. શ્રેણિક રાજ સમકિતી

4

બન્યા અને આવતી ચોવીશીમાં પ્રથમ તીર્થકર થશે.

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાલ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. નિત્યોદયં દલિત મોહ મહાન્ધકારમું, ગમ્યં ન રાહુ વદનર્સ્ય ન વારિદાનામું ।
વિભાજતે તવ મુખાજ્જ મનલ્પ કાન્તિ, વિઘોતયજ્જ જગદ્પૂર્ત શશાંક બિભન્મું ॥
૨. કુણાગ્ર બિન્દ ગજ શોણિત વારિવાહ, ફેગાવતાર તરણાતુર યોધ ભીમે ।
યુદ્ધે જ્યંત વિભિત દુર્જ્ય જેય પક્ષા, સ્તવત્પાદ પંકજ વના શ્રચિણો લબજો ॥
૩. મંદાર સુંદર નગેરૂ સુપારિજીત, સંતાનકાદિ કુસુમોદક વૃષ્ટિ રૂદ્ધ ।
ગંધોદ બિન્દુ શુભ મંદ મરુત્પ્રપાતા, દિવ્યા દિવ: પતતિ તે વચ્ચાં તતીવા ॥
૪. હિતં ચથા તવ વિભૂતિરભૂજીજનેંદ્ર !, ધર્મોપદેશન વિધૌ ન તથા પરર્સ્ય ।
ચાંડક પ્રભા દિનફૂત: પ્રહતાન્ધકારા, તાંડક કુતો ગ્રહ ગણર્સ્ય વિડાશિનોપિ ॥
૫. આસ્તાં તવ સ્તવનમસ્ત સમસ્ત દોષં, ત્વત્ સંકથાપિ જગતાં દુરિતાનિ હંતિ ।
દૂરે: સહસ કિરણ: કુરૂતે પ્રભવિ, પઞ્ચાકરેશુ જલજાનિ વિકાશ ભાંજિ ॥

જ્ય - જિનેંદ્ર

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. આપણા ધર્મગુરુ કોણ છે? તેમના જીજા નામ લખો.
૨. સર્વ સાધુઓમાં ઉચ્ચ કરણી કરનાર સ્થાનકવાચી જૈન સાધુ-સાધીનું આપણા ધર્મગુરુ કહેવાય છે.
તેમના નામ મુણિ, શ્રમણ, આણગાર, નિર્ગંધા છે.
૩. મોટી ચોરી કોણે કહે છે? તે કેટલા પ્રકારની બતાવી છે?
૪. પૂછ્યા વિના કોઇની એવી ચીજ લેવી કે જેનાથી તેને દુઃખ થાય, લોકનિંદા થાય, રાજકુદુમો તેને મોટી ચોરી કહે છે. તે ચાર પ્રકારની બતાવી છે.
૫. સર્વકાળની આશાતના એટલે શું? તે કયા પાઠમાં આવે છે? તેનો મૂળ શાલે લખો.
૬. સર્વકાળની આશાતના એટલે ભૂતકાળ, ભવિષ્યકાળ અને વર્તમાનકાળ, એમ ત્રયાં કાળની બધી આશાતના.
તે ઈચ્છામિ જમાસમણોના પાઠમાં આવે છે. સત્ત્વ કાલિયાઓ.
૭. નિર્ગંધા પ્રવચનની આરાધના કરનાર શું પામે છે? મૂળ પાઠ લખો.
૮. સિજંંતિ, બુજંંતિ, મુર્ચંતિ, પરિનિવ્યાયંતિ, સત્ત્વ દુક્ખાણ મંતં કર્યાંતિ.
૯. કેવળી બગવાનને નિદ્રા હોય કે નહિ? મુહુપતિ બાંધે કે નહિ? શા માટે?
૧૦. કેવળી બગવાનને નિદ્રા ન હોય કારણ કે દર્શનાવરણીય કર્મ નથી માટે. મુહુપતિ બાંધે કારણ કે સંયમ છે, વાયુકાયની રક્ષા માટે.

(આ) નીચેના શબ્દોના અર્થ લખી તે કયા પાઠમાં છે તે લખો.

	જવાબ	પાઠ
૧. પડિછ્ય	ચોકી દીઘા છે	પાંચમા શ્રમણસૂન્માં
૨. થાપણમોસો	થાપણ ઓળવવા સંબંધી જૂઠ	જીજા પ્રતમાં
૩. નિયમં	મારા નિયમની, મર્યાદા કરી	સામાચિકના છઢા પાઠમાં, નવમા પ્રતમાં
૪. અહોકાયં	આપના અરણોને	પ્રતિક્રમણના ગીજા પાઠમાં
૫. ચરમેહિં	છેલ્લા	સંથારાના પાઠમાં

પ્ર.૨ (અ) પાંચ જ્ઞાનના આધારે જવાબ લખો.**(૧) વ્યાખ્યા લખો.**

૧. અર્થાવગ્રહ – અસંખ્યાત સમય સુધી પુદ્ગાલો પ્રવેશ્યા પછી છેલ્લા સમયે જાણે કે આ કંઈક છે તે સામાન્ય જ્ઞાનના અંશને અર્થાવગ્રહ કરે છે.
૨. સંજ્ઞા અક્ષર શ્રુત – તે અક્ષરના આકારનું જ્ઞાન. ઉદા. ક, ખ, ગ વગેરે સર્વ અક્ષરની સંજ્ઞાનું જ્ઞાન.
૩. મધ્યગત અવધિજ્ઞાન – તે સર્વ દિશા તથા વિદિશા તરફ સંખ્યાતા, અસંખ્યાતા યોજન જાણે અને જુઓ.
જેમ દીવો માથે મૂકીને ચાલે તો તે ચૌતરફ જુઓ તેમ.
૪. ઝોય – જાણવા યોગ્ય પદાર્થ.
૫. મન:પર્યવહ્નાન – મન:પર્યવ જ્ઞાનાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમથી અઠીઠીપમાં રહેલા સંજી જીવોના વ્યક્તા મનના પરિચિંતિત ભાવોને પ્રગટ કરે તે.

(૨) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. ધારણા મતિજ્ઞાનના બેદ કેટલા છે? કયા કયા? તેનો કાળ કેટલો છે?
૨. ધારણા મતિજ્ઞાનના છ બેદ છે – શ્રોત્રેન્દ્રિય ધારણા, ચક્ષુઈન્દ્રિય ધારણા, ગ્રાણેન્દ્રિય ધારણા, રસનેન્દ્રિય ધારણા, સ્પશનેન્દ્રિય ધારણા, નોઈન્દ્રિય ધારણા. તેનો કાળ સંખ્યાત વર્ષ-અસંખ્યાત વર્ષ ધારી રાખે.

૨. સમકિત અને સ્વામીની અપેક્ષાએ અવધિજ્ઞાન અને મનઃપર્યવહાન વચ્ચેનો તફાવત લખો.

૩. સમકિત – સમકિતીના જ્ઞાનને અવધિજ્ઞાન અને મિથ્યાત્તીના જ્ઞાનને વિભંગજ્ઞાન કહેવાય છે.

માત્ર સમકિતી સાધુને જ હોય છે, માટે મિથ્યાત્તીને હોતું જ નથી.

સ્વામી – ચારે ગતિના જીવોને અવધિજ્ઞાન થઈ શકે. જ થી જરૂર ગુણરસ્થાન સુધી હોઈ શકે.

લઘ્યિવાન અપ્રમતા સાધુને જ થાય. ક થી જરૂર ગુણરસ્થાન સુધી હોઈ શકે.

૩. વાસ્તવિક પ્રત્યક્ષા અને વાસ્તવિક પરોક્ષ જ્ઞાન વચ્ચે શું આતર છે?

૪. જે જ્ઞાન આભાસી પ્રત્યક્ષા છે તે જ્ઞાન નોઇન્ડ્રિય પ્રત્યક્ષા છે. તે વાસ્તવિક પ્રત્યક્ષા છે અને જે પોતે ઈન્ડ્રિય દ્વારા જાણે છે તે ઈન્ડ્રિય પ્રત્યક્ષા છે. તેને વ્યવહાર દખ્ખિથી પ્રત્યક્ષા કહેલ છે. વાસ્તવિક રીતે તો તે પરોક્ષ છે.

૫. પરંપર સિદ્ધ કેવળજ્ઞાનના પ્રકાર લખો.

૬. પરંપર સિદ્ધ કેવળજ્ઞાનના અનેક પ્રકાર છે – જેમ કે હિં સમય સિદ્ધ, ગ્રિ સમય સિદ્ધ, સંખ્યાત સમય સિદ્ધ, અસંખ્યાત સમય સિદ્ધ, અનંત સમય સિદ્ધ.

૭. શ્રુતની અનંતી પર્યાય અનાદિથી કેવી રીતે છે?

૮. જેમ વર્ષાકાળે વાદળાથી ચંદ્ર અને સૂર્ય સર્વથા ઠંકાઈ જાય છતાં પણ તેની પ્રભા સર્વથા ઠંકાઈ જતી નથી, તેમ અનંત જ્ઞાનાવરણીય કર્મના આવરણનો ઉદ્ય હોવા છતાં પણ ચૈતન્યપણાનું સર્વથા આવતાતું નથી. તેથી શ્રુત અનાદિ છે.

(૩) ખાલી જગ્યા પૂરો.

(૫)

૧. બે જ્ઞાનની ..... સાથે ઉત્પન્ન થાય છે. ..... અપેક્ષાએ કમશા: થાય છે.

જવાબ
શક્તિ, ઉપયોગ

૨. ...., ... આદિ ગુણ મનઃપર્યવહાનની પ્રામિનું કારણ છે.

શાંતિ, સંયમ

૩. તીર્થકર પ્રવચન ..... થી કરે છે તે ..... શ્રુત છે.

વચનયોગ, દ્રષ્ટ્ય

૪. વંશાનું અવધિજ્ઞાન ..... ના આકારે, વિજ્યાનું અવધિજ્ઞાન ..... ના આકારે છે.

ગ્રાપા, જ્વનાલિકા

૫. ભવ્યાનું ..... શ્રુત સાદિ સાંત છે, અભવ્યાનું ..... શ્રુત અનાદિ અનંત છે.

સમ્યક્ષુ, મિથ્યા

(૪) નીચેના પ્રઝોના જવાબ માત્ર એક વાક્યમાં લખો.

(૫)

૧. ઉદ્દર્ય જ્યોતિષીનું ઉપરનું તળિયું એટલે શું?

૨. ઉદ્દર્ય જ્યોતિષીનું ઉપરનું તળિયું એટલે સમભૂમિથી ૮૦૦ યોજન ઊંચું.

૩. મિથ્યા શ્રુતમાં શેનો સમાવેશ થાય છે?

૪. મિથ્યા શ્રુતમાં મહાભારત, રામાયણ, જ્યોતિષ, ૨૮ જાતિના પાપશાઙ્ક વેગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

૫. કેવળજ્ઞાનના પ્રકાર કેવળા? કયા કયા?

૬. કેવળજ્ઞાનના પ્રકાર બે ૧) ભવસ્થ કેવળજ્ઞાન ૨) સિદ્ધ કેવળજ્ઞાન.

૭. અશ્રુત નિશ્ચિતના બેદ કેટલા છે? તેનું બીજું નામ શું છે?

૮. અશ્રુત નિશ્ચિતના બેદ ચાર છે. તેનું બીજું નામ બુદ્ધિ છે.

૯. તિર્યાચમાં બાહ્ય અવધિજ્ઞાન અને સર્વ અવધિજ્ઞાન હોય કે નહિ?

૧૦. તિર્યાચમાં બાહ્ય અવધિજ્ઞાન હોય અને સર્વ અવધિજ્ઞાન ન હોય.

(૪) મને ઓળખો.

(૨)

૧. મારામાં સરખા પાઠ આવે છે.

જવાબ
ગમિક શ્રુત

૨. હું સંપૂર્ણ ભવ રહું છું.

અપ્રતિપાતિ અવધિજ્ઞાન

૩. હું નિર્ણય કરું છું.

અવાય મતિજ્ઞાન

૪. હું હિયમાન થઈ ગાજુમતિ થતું નથી.

વિપુલમતિ મનઃપર્યવહાન

(પ) નીચેનાનો જધણ્ય-ઉક્ફૂદ વિષય લખો.

(૩)

જધણ્ય		ઉક્ફૂદ
૧. અત્યાબાધ	આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ	ગ્રીઝ નરકનો નીચેનો ચર્માંત
૨. વંશા	૩ ગાઉ	૩॥ ગાઉ
૩. કંથવા	અવધિજ્ઞાન ન હોય	
૪. ઘોડો	આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ	અસંખ્યાતા દીપ સગુદ્દ
૫. અપરાહ્નત	૭. રાજલોકમાં કાંઈક ઓછું	
૬. મનુષ્ય	આંગુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ	અલોકમાં અસંખ્યાત હંડ જુઝે

(આ) ચાર કખાયના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૦)

૧. વ્યાખ્યા લખો.

(૪)

૭. ૧) વેદા - અબાધાકાળ પૂર્ણ થતા કર્મનું ઉદ્ઘાત આવતું અથવા ઉદીરણા દ્વારા ઉદ્ઘાત આવલિકામાં ખેંચેલ કર્મનું ફળ દેતું.

૨) અપ્રતિષ્ઠિત - વિના કારણે. માત્ર મોહનીય કર્મના ઉદ્ઘાત કોષ થાય તે.

૩) સંજીવલન - ચથાખ્યાત ચાચિત્ર ગુણનો ધાત કરે તેવો કોષ.

૪) વત્સુ - વાસ્તુ, ઢાંકી જમીન માટે, મકાન વગેરે માટે.

૮. કખાયના દળિયા કેટલા છે? કયા કયા?

(૨×૩)

૭. કખાયના દળિયા છ છે. ચાણીયા, ઉપચણીયા, બાંધ્યા, ઉદીરણા, વેદા, નિર્જર્યા.

૩. માયા કખાયના ૪૦૦ ભાંગા કેવી રીતે થાય? તે ટૂંકમાં સમજાવો.

૭. માયા કખાય ચાર ર્થાન પર પ્રતિષ્ઠિત, ઉપતિના ચાર કારણ, ચાર બેદ, ચાર પ્રકાર એમ ક્રમ બેદ માયાના તે સમુચ્ચય જીવ અને ૨૪ દંડક એ ૨૫×૧૫=૪૦૦ ભાંગા થાય.

૪. ગૌતમ ર્થામીએ ભગવાનને શું પૂછ્યું? ભગવાને શું જવાબ આપ્યો?

૭. ગૌતમ ર્થામીએ ભગવાનને પૂછ્યું, હે ભગવાન! કખાય કેટલા પ્રકારે છે? ભગવાને કહ્યું, ક્રમ પ્રકારે બતાવેલ છે. તે ક્રમ પ્રકાર બતાવે છે.

(ધ) ચાર ધ્યાનના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(૧૫)

૧. અર્થ લખો.

(૨×૪)

૭. ૧) સંસારાણુપેહા - સંસારની સ્થિતિ દર્શાનો વિચાર કરવો.

૨) વિલપન - વાર્ચવાર પૂર્ણ કરેલા કર્મોનું ચિંતન કરતા કલેશયુક્ત વિલાપ કરતા બોલવું.

૩) આમરણાંત દોષ - મરણપથારીએ પણ પણ્યાતાપ ન કરવો. આખી જુંદગી સુધી દ્રેષ રાખવો.

૪) અનંતવૃત્તિાનુપ્રેક્ષા - અનંત સંસાર પરિભ્રમણનું મુખ્ય કારણ શુભ-અશુભ કર્મ છે એમ વિચારવું.

૮. આર્તધ્યાનનું પહેલું લક્ષણ, રૌદ્રધ્યાનનો બીજો પાયો, ધર્મધ્યાનની ગ્રીઝ અનુપ્રેક્ષા, શુક્લધ્યાનનું ચોથું આલંબન લખો.

૭. આર્તધ્યાનનું પહેલું લક્ષણ - કંદન : શાદે સાથે અશ્રુપાત કરવો.

શુક્લધ્યાનનો બીજો પાયો - જૂઠમાં આનંદ માનવો.

ધર્મધ્યાનની ગ્રીઝ અનુપ્રેક્ષા - અસરણાણુપેહા - સંસારમાં કોઇ કોઈનું શરણ નથી તેનો વિચાર ચિંતવવો.

શુક્લધ્યાનનું ચોથું આલંબન - મદ્દપે - નગ્રતા, માનવો વિજ્ય.

૩. મહાવિદેહના જુગલિયા મનુષ્ય - ન હોય. (૩)

૭. મહાવિદેહના જુગલિયા મનુષ્ય - ન હોય.

ક્ષયોપશમ સમકિત ચરમ શરીરી - આર્તધ્યાન, રૌદ્રધ્યાન, ધર્મધ્યાન, શુક્લધ્યાન.

ભરતના સાધુ - આર્તધ્યાન, ધર્મધ્યાન, શુક્લધ્યાન.

૪. પાયાનું ડામ શું છે? તે કેટલા અને કયા ધ્યાનને હોય?

(૨×૨)

- જ. પાચાનું કાગ આધાર આપવાનું છે. તે ચારે ધ્યાનને હોય. આર્તદ્યાન, રૌદ્રદ્યાન, ધર્મદ્યાન, શુક્લદ્યાન.
- પ. શુક્લદ્યાનનો પહેલો અને ગ્રીજો પાયો ક્યા ગુણસ્થાને હોય? આર્તદ્યાન અને ધર્મદ્યાનના કેટલા અને ક્યા ગુણસ્થાન હોય?
- જ. શુક્લદ્યાનનો પહેલો પાયો ૮ થી ૧૦ ગુણસ્થાને હોય અને ગ્રીજો પાયો ૭ મા ગુણસ્થાને હોય. આર્તદ્યાનના ગુણસ્થાન ક તે ૧ થી ક અને ધર્મદ્યાનના ગુણસ્થાન ૪ તે ૪ થી ૭.

(૧૦)

પ્ર.૩ સંસ્કાર વિભાગના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

૧. પર્યાઙ્કાણાણથી ક્યા ગુણો વધે છે? પ્રતી કેટલું કર્મ બાંધે છે?
૨. પર્યાઙ્કાણથી સંતોષ, સરળતા, મૈગ્રી, બુદ્ધિનો ક્ષયોપશમ વેગેરે ગુણો વધે છે. પ્રતી જીવો અંતઃકોડાકોડી સાગરથી વધુ કર્મ બાંધતા નથી.
૩. તિથ્યગુમ, ગંગા અને અશ્વામિત્ર શા માટે નિન્હવ થયા? મહાવીરના શાસનમાં કેટલા નિન્હવ થયા?
૪. તિથ્યગુમ - આત્મપ્રેશના અંતિમ જીવ પ્રેશનમાં જીવ તત્ત્વ માનવાવાળા. ગંગા - એક સમયમાં બે ડિયા માનવાવાળા. રોહિગુમ - જીવ રાશિ, અજીવ રાશિ. નોજીવ રાશિ નોઅજીવ રાશિ એમ પ્રણ રાશિની પ્રરૂપણા કરવાવાળા. મહાવીરના શાસનમાં ૭ નિન્હવ થયા.
૫. શરૂ કોને કહેવાય? અચેત પાણી કેટલા પ્રકારના છે? ક્યા સૂર્યમાં છે?
૬. શરૂ એટલે જેનાથી પાણી અચેત થઈ શકે છે. અચેત પાણી ૨૧ પ્રકારના છે. તે આચારાંગ સૂર્ય જીવો શ્રુત રક્ખ, અદ્યારણ ૧, ઉદ્દેશો ૭/૮ નો અધિકાર છે.
૭. ક્યા પ્રતમાં બાથરૂમનો ઉપયોગ કરવાનો નથી? શા માટે?
૮. સામાચિક પ્રત, દેશાવગાસિક પ્રત અને પૌખધ પ્રતમાં સંપૂર્ણ અહિંસાનું પાલન કરવા બાથરૂમનો ઉપયોગ કરવાનો નથી કારણ કે અશુચિઓમાં સંમૂચ્યે મળુંથ્ય ઉત્પન્ન થાય છે. તે જીવોની દયા પાળવા માટે.
૯. શરૂ શું છે? તે શેનું કારણ નથી? બોજનમાં અણગમો કરવો તે શું છે? તેનાથી શું બંધાય છે?
૧૦. શરૂ ૭૬ વર્ષુ છે. તે આત્માની અશાંતિનું કારણ નથી. બોજનમાં અણગમો કરવો તે આર્તદ્યાન છે. તેનાથી તેવા જ પ્રકારના નવા અશુભ કર્મ બંધાય છે.

(૧૦)

પ્ર.૪ વાતાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ ૩ થી ૪ લિટીમાં લખો.

૧. ગોશાલકે મહાવીર સ્વામીને શા માટે મહાનિર્માયક કીધા?
૨. આ સંસારકૃપી સમુદ્રમાં અનેક જીવો ગોથા ખાઈ રહ્યા છે, વહી રહ્યા છે, દૂઢી રહ્યા છે, તેમને ભગવાન મહાવીર પોતે સહારો દઈને ધર્મમય નાવ દ્વારા મોક્ષાપ કિનારા પર લઈ જાય છે. માટે ગોશાલકે મહાવીર સ્વામીને મહાનિર્માયક કીધા.
૩. સાધીઓનો વ્યવહાર જોઈને સુભદ્રા સાધીએ મનમાં શું વિચાર કર્યો?
૪. હું મારા ઘરે હતી ત્યારે રૂપતંત્ર હતી. આ જ સાધીઓ મારો આદર કરતી હતી પણ હવે મને પ્રેમથી નથી જોલાવતી માટે કાલે હું સુપ્તા સાધી પાસેથી નીકળીને અલગ સ્થાનમાં વિચરું તે મારા માટે યોગ્ય છે.
૫. દેવે સક્કાલ પુત્રના પુત્રો સાથે શું કર્યું?
૬. દેવે સક્કાલ પુત્રના પુત્રોને મારીને નવ નવ ટુકડા કર્યા. ઉકળતા પાણીની કડાઈમા નાખ્યા. તેના લોહી, માંસ તેના પર છાંટ્યા.
૭. સોમા સાધીનો અભ્યાસ, તપ અને ભવિષ્ય શું છે?
૮. સોમા સાધી અગિયાર અંગ સૂર્યનો અભ્યાસ કરશે. ઘણા ઉપવાસ, છઠન, અદ્રનમ, ચાર ઉપવાસ, પાંચ ઉપવાસ વગેરે તપ કરશે. સોમા સાધી કાળ કરી શકેન્દ્ર મહારાજને ત્યાં સામાનિક દેવ તરૂકિ ઉત્પન્ન થશે. ત્યાંથી ચ્યાવીને તે મહાવિદેછમાં જરૂર અને સર્વ કર્મથી મુક્તા થઈ સિદ્ધ થશે.
૯. કોણ બોલે છે અને કોને કહે છે? - ૧) આવી વાત સાંભળવી પણ ન કર્યે. સાધીઓ સુભદ્રાને કહે છે.

4

પ.૪ નીચેના કાચણી પૂર્તિ કરો.

૧. માયાને કહેજો છોડ એના બાણ, નિર્મળ થઈને આપું હું આહૃવાન,
સુખ ના મળો તો ના મળો, દુઃખ ના ટળો તો ના ટળો,
પણ કપટી મારે થાવું નથી અને દુર્ગતિમાં હવે જાવું નથી. લોબ.
૨. અશક્તિ ને આસક્તિ ... આસક્તિ ... તને આજ ભલે સંસારમાં રોકે,
પણ લેવા જેવી છે દીક્ષા ... હાં દીક્ષા ... એ નિર્ણય કર એમાં કોઈ ન રોકી શકે,
સંયમના ભાવનો પ્રભાવ જરૂર છે.
૩. તપ ચરણમેં મમ રસ્તાન હો, ભક્તિ હી મેરા શાન હો ... ભગવંત તેવી ...
તૂ ધર્મભાનુ લોકમેં, તેરે લલિત દિવ્ય અલોકમેં
મિટે તિમિર જ્ઞાન-વિજ્ઞાન હો, મુક્તિ હી મેરા રસ્તાન હો.
૪. મુનિ રસના ત્યાગી છે તે કઈ કરીમાં આવે છે તે કરીનો નંબર લખી કરી લખો.
૫. મુનિ રસના ત્યાગી છે તે ચોથી કરીમાં આવે છે.
એક એક મુનિવર રસના ત્યાગી, એક એક જ્ઞાન બંડાર રે પ્રાણી,
એક એક મુનિવર વૈયાવચ્છ્ય વૈરાગી, એના ગુણનો ના'વે પાર રે પ્રાણી ...
સાધુજીને વંદણા નિત નિત કીજે ...

જ્ય - જિનેન્ડ